

1	Innhold	
2	MER FRIHET	3
3	Fremskrittspartiets prinsipper	4
4	Statsstyret og valgordningen	5
5	Folkeavstemninger	6
6	Likestilling	6
7	Offentlig finansiert – privat produsert.....	7
8	Modernisering av offentlig sektor.....	7
9	Kommunen	8
10	TRYGGHET	9
11	Norge og verden.....	9
12	Nordområdene og polare områder.....	10
13	Norge og Europa.....	11
14	Bistand	12
15	Menneskerettigheter	14
16	Nordmenn i utlandet.....	15
17	Forsvar og sikkerhet	15
18	Alliansepolitikk – NATO.....	16
19	Det norske forsvar.....	17
20	Innvandring og integrering	18
21	Et nytt asylsystem	19
22	Mottak av flyktninger i Norge.....	19
23	Asylsøkere	20
24	Være med å bygge opp hjemlandet.....	21
25	Familieinnvandring	22
26	Integrering	22
27	Like rettigheter og plikter i Norge uansett bakgrunn	24
28	Negativ sosial kontroll og utenforskap	24
29	Statsborgerskap	26
30	Samfunnssikkerhet og beredskap	26
31	Gjengkriminalitet	28
32	Politi og påtalemyndighet.....	29
33	Overgrep mot barn	32
34	Domstoler.....	32
35	Fengsel og kriminalomsorg.....	34
36	Pårørende og offeromsorg	35
37	Krisesentrene	35
38	Forebyggende arbeid	36
39	Bekjempe terror og internasjonal kriminalitet.....	36
40	ØKONOMISK HANDLEFRIHET.....	37
41	Personbeskatning	37
42	Bedriftsbeskatning	38
43	Avgifter.....	38
44	Finanspolitikk og pengepolitikk.....	39
45	Markedsøkonomi og næringsliv.....	40
46	Frihandel, toll og importvern	41
47	Næringsliv.....	41
48	Nyskaping, gründerpolitikk og små og mellomstore bedrifter	42
49	Verdiskaping over hele Norge	43
50	Havet	44
51	Fiskeri	44
52	Havbruk	45

1	Sjøpattedyr	47
2	Landbruk	47
3	Dyrevelferd og forbrukersikkerhet	49
4	Skogbruk	49
5	Reindrift	50
6	Maritim sektor	51
7	Mineralnæringen	52
8	Handels-, reiselivs- og servicenæringer	52
9	Alkohol og tobakk	53
10	Boligpolitikk	54
11	HELSE OG OMSORG	55
12	Sykehus	56
13	Kommunale helsetjenester, legevakt og legetjenester	57
14	Verdensledende på helseteknologi	57
15	Legemidler og vaksiner	58
16	Eldreomsorg	58
17	Brukerne skal selv få velge behandling	59
18	Tannhelse	60
19	Rehabilitering	60
20	Psykisk helse	61
21	Rusomsorg	61
22	Gen- og bioteknologi	62
23	Kvinnehelse	62
24	Barselomsorg og fødetilbud	63
25	Organdonasjon	63
26	SKOLE OG UTDANNING	63
27	Grunnutdanningen	64
28	Videregående utdanning	65
29	Realfagssatsing	66
30	Yrkesfagutdanning	66
31	Private skoler	67
32	Realkompetanse og livslang læring	67
33	Lærere og skoleledelse med kvalitet og autoritet	68
34	Verdigrunnlag og kultur	69
35	Trygghet i skolen	69
36	Fagskolene skal styrkes	70
37	Universiteter og høyskoler	70
38	Profesjonsfagene	71
39	Forskning	72
40	Studiefinansiering	72
41	ENERGI	73
42	Olje og gass	74
43	Vannkraft	76
44	Kjernekraft	77
45	Vindkraft	78
46	Alternative energikilder	79
47	Kraftutveksling	80
48	Strømnettet	81
49	Kraftkrevende industri	82
50	MILJØ	82
51	Forurensning og utslipp	83
52	Sirkulær økonomi	83
53	Marin forsøpling	84
54	Ressursforvaltning og avfallshåndtering	84
55	Naturvern og friluftsliv	85

1	KLIMA.....	86
2	TRANSPORT OG KOMMUNIKASJON.....	88
3	Veinettet.....	88
4	Bygging, drift og finansiering	90
5	Kjøretøy	91
6	Fører Kortopplæring	92
7	Jernbanetransport.....	93
8	Luftfart.....	93
9	Sjøtransport	94
10	Kollektivtransport og bytrafikk.....	95
11	Trafikksikkerhet.....	95
12	Digitalisering	96
13	Kunstig intelligens (KI) i Norge	96
14	ARBEID OG VELFERD	98
15	Arbeidsliv	98
16	Sykelønnsordningen	99
17	Dagpenger	100
18	Inkluderende arbeidsliv	100
19	Personer med nedsatt funksjonsevne	101
20	Midlertidige ansettelser	102
21	NAV	103
22	Sosialhjelp og offentlige støtteordninger.....	103
23	Arbeidslivskriminalitet	105
24	Folketrygden	105
25	Offentlig tjenestepensjon	105
26	Alderspensjon	106
27	Nedsatt arbeidsevne og uførhet	107
28	Seniorer	108
29	FAMILIEPOLITIKK	108
30	Barnehage	109
31	Barnevern	110
32	KULTUR OG IDRETT	112
33	Vår felles kulturarv	113
34	Samisk kultur	114
35	Frivillighet.....	114
36	Idrett.....	114
37	Gaming og e-sport.....	115
38	Folkehelse	116
39	Åndsverk og rettigheter.....	116
40	Arkiv, bibliotek og museer.....	116
41	Medier	117

42
43
44
45

MER FRIHET

47 Fremskrittspartiets ideologiske grunnlag er liberalismen. Vi ønsker mer frihet for den enkelte.
48 I en tid hvor andre partier prioriterer mektigere stat over frie individer, er vi helt avhengig av å
49 stille opp for vår felles frihet og for friheten til hvert eneste enkeltmenneske. Du er et unikt
50 individ, med egen vilje og egne behov og ønsker. Du skal få velge selv, ikke dyttes inn i en
51 forhåndsdefinert pakke for hvordan du skal leve livet ditt bestemt av politikere.

52
53 Valgfriheten er under press når det innføres forbud, påbud, retningslinjer og reguleringer i
54 alle retninger. Vi tror at du selv klarer å ta vare på deg og dine, og at du selv best vet

1 hvordan ditt liv bør leves. Med Fremskrittspartiet skal du få mer makt i eget liv, og valgfrihet i
2 alle livets aspekter. Du skal selv få avgjøre hvem som leverer tjenestene du trenger, om det
3 er barnehage, skole, helsetjenester eller omsorgstjenester. I alle livets faser er det du som
4 skal være sjef i eget liv, ikke politikere. Markedsøkonomi og fri konkurranse er best for å
5 ivareta individuelle behov og sikre effektiv ressursutnyttelse av egne og samfunnets
6 ressurser.

7
8 Et liberalistisk menneskesyn legger vekt på at alle er selvstendige individer med selvstendig
9 verdi. Fremskrittspartiet mener at uten frihet er vi ingenting. Derfor jobber vi for å si ja når vi
10 ikke har spesielle grunner til å si nei. Vi har troen på folk og næringsliv. Vi vil overføre makt
11 fra politikere til de som vet best selv, enten det er et individ, en familie eller en bedrift. Vi skal
12 samtidig alltid ivareta norske interesser og norsk selvråderett. Når frihetsverdier trues, skal
13 Fremskrittspartiet alltid ta kampen. Vi skal ha mer frihet, ikke mindre.

14
15 Dette kan bare virkelig gjøres ved at enkeltmennesket får anledning til å realisere sin
16 kreativitet og skaperkraft. Uten private arbeidstakere og arbeidsgivere, de som produserer
17 varer og tjenester og skaper verdier, ville det heller ikke vært noe å fordele eller forbruke.
18 Gode og forutsigbare rammevilkår for gründere, bedrifter og andre som investerer, utvikler
19 og skaper arbeidsplasser er en avgjørende forutsetning for å opprettholde et godt
20 velferdsnivå.

23 ***Fremskrittspartiets prinsipper***

24 Fremskrittspartiet er et liberalistisk folkeparti. Det bygger på Norges grunnlov, norske og
25 vestlige verdier, tradisjon og kulturarv, med basis i det kristne livssynet og humanistiske
26 verdier.

27
28 Hovedmålet er sterk nedsettelse av skatter, avgifter og offentlige inngrep, og å styrke
29 samfunnets grunnleggende funksjoner. Det fundamentale i vårt samfunnssyn er troen på og
30 respekten for, det enkelte menneskets egenart og retten til å bestemme over eget liv og egen
31 økonomi. Enkeltmennesket, familien og eiendomsretten er grunnleggende i samfunnet.

32
33 Vi tar sterk avstand fra forskjellsbehandling av mennesker basert på kjønn, religion, legning
34 eller etnisk opprinnelse, og vi vil verne om de rettighetene som Grunnloven legger opp til,
35 som eiendomsrett, næringsfrihet, personlig frihet, yringsfrihet, trosfrihet og
36 organisasjonsfrihet.

37
38 Frihet til å bestemme over eget liv betyr også at man må sikres retten til en verdig avslutning
39 av livet. Fremskrittspartiet vil derfor i noen situasjoner tillate aktiv dødshjelp regulert av et
40 strengt lovverk.

41
42 Som en del av den personlige friheten er personvernet vesentlig. Enkeltmenneskets rett til
43 privatliv og personlig integritet må respekteres som en grunnleggende rettighet, herunder
44 fravær av overvåkning.

45
46 Det offentliges makt må begrenses, slik at individets rettigheter og handlefrihet bevares. Det
47 offentlige skal ikke ta på seg oppgaver som like godt kan løses av enkeltpersoner, bedrifter
48 og frivillige organisasjoner.

49
50 Vi tar avstand fra enhver form for totalitær og autoritær statsmakt eller ideologier som sikter
51 mot dette, og stiller oss svært kritiske til enhver overføring av myndighet fra borgerne til det
52 offentlige.

53

1 Vår politikk bygger på folkestyre, med desentralisert politisk makt og avgjørelse i folkevalgte
2 organer, samt å lovfeste bindende folkeavstemninger som en del av vårt konstitusjonelle
3 system. De politiske nivåer begrenses til kommune og stat. Eiendomsretten er et overordnet
4 prinsipp, og Fremskrittspartiet motsetter seg inngrep i den private eiendomsretten.
5

6 Ekspropriasjon kan kun aksepteres dersom det er absolutt nødvendig for å sikre vesentlige
7 samfunnsinteresser, og det ikke er mulig å forhandle frem enighet med grunneier. I så fall
8 skal det ytes full markedsmessig erstatning til den som må avstå eiendom. Ethvert
9 ekspropriasjonsvedtak skal kunne bringes inn for domstolene til overprøving, også for å
10 fastsette erstatningens størrelse.
11

12 Begrense kommuners mulighet til omregulering av private eiendommer mot eiers ønske.
13

14 Fremskrittspartiet er en sterk forsvarer av ytringsfriheten og mener enhver har rett til å ytre
15 seg fritt. Vi vil alltid forsvare ytringsfriheten som en av grunnpillarene i demokratiet.
16 Ytringsfriheten bør likevel avgrenses slik at den ikke skader personvernet og rikets sikkerhet.
17

18 Partiets medlemmer stilles fritt i spørsmål av religiøs og livssynsmessig karakter som ikke
19 entydig dekkes av partiprogrammet.
20

21 Fremskrittspartiet ser på den kristne kulturarven, vestlige verdier, og skillet mellom religion
22 og politikk som grunnleggende verdier i det norske samfunnet. Religionsfrihet er en
23 grunnleggende rettighet for den enkelte, og vi vil arbeide mot all diskriminering på religiøst
24 grunnlag.
25

26 Alle trossamfunn bør være uavhengige og selv råde over sin arbeidsform, økonomi,
27 organisasjonsform og forkynnelse, forutsatt at det ikke medfører krenkelse eller overgrep mot
28 medmennesker eller oppfordring til handlinger som bryter med norsk lov og regelverk. Vi
29 aksepterer ikke at lovbrudd, tvang, vold eller trussel mot rikets sikkerhet eller mot
30 enkeltpersoner, begrunnes med tro eller religionsfrihet.
31

32 Både samfunnet, kirken og staten er best tjent med et skille mellom kirke og stat, da en
33 politisk styrt kirke
34
35

36 ***Statsstyret og valgordningen***

37 Norge skal fortsatt være et grunnlovsfestet monarki. Regenten skal være nasjonens
38 samlende symbol og statsoverhode. Stortinget skal være den lovgivende og bevilgende
39 myndighet. Regjeringen skal være det utøvende organ, men den må gå av når den ikke
40 lenger har Stortingets tillit. Domstolene skal sikre at loven ikke anvendes i strid med
41 Grunnloven, og at regjeringen og offentlig forvaltning ikke gir pålegg uten hjemmel i lov.
42

43 Fremskrittspartiet mener at alle statsborgere i landet må ha stemmerett med lik verdi og
44 betydning når det gjelder sammensetningen av Stortinget. Alle avgitte stemmer ved
45 stortingsvalg skal telle likt. Vi vil også at folket gjennom folkeavstemninger skal gis adgang til
46 å avgjøre viktige politiske saker.
47

48 Vi er bekymret for lav valgdeltakelse og vil iverksette ulike tiltak for å øke oppslutningen om
49 demokratiet, som å heve sperregrensen og øke velgerinnflytelsen gjennom strykning og
50 kumulering.
51

52 Stemmeretten skal være allmenn og ikke begrenset til bestemte etniske grupper. Vi vil legge
53 ned fylkeskommunene og Sametinget, og endre dagens valgordning slik at valg til

1 kommunestyre og til Stortinget gjennomføres samtidig hvert fjerde år. Det vil gjøre det
2 enklere for partiene å presentere sammenhengen i politikken på lokalt og nasjonalt nivå.
3 Gjennomføring av valg hvert fjerde år vil bidra til en mer effektiv valgordning og kan også
4 bidra til å øke valgdeltakelsen.

5
6 Samiske og andre gruppers interesser ivaretas av de ordinære demokratisk folkevalgte
7 organer i landet. Inntil dette målet er oppnådd, vil vi gjennom valg til Sametinget bruke vår
8 posisjon til å sikre likebehandling av alle etniske grupper.

9
10 Stemmerett ved kommunevalg skal, i likhet med stortingsvalg, forbeholdes norske
11 statsborgere.

12
13 Det bør innføres oppløsningsrett for Stortinget, sammen med krav om flertallsvotering for
14 etablering av en ny regjering.

15
16 Vi vil sette klarere grenser for forvaltningens adgang til å treffe skjønsmessige vedtak.

17
18 Vi vil at utnevnelser av dommere til Høyesterett skal godkjennes av Stortinget med to
19 tredjedels flertall, og dommere i lavere retter bør utnevnes av domstolsadministrasjonen. Når
20 minst en tredjedel av Stortingets medlemmer krever det, skal Høyesterett avgi uttalelse om
21 hvorvidt en lovbestemmelse er i strid med Grunnloven.

24 ***Folkeavstemninger***

25 I saker med stor samfunnsmessig betydning vil Fremskrittspartiet at innbyggerne skal kunne
26 kreve folkeavstemning. Avstemningen kan enten gjennomføres som rådgivende eller
27 bindende. Ved bindende folkeavstemning må det legges til grunn at en viss andel av de
28 stemmeberettigede har avgitt stemme. Ved krav om folkeavstemninger må det samles inn
29 underskrifter fra minst ti prosent av de stemmeberettigede innbyggerne til støtte for kravet.

30 31 **Fremskrittspartiet vil:**

- 32 • ta i bruk folkeavstemninger og åpne for bindende folkeavstemninger

35 ***Likestilling***

36 Alle mennesker er likeverdige, og Fremskrittspartiet aksepterer ikke diskriminering. Derfor er vi
37 imot kvotering. Vi vil fremme likeverd og sikre like muligheter og rettigheter til
38 samfunnsdeltakelse for alle.

39
40 Vi vil bekjempe aldersdiskriminering i arbeidslivet og ellers, fordi de fleste eldre klarer seg selv
41 og er viktige bidragsyttere i samfunnet. Derfor fortjener de respekt, anerkjennelse og mulighet til
42 å delta i arbeidslivet på lik linje med andre.

43
44 Ved å anerkjenne samer som urfolk etter ILO-konvensjon nr. 169 gis det grunnlag for at
45 enkelte etniske grupperinger kan gis særrettigheter innenfor et felles bosettingsområde. Samer
46 har en rik kultur og historie, og eget språk, men er ikke et urfolk etter konvensjonens
47 definisjoner. Vi mener derfor at ILO nr. 169 ikke skal legges til grunn for regulering av forholdet
48 mellom samisk og norsk etnisitet i Norge.

49 50 **Fremskrittspartiet vil:**

- 51 • fjerne lovformulering som pålegger kvotering
- 52 • bekjempe aldersdiskriminering

- 1 • at Norge skal tre ut av ILO-konvensjon nr. 169
2 • verne om grunnleggende menneskerettigheter, som lovfestet rett til ikke å bli
3 kjønnslemlestet, tvangsgiftet eller utsatt for negativ sosial kontroll av religiøse miljøer
4 • gjøre likestillingsloven kjønnsnøytral
5
6
7

8 ***Offentlig finansiert – privat produsert***

9 Selvstendige og ansvarlige mennesker, som i større grad får ta egne valg uten innblanding
10 fra det offentlige, vil bidra til mangfold, konkurranse og gode individuelle løsninger.

11 Vi tror konkurranse inspirerer til nyskaping, modernisering, teknologisk utvikling,
12 spesialisering, lavere kostnader og effektivisering. Den beste måten å skape denne
13 konkurransen på er å gi hver enkelt frihet til å velge den tjenesten eller tilbydereren de mener
14 er best. Derfor vil vi jobbe for valgfrihet i alle offentlig finansierte tjenester.

15
16 Vi mener staten gjennom direkte finansiering skal ta kostnaden, men det er du selv som skal
17 velge leverandør eller tjeneste. Gjennom din valgfrihet vil konkurransen mellom
18 leverandørene sørge for at kvaliteten og innholdet i tjenestene er det som teller – ikke andre
19 helt irrelevante kriterier slik som om de er drevet privat, ideelt eller offentlig.

20
21 For å bidra til valgfrihet og for å ivareta eldre og andre som ikke benytter nye teknologiske
22 løsninger, er det viktig at muligheten til å bruke kontanter opprettholdes, uten å bli belastet
23 med urimelig høye betalingsgebyrer.

24 25 **Fremskrittspartiet vil:**

- 26 • sikre enkeltmennesket valgfrihet i offentlig tjenester
27 • likestille offentlige og private leverandører og tjenesteytere
28 • gjøre det enklere for private og ideelle å være leverandør til offentlig sektor
29 • sikre mulighet til å kunne betale med kontanter i Norge, uten urimelig høye
30 gebyrer
31
32

33 ***Modernisering av offentlig sektor***

34 Fremskrittspartiet tror på mer frihet til enkeltmennesket, også i kommunen du bor i. Vi jobber
35 for at innbyggerne oftere skal få svaret ja når de spør om noe, og at du og dine behov
36 settes foran det offentliges.

37
38 Byråkrati, køer og krav skal bygges ned slik at du raskere og enklere kan realisere din drøm
39 enten det handler om boligen din eller en gründeridé for samfunnets neste arbeidsplasser. Vi
40 vil skape en offentlig sektor som prioriterer muligheter og spiller på lag med innbyggerne og
41 bedriftene.

42
43 Det er på tide å forenkle og deregulere samfunnet og redusere omfanget av offentlig
44 administrasjon. Antall forvaltningsnivåer og antall direktorater og underliggende etater må
45 reduseres. Det offentliges virksomhet må avgrenses og det må skilles mellom
46 forvaltningsrollen og tjenesteutøvelsen. Vi vil gjennomgå forvaltningen for å forenkle og
47 forbedre ressursbruken i offentlig sektor og stille tydelige effektiviseringskrav til offentlige
48 virksomheter.

49
50 Dagens ordning med statsforvaltere fører til ulik forvaltning og ulikt bruk av skjønn rundt om i
51 landet. Statsforvalterens innsigelsesrett bidrar til å undergrave det lokale selvstyret, spesielt i

1 arealsaker, men også gjennom regionalt planarbeid i regi av fylkeskommunene. Vi ønsker å
2 avvikle dagens ordning med statsforvaltere. Samtidig må det etableres gode
3 tilsynsordninger, ankeinstanser og ordninger for legalitetskontroll som er likeverdige i hele
4 landet for å ivareta innbyggernes rettigheter.

5
6 Tilsyn bør være mest mulig uavhengig for å sikre likebehandling mellom private og offentlige
7 tjenesteleverandører, samt sikre at avvik faktisk rettes opp. Enkelte tilsyn kan utføres av
8 private på vegne av det offentlige.

9
10 Konkurransen er viktig for de offentlige virksomhetene. All informasjon om ressursbruk, målte
11 resultater og kvalitet i offentlig sektor skal være offentlig tilgjengelig.

12
13 Krav om utsmykking av offentlige bygg fjernes, og den statlige etaten Kunst i Offentlige Rom
14 (KORO) avvikles.

15 16 **Fremskrittspartiet vil:**

- 17 • sikre den private eiendomsretten
- 18 • sikre retten til fritt brukervalg
- 19 • gjennomgå alle offentlige tilsynsordninger for å sikre effektivisering og økt kvalitet
- 20 • innføre årlige effektiviseringskrav til offentlige virksomheter
- 21 • gjøre Lov om offentlige anskaffelser mer fleksibel
- 22 • at kostnader ved offentlige utredninger, utvalg og lignende skal synliggjøres
- 23 • fjerne krav om sidemål i det offentlige
- 24 • tilrettelegge for innsyn og at prinsippet om meroffentlighet følges, for å sikre
- 25 befolkningens mulighet til å se forvaltningen i kortene og bidra til god og effektiv
- 26 forvaltning
- 27 • øke produktiviteten gjennom strukturreformer som styrker næringslivets
- 28 vekstmuligheter og tiltak for å effektivisere offentlig sektor
- 29 • hindre at offentlige bedrifter gis særfordeler som fører til konkurransevridning
- 30 • sørge for gevinstrealisering i digitaliseringsprosjekter og strukturreformer som
- 31 besluttes
- 32 • legge til rette for å la private tilbydere konkurrere om å levere offentlig finansierte
- 33 tjenester
- 34 • sikre offentlig innsyn i konsultasjoner med sametinget

35 36 37 38 **Kommunen**

39 Demokrati og markedsøkonomi skal gi deg makt og innflytelse over din hverdag og ditt
40 lokalmiljø.

41
42 Fremskrittspartiet ønsker at den enkelte kommune skal beholde en større andel av
43 skatteinntektene fra innbyggerne og næringslivet i kommunen.

44
45 Fremskrittspartiet ønsker at enkelte velferdsrettigheter som barnehage- skole- og
46 sykehjemsplass skal grunnfinansieres med egen stykkprisfinansiering som følger brukeren.
47 Brukeren selv som velger hvem som skal levere tjenesten.

48
49 Kommunene utgjør fundamentet i det lokale folkestyret og representerer nærhet, tilhørighet
50 og mulighet for innflytelse for befolkningen.

51
52 Det er først og fremst kommunenes eget ansvar å vurdere om de har en hensiktsmessig
53 størrelse til å levere gode tjenester til sine innbyggere, eller om de blir for små og sårbare til

1 å overta oppgaver fra fylkeskommunen. Det er kommunene selv som må ta initiativ til tettere
2 samarbeid eller sammenslåing med nabokommunene

3
4 Kommunen skal i større grad enn i dag få råde over egne arealer. De lokale vedtakene må
5 respekteres og tillegges større vekt. Dette må også innebære en avgrensning av
6 innsigelsesretten i arealsaker, plansaker og byggesaker, og at disse må avklares i lov. Det er
7 kun i saker av stor regional eller nasjonal betydning at lokale vedtak kan søkes overprøvd. I
8 dag er det en utstrakt bruk av forskrifter, nasjonale retningslinjer og skjønn som begrenser
9 eiendomsretten og det lokale selvstyret.

10
11 For å stimulere kommunene til å legge til rette for næringsutvikling bør kommunene få
12 beholde noe av selskapsskatten der hvor verdiene skapes. Vi vil ikke at kommuner som
13 reduserer formuesskatten lokalt, skal straffes gjennom inntektssystemet. Samtidig bør
14 kommunenes anledning til å innkreve usosial eiendomsskatt avvikles.

15
16 Kommunal tjenesteproduksjon skal skje med høyest mulig kvalitet til lavest mulig kostnad.
17 Brukerundersøkelser, fritt brukervalg, sammenligninger mot andre kommuner og
18 konkurranseutsetting er viktige virkemidler for å sikre innbyggerne gode tjenester.

19
20 Fremskrittspartiets kommunepolitikere jobber for minst mulig byråkrati, effektiv utnyttelse av
21 skattebetalernes penger, service og JA-holdning i kommunene. Kommunene skal si ja til
22 søknader fra innbyggere og næringsliv om de ikke har veldig god grunn til å si nei. Ansvar for
23 ferdigstillelsesattest overføres fra kommunen til ansvarlig søker. Kontrollansvaret ligger hos
24 kommunen.

25
26 Vi er for konkurranseutsetting og utfordringsrett. Dette vil gi økt oppmerksomhet rundt egne
27 kostnader og kvalitet.

28 29 **Fremskrittspartiet vil:**

- 30 • legge ned fylkeskommunen og fordele oppgavene mellom stat, kommune og private
- 31 • gjennomgå statsforvaltningen med sikte på overføring av oppgaver til kommunene
- 32 • fjerne fylkeskommunens/statsforvalterens/Sametingets/Statens Vegvesens og andre
- 33 offentlige instansers innsigelsesrett til kommunale plan- og arealvedtak
- 34 • redusere nasjonale bestemmelser og føringer i plansaker for å styrke det lokale
- 35 selvstyret
- 36 • avvikle eiendomsskatten

37 38 39 40 41 **TRYGGHET**

42 Fremskrittspartiet mener at noen av de viktigste oppgavene vi har i Norge er å sørge for
43 innbyggernes trygghet og sikkerhet. Personlig eiendom og verdier skal sikres. Grensene
44 våre skal forsvares, og norske verdier skal støttes opp om i møte med ustabilitet, trusler og
45 endringer. Vi vil styrke politiet slik at du som innbygger skal være trygg på at dersom noe
46 skjer så har politiet kapasitet til å hjelpe deg der og da.

47 48 49 **Norge og verden**

50 Norske interesser sikres best gjennom et forpliktende internasjonalt samarbeid med sikte på
51 internasjonal avspenning, varig fred, en friest mulig verdenshandel og respekt for
52 grunnleggende menneskerettigheter. Det er likevel viktig å ivareta norsk demokratisk kontroll
53 og ikke avgi suverenitet til å avgjøre viktige politiske spørsmål til andre land, organisasjoner,
54 og internasjonale domstoler.

1
2 Utenriksrepresentasjonen må stå i forhold til norske interesser i de enkelte land, og særlig ta
3 sikte på å bistå næringsliv og norske statsborgere. Forholdene til andre land må bygge på
4 prinsippene om likeverd og frihandel. Frihandel er den beste form for global arbeidsdeling
5 med gjensidige fordeler av samhandel, men sikkerhetspolitiske vurderinger må tillegges stor
6 vekt ved internasjonal handel. Etter sikkerhetspolitiske vurderinger bør derfor Norge bygge
7 ned handelsbarrierene mot utlandet bilateralt.

8
9 Bistandsbudsjettet skal reduseres kraftig. Bistanden til nød- og katastrofehjelp gjennom
10 nasjonale og internasjonale organisasjoner, samt den humanitære hjelpen til flykninger i
11 nærområder til krig og konflikt, skal prioriteres. Bistandsbudsjettet skal også benyttes til å
12 ivareta norske interesser mer direkte, herunder å få etablert og gjennomført returavtaler med
13 land som er opprinnelsesland for asylsøkere og avtaler med potensielle trygge tredjeland for
14 å ivareta asylsøkere og flykninger.

15
16 Det er viktig å bygge allianser med likesinnede land og støtte opp om demokratiske staters
17 rett til å forsvare seg mot terrorisme og trusler fra naboland. Vi støtter det jødiske folks rett til
18 et nasjonalt hjemland i Israel. Staten Israel anerkjennes som en suveren og demokratisk stat
19 med rett til å beskytte sine innbyggere mot eksterne, eksistensielle trusler.

20
21 Mye av utviklingshjelpen som gis til de palestinske selvstyremyndighetene og til
22 organisasjoner som opererer i de palestinske områdene, har ikke bidratt til å skape fred og
23 forsoning. Vi vil derfor jobbe for at det stilles tydeligere krav til midlene som gis til
24 palestinerne. Om kravene ikke oppfylles, må dette få umiddelbare konsekvenser, for
25 eksempel gjennom å holde tilbake midler eller å kreve tilbakebetaling.

26
27 Fremskrittspartiet ser med bekymring på økende antisemittisme, og vil jobbe for økt
28 samarbeid og samhandel med Israel. Vi mener at den Norske ambassaden i Israel skal ligge
29 i landets hovedstad Jerusalem.

30
31 USA og Storbritannia er Norges viktigste allierte. Det er viktig at Norge har et godt forhold til
32 USA uavhengig av hvilken administrasjon som styrer landet.

33
34 Russland, Iran og Kina er eksempler på autoritære diktaturer som utfordrer verdensfreden.
35 Menneskerettighetssituasjonen i disse landene og ikke minst krigen i Ukraina er eksempler
36 på opptreden som gjør at vi må styrke vår forsvarskapasitet og våre allianser, samt vurdere
37 vårt samarbeid med disse landene.

38
39

40 **Nordområdene og polare områder**

41 Nordområdene blir mer og mer interessante for Norge så vel som for verden. Den økte
42 interessen skyldes de store mengder naturressurser som er funnet, og de man forventer å
43 finne i fremtiden. I tillegg endrer isen i polhavet seg slik at nye seilingsleder åpnes opp, noe
44 som betyr kortere avstand mellom de østlige og vestlige markedene.

45
46 Svalbard er en del av Norge og nordområdene som ligger i et utsatt geopolitisk område med
47 stadig flere aktører. Norge må håndheve suverenitet og sikkerhet nordområdene i samarbeid
48 med NATO og allierte på en troverdig måte. En bærekraftig forvaltning av ressursene som
49 finnes på Svalbard er viktig for utvikling og næring, og vil legge til rette for norsk bosetting og
50 norske arbeidsplasser.

51
52 Ved økt aktivitet i nordområdene vil Norges ansvar for beredskap og sikkerhet vokse. Seiling
53 via Nordøstpassasjen og over Polhavet gjør Norge til innfallsport for hele det europeiske

1 markedet, og all transport fra Europa gjennom disse ledene vil passere oss. Dette gjør at vi
2 må være i stand til å håndtere større katastrofer i norsk ansvarsområde, både når det gjelder
3 berging av mennesker, skip, installasjoner og verdier. Samtidig vil det kreve en
4 oljevernberedskap av høyeste standard for å sikre oss mot store negative miljømessige
5 konsekvenser.

6
7 Dette vil åpne for en utvikling av havnefasiliteter og tilhørende infrastruktur i nord, også på
8 Svalbard som ligger plassert midt i området. Det vil i denne forbindelsen bli nødvendig å
9 vurdere om man kan opprettholde de strenge restriksjonene rundt Svalbard, eller om den
10 teknologiske utviklingen gjør at disse kan mykes opp.

11
12 Norges andel av nordområdene inneholder en enorm mengde naturressurser i form av fisk
13 og skalldyr, olje, gass og mineraler. Ren og uberørt natur, tilgang til fornybare energikilder og
14 en unik flora og fauna utgjør også store potensialer for vekst og utvikling. Vi vil legge til rette
15 for at alle disse mulighetene kan benyttes, og vil samtidig legge vekt på innovasjon og
16 forskning som fremmer næringenes sameksistens.

17
18 Norges ansvar som en stabil petroleumsleverandør er meget viktig. Vi vil derfor åpne nye
19 områder i nord for utvinnings- og leteaktivitet innenfor de strenge sikkerhetsreglene vi
20 allerede har.

21
22 Et sterkt og operativt forsvar i nordområdene er en nødvendighet for å hevde Norges
23 suverenitet og eierskap til ressursene som finnes der. Vi vil derfor styrke alle forsvarsgrener i
24 nord, samt stimulere til økt alliert trening og aktivitet. Et sterkt forsvar bør bygge på lokal
25 kunnskap og forankring, og også i større grad baseres på lokal bosetting. Totalforsvaret og
26 løsninger som bidrar til dette må prioriteres.

27
28 **Fremskrittspartiet vil:**

- 29 • fremme vårt eierskap i nordområdene
- 30 • øke militær tilstedeværelse og beredskap i Nordområdene blant annet for å hevde
31 suverenitet
- 32 • åpne nye områder for utvinning av naturressurser
- 33 • øke innovasjon og forskning rettet mot nordområdenes utfordringer, herunder
34 sameksistens av næringer
- 35 • øke satsning på infrastruktur som fremmer nye næringer i nordområdene
- 36 • vurdere økt aktivitet på og rundt Svalbard
- 37 • sikre kraftforsyningen på Svalbard ved gasskraft/biogass
- 38 • styrke utforskning av mineralforekomster og andre bergverksaktiviteter på øygruppen

39
40

41 **Norge og Europa**

42 Den Europeiske Union (EU) ble i sin tid opprettet med formål om å fremme fred, frihet og
43 samhandel i Europa. I den senere tid har imidlertid EU utviklet seg i overnasjonal retning.
44 Man har beveget seg vekk fra de opprinnelige tankene, og mot et overnasjonalt byråkrati i
45 Brussel som legger hindringer i veien for folk flest. Derfor er Fremskrittspartiet imot norsk
46 medlemskap i EU, og mener at Norge for ofte ukritisk godtar det som vedtas av EU.

47
48 EØS-avtalen sikrer norsk adgang til EUs indre marked, og er av vital betydning for norsk
49 næringsliv. Det er viktig med forutsigbarhet og klare regler for handel i EØS-området. Vi vil
50 arbeide for å forbedre EØS-avtalen for å sikre norske interesser, og i langt større grad
51 ivareta norske interesser før EØS-relevante beslutninger fattes i EU. EØS regelverket skal
52 sikre lik markedstilgang for norske bedrifter, men vi må tilpasse regelverket til små og

1 mellomstore selskap, som det er mange av i Norge, og ikke ukritisk innføre nytt
2 rapporteringsbyråkrati.

3
4 EØS-avtalen og utvidelsen av EU-området i 2004, har også bidratt til at norske
5 velferdsordninger er under press. Økt arbeidsinnvandring fra EØS-land og rask opptjening av
6 rett til velferdsgoder har ført til økt eksport av ytelser. Fordi norske ytelser er fastsatt i forhold
7 til norske priser og lønninger, gir dette svært god kjøpekraft i enkelte andre land.
8 Fremskrittspartiet vil derfor arbeide for innstramminger i adgangen til å eksportere
9 velferdsytelser, og sikre at hovedregelen for norske stønader er at de skal gå til norske
10 statsborgere og andre som bor og arbeider i Norge. Vi må i større grad utnytte
11 handlingsrommet og benytte reservasjonsretten for å sikre norske interesser.

12
13 Ytre Schengen-grensene er under stadig press, og flere Schengenland har liten evne til å
14 kontrollere egen yttergrense, med de følger at personer ukontrollert strømmer illegalt inn i
15 Schengenområdet. Denne problemstillingen må gripes tak i og løses, dersom avtalen skal
16 videreføres i sin nåværende form. Norge bør bidra til å styrke Schengens yttergrenser, og
17 sikre muligheten for permanent kontroll av Norges grenser.

18
19 I Europa som område vil vi arbeide for en liberalisering av økonomien for å fremme vekst og
20 velferdsutvikling. Det er viktig med et godt samarbeid med Europa for å søke gode løsninger
21 når det gjelder spørsmål om sikkerhetspolitikk, miljøpolitikk, kriminalpolitikk og politiske
22 områder som i sterk grad relaterer seg til frihandel, felles konkurranseregler og menneskelig
23 frihet. Det er viktig at rammebetingelsene i EØS-området er konkurransedyktige med resten
24 av verden og at ikke sær- europeiske regler bidrar til å utkonkurrere virksomheter i en
25 internasjonal konkurranse.

26
27 **Fremskrittspartiet vil:**

- 28 • arbeide for et fortsatt nei til norsk medlemskap i EU
- 29 • at norsk eksport av olje, gass, fisk og elektrisk strøm dreier seg om viktige nasjonale
- 30 ressurser som skal være underlagt norsk lovgivning og jurisdiksjon
- 31 • heve terskelen for å få del i norske velferdsgoder i forbindelse med
- 32 arbeidsinnvandring fra EU
- 33 • at Norge bidrar til å styrke Schengens yttergrenser
- 34 • at Norges handel med EU skal styres gjennom EØS-avtalen, men deler av EØS-
- 35 avtalen bør reforhandles og forbedres for å ivareta norske interesser.
- 36 • ikke akseptere at Norge går med i en felles europeisk asyl- og innvandringspolitikk.
- 37 • benytte reservasjonsretten for å hindre implementering av direktiver som svekker
- 38 Norges interesser
- 39 • iverksette tiltak for å forhindre eksport av velferdsordninger

40
41

42 **Bistand**

43 Norge skal føre en utviklingspolitikk med fattigdomsreduksjon og nødhjelp til de mest sårbare
44 som bistandens hovedformål, samtidig som bistanden også bidrar til å ivareta våre egne
45 interesser. Stat til stat-bistand bør i utgangspunktet begrenses til et minimum. Det bør ikke
46 etableres nye bistandsavtaler der disse midlene forvaltes av stater som Norge ikke anser
47 som demokratiske eller som der Norge ikke har kontroll over hvordan midlene brukes.
48 Norske interesser må tas hensyn til og bruken av ubunden finansiering av FN og
49 internasjonale organisasjoner må innskrenkes. Det innebærer også at bistanden bør ha et
50 smalere geografisk fokus enn i dag.

51

1 Norge bør også fryse midler som allerede er gitt hvis det begås grove brudd på
2 menneskerettigheter, eller landet nekter å ta imot sine egne borgere som ikke har fått
3 opphold i Norge.

4
5 Betydelige deler av utviklingsbudsjettet skal gå til å fremforhandle avtaler med trygge
6 tredjeland om løsninger på asylområdet, for å sikre returavtaler og ikke minst til å sikre
7 humanitær hjelp og utvikling i flyktningeleirer og landene som huser disse.

8
9 Utviklingslandene må gis mulighet til økonomisk utvikling, og ikke bli varig avhengig av
10 bistandsoverføringer. De må derfor få adgang til å eksportere sine varer til Norge uhindret av
11 restriksjoner, kvoter, toll og avgifter, forutsatt at matsikkerhet blir ivaretatt. Staten bør legge
12 til rette for at norsk næringsliv kan etablere seg og investere i fattige land.

13 Næringsinvesteringer og handel er de viktigste bidragene til å sikre økonomisk og sosial
14 utvikling i fattige land samtidig som vi også ivaretar norske interesser.

15
16 Fremskrittspartiet vil at humanitær innsats særlig skal ta i betraktning barns, og spesielt unge
17 jenters, sårbarhet i humanitære kriser for å hindre barneekteskap og annen kjønnsbasert
18 vold. Vi vil at kamp mot denne type skadelige skikker skal være en viktig satsing i norsk
19 utviklingspolitikk. Dette bør gjøres i samarbeid med sterke aktører i det sivile samfunn.

20
21 Norge skal yte humanitær nødhjelp til land og områder som er utsatt for akutte kriser, som
22 for eksempel naturkatastrofer, krig, terror og sultkatastrofer.

23
24 De frivillige organisasjonene gjør mye bra. Vi ønsker å legge til rette for å øke skattefradraget
25 for gaver til frivillige, samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner. Samtidig er det slik at
26 administrasjonskostnadene utgjør en uforholdsmessig stor del av de samlede utgiftene. Det
27 vil være naturlig å stille krav til de frivillige organisasjonenes egenandel.

28
29 Det bør vurderes å fryse gjeld for en tidsavgrenset periode for enkeltland som rammes av
30 store naturkatastrofer som flom, tørke osv. slik at landet kan bruke ressurser til å berge liv og
31 helse for sine innbyggere.

32 33 **Fremskrittspartiet vil:**

- 34 • finansiere bistandsprosjekter i land som vil akseptere asylsentre på sitt territorium og
- 35 fungere som trygge tredjeland
- 36 • bruke betydelige deler av bistandsbudsjettet på flyktningeleirer og land i
- 37 nærområdene til krig og konflikt for å bedre situasjonen for mennesker på flukt og
- 38 lokalbefolkningen i området
- 39 • innføre frihandel ved å bygge ned importrestriksjoner som særlig rammer
- 40 utviklingsland
- 41 • oppmuntre til frivillig bistand gjennom humanitære organisasjoner
- 42 • gi hjelp til land som uforskyldt er kommet i nød ved naturkatastrofer og tilsvarende
- 43 • unngå at norsk bistand bidrar til korrupsjon og terrorisme
- 44 • begrense bistandsbudsjettet til maksimalt 0,7% av BNI (bruttonasjonalinntekt)
- 45 • at Norge viser sin støtte til demokratiske stater som er utsatt for internasjonal
- 46 terrorisme eller trusler fra andre land
- 47 • at fungerende returavtaler skal være en forutsetning for å motta norsk bistand
- 48 • norsk bistand bør i større grad rettes mot investeringer i næringsliv og arbeidsplasser
- 49 i utviklingslandprioritere bistand som fremmer matsikkerhet og motvirker sult, spesielt
- 50 i de mest sårbare områdene kreve strengere resultatkrav for bistandsprosjekter, med
- 51 fokus på å redusere statlig byråkrati og ansvarliggjøring mottakerne og bekjempe
- 52 korrupsjon

53

1 **Menneskerettigheter**

2 Fremskrittspartiets liberalistiske grunnsyn bygger på at alle mennesker har noen
3 grunnleggende friheter og rettigheter uavhengig av hvor i verden de bor, slik som
4 ytringsfrihet, trosfrihet og beskyttelse av privat eiendomsrett. Dette betyr at vi vil arbeide for å
5 spre kunnskap om menneskerettigheter og bekjempe vold og undertrykkelse, for eksempel
6 kjønnslemlestelse, tvangsekteskap, menneskehandel og seksuelt misbruk av barn.

7
8 Menneskerettighetene har sitt utspring i behovet for å verne borgerne mot staten, ikke å
9 pålegge staten stadig nye oppgaver. Det er helt avgjørende at de grunnleggende sivile og
10 politiske menneskerettighetene ikke mister sin moralske og rettslige slagkraft. Det er en fare
11 for at en for vid tolkning av sosiale og økonomiske menneskerettigheter på sikt kan
12 undergrave tilliten og troverdigheten til menneskerettighetene.

13
14 Dialog er ikke alltid tilstrekkelig. I enkelte tilfeller vil det være mest hensiktsmessig å stå
15 sammen med andre demokratiske allierte for å legge press på enkeltland.

16
17 Noen ganger er det uansvarlig å opprettholde økonomiske relasjoner og kontakt med enkelte
18 stater. Vi vil derfor støtte internasjonale boikottaksjoner og sanksjoner mot stater som
19 konsekvent bryter menneskerettighetene på en særlig brutal måte, eller som står bak eller
20 finansierer terroraksjoner i andre land.

21
22 FN bør konsentrere seg om krigsforebyggende og fredsskapende arbeid, humanitært arbeid
23 og kriseinnsats samt beskyttelse av menneskerettigheter. Organisasjonen og dens
24 underorganisasjoner har utviklet store byråkratier med enorme administrasjonskostnader.
25 Det er på tide med en kritisk gjennomgang av Norges ressursbruk inn i disse
26 organisasjonene og hvordan pengene blir forvaltet. Utgangspunktet må være å se om
27 Norges interesser ivaretas gjennom denne ressursbruken.

28
29 Vi vil arbeide for at organisasjonen og dens underorganisasjoner må reorganiseres og
30 effektiviseres og at omfanget av kostbare globale og regionale konferanser begrenses. I
31 tillegg har diktatoriske stater stor innflytelse og hindrer tiltak for å stoppe krig og
32 undertrykking. Norge bør ta initiativ til en grunnleggende debatt i FN om forholdet mellom
33 FN, folkeretten og totalitære stater, og arbeide for at land som konsekvent undertrykker sine
34 innbyggers grunnleggende rettigheter, ikke gis plass i komiteer og utvalg i FN, som har som
35 sin fremste oppgave å fremme slike rettigheter.

36
37 Vi vil aktivt motarbeide alle former for overgrep og kjønnsbasert og kollektiv
38 forskjellsbehandling som i dag begrunnes og forsvares ut fra religion. Vi mener at
39 enkeltmenneskets frihet trumfer all religiøs praksis som er til hinder for dette.

40 **Fremskrittspartiet vil:**

- 41 • Prioritere arbeid for aksept av grunnleggende menneskerettigheter
- 42 • vektlegge menneskerettigheter og demokratiske prinsipper som en del av
- 43 integreringsarbeidet
- 44 • at FN skal effektiviseres og prioritere fredsskapende operasjoner, humanitært arbeid
- 45 og kriseinnsats samt hindre vedvarende grove brudd på grunnleggende
- 46 menneskerettigheter
- 47 • gjennomgå Norges ressursbruk i FN-systemet og evaluere om Norges interesser blir
- 48 ivaretatt
- 49
- 50

51

1 Nordmenn i utlandet

2 Fremskrittspartiet konstaterer at mange nordmenn velger å flytte permanent eller å bo i
3 utlandet over lengre tid. Særlig mange pensjonister, både uføre og alderspensjonister, velger
4 dette med sikte på helsebringende effekter på grunn av klima. Men vi ser også at stadig flere
5 folk i arbeid velger å bo helt eller delvis i andre land. Dette medfører enkelte
6 problemstillinger, både når det gjelder trygdeytelser, omsorg, rehabilitering og skattemessige
7 forhold.

8
9 Vi vil gjøre det enklere for nordmenn å bo, jobbe og tilbringe pensjonisttilværelsen i utlandet
10 gjennom enklere regler for skatt, skattemessig utflytting og rettigheter gjennom folketrygden.

11
12 Norge bør fremforhandle skatteavtaler med flest mulig land for å unngå risiko for
13 dobbeltbeskatning, og de nye skatteavtalene skal utformes med basis i OECDs
14 mønsteravtale. Som overordnet prinsipp skal man inneha, og opparbeide seg, rettigheter i
15 det landet man er skattepliktig til. Pensjonsytelser er individuelt opparbeidede rettigheter, og
16 skal ikke avkortes selv om pensjonisten velger å bosette seg i land med lavere kostnadsnivå
17 enn Norge.

18
19 Nordmenn som er bosatt i utlandet, men som har rettigheter til norske helsetjenester
20 gjennom frivillig deltakelse i folketrygden, eller fordi de foreløpig ikke er skattemessig
21 utflyttet, gis mulighet for å oppholde seg i Norge utover fastlagte tidsperioder dersom det er
22 til nødvendig helsemessig behandling.

23 24 **Fremskrittspartiet vil:**

- 25 • motarbeide enhver form for dobbeltbeskatning av utflyttede nordmenn
- 26 • at velferdsytelser som mottas i utlandet (ikke pensjon), skal lønns- og prisjusteres
27 etter det landet man bor i
- 28 • endre den særnorske 3-årsregelen knyttet til skattemessig utflytting
- 29 • fjerne kravet om at man selv eller sine nærmeste ikke kan disponere bolig i Norge i
30 forbindelse med skattemessig utflytting

31 32 33 34 35 36 **Forsvar og sikkerhet**

37 Ivaretagelse av innbyggernes sikkerhet er en av statens grunnleggende og viktigste
38 oppgaver. Norge skal følge opp NATOs ambisjon for økonomisk ramme til forsvar og
39 sikkerhet.

40
41 Fremskrittspartiet vil at store investeringer i Forsvaret skal skje utenfor det ordinære
42 forsvarsbudsjettet. Dette anses som spesielt viktig ved anskaffelse av nye og kostbare
43 våpensystemer og plattformer som eksempelvis fly, fartøy og kampvogner.

44
45 Forsvarspolitikken fastsettes ut fra trusselbildet og langsiktige sikkerhetspolitiske behov.
46 Forsvars- og sikkerhetspolitikken må sees i et bredt perspektiv, der både potensielle
47 konfliktscenarioer, alliansetilhørighet og politiske hensyn må legges til grunn. Med økende
48 budsjettammer til Forsvaret er det viktig med god kostnadskontroll slik at ressursene som
49 brukes gir økt forsvarsevne. Unødvendig byråkrati og fordyrende ledd bør fjernes.

50
51 Et endret sikkerhetspolitisk bilde i arktiske områder og i våre nære havområder bekrefter den
52 strategiske betydningen Norge har i NATO. Russlands krig mot Ukraina, deres militære
53 opprustning og økende aktivitet i våre nærområder bekrefter dette.

54

1 NATO blir stadig viktigere for å sikre fred og stabilitet i våre nærområder. Med Finland og
2 Sverige som medlemmer, ligger det til rette for tettere samarbeid mellom de nordiske
3 landene om Forsvar og beredskap.
4
5 Norge må med egne ressurser selv kunne håndtere første fase av en krise og konflikt i
6 landet og særlig i nordområdene. Alliert mottak må sikres gjennom vår evne til å opprettholde
7 suverenitet i en innsettelsesfase og i rammen av totalforsvaret.
8
9 Forsvarsstrukturer er krevende å endre, men sikkerhetsbildet kan endre seg raskt.
10 Russlands vilje til å bruke militær makt mot naboland og Kinas voksende ambisjoner viser
11 dette. Hybride trusler og krigføring har stort skadepotensiale og finner stadig nye områder å
12 angripe. Strukturer som er bygget opp, og kapasitetene som er implementert, må derfor
13 være robuste, forberedte og fleksible.
14
15 Et intensivert internasjonalt samarbeid er avgjørende for å forhindre krig, krise og konflikt.
16 Bekjempelse av terror må skje i en internasjonal ramme. Norge skal stille opp for våre allierte
17 når det trengs. Dette er en forutsetning for at Norge skal få alliert støtte i krig og krise. Økt
18 globalisering har gitt nye utfordringer som spredning av epidemiske sykdommer, organisert
19 kriminalitet, store flyktningsstrømmer og fundamentalisme. Slike forhold må vektlegges når
20 norsk forsvars- og sikkerhetspolitikk skal fastsettes.
21
22 Internasjonal terrorisme representerer en alvorlig dimensjon i de sikkerhetspolitiske
23 vurderingene. Videre utgjør spredning av masseødeleggelsesvåpen uforutsigbarhet. Norge
24 er også utsatt for slike trusler og dette må tas på det største alvor.
25
26 Islamsk fundamentalisme har ekspansive ambisjoner. Islamister søker allianse med mål om
27 å bekjempe dem som defineres som vantro og felles fiender. Dette gjør trusselen fra
28 ekstremistene stor og farlig. Norge skal sammen med sine allierte bidra til bekjempelse av
29 islamsk ekstremisme og jihadisme.
30
31

32 **Alliansepolitikk – NATO**

33 NATO er hjørnesteinen i norsk sikkerhets- og forsvarspolitik. Norge skal være et aktivt
34 medlem og delta på felles trening og øvelser med styrker fra øvrige medlemsland.
35
36 NATO har økt oppmerksomheten mot nordområdene. Det er i Norges interesse å bidra til at
37 dette fokuset opprettholdes og videreutvikles. Militære øvelser bidrar til fellesskap og
38 koordinering av militære strategier og kapasiteter.
39
40 Norge skal legge forholdene til rette for økt trening og øvingsaktivitet i Norge med særlig
41 fokus på styrker fra USA, Storbritannia, Nederland, Tyskland og Frankrike. Med Finland og
42 Sverige som nye medlemmer blir det naturlig å videreutvikle det nordiske
43 forsvarssamarbeidet. Dette vil styrke Nordens evne til eget forsvar, samtidig som det vil bidra
44 til å styrke alliansen.
45
46 Bilaterale forsterkningsavtaler vil også i fremtiden være en avgjørende del av norsk
47 sikkerhetspolitikk. Dette må videreutvikles, og det må legges til rette for at flere nasjoner
48 ønsker slike avtaler.
49 USA er Norges viktigste allierte. Det er derfor særlig viktig å videreføre og videreutvikle det
50 strategiske partnerskapet med USA. Det er avgjørende at vi særlig prioriterer amerikansk
51 trening og øving i Norge og ikke minst lagring av amerikansk materiell. Et tett og godt
52 samarbeid innen etterretning er i felles interesse og må videreutvikles. Dersom allierte land
53 ønske å etablere faste baser i Norge, bør det legges til rette for det.

1
2 Ved opprettelsen av JOINT FORCE COMMAND NORFOLK har NATO og USA vist at våre
3 områder er av stor betydning. Norge må derfor bidra sterkt i denne kommandoen med
4 kunnskap og personell.

5
6 Med et uforutsigbart og økt trusselbilde i våre nærområder vil vi prioritere NATO aktiviteter.
7 Det betyr at operasjoner i regi av FN vil bli nedprioritert.

8 9 **Fremskrittspartiet vil**

- 10 • at samvirke, øvelse og trening med våre allierte, samt NATOs partnerland, styrkes og
11 videreutvikles
- 12 • at FN-operasjoner ikke må gå på bekostning av internasjonale operasjoner med nære
13 allierte
- 14 • legge til rette for etablering av faste baser i Norge for våre allierte

15
16

17 **Det norske forsvar**

18 Russlands invasjon i Ukraina har vist at sikkerhetssituasjonen i vår nærområder endrer seg
19 raskere enn vår evne til å forsvare oss. Det krever et fleksibelt og raskt mobiliserbart forsvar
20 med evne og vilje til å kunne bygge en solid terskel. Det må derfor bygges en solid
21 «grunnmur» innen logistikk, beredskap og totalforsvar.

22
23 Verneplikten gjelder for alle norske statsborgere. Antallet som avtjener førstegangstjeneste,
24 skal økes betydelig. Verneplikten gir Forsvaret en forankring i hele folket, bidrar til
25 forsvarsvilje og tydeliggjør at forsvaret av landet er en grunnleggende og felles oppgave.

26
27 Samarbeidet med organisasjoner som bidrar til forsvarsevne og vilje, skal fortsette. Særlig
28 skal samarbeid med reserveoffiserer vektlegges. En videreutvikling og styrking av
29 totalforsvaret er avgjørende for forsvarsevne og mulighet til å sikre alliert mottak.

30
31 Heimevernet er en viktig del av det norske forsvaret. Vi vil videreutvikle befals- og
32 soldatutdanning med egen rekruttskole for Heimevernet.

33
34 Forsvarets logistikkorganisasjons (FLO) evne til å understøtte nasjonale operasjoner og
35 allierte forsterkninger må styrkes, herunder sikre tilstrekkelig beredskapslager.

36
37 Norge har en høyteknologisk og avansert forsvarsindustri som bidrar til å styrke Forsvaret og
38 norsk beredskap. Forsvarsindustrien er en trygg leverandør, og samspillet mellom industrien
39 og Forsvaret bidrar til økt forståelse for materiellets teknologi og funksjonalitet. Det er derfor
40 viktig med fortsatt gode rammebetingelser for forsvarsindustrien, og at det etableres
41 hurtigspor for nødvendig saksbehandling og finansiering ved behov for økt
42 produksjonskapasitet.

43
44 Av sikkerhetspolitiske grunner bør det tilrettelegges for ytterligere utvidelser av
45 forsvarsindustrien i Norge, særlig innen maritimt område hvor Norge har mye kunnskap.
46 Norskeid forsvarsindustri er den sikreste veien til nødvendig utstyr og bevaring av
47 kompetanse.

48
49 Forsvarsindustrien er også en betydelig bidragsyter innenfor norsk næringsliv generelt og
50 bidrar til utvikling av ny teknologi og flerbruksteknologi innenfor en rekke felt. Samarbeid med
51 Forsvarets Forskningsinstitutt styrker vekselvirkningen mellom Forsvarets operative evne og
52 høyteknologi.

53

1 **Fremskrittspartiet vil:**

- 2 • øke Forsvarets årlige budsjett for å oppfylle den vedtatte Langtidsplanen for Forsvaret
- 3 og oppfylle våre NATO-forpliktelser
- 4 • styrke og utvikle verneplikten og innkalle flere til førstegangstjeneste
- 5 • styrke Forsvarets tilstedeværelse i hele landet, særlig i nordområdene
- 6 • omorganisere Forsvarsbygg under Forsvarsjefen for å friggi ressurser til operativ
- 7 virksomhet
- 8 • sikre at befalskorpset får forutsigbare arbeidsforhold og utdanningsløp, og tilbys
- 9 konkurransedyktig betingelser
- 10 • ikke tillate synlig religiøse, ideologiske eller politiske symboler som en del av
- 11 Forsvarets uniformer
- 12 • styrke Forsvarets ivaretagelse av veteraner
- 13 • sikre at etterretningstjenesten kontinuerlig har rammebetingelser for å kunne løse sitt
- 14 oppdrag
- 15 • sikre alle forsvarsgreners evne til kommando og samvirke i felles operasjoner og med
- 16 allierte
- 17 • øke kampkraften i Forsvaret ved å gjennomgå nødvendige anskaffelser også utover
- 18 det som er vedtatt i Langtidsplanen om nødvendig
- 19 • styrke og utvide Heimevernet når dette er gjennomførbart etter at styrkingen i vedtatt
- 20 Langtidsplan er realisert
- 21 • arbeide for å styrke luftvernkapasitetene ved neste revisjon av langtidsplanen
- 22 • arbeide for å styrke og videreutvikle spesialstyrkene med nødvendig fly- og
- 23 helikopterstøtte ved neste revisjon av langtidsplanen
- 24 • styrke totalforsvarets evne til å støtte alliert mottak
- 25 • styrke Sivilforsvaret gjennom mer ressurser og videre kompetanseheving innen
- 26 forsvaret

30 ***Innvandring og integrering***

31 Tidligere migrasjonsstrømmer har vist at dagens asylsystem ikke er bærekraftig, verken ut
32 fra et økonomisk, demografisk, sosialt, sikkerhetspolitisk eller humanitært perspektiv. Stor
33 befolkningsøkning, uro og konflikt i land og regioner hvor mange asylsøkere kommer fra,
34 tilsier at presset mot Europa fortsatt kommer til å bli stort i årene som kommer.

35
36 Dagens asylsystem bidrar til at de mest ressurssterke kan betale menneskesmuglere for en
37 livsfarlig reise, og etterlater millioner av ressursvake mennesker i nød. Dagens asylsystem
38 fører til en ukontrollert innvandring, økte spenninger i samfunnet og koster enorme summer
39 uten at det egentlig hjelper mennesker i nød. Fremskrittspartiet vil derfor arbeide for et nytt,
40 mer rettferdig internasjonalt asylsystem som sikrer kontrollert innvandring, der
41 nasjonalstatene bestemmer hvor mange som får opphold. Beskyttelse skal primært gis i
42 nærområdene.

43
44 Norge har på en generasjon gjennomgått store demografiske endringer. I 1970 var det 3000
45 personer fra Afrika og Asia i landet, mens det i 2024 var 524 000. Tempoet i innvandringen
46 er ikke bærekraftig for velferdsmodellen.

47
48 Norge kommer til å trenge kvalifisert arbeidskraft i årene som kommer, men ukontrollert
49 innvandring gjennom asyl- og familieinnvandring bidrar ikke til å dekke dette behovet. Slik
50 innvandring bidrar tvert imot til økt press på offentlige velferdsordninger og dermed også økt
51 behov for arbeidskraft. Behov for arbeidskraft må løses gjennom målrettet og kontrollert
52 arbeidsinnvandring, som ikke øker presset på offentlige støtteordninger. Vi vil gjøre det

1 enklere for norske bedrifter å rekruttere nødvendig spisskompetanse i utlandet hvis den ikke
2 er tilgjengelig i Norge eller i EØS-området.

3
4

5 **Et nytt asylsystem**

6 Et nytt asylsystem skal gi Norge kontroll over innvandringen, og skal bygge på prinsippet om
7 at all beskyttelse skal gis i nærområdene. Det skal være umulig å få opphold i Norge ved å
8 søke asyl ved grensen, bortsett fra en mulighet til å gi beskyttelse til personer på flukt fra
9 våre nærområder.

10

11 De som kommer inn i Norge og søker asyl, skal overføres til et asylsenter i utlandet, og
12 oppholde seg der frem til asylsøknaden er behandlet av norske myndigheter. Asylsentre skal
13 ikke kunne oppsøkes direkte for å søke asyl. De som eventuelt får innvilget asyl, skal få
14 beskyttelse i et trygt tredjeland. Et slikt system, spesielt hvis det innføres i hele Europa, vil
15 fjerne insitamentet for grunnløse asylsøkere til å legge ut på en livsfarlig reise over
16 Middelhavet, hvor tusenvis mister livet hvert år.

17

18 Med store innstramminger og innsparinger på asylinnvandring, vil det bli mulig å frigjøre mer
19 midler som kan brukes på å hjelpe langt flere i nærområdene. Med vår politikk vil flere
20 mennesker få hjelp, færre mennesker dø i forsøket på å få asyl og vi vil få kontroll på den
21 innvandringen som ikke er bra for Norge.

22

23 **Fremskrittspartiet vil:**

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35 **Mottak av flyktninger i Norge**

36 Det må stilles krav til integreringsvilje til de som vil bo i Norge. Norge bør i utgangspunktet
37 stanse mottak av kvoteflyktninger inntil vi har kontroll på integreringsarbeidet. Så lenge
38 Norge tar imot kvoteflyktninger, må mottaksprosessen endres på flere måter slik at vi oppnår
39 bedre integrering til lavere kostnader. Norske myndigheter skal ha ansvaret for utvelgelse og
40 integrering.

41

42 Forfulgte kristne minoriteter som ikke er trygge i eget land, skal prioriteres, i utvelgelsen av
43 flyktninger.

44

45 Kvoteflyktninger skal før avreise til Norge få en grundig og realistisk opplæring i norske
46 verdier og hvilke forventninger til integrering som gjelder. En integreringskontrakt som alle
47 ikke-vestlige innvandrere må signere skal etableres. Intensjonen bak en slik kontrakt er å
48 stille mye høyere krav til integrering for de som ønsker å bo i Norge. Kontrakten skal
49 inneholde tydelige krav om at man aksepterer norske lover, regler og verdier, for eksempel

1 knyttet til likestilling, barneoppdragelse, demokrati, rettstatens prinsipper, ytringsfrihet,
2 religionsfrihet, deltakelse i språkopplæring og selvforsørgelse.
3 Brudd på kontrakten må kunne føre til tap av oppholdstillatelse, tap av mulighet for
4 permanent oppholdstillatelse eller økonomiske sanksjoner

5
6 Bosettingspolitikken i Norge fungerer dårlig. Staten skal finansiere de første fem årene av
7 bosettingen, og kompensere kommunene for økonomiske utgifter som følge av etablering av
8 flyktningsmottak.

9
10 Svært mange av flyktingene som blir bosatt rundt om i landet, flytter til det sentrale
11 Østlandet etter 5 år, uten å kunne forsørge seg selv. Dette fører til at den opprinnelige
12 bosettingskommunen sitter igjen med integreringsmidlene fra staten, og den nye kommunen
13 sitter igjen med integreringsproblemene. For å løse dette må det stilles strenge krav til
14 selvforsørging dersom en bosatt flykting skal kunne flytte til en ny kommune, også etter de
15 fem første årene.

16 17 **Fremskrittspartiet vil:**

- 18 • stanse mottak av kvoteflyktinger inntil vi har kontroll på integreringen
- 19 • prioritere kristne forfulgte minoriteter ved mottak av kvoteflyktinger og ellers vurdere
- 20 integreringsmuligheter ved utvelgelse
- 21 • gjennomføre obligatorisk, grundig og realistisk opplæring i forventninger og norske
- 22 verdier før flyktinger får komme til Norge
- 23 • etablere en integreringskontrakt der flyktinger over 18 år forplikter seg til å
- 24 respektere norske lover og verdier
- 25 • åpne for å inndra eller frata oppholdstillatelse og rett til statsborgerskap ved brudd på
- 26 kontrakten
- 27 • at morsmålsundervisning ikke skal dekkes av det offentlige

28 29 30 31 **Asylsøkere**

32 Så lenge dagens asylsystem består, vil presset mot Europa fortsette. En vedvarende
33 innvandring av asylsøkere i dagens omfang fører til motsetninger, spenninger og
34 verdikonflikter i Norge.

35
36 Behandlingstiden for asylsøknader må reduseres. Lang oppholdstid i asylmottak er
37 uholdbart, både for asylsøkerne og for samfunnet for øvrig. Søknader bør behandles på
38 maks seks måneder, og asylsøkere skal være i lukkede mottak til identiteten er avklart.
39 Asylsøkere med midlertidig oppholdstillatelse skal returnere hjem når det er trygt.
40 Enslige mindreårige skal ikke få opphold basert på alder, men på beskyttelsesbehov. Rett til
41 familiegjenforening skal ikke gis til enslige mindreårige.

42
43 Asylsøkere og flyktinger bør som hovedregel kun få midlertidig oppholdstillatelse i Norge,
44 som opphører når det er trygt i hjemlandet. Ferieturer til hjemlandet må føre til inndragelse
45 av oppholdstillatelsen.

46
47 Fremskrittspartiet vil ha en streng asylopolitikk. Asylstatus skal gis etter individuell vurdering
48 og primært som midlertidig opphold. Ankemuligheter for avslag skal være begrenset til én
49 instans. Permanent opphold, som i dag gis etter fem år, skal økes til åtte år, med krav om
50 plettfri vandel og selvforsørgelse de siste fem årene.

51
52 Falsk identitet overfor norske myndigheter er kriminelt og må kunne føre til utvisning. Frem til
53 identiteten er avklart og en vet om en asylsøker skal få opphold i Norge, skal en være i lukket

1 mottak. Personer som får avslag på sin søknad om oppholdstillatelse, skal forbli i lukket
2 mottak frem til utsendelse hvis personen ikke forlater landet selv. Tvungen retur av
3 asylsøkere skal være til første asylland, opprinnelsesland, eller annet land i regionen med
4 kulturell tilknytning. Norge bør forhandle returavtaler med flere land og knytte slike avtaler til
5 bistandspolitikken.

6

7 **Fremskrittspartiet vil:**

- 8 • at kommunene gjennom politisk behandling får vetorett i spørsmål om etablering av
- 9 asylmottak innenfor kommunens grenser
- 10 • at asylsøkere med uavklart identitet oppholder seg i lukkede mottak inntil
- 11 asylsøknaden er ferdig behandlet
- 12 • begrense muligheten for at det gis utsatt iverksettelse under behandling av en
- 13 omgjøringsbegjæring i UNE
- 14 • stramme inn på retten til klageadgang
- 15 • avvikle særordningene for fri rettshjelp på utlendingsområdet
- 16 • avvikle alle alderskriterier for asylsøkere og utelukkende vurdere beskyttelsesbehov
- 17 • fjerne retten til beskyttelse dersom man har reist gjennom eller oppholdt seg i et trygt
- 18 land før man søker asyl
- 19 • at permanent oppholdstillatelse først kan innvilges etter åtte år, forutsatt plettfri vandel
- 20 og selvforsørgelse de siste fem år
- 21 • innføre språkkrav på nivå B2 for permanent oppholdstillatelse
- 22 • at personer uten oppholdstillatelse som er ansett å utgjøre en fare for samfunnet, skal
- 23 plasseres i lukkede mottak

24

25

26 **Være med å bygge opp hjemlandet**

27 Personer med avslag eller som oppholder seg ulovlig i Norge skal sendes ut, og rutinene for
28 uttransport må forbedres. Gode returavtaler med mottakerland er nødvendige, og dersom et
29 land nekter å ta imot sine borgere, bør dette påvirke norsk bistand.

30

31 Flere flyktninger bør motiveres til å reise hjem når det er trygt. Tilbakevendingsordningen i
32 Norge er lite benyttet, og Fremskrittspartiet ønsker å styrke denne. Returpakker bør bli
33 bedre, men vilkåret er at man da gir avkall på oppholdstillatelse eller norsk statsborgerskap.
34 Retur vil avlaste velferdsordningene og gi verdifulle ressurser til hjemlandet. Returarbeidet
35 må styrkes med tydelige mål og ansvar for IMDI og UDI. Det er de som skal forberede
36 personer på tilbakevendingen og hjelpe med både det økonomiske og det praktiske.

37

38 Mange flyktninger i nærområder ønsker å returnere når det er trygt, men hjemmene deres
39 kan være ødelagt. Retur er viktig for gjenoppbygging, og bistand kan utgjøre en stor forskjell.
40 Norge skal påta seg en lederrolle i arbeidet med retur støtte og ta initiativ for å få FN til å
41 intensivere dette arbeidet, slik at flyktninger kan reise hjem og bygge opp sitt land når det er
42 trygt.

43

44 **Fremskrittspartiet vil:**

- 45 • styrke returpakken for å skape en reell motivasjon for tilbakevending slik at man kan
- 46 være med å bygge opp sitt hjemland
- 47 • kreve at man frasier seg oppholdstillatelse/statsborgerskap, og retten til å søke asyl
- 48 på nytt, ved returpakker
- 49 • gi IMDI og UDI et tydelig ansvar for å stimulere til tilbakevending så raskt det er trygt
- 50 å reise hjem
- 51 • stanse bistand til land som ikke tar imot sine egne innbyggere
- 52 • ta initiativ overfor FN for å intensivere returarbeidet i nærområdene

1
2

3 **Familieinnvandring**

4 Det skal stilles krav om minimum fem års arbeid eller utdanning ved familiegjenforening med
5 flyktning. Inntektskravet skal heves og baseres på arbeidsinntekt, ikke offentlige ytelser.
6 Nåværende unntak for rask søknad om familiegjenforening skal oppheves. Voksne som
7 søker familiegjenforening, må dokumentere tilstrekkelige norskkunnskaper og evne til å
8 forsørge sin familie før søknaden behandles.

9

10 Familieinnvandring skal begrenses til ektefelle over 24 år og egne barn under 15 år, og DNA-
11 test skal kreves for å bevise slektskap. Barn som kommer alene til Norge, vil ikke kunne
12 søke familiegjenforening. Ektefelleinnvandring innvilges bare hvis paret ikke har større
13 tilknytning til andre land enn Norge. For å motvirke bigami og at voldelige menn som henter
14 flere ektefeller, innføres karantene etter skilsmisse, før man kan hente ny ektefelle. Det
15 vurderes også å sette et tak på antall ektefeller en person kan hente til Norge.

16

17 Personer som er kommet til Norge gjennom familiegjenforening, skal ikke ha rett til ytterligere
18 familiegjenforening, bortsett fra egne barn under 15 år. Det samme gjelder for
19 familieetablering

20

21 **Fremskrittspartiet vil:**

22

- kreve minimum fem års arbeid eller utdanning, samt oppfyllelse av underholdskravet for å få familiegjenforening med flyktning
- øke underholdskravet og fjerne unntak fra kravet for nyankomne flyktninger
- stanse all familiegjenforening for enslige mindreårige flyktninger
- at familiegjenforening skal begrenses til ektefelle og egne barn under 15 år
- at det innføres obligatorisk DNA-test ved alle familieinnvandringssaker
- innføre en karanteneordning ved gjentatte henteekteskap
- vurdere å sette et tak på antall henteekteskap en person kan gjennomføre
- sidestille arrangerte ekteskap med tvangsekteskap
- stille krav om at ekteskap er inngått i Norge eller ved et norsk konsulat, hvor samtaler gjennomføres med begge parter for å avdekke arrangerte eller tvangsmessige ekteskap
- frata retten til nytt henteekteskap dersom man er dømt for mishandling av tidligere ektefelle
- at retten til familiegjenforening bortfaller hvis en har begått alvorlig kriminalitet i Norge, eller har brutt integreringskontrakten
- at familieinnvandring forutsetter at referansepersoner ikke har mottatt økonomisk sosialhjelp, kvalifiseringsstønad eller bostøtte fra NAV de siste 3 årene
- innføre et kjærestevisum der «innvandrerer» får arbeids- og oppholdstillatelse og er fra land som gir rett til innvilgelse av besøksvisum på grensen

42

43

44 **Integrering**

45 God integrering oppnås når norske lover, regler, verdier respekteres, når en er selvforsørget,
46 og deltar aktivt i lokalsamfunnet. Samtidig er det viktig at innvandrerbefolkningen i minst
47 mulig grad skiller seg statistisk fra øvrig befolkning.

48

49 For å vite hvordan integreringsarbeidet går i kommunen, bør det innføres et
50 integreringsbarometer som måler utviklingen på konkrete indikatorer over tid. Det bør
51 utredes hvilke indikatorer som bør være med, men noen er selvsagte:

- 1 • Arbeidsdeltagelse
- 2 • Sosialstønad og andre offentlige ytelser
- 3 • Språkkunnskaper
- 4 • Inntektsnivå
- 5 • Utdanningsnivå
- 6 • Selvforsørgelse
- 7 • Kriminalitet
- 8 • Barnevernssaker
- 9 • Opphold på krisesentre

10
11 Et integreringsbarometer brutt ned på resultatene for den enkelte kommune, vil gi verdifull
12 informasjon til beslutningstagere og myndigheter om hvordan integreringen går. En
13 kommune med høy bosetting av flyktninger, kan vanskelig si noe om hva som egentlig er
14 kommunens kapasitet, uten å se utviklingen på faste indikatorer over tid.

15
16 Fremskrittspartiet ønsker en integreringskontrakt, en gjensidig avtale som signeres når en
17 skal bosette seg i Norge. Både kvinner og menn skal få nyte frihetsverdiene vårt land er
18 bygget på, og med frihet kommer også ansvar. Innvandrere skal møte rimelige krav og klare
19 rammer og har ansvar for å tilpasse seg norske verdier som arbeidslinjen, frihet, demokrati,
20 yringsfrihet, religionsfrihet, likestilling, respekt for barns rettigheter, og rettsstatens
21 konfliktløsning.

22
23 Krav til norsk- og samfunnskunnskapsundervisning, samt arbeidstrening og aktivitetsplikt for
24 å få kommunale ytelser, vil styrke integreringen. Introduksjonsprogrammet bør endres
25 intensiv opplæring innen språk, samfunn, kultur, lover og regler. Etter denne perioden vil
26 programmet foregå på kveldstid/helger, noe som vil gjøre det enklere å komme raskt ut i
27 arbeid eller praksis.

28
29 Gode norskkunnskaper er essensielle for integrering og arbeidsmarkedet. Det er foreldrenes
30 ansvar å sørge for at barna lærer norsk. Barn født i Norge som ikke kan norsk ved skolestart
31 anses som omsorgssvikt. En obligatorisk 4-års språkkontroll bør gjennomføres.

32
33 Gratis tolketjenester skal som hovedregel opphøre etter 3 år; deretter må den enkelte betale
34 selv.

35
36 Mange kommuner har høy andel innbyggere med ikke-vestlig bakgrunn, noe som kan føre til
37 parallelle samfunn. I Oslo er andelen fødte med innvandrerbakgrunn nesten doblet de siste
38 13 årene, og i noen områder har under 10 % av barna etnisk norske mor.

39
40 Når norskspråklige elever blir en minoritet, må nye tiltak settes inn for å stoppe segregering.
41 Kommuner må ha høy kvalitet på introduksjonsordningen og et godt arbeidsmarked for å
42 kunne bosette flyktninger. I kommuner eller områder hvor ikke-vestlige innvandrere utgjør
43 mer enn 15 % av befolkningen og hvor de har dårlig arbeidsmarked eller
44 integreringsresultater skal det ikke bosettes flyktninger.

45
46 IMDI må sikre en bedre dialog med kommunene for å finne gode løsninger på
47 integreringsutfordringene i forkant av anmodninger om bosetting.

48
49 IMDI må sikre en bedre dialog med kommunene for å finne gode løsninger på
50 integreringsutfordringene i forkant av anmodninger om bosetting. For å styrke integreringen
51 bør kommunene selv kunne avgjøre hvem de kan bosette og integrere, blant flyktningene
52 IMDI ønsker bosatt.

53
54 **Fremskrittspartiet vil:**

- 1 • at introduksjonsprogrammet endres til intensiv opplæring innen språk, samfunn,
2 kultur, lover og regler. Deretter vil introduksjonsprogrammet foregå på
3 kveldstid/helger for å kunne kombineres med arbeid.
- 4 • at kommunene selv skal kunne sette kriterier for hvem og hvor mange flyktninger de
5 skal bosette
- 6 • at det innføres bosettingsstopp for flyktninger i kommuner/bydeler der innvandrere
7 utgjør mer enn 15 prosent av befolkningen, og i kommuner med dårlige
8 integreringsresultater og få muligheter på arbeidsmarkedet
- 9 • at man må kunne forsørge seg selv for å bosette seg i selvvalgt kommune
- 10 • at det innføres et integreringsbarometer som måler resultatene
- 11 • at dokumentert fravær fra introduksjonsprogrammet skal medføre bortfall av stønad
12 for tidsrommet med fravær
- 13 • at de som ikke kommer i jobb etter endt introduksjonsprogram, skal ha aktivitetsplikt.
14 Brudd på denne betyr avkortning i økonomiske ytelse

15
16

17 **Like rettigheter og plikter i Norge uansett bakgrunn**

18 Barn i Norge får flere helsekontroller i oppveksten for å oppdage sykdommer og sikre
19 vaksinasjon mot farlige sykdommer. Det er viktig at det obligatoriske
20 barnevaksineringsprogrammet følges.

21 I tillegg skal helsetjenesten sørge for at barna har det bra og ikke blir utsatt for vold, overgrep
22 eller kjønnslemlestelse. Foreldre som ikke møter til helsekontroll med barna, skal kontaktes
23 for å sikre at barna blir fulgt opp. Det skal gjøres en helkroppsundersøkelse som også kan
24 avdekke kjønnslemlestelse.

25 Fremskrittspartiet vil forby religiøse plagg i offentlige stillinger med myndighetsutøvelse.
26 Hijab skal ikke brukes i barnehagen og grunnskolen, og heldekkende ansiktsplagg i det
27 offentlige rom og undervisningsinstitusjoner skal ikke benyttes. Kjønnsdelt undervisning skal
28 ikke forekomme som følge av religiøse eller kulturelt betingede krav.

29 Norge har vært et sekulært samfunn i generasjoner, men religion har fortsatt stor innflytelse i
30 mange innvandremiljøer. Det er skadelig for integreringen at ekstreme religiøse ledere med
31 negative holdninger til vestlige verdier får komme til Norge. Disse må nektes innreise.

32 Vår innvandringspolitikk bygger på likebehandling, med rettferdig behandling for alle med
33 lovlig opphold. Enkelte sosiale ytelser bør knyttes til statsborgerskap og krav om integrering
34 og norskkunnskaper. Særordninger med stønader for innvandrere skal opphøre.

35

36 **Fremskrittspartiet vil:**

- 37 • at det skal gjennomføres helkroppsundersøkelse som kan avdekke eventuell
38 kjønnslemlestelse
- 39 • at undervisning i skolen ikke skal være kjønnsdelt
- 40 • forby barnehijab i barnehage og grunnskole

41

42

43

44 **Negativ sosial kontroll og utenforskap**

45 Svært mang barn og unge med innvandrerbakgrunn lever ufrie liv i Norge fordi det har vokst
46 frem store miljøer der det utøves stor grad av negativ sosial kontroll. Personer som har rømt

1 fra diktaturer og religiøse regimer, kan risikere å møte den samme ufriheten og
2 undertrykkelsen som de rømte fra. Dette skyldes en ukontrollert innvandringspolitikk og
3 dårlig integrering. Samfunnet må slå hardt ned på denne typen holdninger og sosial kontroll
4 av andre mennesker. Det bør innføres nye muligheter til å sanksjonere foreldre som utøver
5 negativ sosial kontroll mot sine barn.

6
7 Enkelte muslimske trossamfunn driver koranskoler og fritidstilbud som innebærer at barn
8 bruker svært mye tid i lukkede religiøse forsamlinger. Slike aktiviteter som i all hovedsak
9 retter seg mot innvandrerbefolkningen er svært integreringshemmende. Kommunene bør få
10 en klar lovhjemmel til å stanse aktiviteter og virksomhet som kan anses for å være klart
11 integreringshemmende.

12
13 Nesten fire av ti somaliske ungdommer som er født i Norge eller som kom til Norge før
14 skolealder, oppgir at de har gått på skole i utlandet. Ifølge Fafo benyttes skoler i utlandet
15 som et verktøy for å disiplinere barn.

16
17 Det er et grovt overgrep mot barn å sende dem til koranskoler i utlandet der unge utsettes for
18 vold og fysisk avstraffelse. Dessverre ser vi at foreldre sender barna til religiøse koranskoler i
19 foreldrenes hjemland i frykt for at barna skal bli «for norske».

20
21 I Norge har vi undervisningsplikt, ikke skoleplikt. Dersom det gis beskjed i forkant og
22 foreldrene overtar ansvaret for undervisningen, kan et barn fritt tas ut av skolen.
23 Barnevernloven sier derimot tydelig at offentlig ansatte har meldeplikt til barnevernet når det
24 er grunn til å tro at barn blir mishandlet, utsatte for alvorlige mangler ved den daglige
25 omsorgen eller annen alvorlig omsorgssvikt. Barn som sendes til koranskoler i utlandet for å
26 disiplineres, der de risikerer vold, er skadelig og motvirker integrering. Lange opphold i
27 foreldrenes hjemland bør derfor møtes med sanksjoner.

28 29 **Fremskrittspartiet vil:**

- 30 • at det innføres et objektivt ansvar for foreldrene og øvrig familie for å hindre
- 31 kjønnslemlestelse
- 32 • at foreldre som utsetter sine barn tvangsekteskap og kjønnslemlestelse skal fratras
- 33 oppholdstillatelsen
- 34 • at barnevernet alltid skal vurdere omsorgsovertakelse for barn utsatt for
- 35 kjønnslemlestelse
- 36 • at helsepersonell og andre offentlig ansatte skal ha plikt til å varsle politi og barnevern
- 37 ved mistanke om kjønnslemlestelse
- 38 • at kjønnslemlestelse strafferettslig skal betraktes som grov vold mot barn
- 39 • at avvergingsplikten mot kjønnslemlestelse skal utvides til å omfatte alle, ikke bare
- 40 bestemte yrkesgrupper
- 41 • at foreldre som sender barn til utlandet mot barnets vilje, skal straffeforfølges og
- 42 fratras omsorgsretten for egne barn
- 43 • at foreldre med midlertidig oppholdstillatelse som sender barn til utlandet mot deres
- 44 vilje, skal miste oppholdstillatelsen
- 45 • at foreldre med permanent oppholdstillatelse som sender barn til utlandet mot deres
- 46 vilje, får nullstilt opptjeningstiden for å oppnå statsborgerskap
- 47 • at foreldre som sender barn på lengre utlandsopphold som hemmer integreringen,
- 48 skal fratras barnetrygden og ytelser skal tilbakebetales fra den dagen barna forlot
- 49 Norge
- 50 • gi mulighet til å inndra barnets pass ved risiko for utsendelse mot barnets vilje
- 51 • at skoler som ikke melder fra til Barnevernet når barn reiser på lengre
- 52 utenlandsopphold, skal bøtelegges
- 53 • at foreldre til barn som er i lengre utenlandsopphold, eller som ikke møter på skolen
- 54 etter ferier, må meldes til Barnevernet av skolene

- 1 • at det må sendes et skriftlig varsel fra skolene til Barnevernet innen en uke, om ikke
- 2 fraværet er godkjent fra skolens side
- 3 • at religiøse ledere ikke inkluderes i spesialistkvoten
- 4 • at kommunene skal gis en klar lovhemmel til å gripe inn for å stanse virksomhet og
- 5 fritidsaktiviteter rettet mot barn og unge som anses å ha en klart
- 6 integreringshemmende effekt
- 7 • at kunnskap om æreskultur og æresvold må bli en del av utdanningen til politi,
- 8 barnevern, skole og helsesektoren
- 9 • at omfanget av og innholdet i koranskoler i Norge må kartlegges grundig og på
- 10 bakgrunn av dette vurderes det om det skal innføres en godkjenningsordning for
- 11 koranskoler
- 12 • at en det utføres tilsyn med innhold og kontroll av aktiviteter og innholdet i
- 13 opplæringen ved koranskoler
- 14 • at det innføres krav om vandelsattest for religiøse ledere, ansatte og frivillige som
- 15 skal arbeide med barn i religiøse miljø
- 16
- 17

18 **Statsborgerskap**

19 For å bli norsk statsborger bør det stilles mye strengere krav om selvforsørgelsesevne,

20 samfunnsforståelse, vandel og norskkunnskaper. Det må også stilles krav om minimum 10

21 års botid regnet fra tidspunkt for innvilget oppholdstillatelse. Statsborgerskap skal kunne

22 fratras ved dom i tilknytning til terror, gjengkriminalitet eller annen grov kriminalitet. For å bli

23 norsk statsborger må man delta på obligatorisk statsborgerskapsseremoni, der man må

24 sverge troskap til Norge.

25

26

27 ***Samfunnsikkerhet og beredskap***

28 Det er et overordnet nasjonalt ansvar å sikre det norske samfunnet og gi trygghet til

29 innbyggerne. Derfor er det svært viktig med en god beredskap som er tilpasset de

30 utfordringer vi kan forvente å stå overfor.

31

32 Det er nødvendig med en jevnlig gjennomgang og oppdatering av vår samfunnsberedskap.

33 Beredskapen avhenger av god ledelse og god samhandling mellom alle involverte sektorer

34 og etater, med en avklart oppgavefordeling og tydelige kommandolinjer. En god beredskap

35 forutsetter regelmessige øvelser hvor alle relevante offentlige og sivile aktører deltar.

36

37 Både Sivilforsvaret og frivillige redningsorganisasjoner er en viktig del av vår totalberedskap.

38 Fremskrittspartiet ønsker at frivillige som driver med beredskap, skal få lønnskompensasjon

39 for tapt arbeidsfortjeneste, fritak for avgifter på utstyr og kjøretøy som brukes i beredskap og

40 kostnadsfri tilgang til nødnett. Beredskapssamarbeid med næringslivet bør også styrkes og

41 innebære involvering i beredskapsstrukturene og i arbeidet på alle nivåer, sentralt og lokalt.

42

43 Det russiske angrepet på Ukraina har gitt oss en påminnelse om hvor viktig det er med

44 tilfluktsrom, for å kunne beskytte befolkningen i en krigssituasjon. Etter at kravet om

45 tilfluktsrom i offentlige og private bygg ble fjernet i 1998, har det nesten ikke blitt bygget nye

46 tilfluktsrom i Norge. I dag er dekningsgraden så lav, at det ikke engang er plass til å sikre

47 halvparten av Norges befolkning i tilfluktsrom. Vi vil gjennomgå krav til tilfluktsrom i nye bygg

48 og muligheten for å benytte eksisterende bygg/parkeringsanlegg. Nye tilfluktsrom må være

49 multifunksjonelle, slik at de kan brukes til andre formål i fredstid.

50

51 Den nye sikkerhetspolitiske virkeligheten viser behovet for et sterkt sivilforsvar som har

1 kapasitet til å utføre sine kjerneoppgaver og understøtte nødetatene ved behov.
2 Sivilforsvaret er en svært viktig del av vårt totalforsvar, og deres primæroppgave er vern av
3 sivilbefolkningen i krig. Vi vil styrke og modernisere sivilforsvaret.
4
5 Det viktigste beredskapsarbeidet er forebyggende for å hindre at hendelser oppstår og for å
6 minimere konsekvenser av eventuelle hendelser. Tilstrekkelig kapasitet og kompetanse til
7 forebyggende formål må prioriteres innen ulike samfunnsområder. Når en krisesituasjon
8 oppstår, er det avgjørende med rask og god varslingsrutiner, gode rutiner for evakuering og tilgang
9 på medisinsk utstyr og helsefaglig personell.
10
11 I en tid hvor vi reiser og handler mer enn noen gang over landegrensene, øker også risikoen
12 for spredning av sykdommer. Covid 19 har for alvor vist oss viktigheten av en god beredskap
13 også for pandemier. Når slike pandemier oppstår, må Norge ha nødvendig beredskap og
14 kapasitet nasjonalt. Det må etableres beredskapslagre med viktige medisiner og nødvendig
15 medisinsk utstyr, og det bør etableres produksjon av viktige medisiner i Norge. Det må også
16 kartlegges hvilke totale ressurser som finnes av helsefaglig personell som kan bistå i en
17 krisesituasjon.
18
19 Strukturen og kapasiteten ved norske sykehus må innrettes på en måte som raskt sikrer
20 kapasitet, også i en krisesituasjon. Også naturlige hendelser som skred og flom setter
21 beredskapen på prøve. Det er viktig at kommunene er bevisst sin rolle og har fokus og
22 kompetanse på beredskap
23
24 Det er viktig at Norge har en god matvareberedskap som ivaretar flere ulike trusselbilder. Vi
25 foretrekker en desentralisert modell der korn og andre matvarer lagres lokalt, fordi dette er
26 rimeligere og fremstår som en mer robust løsning enn en modell med sentraliserte lagre. Det
27 er viktig å kunne tilpasse og utvide matvareberedskapen raskt i krisetider.
28
29 Verden har på få år opplevd en stor endring gjennom digitalisering. Dette gir oss mange
30 fordeler, men også noen nye og alvorlige trusler. Både det offentlige og det sivile samfunn er
31 utsatt for cyberkriminalitet. For å forebygge cyberkriminalitet er det nødvendig å styrke
32 kapasitet og spisskompetanse, både i politiet og i Forsvaret og i Nasjonal
33 Sikkerhetsmyndighet (NSM)
34
35 God nasjonal etterretning og et godt internasjonalt etterretningssamarbeid er avgjørende for
36 å forebygge fysiske og digitale terrorangrep mot Norge. Det må samarbeides tett mellom
37 etater og mellom det offentlige og private som banker for raskt å avdekke og hindre
38 kriminalitet.
39
40 Norge har en rekke installasjoner og anlegg som kan være av interesse for fremmede
41 makter. Vi må sikre at vi har kjennskap til hvem som besitter og har tilgang til eiendommer i
42 nærhet av installasjoner og anlegg som har viktige beredskapsfunksjoner, og om nødvendig
43 inkludere disse i sikkerhetsloven.
44
45 **Fremskrittspartiet vil:**
46 • etablere en nasjonal ordning for lagring av kritisk helseutstyr og medisiner
47 • etablere en krisereserve med personer utenfor helsevesenet som har helsefaglig
48 kompetanse
49 • styrke matvareberedskapen i Norge
50 • sikre bedre mobildekning og gode nasjonale varslingsrutiner
51 • øke bevilgninger til PST for å styrke forebygging
52 • etablere et digitalt grenseforsvar og styrke cyberforsvaret
53 • videreutvikle Felles cyberkoordineringssenter og Nasjonalt cybersikkerhetssenter, og
54 sikre hjemmelsgrunnlag for å kunne iverksette nødvendige beskyttelsestiltak

- 1 • modernisere og forsterke Sivilforsvarets evne til å verne sivilbefolkningen i krig og
- 2 støtte nødetatene
- 3 • styrke samarbeidet med frivillige organisasjoner
- 4 • bidra til økt redningsfaglig samarbeid i Norden
- 5 • ha en gjennomgang av struktur, sektorinndelinger, tydeligere ansvarlinjer ved kriser
- 6 • etablere et masterprogram i beredskap og kriseledelse for etatsledere
- 7 • gjennomgå krav til tilfluktsrom i nye bygg og muligheten for å benytte eksisterende
- 8 bygg/parkeringsanlegg
- 9 • sikre desentralisert kapasitet på drivstofftanking for beredskapshelikopter for å sikre
- 10 maksimal oppetid
- 11 • styrke samarbeidet mellom privat næringsliv om beredskap, herunder fiskeri-,
- 12 petroleums- og maritim næring
- 13
- 14
- 15

16 Gjengkriminalitet

17 Det er viktig å sette en stopper for grenseoverskridende gjengkriminalitet og kriminelle
18 nettverk. Vi opplever en dramatisk utvikling med økt narkotikamisbruk, vold, ran, drap og en
19 truende oppførsel mot politi og folk flest, også kjent som «svenske tilstander». I denne
20 sammenheng er «svenske tilstander» en utvikling med høy ikke-vestlig innvandring over
21 mange år som fører til store integreringsproblemer hvor parallellsamfunn og kriminalitet har
22 fått vokse frem. Vi kan ikke akseptere at storsamfunnet mister kontrollen i byer og bydeler,
23 derfor må vi ta tak i utfordringene nå. Derfor må Norge ha en mer offensiv politikk for
24 kriminalitetsbekjempelse, og for å hindre smitteeffekt fra våre naboland.

25
26 Vi vil ta initiativ til å etablere nødvendige utleveringsavtaler med land som ikke dekkes av
27 utleveringsavtaler i dag.

28
29 Den økende forekomsten av vold ved bruk av våpen på offentlig sted, er en uakseptabel
30 samfunnsutvikling som må bekjempes. Fremskrittspartiet vil derfor innføre visitasjonssoner i
31 belastede områder, som gir politiet adgang til å visitere personer i disse sonene for å
32 avdekke våpen. Vi vil ha en kraftig skjerpelse av straffenivået for ulovlig våpenbesittelse.

33
34 Unge kriminelle er utfordrende for samfunnet da Barnevernet ikke klarer å håndtere barn
35 som havner i en kriminell løpebane, og som utøver alvorlig kriminalitet. Vi mener derfor at det
36 skal opprettes et lukket institusjonstilbud for barn under den strafferettslige lavalder som har
37 begått alvorlige eller gjentatte kriminelle handlinger. Samtidig skal politiet gis mer ressurser til
38 å slå hardt ned på disse miljøene. Vi vil styrke exit-programmene for å få personer ut av
39 gjengmiljøer.

40
41 Lovbrytere under 18 år må stilles til ansvar og straffes. Det er viktigere å fokusere på
42 uskyldige mennesker som blir ofre for kriminalitet og styrke samfunnsvernet enn på
43 rettighetene til de som begår kriminalitet. Vi vil senke den kriminelle lavalder til 14 år.

44
45 Foreldre har et ansvar for å følge opp sine barn. Det bør derfor kunne få konsekvenser for
46 foreldrene dersom barn under den kriminelle lavalder begår kriminalitet. Avhengig av
47 alvorlighetsgrad bør konsekvensene spenne fra å betale for barnas ødeleggelse til å miste
48 oppholdstillatelse i Norge hvis det er aktuelt. Vi mener det bør innføres en rekke tiltak for å
49 motvirke gjengdannelser og «svenske tilstander». Det må også samarbeides tettere mellom
50 barnehage, barnevern, skole og politi for å raskt bryte trenden med å få satt grenser og gitt
51 en konsekvens tidligst mulig.

52

1 Narkotika er en viktig driver for gjengkriminalitet. Derfor er det viktig at politiet har verktøy for
2 å kunne ransake og avdekke narkotikakriminalitet. Både for å hindre unge å starte med
3 misbruk, men også for å fange opp annen kriminalitet.

4 5 **Fremskrittspartiet vil:**

- 6 • innføre skjerpet straffesone med dobbelt straff etter dansk modell i særlig utsatte
7 boligområder eller i sentrumsområder som har høy dokumentert
8 kriminalitetshyppighet særlig knyttet til vold- og vinningskriminalitet
- 9 • gi gjengkriminelle dobbeltstraff etter dansk modell. Det betyr at en gjengkriminell som
10 begår et lovbrudd i en skjerpet straffesone kan få firedoblet straff
- 11 • ta i bruk aktiv punktmarkering som politimetode etter mønster av blant annet Malmø-
12 politiet, slik at de mest hardbarkede kriminelle skal fotfølges med sikte på rask
13 fengsling for å få dem ut av den kriminelle løpebanen og for å beskytte samfunnet
- 14 • senke den kriminelle lavalder til 14 år
- 15 • opprette et eget løp med hurtigdomstol for gjengkriminelle for å sikre rask reaksjon
- 16 • innføre nulltoleranse mot all utagerende oppførsel mot politiet, som straffes med høye
17 bøter og eller fengsel
- 18 • innføre visitasjonssoner i belastede områder for å avdekke våpen
- 19 • foreta en kraftig skjerpelse av straffenivået for ulovlig våpenbesittelse
- 20 • gjennomføre mer aktiv bruk av områdeforbud og oppholdsforbud for kriminelle
21 gjengangere, for eksempel fra sentrum eller belastede boligområder, og at slike
22 forbud håndheves ved bruk av elektronisk kontroll med GPS-teknologi
- 23 • gi utvidet adgang til å flytte de mest belastede kriminelle gjengangerne fra kommune,
24 bydel eller skole, i samarbeid med barnevern, skole og politi
- 25 • ansvarliggjøre foreldre når barna er involvert i gjengkriminalitet ved å øke foreldrenes
26 erstatningsplikt
- 27 • innføre et gjengregister etter mønster av Danmark
- 28 • ta i bruk fotlenke for ungdom som begår gjentatte alvorlige kriminelle handlinger

29 30 31 **Politi og påtalemyndighet**

32 Norge skal ha et moderne, handlekraftig og ansvarlig politi. Politiet skal ha nok utstøys- og
33 personellressurser til å møte kriminalitet med kompetanse og slagkraft. Forebygging og
34 modernisering vil gi ressurser til at landet får flere politifolk ute i gatene og færre på kontor
35 med administrative oppgaver. Politiets kapasitet i form av ansatte til forebygging,
36 etterforskning og patruljering/beredskap må derfor økes betydelig.

37
38 Politiet har behov for forutsigbarhet og langsiktig planlegging for best å kunne levere på sitt
39 samfunnsoppdrag om å sikre folks trygghet. Vi vil ha en langtidsplan for styrkingen av
40 politiet, påtalemyndigheten og kriminalomsorgen, etter modell fra langtidsplanen for
41 forsvaret. En langtidsplan skal sikre at politiet driftes på en så effektiv måte som mulig, og at
42 samfunnet får mest mulig operativ politikraft igjen for de midlene som tilføres politiet.

43
44 Det er viktig å sikre et effektivt og tverrfaglig samarbeid mellom de ulike etatene for å
45 forebygge og avdekke kriminalitet. Etatene må få tydelige mål og mandat og en bør
46 samlokalisere der det er mulig for å lette samarbeidet og informasjonsutvekslingen.

47
48 Det bør opprettes et eget investeringsbudsjett for politiet slik at nødvendige investeringer
49 som IKT-opprustning, innkjøp av biler og sikkerhetsutstyr ikke går på bekostning av den
50 daglige operative driften. Dette vil sikre høy bemanning og tilstedeværelse samtidig som
51 politiet fornyer nødvendig utstyr og infrastruktur. For å sørge for raskere utskifting av
52 utrykningskjøretøy skal disse unntas avgifter.

1 For å sikre en effektiv ressursutnyttelse i politiet, mener vi at det er naturlig å vurdere
2 endringer i strukturen på særorganene. Det er i en slik gjennomgang av
3 organisasjonsstruktur naturlig å se på reduksjon av Politidirektoratet, blant annet med mål
4 om at direktoratet skal avvikles og oppgavene overføres til politidistriktene.
5

6 Bekjempelse av hverdagskriminalitet er en viktig del av politiets arbeid og avgjørende for
7 tilliten i befolkningen.
8

9 Vi ser at flere og flere kriminelle, også de under 18 år, ikke har respekt for politiet og det er
10 lav terskel for å angripe og bruke vold og trusler mot politiet. Vi kan ikke akseptere at politiets
11 autoritet undergraves, og det må være nulltoleranse for dette. Fremskrittspartiet mener
12 straffenivået for angrep på politiet må skjerpes.
13

14 Vi ønsker å beskytte samfunnet og polititjenestepersoner ved å innføre generell bevæpning
15 av politiet. Våpentrening på Politihøgskolen og den generelle treningen etter endt utdanning
16 må styrkes.
17

18 Mange steder sjeneres innbyggerne av tiggere. I tillegg fører det med seg organisert
19 kriminalitet. Vi vil derfor innføre forbud mot tiggging. Politiet må gis en tydeligere hjemmel for å
20 sikre offentlig ro og orden, og for å slå ned på hverdagskriminalitet.
21

22 Innbyggerne skal føle seg trygge på at det offentlige ikke kontrollerer privatlivet. Vi ønsker
23 derfor å begrense bruken av overvåkning med unntak av saker som gjelder rikets sikkerhet
24 og alvorlig kriminalitet. Domstolene skal godkjenne bruk av overvåkning. Det bør i enkelte
25 alvorlige saker kunne gis anledning for politiet til å bruke provokasjoner for å avsløre alvorlig
26 kriminell aktivitet.
27

28 Politiet mangler i dag effektive metoder for å bekjempe alvorlig kriminalitet på Internett. Dette
29 gjelder eksempelvis terror, overgrep mot barn, cyberangrep og ID-tyveri. Der politiet tidligere
30 kunne knytte en kriminell handling til et mobilnummer, må de i økende grad forholde seg til
31 annen identifisering av kommunikasjon. Nettleverandørene skal derfor pålegges å lagre
32 nærmere spesifiserte data for å kunne identifisere kommunikasjon relatert til alvorlig
33 kriminalitet og beskyttelse av rikets sikkerhet.
34

35 Vi er positive til at politidistriktene etablerer egne enheter med fokus på nettovergrep.
36

37 Kampen mot kriminelle må skjerpes. Kriminalitet som utøves av utlendinger, gir lovlige
38 innvandrere et dårlig renommé. Alle utenlandske statsborgere som blir straffet med mer enn
39 tre måneders ubetinget fengsel, skal derfor permanent utvises. Vi vil gjeninnføre straff for
40 besittelse, bruk og omsetning av ulovlige rusmidler.
41

42 Norge har blant verdens beste politiutdanninger og Fremskrittspartiet vil fortsatt gjennom
43 Politihøgskolen sikre at utdanningen som gis holder høyt nivå. I tillegg til utdannet politi
44 trenger også etaten annen spisskompetanse for å være klar for å bekjempe kriminalitet.
45

46 Det er viktig å utnytte politiets samlede ressurser på en mest mulig hensiktsmessig måte, for
47 å sikre best mulig ressursutnyttelse og politikraft. Det er politimesteren som har det
48 overordnede ansvaret og sitter med det fulle oversiktsbildet over behov og prioriteringer
49 innenfor hvert politidistrikt. Det er politimesterne som, basert på kriminalitetsbilde i hvert
50 distrikt, bør prioritere ressursbruken. Sett i lys av at det har blitt vesentlig færre og større
51 politidistrikt, er det naturlig at politimesterne tilføres mer ressurser, ansvar og oppgaver.
52
53
54
55

1 **Dissens 1 - mindretall vil ha med:**

2 **Vi mener på denne bakgrunn at utrykningspolitiet sine ansvarsområder og ressurser**
3 **bør overføres til politidistriktene og disponere av politimestrene.**

4
5 Smugling og narkotikahandel er områder der Tolletaten har kompetanse som i mye større
6 grad bør benyttes for å heve effektiviteten i kriminalitetsbekjempelsen, samtidig som politiet
7 blir avlastet.

8
9 Tolletaten bør få økt myndighet til å etterforske og skrive ut forenklet forelegg for å få en mer
10 effektiv beskyttelse av grensene våre. Tolletaten bør også få en integrert påtalemyndighet for
11 etterforskning og irettføring etter mønster av påtalemyndigheten i politiet.

12
13 Økt fokus på kontroll ved havner i Europa gjør Norge attraktivt som transittland for narkotika.
14 Derfor må innsatsen styrkes, og tolletaten må få mer ressurser for å trygge grensene og
15 spesielt havnene våre bedre.

16 **Fremskrittspartiet vil:**

- 17 • skjerpe straffenivået for vold mot politiet og ha nulltoleranse for dette
- 18 • legge til rette for identitetsskjerming for polititjenestemenn
- 19 • gjennomgå særorganstrukturen i Politiet, herunder samhandlingen mellom økokrim
20 og kripas
- 21 • vurdere om politiets nasjonale beredskapsressurser bør overføres til kripas eller PST
- 22 • innføre generell bevæpning av norsk politi
- 23 • styrke politiutdanningen og muligheten for etter- og videreutdanning
- 24 • få inn andre faggrupper for å ivareta støttefunksjoner i politiet og rendyrke oppgavene
25 til faglært politi
- 26 • permanent utvise utenlandske statsborgere som dømmes til ubetinget fengsel i tre
27 måneder eller mer
- 28 • akseptere bruk av forhåndsgodkjent rom- og telefonavlytting, bevisprovokasjoner og
29 bruk av forhåndsgodkjent overvåkning i saker som vedrører rikets sikkerhet og
30 alvorlig kriminalitet
- 31 • innføre nasjonalt forbud mot tigging
- 32 • ha flere politihunder, deriblant narkotikahunder
- 33 • styrke grensekontrollen, herunder grensen mot Russland
- 34 • sørge for at saker med kjent gjerningsperson ikke blir henlagt
- 35 • forsterke innsatsen i bekjempelse av hverdagskriminalitet
- 36 • øke antall politihelikoptre på landsbasis for å få bedre dekning nasjonalt
- 37 • overføre oppgaver fra Politidirektoratet til politidistriktene

38 **Dissens 2 mindretallet vil ha med:**

39
40 • **overføre utrykningspolitiets ansvarsområder og ressurser til politidistriktene,**
41 **slik at politimesterne også får ansvar for og blir målt på trafiksikkerhet**

- 42 • gi Kripas adgang til å gjøre DNA-søk i kriminelles familie for å avdekke kriminalitet
- 43 • sikre at Norge har oversikt over hvem som eier eiendommer i Norge
- 44 • innføre bruk av kroppskamera i politiet
- 45 • styrke politiet og arbeide for en politidekning på linje med gjennomsnittet i EU
- 46 • forenkle utveksling av informasjon mellom statlige aktører, inkludert politi, PST, E-
47 tjeneste, Skatteetaten, barnevern, NAV og utlendingsmyndigheter

1 **Overgrep mot barn**

2 Arbeidet mot trafficking, menneskehandel og seksuelle overgrep mot barn må styrkes. Dette
3 er ofte grenseoverskridende kriminalitet der internasjonalt samarbeid vil gjøre
4 kriminalitetsbekjempelse lettere. Vi ønsker derfor å styrke slike samarbeidsprosjekter. Vi vil
5 at norske tjenesteleverandører skal ha varslingsplikt dersom de oppdager at deres tjenester
6 brukes til straffbar oppbevaring eller distribusjon av overgrepsmateriale.

7
8 Foreldre som er dømt for seksuelle overgrep mot egne barn, skal umiddelbart fratras
9 omsorgs- og samværsretten. De som har begått seksuelle overgrep mot barn, skal kunne
10 dømmes til behandling med medisinsk kastrering under nøye oppfølging.

11
12 Det må innføres et offentlig register over overgrepssøkte. Man bør kunne varsle
13 lokalsamfunn dersom personer som har blitt dømt for slike forhold flere ganger, flytter inn.

14
15 Påtalemyndigheten må settes i stand til raskt å kunne følge opp de sakene som er ferdig
16 etterforsket av politiet. Vi mener at det offentlige bør gis anledning til å leie inn
17 privatpraktiserende advokater til å føre straffesaker for å få avvirket den store saksmengden.

18
19 Fremskrittspartiet vil øke foreldelsesfristen for fysisk og psykisk vold mot barn til 15 år etter at
20 barnet fyller 18 år. Vi aksepterer ikke at straffesaker med kjent gjerningsperson henlegges på
21 grunn av kapasitetsproblemer.

22
23 Norsk politi bør samarbeide tett med politiet i land som norske pedofile reiser til for å utnytte
24 barn. Folk som er dømt for overgrep, bør kunne dømmes til å miste retten til pass, og politiet
25 bør advare myndigheter i andre land mot personer som kan utgjøre en trussel mot deres
26 barn slik at de kan stanse dem fra innreise.

27 28 **Fremskrittspartiet vil:**

- 29 • pålegge nettleverandørene å lagre kommunikasjonsparametere, slik som tildelte IP-
30 adresser, i minimum 6 måneder
- 31 • innføre varslingsplikt for norske tjenesteleverandører hvis de oppdager oppbevaring
32 eller distribusjon av overgrepsmateriale
- 33 • gi mulighet til medisinsk kastrering av personer som blir dømt for gjentatte seksuelle
34 overgrep
- 35 • etablere offentlig tilgjengelig register over personer som er dømt for overgrep mot
36 barn
- 37 • åpne for å varsle lokalsamfunn om personer som gjentatte ganger er blitt dømt for
38 alvorlige seksuelle overgrep mot barn
- 39 • fjerne foreldelsesfristen for alvorlig fysisk og psykisk vold mot barn (SJEKKES)
- 40 • samarbeide internasjonalt om å stanse pedofile fra å kunne reise til andre land og
41 misbruke barn
- 42 • at alle som blir dømt for alvorlig overgrep mot barn, automatisk skal bli idømt en
43 forvaringsdom
- 44 • foreta en kraftig skjerpelse av straffenivået for alvorlige overgrep mot barn

45
46

47 **Domstoler**

48 Fremskrittspartiet legger vekt på å sikre enkeltmennesket rettssikkerhet. Domstolene skal
49 sikre rask og rettferdig behandling. Dette er også viktig for å unngå at personer sitter i
50 varetekt over lang tid. Prinsippet om at man er uskyldig til det motsatte er bevist, er
51 grunnleggende for rettssikkerheten. Vi mener at domstolene og domstolsbehandlingen må

1 moderniseres, og at saksbehandlingen må effektiviseres. Domstolene bør ha frihet til å
2 kunne benytte forenklet domstolsbehandling i større grad.
3

4 Kjø i domstolsapparatet gjør at det går altfor lang tid fra en sak er etterforsket til den blir
5 avgjort i domstolene. Dette påfører både offer og gjerningsperson unødige belastninger. Vi
6 vil innføre begrensninger for forsvarere som er betalt av det offentlige, slik at de ikke får påta
7 seg flere saker enn de har tid til å føre når retten har satt dem opp til behandling.
8

9 Vi ønsker å utvikle ordningen med hurtigdomstoler for enkelte typer saker for å få opp
10 effektiviteten og få pådømt mer av hverdagskriminaliteten. Hurtigdomstolen skal ha utvidede
11 åpningstider, og ta imot saker hvor politiet har tatt gjerningsperson og har sikre bevis.
12 Utenlandske statsborgere som begår kriminalitet, kan også tas gjennom hurtigdomstolen og
13 holdes i forvaring inntil saken er avgjort, og de eventuelt kan sendes ut av landet.
14

15 Det er behov for å gjennomgå systemet for ankemuligheter fordi intensjonen i dagens system
16 kan misbrukes.
17

18 Straffereaksjonene som iverksettes overfor forbrytere, skal avskrekke vedkommende fra å
19 begå nye straffbare handlinger. Dagens straffenivå i Norge er for mange typer forbrytelser så
20 lavt at det ikke harmonerer med befolkningens rettsoppfatning. Vi ønsker derfor høyere
21 strafferammer generelt sett og en gjennomgang av straffelovgivningen. Sikre at domstolene
22 utmåler straffer som er mer i tråd med folks rettsoppfatning enn det som ofte er tilfellet i dag,
23 samt å fjerne dagens kvantumsrabatt.
24

25 Vi mener det er viktig for straffereaksjonenes legitimitet og befolkningens respekt for lover og
26 regler, at de utmålte straffereaksjonene står i et rimelig forhold til det lovbruddet som er
27 begått. Vi vil derfor foreta en gjennomgang av straffereaksjonene på de forskjellige
28 kriminalitetsområdene, for å sikre at reaksjonene harmoniseres og står i et rimelig forhold til
29 de lovbrudd som er begått.
30

31 Vi vil at dommere i noen tilfeller skal gis anledning til å avgjøre hvordan soningen skal
32 gjennomføres, eksempelvis bruk av fotlenker.
33

34 Ved i større grad å ta i bruk teknologi kan domstolene effektiviseres. Lyd- og bildeoverføring
35 bør innføres i alle tingretter, slik at man i større grad kan avholde fjernmøter i
36 tilståelsessaker, varetektsaker og andre sakstyper der det ikke fremstår som viktig at en
37 siktet eller tiltalt møter personlig.
38

39 En digitalisering av domstolene vil effektivisere arbeidet og kostnadsrammen ved
40 domstolene på mange felt. Tolketjenesten må effektiviseres kraftig ved å opprette en
41 nasjonal tolketjeneste som jobber digitalt. Dette kan også heve kvaliteten.
42

43 Vi vil stramme inn foreldelsesreglene i straffeloven slik at man i færre tilfeller opplever at
44 gjerningspersonen kan unndra seg straff. Vi ønsker å endre systemet slik at allerede idømt
45 straff ikke kan foreldes. I tilfeller der gjerningspersonen ikke er dømt, skal foreldelsesfristen
46 utvides.
47

48 **Fremskrittspartiet vil:**

- 49 • digitalisere domstolene, domstolsbehandlingen og tolketjenesten
- 50 • utvikle ordningen med hurtigdomstoler
- 51 • skjerpe straffenivået og øke maksstraffen til 50 år
- 52 • øke straffenivået for alvorlige lovbrudd, og fjerne dagens kvantumsrabatt ved dom for
53 flere lovbrudd
- 54 • at den straffedømte går direkte fra rettskraftig dom til soning
- 55 • at all ilagt fengselsstraff skal sones i sin helhet

- 1 • åpne for større bruk av ubetinget fengselsstraff mot lovbrytere under 18 år i egne
- 2 ungdomsfengsler der det er et sterkt fokus på rehabilitering, tilby arbeid i fengsel,
- 3 utdanning osv.
- 4 • foreta en kraftig skjerpelse av straffenivået for alvorlige overgrep mot barn
- 5 • sikre at unge kriminelle ikke soner sammen med tunge kriminelle
- 6 • at alle som blir dømt for overgrep mot barn, automatisk skal bli idømt en forvaringsdom
- 7 • gjennomgå ankesystemet
- 8 • forby interne domstoler innenfor religiøse organisasjoner
- 9 • sikre at meddommere er i flertall i straffesaker
- 10 • innføre videooptak i alle rettsaker for rettsikkerhetens skyld og for effektivisering ved
- 11 ankebehandling
- 12 • gi dommere mulighet til å avgjøre soningsbetingelser

13
14
15

16 **Fengsel og kriminalomsorg**

17 Fremskrittspartiet vil holde soningskøene nede. Dette kan blant annet gjøres ved å la private
18 aktører bygge og eie fengsler på oppdrag fra staten. Soningskøen rammer domfelte, ofre og
19 samfunnet for øvrig. Befolkningen mister tillit til rettsstaten når gjerningspersoner, også etter
20 alvorlige forbrytelser, kan gå fritt rundt i påvente av soning. Særlig belastende er dette for
21 ofrene og deres familier.

22
23 Elektronisk kontroll bør begrenses til bruk overfor dem med mindre forseelser og i
24 overgangen fra ordinær soning til frihet. Dette inkluderer også permisjoner.

25
26 Det er viktig at straff virker preventivt. Dagens fengselsstraff i Norge er ikke i tilstrekkelig grad
27 preventiv for dem som kommer hit med den hensikt å utføre kriminelle handlinger. Det bør
28 etableres egne enheter for utenlandske kriminelle.

29
30 Norge bør utnytte de soningsavtaler vi har med de kriminelles hjemland, og eventuelt
31 reforhandle disse slik at de kan bli mer effektive. Samtidig må det arbeides med å få på plass
32 soningsavtaler med enda flere land, slik at vi kan kjøpe soningsplasser i hjemlandet for de
33 aller fleste som uansett skal utvises. Vi mener at utenlandske statsborgere som begår
34 kriminalitet i Norge, skal sone i hjemlandet, så fremt dette er mulig.

35
36 Det bør rettes en større oppmerksomhet mot unge som soner i fengsel. Dette med sikte på
37 at unge kriminelle ikke skal falle mellom flere stoler. Ungdomsenhetene bør ha spesielt
38 tilrettelagte rehabiliteringstiltak med tanke på tilbakeføring til samfunnet og en hverdag uten
39 kriminalitet. Denne gruppen har behov for klare rammer og større forutsigbarhet i hverdagen,
40 noe som gjør kriminalomsorgen godt egnet til oppfølging av straffereaksjoner mot dem.

41
42 For å få til en preventiv virkning og forebygge en kriminell løpebane må det innføres
43 særskilte ordninger for unge i varetekt, slik at de ikke løslates før alle saker er oppgjort. Dette
44 fordi tiden ute ikke vil kunne gi tilgang til jobb eller skole i påvente av en dom, dermed vil den
45 kriminelle bane fortsette til endelig dom faller.

46
47 Det skal være adgang til å foreta undersøkelser av alle personer i fengsler med høyt og
48 særlig høyt sikkerhetsnivå ved bruk av teknisk utstyr eller hund. Dette inkluderer innsatte,
49 fengselets ansatte, konsulær representant og offentlige myndighetsrepresentanter. Dette
50 med bakgrunn i endret sikkerhetssituasjon og behov for skjerpning av kontroll i fengsler med
51 høyt sikkerhetsnivå. Like regler for kontroll vil motvirke at personer utsettes for press om å ta
52 med seg gjenstander inn eller ut ved besøk i fengslene. Av sikkerhetsmessige årsaker vil vi

1 vurdere overgang fra navn til tjenestenummer for fengselsbetjenter for å forhindre hevn og
2 vold mot tjenestepersonell.

3

4 **Fremskrittspartiet vil:**

- 5 • fjerne soningskøen gjennom å slippe til private og leie soningskapasitet i utlandet for
- 6 utenlandske kriminelle
- 7 • sende utenlandske statsborgere ut av landet og la dem sone straffen i hjemlandet
- 8 • fremforhandle utleveringsavtaler
- 9 • opprette lukket institusjonstilbud for barn under den strafferettslige lavalder
- 10 • at unge i varetekt ikke skal løslates før alle påventende saker er oppgjort
- 11 • åpne for privat fangetransport for å frigjøre politiresurser
- 12 • øke satsingen på rusomsorg i fengsel
- 13 • at ettervern skal tilbys i hensiktsmessige former
- 14 • at dømte går direkte fra rettskraftig dom til soning
- 15 • iverksette bedre tiltak for å redusere tilbakefallsprosenten
- 16 • oppheve sexkjøpsloven og hallikparagrafen
- 17 • etablere flere ungdomsplasser i egne ungdomsfengsler
- 18 • innføre et lukket institusjonsregime som straffereaksjon for straffedømte under 18 år,
- 19 som erstatning for dagens reaksjonsformer med ungdomsstraff
- 20 • etablere egne forsterkede lukkede institusjoner for de under den kriminelle lavalder
- 21 for å skjerme de fra samfunnet

22

23

24

25 **Pårørende og offeromsorg**

26 Fremskrittspartiet vil gi oppfølging og hjelp til ofre for kriminalitet. Det er viktig at ofrene og
27 deres pårørende har et godt utbygd og tilrettelagt hjelpeapparat.

28

29 Kriminalitet, først og fremst vold og overgrep, rammer også barn. Det er svært viktig at barn
30 får hjelp tidligst mulig, og at de får hjelp av personell med spisskompetanse nettopp til å
31 kommunisere med barn. Barnehusene er svært viktige i dette arbeidet, og vi ønsker å utvide
32 antallet. Vi vil også sikre et særskilt etterverntilbud for barn som har vært utsatt for overgrep.

33

34 **Fremskrittspartiet vil:**

- 35 • sørge for tilstrekkelig kompetanse ved mottak av ofre og pårørende
- 36 • at offeret og/eller pårørende skal varsles dersom gjerningspersonen skal ha
- 37 permisjon fra fengselet
- 38 • at gjerningspersonen kan ilegges geografiske begrensninger for sin permisjon for å
- 39 verne offer og/eller pårørende
- 40 • gjennomgå barns rettssikkerhet etter overgrep
- 41 • vurdere nye ordninger for kriminalitetsofre og deres pårørende, herunder egen
- 42 ombudsordning

43

44 **Krisesentrene**

45 Alle som opplever vold i nære relasjoner og deres pårørende har rett til hjelp fra et
46 krisesenter. De senere år har også stadig flere menn oppsøkt krisesentrene, selv om de er
47 relativt få i forhold til antall kvinner. Oppholdet kan bli ganske isolert for menn, da
48 krisesentrene får ha kvinner og menn i fellesskap, med unntak av noen forsøksordninger.
49 Det er viktig både for kvinner, menn og barn på krisesenter, at de opplever inkludering.
50 Derfor bør det åpnes for at kvinner og menn kan ha et fellesskap på krisesentrene.

51

1 Mange av de som søker beskyttelse på krisesenteret er bekymret for hvordan det går med
2 deres kjæledyr mens de selv er i dekning. Så langt mulig bør derfor krisesentrene også legge
3 til rette for at kjæledyr kan tas med.
4

5 **Forebyggende arbeid**

6 Det er foreldrene som har hovedansvaret for å følge opp sine barn. Likevel er det nødvendig
7 at det offentlige satser målrettet på forebyggende arbeid. Noen av de unge som kommer inn
8 på en kriminell løpebane, har opplevd en utrygg oppvekst med for eksempel mye vold. Det er
9 viktig at offentlige instanser som er i kontakt med barn, i større grad settes i stand til å
10 avdekke når barn blir utsatt for vold, overgrep og annen form for omsorgssvikt. Vi vil derfor
11 styrke kompetansen og samarbeidet mellom skole, barnehage, helsestasjoner, frivillige
12 organisasjoner, barnevern, familievern og politiet.
13

14 En del av dem som begår kriminelle handlinger, har omfattende rusproblemer. I dagens
15 system går de ut og inn av behandling, og velger selv om de skal fullføre den. Vi ønsker å
16 tillate at tvangsbehandling brukes som en sanksjonsmulighet når rusmisbrukere dømmes for
17 forbrytelser. Dette må følges opp av et helhetlig opplegg etter endt behandling, slik at en kan
18 forhindre tilbakefall til rusmisbruk. Det bør tilrettelegges for utvidet bruk av tvangsbehandling
19 av rusmisbrukere som alternativ til straff. Samtidig må det legges til rette for helhetlig
20 oppfølging etter endt soning.
21

22 **Fremskrittspartiet vil:**

- 23 • møte unge lovbrutere med raske reaksjoner for å forebygge nye lovbrudd
- 24 • opprette en ungdomsdomstol og stille tydelige krav til den enkelte når
25 straffereaksjonen skal iverksettes
- 26 • gripe inn tidlig og ha tett oppfølging med dem som er i ferd med å komme inn på en
27 kriminell løpebane
- 28 • styrke samarbeidet mellom skole, barnehage, helsestasjoner, frivillige organisasjoner,
29 barnevern, familievern og politiet
- 30 • gå inn for økt bruk av frivillige og ideelle organisasjoner på det forebyggende området
31 overfor barn og unge
- 32 • forebygge og bekjempe overgrep mot barn ved bruk av digitale medier
- 33 • styrke Politiets nettpatrulje, som er et lavterskeltilbud for å rapportere press og
34 utnyttelse av barn og unge på nett
- 35 • øke foreldrenes erstatningsansvar for kriminelle handlinger som begås av barn under
36 den kriminelle lavalderen
37
38

39 **Bekjempe terror og internasjonal kriminalitet**

40 I en tid med grenseløs terrorisme og klanbasert organisert kriminalitet, er det feil å ha åpne
41 grenser der hvem som helst kan melde seg og søke om asyl. Asylrevet migrasjon medfører
42 reelle sikkerhetsutfordringer.
43

44 Det kan ikke være slik at terrorister, krigsforbrytere og kriminelle utlendinger som begår
45 handlinger som drap og voldtekt, ikke kan utvises, utleveres til eller straffefølges i utlandet
46 fordi de tilfeldigvis har begått forbrytelser i et land hvor de kan bli utsatt for dødsstraff. Norge
47 skal ikke være en frihavn for disse personene og den norske befolkningen skal ikke utsettes
48 for økt risiko fra disse. Vi mener det er behov for en internasjonal straffedomstol på dette
49 området, slik at personene kan dømmes og stilles til ansvar for de forbrytelsene de har
50 begått. De bør heller ikke sone sin straff i det landet de har oppsøkt.
51

1 Fremskrittspartiet mener det i tilfeller der utsendelse av svært farlige personer ikke kan
2 gjennomføres, må vedkommende interneres. Dagens praksis, som er utledet av
3 internasjonale konvensjoner, fører til at innbyggerne i Norge må leve i forhøyet risiko for å
4 beskytte en farlig terrorist. Innbyggernes sikkerhet skal settes i høysetet og Norge må
5 internere den farlige personen.
6

7 Vilkårene for å tilbakekalle norsk statsborgerskap ved spesielt alvorlig kriminalitet må
8 skjerpes. Dette gjelder deltakelse i terrorrelatert kriminalitet som for eksempel
9 fremmedkrigere, terrorhandlinger i Norge og IS-kvinner. Men det kan også gjelde deltakelse i
10 terrorrekruttering og finansiering. I tillegg skal det vurderes å tilbakekalle norsk
11 statsborgerskap for personer som deltar i alvorlig gjengkriminalitet.
12

13 **Fremskrittspartiet vil**

- 14 • arbeide for å opprette en internasjonal straffedomstol for terrorisme og alvorlige
15 forbrytelser mot menneskeheten begått i land uten et fungerende rettsapparat
- 16 • sørge for at forbrytelser skal straffeforfølges der forbrytelsen ble begått
- 17 • internere alle utlendinger som ikke kan sendes ut av landet, dersom de er ansett å
18 utgjøre en fare mot nasjonen eller det norske folk
- 19 • gi utvidet myndighet til å ta statsborgerskapet fra personer som utgjør en trussel mot
20 rikets sikkerhet eller vitale nasjonale interesser
- 21 • styrke PST for å imøtegå den skjerpede sikkerhetspolitiske situasjonen
22
23
24
25
26

27 **ØKONOMISK HANDLEFRIHET**

28
29 Fremskrittspartiet vil redusere skatter, avgifter og offentlige inngrep i privatpersoners og
30 bedrifters økonomi. Vårt mål er at folk skal sitte igjen med mer av egen lønn, og bedriftene
31 med overskudd. Slik vil menneskets skaperkraft slippe fri og sørge for et bedre og mer
32 velfungerende samfunn for neste generasjon.
33

34 I den kommende perioden vil vi prioritere å redusere avgiftstrykket og redusere skatt på
35 lønnsinntekt med sikte på å øke arbeidsdeltakelsen. Vi vil også fjerne formuesskatten fordi
36 formuesskatten svekker norsk eierskap av bedrifter.
37
38
39

40 ***Personbeskatning***

41 Fremskrittspartiet vil at du skal få beholde mer av dine egne penger, og være sjef over egen
42 lommebok. Staten har tjent seg rik på en rekke høye avgifter som gjør et stort innhogg i folks
43 hverdagsøkonomi. Vi mener at denne rikdommen bør deles med vanlige folk ved at staten
44 tar seg litt mindre betalt gjennom lavere avgifter. Det gir mer økonomisk handlefrihet for
45 enkeltmennesket.
46

47 Inntektsfordelingen i samfunnet skal først og fremst være et resultat av den enkeltes frie valg
48 til å verdsette arbeidsinnsats, inntekt og fritid. Skattesystemet skal være omfordelende, men
49 ikke utligne forskjeller i inntekt som følger av menneskers frie valg. Skattesystemet skal
50 sørge for at det alltid er mer lønnsomt å jobbe enn å motta en offentlig ytelse.
51

1 Et flatere skattesystem vil si at alle betaler den samme prosentsatsen uavhengig av hva de
2 tjener. Dette kombinert med et stort bunnfradrag vil gjøre det mer attraktivt å arbeide og
3 fjerne insentiver for skatteunndragelser. Ved tilpasning til et flatere skattesystem med solide
4 bunnfradrag må det vurderes hvilke særfradrag og kontantytelser det er hensiktsmessig å
5 beholde i skattesystemet, blant annet om fagforeningsfradraget til noen utvalgte bør erstattes
6 med et tilsvarende jobbskattefradrag til alle lønsmottakere.

7
8 Norge har en høy eierbeskatning som har ført til at mange norske gründere og investorer har
9 flyttet til land med gunstigere rammebetingelser. Dette gjør at Norge går glipp av kapital og
10 kompetanse som kunne bidratt til vekst og nye arbeidsplasser. Fremskrittspartiet vil
11 gjennomføre en eierbeskatningsreform slik at dyktige gründere og investorer får finansielle
12 insentiver til å flytte til Norge. Gründere skal ikke måtte flytte ut av Norge når de får en god
13 idé, og flinke folk som skaper jobber skal også kunne bo i andre land en stund. Når gründere
14 flytter hjem til Norge igjen, skal de ikke risikere å få en stor skatteregning. Vi vil derfor fjerne
15 den såkalte "exit-skatten"

16
17 Fremskrittspartiet ønsker å avvikle formuesskatten. En stor andel av formuesskatten betales
18 av pensjonister og vanlige lønsmottakere. Midlene er som oftest beskattet flere ganger, og
19 formuesskatten diskriminerer norsk eierskap ved at utenlandske eiere slipper formuesskatt,
20 mens nordmenn må betale formuesskatt av aksjer i samme bedrift. Norske gründere og eiere
21 av selskap i utviklingsfasen, som ikke har store driftsoverskudd, må ta ut utbytte, ta opp
22 privat lån eller selge aksjer for å betale formuesskatten.

25 **Bedriftsbeskatning**

26 Fremskrittspartiet mener at det er bedriftene, og ikke politikere og byråkrater, som tar de
27 beste valgene for økonomisk vekst, verdiskaping og arbeidsplasser. Dette er kjernen i
28 markedsøkonomien. Det er derfor viktig å sikre at bedriftene har økonomisk handlefrihet til å
29 styre sin egen hverdag. Denne regjeringens rekordhøye skatte- og avgiftsøkning som
30 omfordeles gjennom subsidier til utpekte deler av næringslivet, gjør at bedriftenes
31 handlingsrom blir mindre og mindre.

32
33 Troen på at det er politikere og byråkrater som tar de beste valgene for folk og bedrifter,
34 begrenser privat initiativ og kreativitet og hemmer økonomisk utvikling på lenger sikt. Ønsker
35 vi et samfunn med bedrifter i vekst, må staten slutte å forsyne seg så grovt av de verdiene
36 som skapes. Bedrifter skal bruke sine egne penger til å investere og vokse videre.

37
38 Vi mener at skattesystemet skal motivere til investeringer, vekst og nyskaping. Et høyt
39 skattenivå vil bidra til å redusere arbeidsinnsatsen og vri investeringer bort fra Norge

43 **Avgifter**

44 Fremskrittspartiet vil ha lavere avgifter slik at du får beholde mer av dine egne penger.
45 Avgifter skal ikke brukes for å finansiere symbolpolitikk for politikere uten respekt for folks
46 lommebok. Mange avgifter har med tiden utviklet seg til å bli rene pengemaskiner for staten,
47 uten at det er noen god grunn for hvorfor disse avgiftene kreves inn. Slik vil ikke FrP ha det.
48 Avgiftsnivået må holdes på et minimum for å gi større økonomisk handlefrihet for familier og
49 enkeltmennesker, og for å gjøre det enklere å ta miljøvennlige valg. Avgiftslettelser
50 handler om frihet. Vi vil at folk skal få beholde mer av egne penger, og selv bruke de på det
51 de vil.

1 Vi vil redusere dagens dokumentavgift, samt redusere flere andre fiskale avgifter og avvikle
2 disse på sikt. Vi vil ha et enkelt avgiftssystem som er tilpasset den internasjonale
3 konkurransen.

4
5 Norge er et langstrakt land hvor bilbruk er en nødvendig del av infrastrukturen. Vi vil derfor at
6 bilrelaterte avgifter skal reduseres betydelig. Slik fornyes bilparken raskere, og den bli mer
7 trafiksikker og miljøvennlig.

8
9 Merverdiavgift betales for de fleste nye varer og tjenester, og kjøretøy må omfattes av et
10 teknologinøytralt regelverk, uten ytterligere særavgifter. Vi aksepterer ikke veipricing.

11
12 Særavgiftene på grensehandelsvarer må reduseres og tollsatser bør reduseres med sikte på
13 friere handel.

14
15 Vi vil kjempe mot grønn sosialisme, der klimapolitikken brukes til å hente ut mer penger fra
16 folks lommebøker eller sette arbeidsplasser i fare. Dette straffer vanlige folk og de som har
17 dårligst økonomi hardest. Miljøavgifter skal øremerkes til miljøformål.

18 19 **Fremskrittspartiet vil:**

- 20 • redusere skatte- og avgiftsnivået
- 21 • grunnlovsfeste at ingen skatter skal kunne gis med tilbakevirkende kraft
- 22 • ha en ny gjennomgang av skatte- og avgiftssystemet
- 23 • prioritere å redusere avgifter som hardest rammer de som har minst
- 24 • ha et mer oversiktlig skattesystem med solide bunnfradrag, som gir insentiver til økt
- 25 arbeidsinnsats
- 26 • øke frikortgrensen
- 27 • avvikle formuesskatten
- 28 • at avgifter skal prise kostnadene en tjeneste vare eller virksomhet varen påfører
- 29 samfunnet
- 30 • fjerne mva. på kommunale gebyrer innen selvkostområdene, som eksempelvis vann,
- 31 avløp og renovasjon
- 32 • harmonisere miljø- og klimaavgiftene slik at lik miljø-/klimabelastning gir lik
- 33 avgiftsbelastning på tvers av sektorer
- 34 • motarbeide symbolsk klimapolitikk som påfører folk flest høyere avgifter og som
- 35 rammer de som har minst hardest
- 36 • redusere avgiftene på grensehandelsutsatte varer for å sikre norske arbeidsplasser
- 37 • hindre at arveavgiften gjeninnføres, uavhengig av modell
- 38 • fjerne veibruksavgiften på drivstoff på fremkomstmiddel som ikke benytter vei
- 39 • redusere bil- og drivstoffavgiftene
- 40 • at omregistreringsavgiften kun skal dekke selvkost
- 41 • fjerne merverdiavgift på import av veteranbiler

42
43

44 ***Finanspolitikk og pengepolitikk***

45 Fremskrittspartiet vil føre en ansvarlig økonomisk politikk. Norsk næringslivet er avhengig av
46 gode og forutsigbare rammevilkår uten politisk risiko. En langsiktig og stabil økonomisk
47 politikk gir trygghet for folks privatøkonomi.

48
49 Den norske stat har en stor finansformue og en unik økonomisk situasjon. Dette
50 handlingsrommet må brukes til å bygge, sikre og utvikle landet gjennom investeringer i

1 samfunnsøkonomisk lønnsom infrastruktur, forskning og utvikling samt vekstfremmende
2 skattelettelser, for å gi norsk næringsliv de beste konkurransevilkår.

3
4 Selv om staten har store verdier, må vi unngå en situasjon hvor høyt statlig forbruk over tid
5 gjør at statens økonomi ikke er bærekraftig.- Derfor vil vi skille mellom drift og investeringer i
6 statsbudsjettet. Et slikt skille tar hensyn til at driftsutgifter i større grad er inflasjonsdrivende
7 enn samfunnsøkonomisk lønnsomme investeringer. Dessuten får vi bedre kontroll med
8 hvordan vi bruker våre ressurser gjennom registrering og avskrivning av eiendeler. Det bør
9 legges til grunn at statens forbruk ikke skal vokse mer enn bruttonasjonalproduktet.

10
11 Vi støtter tankegangen om at utvinning av petroleumsressurser skal ha et
12 generasjonsperspektiv, hvor verdiskapingen skal komme hele landet til gode i et langsiktig
13 perspektiv. Verdiane bør investeres både i utlandet og i norsk samfunnsøkonomisk lønnsom
14 realkapital, og alle investeringer skal spesifiseres i eget budsjett. Dette vil innebære at viktige
15 vei- og baneprosjekter som i dag skaper flaskehals i transportnettet, vil kunne løses langt
16 raskere og samtidig gi et godt grunnlag for økonomisk vekst. Det samme vil gjelde for andre
17 samfunnsmessig viktige investeringer.

18 I en tid med rask teknologisk utvikling og nye finansielle instrumenter er det nødvendig å
19 utrede muligheten for å tilpasse lovverket til moderne økonomiske realiteter som
20 kryptovaluta. Vi ser et økende behov for å integrere kryptovaluta og NFT-er (non-fungible
21 tokens) i den eksisterende finansielle strukturen for å sikre både innovasjon og ansvarlighet i
22 markedet.

23 24 **Fremskrittspartiet vil:**

- 25 • skille mellom drift og investeringer i statsbudsjettet
- 26 • etablere et fond for oppgradering og nye investeringer i norsk infrastruktur
- 27 • redusere og effektivisere det offentlige byråkratiet og frigjøre arbeidskraft til privat
28 sektor
- 29 • styrke forskning og utdanning for å stimulere til verdiskaping og deltakelse i
30 arbeidslivet
- 31 • sikre en regulering av finansnæringen som tar hensyn til en mangfoldig,
32 desentralisert og solid banknæring over hele landet
- 33 • styrke samspillet mellom finansnæringen og det offentlige virkemiddelapparatet, og
34 utrede tiltak for å styrke verdiskapingen i samspill mellom offentlige ordninger og
35 privat finansiering
- 36 • organisere utbygging og drift innen prioriterte områder med statlig ansvar, etter
37 samme modell som selskapet Nye Veier
- 38 • avslutte offentliggjøring av skattemessige
- 39
- 40

41 ***Markedsøkonomi og næringsliv***

42 Markedsøkonomi er en forutsetning for et fungerende demokratisk samfunn. Et
43 velfungerende marked innebærer at forbrukerne i all hovedsak påvirker tilbudet gjennom sin
44 etterspørsel. En velfungerende privat sektor og privat næringsliv skal bidra til finansiering av
45 våre velferdsordninger som ivaretar de som ikke kan leve av egen arbeidsinntekt. Vi tror på
46 gunstige og forutsigbare skatteordninger som det viktigste incentivet for å bidra til høy
47 verdiskaping i Norge. Derfor må det søknadsbaserte virkemiddelapparatet gjennomgås og
48 effektiviseres. Næringslivet trenger skattelettelser og forutsigbarhet, ikke mer byråkrati og
49 konsulenter for å hente ut politisk bestemte subsidier.

50
51 Internasjonal handel har bidratt til å løfte millioner av mennesker ut av fattigdom og er et
52 grunnleggende virkemiddel for å sikre en stabil verden. En fungerende internasjonal

1 markedsøkonomi er en viktig forutsetning for god velferd. Forbrukerne nyter i dag godt av
2 konkurranse på tvers av landegrensene. Det er behov for en ytterligere liberalisering av
3 handelsregler, og Fremskrittspartiet vil arbeide for en friest mulig verdenshandel, men
4 samtidig ivareta sikkerhetspolitiske og beredskapsmessige hensyn som sikrer Norges
5 interesser.

6

7 **Fremskrittspartiet vil:**

- 8 • liberalisere økonomien for å skape større vekst og mer velferd
- 9 • sikre en virksom konkurranse og at flere samfunnssektorer åpnes for dette
- 10 • arbeide for mer frihandel og nedbygging av tollbarrierer
- 11 • sikre fattige land markedsadgang til Norge
- 12 • sikre at interessene til landets innbyggere og norske eksportnæringer blir ivaretatt
- 13 ved inngåelse av internasjonale avtaler
- 14 • at Norge skal legge til rette for handel med fremvoksende økonomier som
- 15 representerer store fremtidige muligheter for norske eksportnæringer og norske
- 16 arbeidsplasser
- 17 • intensivere arbeidet for å få på plass flere bilaterale avtaler og frihandelsavtaler

18

19

20 ***Frihandel, toll og importvern***

21 Tollmurer er en barriere mot handel og velstandsøkning. Norge er en liten, eksportorientert
22 økonomi og vil tape på økte handelshindringer.

23

24 Høye tollsatser og beskyttelsesregimer fører til at varer blir dyrere for forbrukere. Spesielt på
25 matområdet er tollsatsene høye, men også på andre områder bidrar høye tollsatser til mindre
26 utvalg og dyrere varer for forbrukere og næringsliv. I tillegg kommer et fordyrende og
27 komplisert regelverk.

28

29 Det viktigste virkemiddelet for å få land ut av fattigdom og skape grunnlag for økonomisk
30 vekst og utvikling, er handel og tilgang til markeder for eksport av varer og tjenester. Norske
31 tollsatser og beskyttelsesregimer bør derfor gradvis fjernes/reduceres.

32

33 **Fremskrittspartiet vil:**

- 34 • at norske tollsatser og ensidige beskyttelsesregimer fjernes over tid
- 35 • fremforhandle bilaterale frihandelsavtaler
- 36 • intensivere arbeidet med å skaffe frihandelsavtaler med store viktige markeder og
- 37 fremvoksende økonomier og fjerne norsk industritoll
- 38 • bruke internasjonale forhandlinger til å sikre markedsadgang for videreforedlede
- 39 norske fiskeprodukter

40

41

42 ***Næringsliv***

43 Fremskrittspartiet vil føre en næringspolitikk som stimulerer videre utvikling av næringer hvor
44 Norge har historiske og naturlige fortrinn. Kompetansen disse har utviklet i Norge må
45 videreutvikles og anvendes for å styrke Norges posisjon innenfor nye næringer som vokser
46 frem. Rammebetingelsene for norsk næringsliv må være forutsigbare og stabile, og sikre
47 innovasjon og økt verdiskaping i hele landet.

48

49 Næringsvirksomhet basert på prinsippet om fri konkurranse er det beste for den enkelte og
50 samfunnet som helhet.

51

1 Dagens utstrakte offentlige eierskap konsentrerer makt og innflytelse på få hender. Politisk
2 styring av bedrifter hemmer langsiktig tenking og verdiskaping. Når det offentlige både skal
3 overvåke, regulere og tjene penger i det samme markedet, forskjellsbehandling av aktører.
4 En målsetting i vår økonomiske politikk er derfor å bygge ned det offentlige eierskapet i
5 selskaper som drives i direkte konkurranse med private aktører, og ikke forvalter strategisk
6 infrastruktur og naturressurser.

7
8 Med stadig sterkere internasjonal konkurranse om rammebetingelser, samt mer mobil
9 kapital, er det viktig å føre en næringspolitikk som gjør det lønnsomt og attraktivt for bedrifter
10 å drive sin virksomhet i og fra Norge. Norge må alltid fremstå som et som et trygt og
11 forutsigbart land for investeringer som vil bidra til å skape nye arbeidsplasser og sikre
12 innovasjon og utvikling, samtidig som det skapes verdier som bidrar til å finansiere felles
13 velferdsgoder. Økt risikopremie fører til at Norge som investeringsmarked mister
14 konkurransekraft mot andre markeder. Gode rammevilkår for næringslivet innebærer også et
15 konkurransedyktig skatte- og avgiftsnivå.

16
17 Vi vil ikke at staten skal plukke ut enkeltbransjer som ikke bare gis oppstartstøtte, men som
18 også subsidieres eller får garantier for driften. Statens rolle må være å tilrettelegge med gode
19 generelle rammebetingelser for oppstart, drift og eierskap, herunder også en innretning av
20 eierbeskatningen som oppmuntrer private investorer til å satse risikokapital på etableringer,
21 teknologiutvikling og kompetanseheving.

22
23 Det næringspolitiske virkemiddelapparatet og nærings subsidier bør reduseres og fjernes, og
24 frem til den tid ikke knyttes til enkelt næringer. Vi har tillit til at privat kapital og markedet
25 finner frem til næringer med lønnsomme fremtidsutsikter, og motsetter oss derfor bruk av
26 statlige garantiordninger og subsidier for å fremme en politisk motivert næringspolitikk

27
28 Vi vil ha nasjonal kontroll over naturressursene for å sikre at arbeidsplasser, hovedkontor og
29 utviklingsarbeid blir i Norge. Samtidig bør vi i større grad la private bedrifter konkurrere med
30 statlige bedrifter slik at naturressursene foredles av de aktører som gjør dette best og mest
31 effektivt til beste for samfunnet.

32 **Fremskrittspartiet vil:**

- 34 • gjøre det enklere å starte og drive sin egen bedrift
- 35 • ha færre og enklere innrapporteringer til det offentlige
- 36 • redusere det offentlige eierskapet
- 37 • redusere den politiske innblanding i bedriftenes hverdag
- 38 • sørge for at offentlige incentivordninger gir støtte etter objektive kriterier og
- 39 lønnsomhet
- 40 • forenkle tilgangen til høykompetent internasjonal arbeidskraft
- 41 • bruke andre virkemidler enn subsidier overfor næringslivet
- 42 • stimulere konkurranse på alle områder
- 43 • gjennomgå hele nærings- og eierbeskatningen og innretningen av denne for å fjerne
- 44 hindringer for, og politisk risiko ved investeringer i Norge

45 46 47 48 ***Nyskaping, gründerpolitikk og små og mellomstore bedrifter***

49 Norsk næringsliv består i all hovedsak av små og mellomstore bedrifter. Derfor er det
50 spesielt viktig å sikre rammebetingelser som stimulerer til vekst og utvikling for disse. Dette
51 må blant annet skje ved redusert byråkrati og skjemavelde, samt en langsiktig og forutsigbar
52 politikk. På den måten blir det enklere å starte, omstille, fornye og drive små og mellomstore
53 bedrifter.

1
2 Det må føres en offensiv nyskapingpolitikk, der forskning og utviklingsarbeid,
3 gründervirksomhet og kompetanseutvikling stimuleres. Skatte- og avgiftspolitikken skal
4 brukes aktivt for å sikre gründere gode rammevilkår og finansiering, og Norge må etablere en
5 bedre opsjonsskatteordning enn i dag for å tiltrekke og beholde kompetanse gjennom en
6 krevende oppstartsfase. I tillegg må det statlige virkemiddelapparatet tilpasses, slik at gode
7 ideer og produkter sikres likeverdig støtte og finansiering, uavhengig av hvor i landet de
8 skapes.

9
10 For å sikre innovasjon, utvikling av ny teknologi og oppstart av nye bedrifter, vil
11 Fremskrittspartiet øke taket på Kapitalfunn, skattefradragordningen som stimulerer til at
12 bedrifter og privatpersoner investerer kapital i ny næringsvirksomhet. Kapitalfunn rettes inn
13 mot egenkapitalinnskudd i små og mellomstore bedrifters tidlige utviklingsfase.

14
15 Av hensyn til nyskaping er det viktig å forenkle skatteleggingen av enkeltpersonforetak,
16 styrke sosiale rettigheter for selvstendig næringsdrivende og øke beløpsgrensen for årlig
17 MVA-rapporteringen. For å stimulere til økt gründervirksomhet ønsker vi å åpne for at
18 ungdom kan starte enkeltpersonforetak fra fylte 16 år, ved at foresatte eller andre stiller
19 garanti for virksomheten.

20
21 **Fremskrittspartiet vil:**

- 22 • forbedre og utvide opsjonsskatteordningen
- 23 • Øke grensene for revisjonsplikt og for årlig MVA-rapportering
- 24 • forenkle krav til HMS for små bedrifter
- 25 • erstatte den aktive næringspolitikk med skattelettelser og et forutsigbart skattesystem
- 26 • motivere det offentlige til å gjøre innovative innkjøp
- 27 • styrke Kapitalfunn-ordningen
- 28 • gjennomgå arbeidsmiljøloven og tilpasse den til dagens arbeidsliv

29
30
31

32 ***Verdiskaping over hele Norge***

33 Gjennom generelle rammebetingelser må det legges til rette for at verdiskaping
34 opprettholdes og utvikles i hele landet, og at verdiene i større grad beholdes der de skapes.
35 Da er det nødvendig at man lokalt får mulighet til å utnytte mer av naturressursene til å
36 etablere næringsvirksomhet og arbeidsplasser.

37
38 Stabile og forutsigbare rammebetingelser er avgjørende for industriutvikling og verdiskaping i
39 hele landet. Vi må legge til rette for at også nye typer kraftkrevende industri etableres i
40 Norge. Ved å ha ren, fornybar og regulerbar krafttilgang tilgjengelig for etableringer og drift i
41 Norge styrkes også industriens konkurransekraft.

42
43 Kommuner som aktivt legger til rette for næringsutvikling, bør tilgodeses for dette gjennom
44 næringsbeskatningen. Dette bør skje på en slik måte at ikke alle midlene fra
45 næringsbeskatningen havner i den kommunen hvor hovedkontoret ligger, men at en
46 forholdsmessig riktig del tilfaller kommuner hvor verdiskapingen faktisk finner sted.

47
48 En av de viktigste utfordringene for næringslivet i distriktene knytter seg til samferdsel.
49 Transport av varer til kunder og markeder er en betydelig utfordring Derfor må det bygges
50 mer infrastruktur i hele landet. Enkelte større investeringer i viktig infrastruktur bør kunne
51 finansieres direkte gjennom et eget langsiktig investeringsbudsjett.

52
53 **Fremskrittspartiet vil:**

- 1 • forenkle offentlig forvaltning, lover og regler
- 2 • gi lokalsamfunn muligheten til å utnytte naturressurser for å skape arbeidsplasser
- 3 • hindre at offentlige eller private bedrifter gis særfordeler som fører til
- 4 konkurransevridning
- 5 • at søknader og henvendelser til det offentlige skal besvares innen fastsatte tidsfrister
- 6 • vri deler av næringsbeskatningen fra stat til kommune
- 7 • sikre at verdiskaping fra naturressurser kommer lokalsamfunnene til gode.

11 **Havet**

12 Norge er en havnasjon med et spesielt godt utgangspunkt for videre utvikling av de blå
13 næringene. Vi har en høyt utdannet befolkning, sterke selskaper, næringsklynger med
14 virksomheter som utfyller og forsterker hverandre, et godt forsknings-, utviklings- og
15 utdanningssystem med fremragende akademiske miljøer som utvikler verdensledende
16 maritim teknologi, velfungerende og gode forvaltningsregimer, og store og ressursrike
17 havområder med god miljøtilstand.

18
19 Samarbeid på tvers av havnæringene kan gi betydelige muligheter for videre vekst i
20 petroleumsnæringen, maritim næring og sjømatnæringen. Og ikke minst kan det gi grobunn
21 for utvikling av ny, havbasert industri.

22
23 Fremskrittspartiet ser viktigheten av sjøpattedyrenes rolle i havets økosystem, men som
24 andre ressurser, må disse bestandene beskattes ut ifra en helhetlig og bærekraftig
25 forvaltning. Det må arbeides internasjonalt for å få på plass løsninger som sikrer muligheten
26 for eksport av produkter basert på sjøpattedyr.

27 **Fremskrittspartiet vil:**

- 28 • bidra til gode rammebetingelser gjennom å videreføre og videreutvikle en effektiv,
29 forutsigbar og kunnskapsbasert regulering av havnæringene
- 30 • legge til rette for kunnskaps- og teknologiutvikling i havnæringene gjennom forskning,
31 innovasjon, utdanning og kompetanse
- 32 • ha økt forskning på havpattedyr, slik at vi har god oversikt over bestander som er
33 høstbare

34 **Fiskeri**

35
36
37 Norsk fiskerinæring er en subsidiefri næring som hevder seg meget godt i den globale
38 konkurransen. Havets ressurser er nasjonale ressurser og skal forvaltes deretter. Dette skal
39 gjøres ut fra et kunnskapsbasert reguleringsregime som sikrer et optimalt uttak av biomasse
40 knyttet til de enkelte bestander.

41
42
43 Det må fastsettes totalkvoter for de ulike fiskeriene slik at ressursene forvaltes med tanke på
44 langsiktig og bærekraftig avkastning og optimal utnyttelse av fiskebestandene. Dette kan
45 blant annet gjøres gjennom omsettelige kvoter og tilrettelegging for et tett samspill mellom
46 bedrifter, bransjer, forskningsmiljøer og andre aktører. Tillatelser til å utnytte ressursene i
47 havet skal tildeles av staten og kunne omsettes mellom aktørene i næringen. Det er også
48 viktig å sikre ordninger som ivaretar rekruttering innenfor fiskerinæringen.

49

1 Stadige omkamper om fordeling mellom de ulike flåtegruppene i fiskerinæringene medfører
2 en stor usikkerhet for de som ønsker å investere i nye fartøy og utstyr. Vi vil bidra til å sikre
3 forutsigbarhet og stabilitet for en av landets viktigste næringer.

4
5 Det er svært uheldig at fiskesalgslagene både har en ren salgsfunksjon for fiskerinæringen,
6 samtidig som de også har forvaltningsmessige oppgaver der de blant annet kan regulere
7 levering av fisk og stenging av fiskerier. De forvaltningsmessige oppgavene som i dag
8 tilligger fiskesalgslagene, bør overføres til Fiskeridirektoratet eller en nøytral tredjepart.

9
10 Vi vil stimulere til ytterligere brukerstyrt forskning på utnyttelse av fiskeressursene, herunder
11 potensial for mottak og foredling av levende fisk. Dette kan sikre en bedre og mer forutsigbar
12 råvaretilgang. Vi vil også vurdere om kvoteåret bør periodiseres for å sikre en bedre
13 råvaretilgang for den landbaserte industrien. Vi vil være pådriver for tiltak som kan bidra til
14 lønnsom videreforedling av fiskeressurser i Norge

15
16 Vi ønsker ikke leveringsplikt for fiskerinæringen, men vil respektere tidligere inngåtte avtaler.

17
18 Det er viktig at det satses på forskning og utvikling innen fiskeindustrien for å bli mer
19 konkurransedyktig overfor lavkostland. Norge vil ikke kunne konkurrere når det gjelder
20 lønnskostnader og må derfor være i forkant når det gjelder teknologiske løsninger.

21
22 En bærekraftig beskatning av ressursene forutsetter internasjonalt samarbeid og avtaler.
23 Norge må derfor bidra til å sikre avtaler og effektiv kontroll mot ulovlig, urapportert og
24 uregulert fiske. Omsetning av ulovlig fangst må etterforskes som grov økonomisk kriminalitet.
25 Det må reageres strengt på overtredelser og andre former for juks med kvotene.

26
27 Kystvakten og fiskerikontrollen må tilføres tilstrekkelige midler til å øke innsatsen mot ulovlig
28 fiske.

29 30 **Fremskrittspartiet vil:**

- 31 • avvikle pliktsystemet
- 32 • løpende tilpasse lovverket som regulerer næringen
- 33 • jobbe for lavere tollsatser på bearbeidet fisk, slik at mer bearbeiding kan skje i Norge
- 34 • ha økt forskning innen næringen
- 35 • at årlige totalkvoter bestemmes basert på faglige vurderinger og dialog med
- 36 næringens organisasjoner.
- 37 • sikre en optimal og bærekraftig utnyttelse av fiskebestander, herunder stillehavslaks
- 38 og stillehavsøsters
- 39 • sikre effektiv kontroll mot ulovlig, urapportert og uregulert fiske
- 40 • arbeide for et internasjonalt regelverk mot dumping av fisk

41 42 43 **Havbruk**

44 Norges lange og til dels beskyttede kystlinje med ren sjø og et desentralisert
45 bosetningsmønster, samt arbeidskraft med høy kompetanse innen akvakultur, ligger til rette
46 for å styrke nasjonens posisjon som ledende innen oppdrett av sjømat. Nærheten til
47 markedet for fersk sjømat, samt kunnskap fra landbasert foredling av fisk, gjør at det ligger til
48 rette for en større grad av videreforedling innen landets grenser.

49
50 Skal man lykkes med å videreutvikle næringen må beskatningen på havbruk være
51 resultatavhengig og skattegrunnlaget ta utgangspunkt i faktiske inntekter og kostnader. Vi vil
52 utforme en bærekraftig modell i dialog med næringen.

1 Norsk lakseforedling sliter med ujevn tilgang på råvarer. Mer laks blir slakteklar om
2 sommeren og høsten enn på vinteren og tidlig vår, noe som reduserer volumet av norske
3 foredling av lakseprodukt på markedet og reduserer muligheten for flere faste, og trygge
4 arbeidsplasser. Fremskrittspartiet vil arbeide for at den enkelte produsent skal kunne oppnå
5 økt fleksibilitet og frihet til å tilpasse produksjonen gjennom sesongen uten at den maksimale
6 tillatt biomassen (MTB) økes

7
8 Havbruksnæringen må i dag forholde seg til seks departementer, ni sektorlover, tre
9 forvaltningsnivåer og 23 tilsynsorganer med delvis med motstridende interesser. Dette
10 forsinker og fordyrer beslutningsprosesser som kan gi vekst og mer bærekraftig drift.
11 Målsettingen bør være ett nasjonalt direktorat og ett nasjonalt tilsyn.

12
13 Fremskrittspartiet mener at havbruksnæringen har store muligheter for økt ekspansjon og
14 verdiskaping gjennom økt produksjon, oppdrett av nye arter og større grad av
15 videreforedling. Dette forutsetter en god håndtering av biologiske utfordringer som lakselus,
16 sykdommer, rømming og utslipp, samt lav dødelighet i produksjonen. Det er i dag svært
17 strenge vilkår for tildeling av konsesjon for havbruk og oppdrett, men det må forvaltes etter
18 bærekraftprinsippet. Konsesjonsvilkårene skal differensieres og liberaliseres for
19 havbruksanlegg som eksempelvis har lukkede merder og begrenset utslipp.

20
21 Torskeoppdrett er en næring som kan produsere bærekraftige sunne proteiner fra havet, og
22 bidra til å sikre råstoff til landindustrien i de deler av året hvor tilgangen av råstoff fra
23 flåteleddet er lav. Dette kan bidra til å sikre helårige lønnsomme arbeidsplasser innen
24 hvitfiskindustrien og øke verdiskapningen basert på norske fiskeressurser. Norge har et
25 betydelig fortrinn for å lykkes med torskeoppdrett som ny næring, ikke minst på grunn av
26 erfaringene fra lakseoppdrettsnæringen.

27
28 Det er viktig at kommunene legger til rette for havbruksnæringen. Da må også kommunene
29 få gode incentiver gjennom at deler av næringens skatter og avgifter blir igjen i kommunen.

30
31 Oppdrett til havs skiller seg vesentlig fra etablert kystnær virksomhet. Utfordringenes
32 omfang, teknologien og erfaringsgrunnlaget tilsier krevende forberedelser og at nødvendige
33 hensyn til interessekonflikter og samordning vurderes grundig.

34
35 Vi legger til grunn at eksisterende kompetanse på havbruk og på petroleumsvirksomhet
36 offshore er et godt utviklingsgrunnlag dersom rammebetingelsene legges til rette. Ustabile
37 eller uavklarte rammevilkår og usikkerhet for fremtidige regler og skatteregime må unngås,
38 og forutsigbare rammevilkår bør utredes i samarbeid med næringen.

40 **Fremskrittspartiet vil:**

- 41 • liberalisere konsesjonsvilkårene for å skape vekst i oppdrettsnæringen
- 42 • at Havbruksfondet fordeles med 80 % til kommunene og 20 % til staten
- 43 • at eksportavgiften og FoU-avgiften må styres av næringen
- 44 • stille strenge krav til næringen innenfor velferds- og miljøkriterier som dødelighet,
45 sykdom, lakselus, rømming og utslipp
- 46 • innføre en teknologinøytral miljøfleksibilitetsordning som sikrer en bærekraftig
47 produksjonsøkning
- 48 • stimulere kommuner til å stille egnede arealer til rådighet for akvakulturnæringen
- 49 • gi rammevilkår for havbruk til havs som reflekterer behovet for utvikling av en
50 potensielt stor ny næring i tidlig fase
- 51 • sikre tilstrekkelig tilgang på lokaliteter for torsk og oppdrett av andre arter innen
52 akvakultur
- 53 • ikke innføre tidsavgrensning på tillatelser for oppdrett av andre arter

- 1 • starte en prosess for privatisering av det statlige avlsprogrammet for torsk, samtidig
- 2 som eierskapet til genetikken sikres
- 3 • Vurdere inn andre arter i havbruksfondet i takt med lønnsomhet
- 4 • avbyråkratisere og forenkle havbruksforvaltningen med sikte på ett ansvarlig
- 5 direktorat og ett nasjonalt tilsyn
- 6 • redusere grunnrenteskattesatsen på havbruk og utforme et mindre byråkratisk
- 7 system, hvor prisrådet avvikles og prisene fastsettes til markedsverdi
- 8
- 9

10 ***Sjøpattedyr***

11 Fremskrittspartiet ser viktigheten av sjøpattedyrenes rolle i havets økosystem, men som
12 andre ressurser, må disse bestandene beskattes ut ifra en helhetlig og bærekraftig
13 forvaltning.

14
15 Det må arbeides internasjonalt for å få på plass løsninger som sikrer muligheten for eksport
16 av produkter av sjøpattedyr.

17 **Fremskrittspartiet vil:**

- 18 • ha økt forskning på havpattedyr, slik at vi har god oversikt over bestander som er
- 19 høstbare.
- 20

21
22

23 ***Landbruk***

24 Fremskrittspartiet vil stimulere til effektiv produksjon av trygg, god norsk mat som ivaretar
25 forbrukernes interesser. Landbrukets konkurransevne må styrkes, og i større grad baseres
26 på markedsøkonomiske prinsipper, slik som landets øvrige næringer. Norske
27 matprodusenter skal ha rammebetingelser for produksjon som er på linje med våre
28 naboland, men vi skal ta hensyn til vårt høye kostnadsnivå og våre spesielle klimatiske og
29 strukturelle forhold.

30
31 Formålet med landbrukspolitikken skal være en kostnadseffektiv matproduksjon som
32 samtidig ivaretar beredskapshensyn. Landbruket spiller også en rolle for å hindre at
33 kulturlandskapet gror igjen i Norge.

34
35 Vi ønsker å legge til rette for at bonden selv skal kunne utvikle sin virksomhet. Dette vil vi
36 gjøre ved å erstatte politiske reguleringer og begrensninger med næringsfrihet. Bonden skal
37 kunne bruke de mulighetene et friere matmarked og handel gir. Dyrevelferd bør reguleres i et
38 slikt handelssystem. Vi vil ikke tillate import av kjøtt fra produksjonsdyr som er slaktet uten
39 bedøvelse.

40
41 Vi vil desentralisere makten i næringen fra politikere og organisasjoner til den enkelte bonde
42 og forbruker. Jordbruksavtalesystemet bør gjennomgås, med sikte på en omlegging av
43 avtalesystemet til beste for landbruksnæringen og samfunnet.

44
45 Det er et mål å gjennomføre full næringsfrihet for landbruksnæringen. Vi vil gradvis
46 gjennomføre avreguleringer av jordbrukets rammebetingelser og vil i takt med dette gradvis
47 gjennomføre reduksjoner i næringsoverføringene. Det skal lønne seg å produsere mye mat
48 og dette må også tilskuddene til næringen gjenspeile. Dette betyr en klarere prioritering av
49 heltidsbønder som lever av å produsere mat. Derfor må tilskuddstaket fjernes.

50

1 Dagens produksjonskvoter og konsesjonsbegrensninger virker konkurransehennende og
2 hindrer et marked med forbrukermakt, derfor må disse reguleringene avvikles. Samvirkenes
3 særordninger og markedskontroll må avvikles. Produsentene må selv kunne velge om
4 produktene skal selges direkte til forbruker, kjede eller til videreforedling. Dette må også
5 gjelde for egenproduserte alkoholholdige varer.
6

7 Dagens struktur har mange og små gårdsbruk som driver med alternativ virksomhet.
8 Fremskrittspartiet synes det er bra at norske bønder satser på å utvikle spesialprodukter med
9 lokalmat, satser på reiseliv, Inn på TUNET (omsorgs- og aktivitetstilbud til personer som
10 trenger et alternativt tilbud) og satser på å leve av andre ressurser gården deres har. Også
11 disse bøndene gjør en viktig jobb for å opprettholde kulturlandskapet. Det er viktig med et
12 virkemiddelapparat som kan støtte under denne type næringsutvikling med gården som
13 utgangspunkt.
14

15 Eiere av gårder er gjenstand for svært inngripende reguleringer knyttet til konsesjonslov,
16 priskontroll, boplikt, delingsforbud og odelslov som vi ønsker å fjerne. For å opprettholde vårt
17 vakre kulturlandskap vil vi opprettholde driveplikten.
18

19 Det er viktig at Norge har en god matvareberedskap som ivaretar flere ulike trusselbilder. Vi
20 foretrekker en desentralisert modell der korn og andre matvarer lagres lokalt, fordi dette er
21 rimeligere og fremstår som en mer robust løsning enn en modell med sentraliserte lagre. Det
22 er viktig at landbruket også skal kunne levere mat også i en krisesituasjon.
23

24 Vi ønsker et rikt plante- og dyreliv i Norge. Det bør søkes opprettholdt en bestand av ørn,
25 jerv, bjørn og gaupe. Forvaltningen av denne må skje lokalt der en har forutsetning for å
26 vurdere situasjonen, og derfor må prioriterte rovdyrsoner avvikles.
27

28 Nødvergeretten som nå gjelder for angrep på hund, bør i tillegg gjelde når rovdyr kommer inn
29 på innmark og ikke lar seg skremme bort.
30

31 **Fremskrittspartiet vil:**

- 32 • styrke matvareberedskapen i Norge
- 33 • prioritere heltidsbonden
- 34 • at produksjon og priser skal styres av markedet
- 35 • liberalisere jordbruksavtalesystemet
- 36 • gjeninnføre fri eiendomsrett for landbrukseiendommer
- 37 • fjerne delingsforbudet i jordloven
- 38 • avvikle konsesjons- og boplikten for norske statsborgere, samt odelsreguleringer
- 39 • fjerne systemet med markedsreguleringer og målpriser
- 40 • fjerne produksjonsbegrensninger, som for eksempel kvoteordninger og
- 41 konsesjonsgrenser
- 42 • likestille valg av organisasjonsform i landbruket
- 43 • åpne for tilgang til internasjonale markeder gjennom frihandelsavtaler
- 44 • at det skal forskes på utvikling av plantebasert proteinråstoff i Norge.
- 45 • tillate gårdssalg av alkohol uavhengig av alkoholstyrke
- 46 • oppheve kjerneområdet for rovdyr
- 47 • samordne forvaltning av rovdyr og landbruk
- 48 • opprettholde lokal forvaltning av vilt
- 49 • la lokale myndigheter ha ansvaret for rovdyrforvaltningen
- 50 • at det skal pålegges staten å gi full erstatning til grunneiere, næringsdrivende eller
- 51 andre som lider tap som følge av statens overordnede rovdyrforvaltning
- 52 • at det innføres kvotejakt der hvor dette ikke truer den totale bestandens overlevelse
- 53 • at rovdyrforlikene skal evalueres.
- 54 • at viltloven med forskrifter endres slik at det blir lovlig å jakte i romjul og påske

1

2 ***Dyrevelferd og forbrukersikkerhet***

3 Norge skal ha et sterkt dyrevern. Personer som har vist seg uskikket til å holde dyr, skal
4 miste retten til dyrehold. Fremskrittspartiet ønsker å etablere et dyrepolit i hele Norge for å
5 sikre dyrenes velferd.

6

7 Det er uholdbart at store deler av landet ikke har tilfredsstillende tilgang til veterinærtjenester,
8 og at dette bidrar til lokale forskjeller når det gjelder dyrevelferd.

9

10 For å ivareta kvalitetssikring i alle ledd er det viktig at vi har et mattilsyn som fungerer og som
11 har den kunnskapen som trengs for å både utføre inspeksjoner i tillegg til eventuell
12 oppfølging og veiledning for de produsentene som trenger dette. De siste årene har vi
13 opplevd det motsatte og det er på tide med en grundig gjennomgang av Mattilsynet med
14 tanke på organisering og erfaring og kompetanse hos inspektørene.

15

16 Vi ønsker en reform av Mattilsynet der det blir satt tydeligere krav til ledelse, organisering og
17 ansvarsfordeling og til faglig kompetanse og erfaring til å gi råd og veiledning. Dette
18 innebærer å være faglig oppdaterte på produksjonsdyr, ha god kunnskap om gårdsdrift og
19 problemstillinger som er knyttet opp til de ulike produksjonene i landbruket.

20

21 **Fremskrittspartiet vil:**

22

- sikre et operativt dyrepolit i hele landet
- gi strenge straffer for mishandling og vanskjøtsel av dyr
- at det stilles strenge objektive krav til dyrevelferd i alt dyrehold inklusive transport og slakting
- at myndighetene fremmer god dyrehelse gjennom et utvetydig regelverk og god nasjonal beredskap mot smittsomme sykdommer
- reformere Mattilsynet og gjøre organisasjonen bedre rustet til å sikre god dyrevelferd
- sikre at det brukes minst mulig antibiotika i dyrehold i Norge

28

29

30

31

32 ***Skogbruk***

33 Over en tredjedel av fastlandet i Norge er dekket av skog. Skogressursene har vært en
34 bærebjelke for landet og for utviklingen av nasjonen. Den bioøkonomiske verdiskapningen
35 har lange tradisjoner, men opplever med grønn omstilling en renessanse og gir store
36 muligheter.

37

38 Fremskrittspartiet vil legge til rette for at mer av verdiskapningen forblir i Norge og at mer av
39 trebearbeidingen skjer innenlands. Fra innblanding i fossilt drivstoff og økt bruk av
40 bygningsmaterialer av tre, til produksjon av mat og medisiner er utviklingsmulighetene store.
41 Økt verdiskapning i trebearbeidende industri gir betydelige muligheter for økt sysselsetting
42 og avkastning fra skog- og trenæringen.

43

44 Skognæringen kan bidra til å øke verdiskapningen i et framtidig norsk lavutslippssamfunn.
45 Dette gjør det viktig å utnytte potensialet for økt produksjon, hogst og bruk av trevirke til
46 erstatning for fossile ressurser. Det er stort potensial for økt hogst i Norge. Tiltak som bidrar
47 til kvalitetsfremmede skogskjøtsel, bør prioriteres.

48

49 For å øke lønnsomheten fra skog- og trenæringen må hele verdikjeden fra råvareledd via
50 skogindustrien til marked utnyttes bedre og mer effektivt.

51

1 Vi vil utjevne kostnadsulempen som utfordrende logistikk gir norsk skog- og trenæring
2 gjennom fortsatt å satse på flere og bedre skogsbilveger. Vi vil fortsette utbedringen av
3 flaskehalser, overføre mer tømmer og bearbeidede produkter fra vei til bane, og investere i
4 tilstrekkelig havnekapasitet.

5
6 Privat eiendomsrett er helt vesentlig. Vi er derfor kritiske til tvunget vern av skog, og alt
7 fremtidig vern av skog må skje på frivillig basis. Skog med høy produktivitet og god logistikk
8 til industrien bør ikke prioriteres for vern. Dagens ordning med konsesjon på
9 skogeiendommer hindrer et effektivt marked, er prisdempende og begrenser selgers vilje til å
10 legge skogeiendommer ut for salg. For å styrke investeringslyst og driftsgrunnlaget på
11 skogeiendommer vil vi fjerne konsesjonsplikten på skogeiendommer. Et lovpålagt eierskap
12 organisert som enkeltpersonforetak er til hinder for investeringer. Fremskrittspartiet vil
13 likebehandle eierskap uavhengig av organisasjonsform.

14 **Fremskrittspartiet vil:**

- 15 • endre konsesjonsloven for å skape et fritt marked for kjøp og salg av skogeiendom,
16 også om denne er bebyggt og har et ubetydelig dyrket jordareal.
- 17 • forbedre infrastrukturen for tømmertransport
- 18 • satse videre på næringsrettet biobasert forskning og innovasjon
- 19 • sikre en forvaltning av skogen som gir aktiv bruk og økt avvirkning
- 20 • legge til rette for økt karbonbinding i skog og tre
- 21 • fremme innovasjon og sikre kapital til FoU
- 22 • Sikre en rimelig balanse mellom miljøtiltak i skogen og aktivt skogbruk

23 **Reindrift**

24
25
26 **Reindrift**
27 Fremskrittspartiet ønsker lik rett til bruk av land og vann for alle i Norge. Det skal ikke være
28 noen forskjellsbehandling basert på etnisk eller geografisk tilhørighet. Den beste
29 forvaltningen av naturressursene skjer lokalt, tett på innbyggerne.

30
31 Vi vil ha strengere praktisering av regelverket for å hindre at rein beiter på innmark.

32
33 Vi mener fastboende og reindriften må likestilles i bruken av utmarka, med hensyn til bruk av
34 motoriserte kjøretøy, hele året. Det er viktig også fra et beredskapsmessig hensyn at
35 naturbrukskulturen, alle steder i landet, får leve videre og utvikle seg.

36
37 Vi vil stimulere til effektiv produksjon av norsk reinkjøtt og styrke reindriften
38 konkurranseevne, og vil redusere og på sikt fjerne subsidiene. Vi vil liberalisere regelverket
39 for mobile slakterier for å sikre en bærekraftig forvaltning av reinstammen.

40
41 Reindrift må behandles som annen næringsvirksomhet, også når det gjelder regler for
42 investerings- og driftsmidler. Næringen bør utøves så fritt som mulig, og det offentlige ansvar
43 bør begrenses til en fornuftig ressursforvaltning av offentlige beitemarker. Sametinget skal
44 ikke overta forvaltningen av reindriftsavtalen.

45 **Fremskrittspartiet vil:**

- 46 • redusere byråkratiet overfor reindriftnæringen
- 47 • likebehandle reindriftnæringen og andre næringer
- 48 • arbeide for en fornuftig og forutsigbar ressursforvaltning av offentlige beitemarker
- 49 • gradvis redusere subsidier til reindrift
- 50 • utvikle Finnmarkseiendommen (FEFO), og fordele eiendommene mellom stat og
51 kommuner

- 1 • likestille fastboende med reindriftsnæringen i forhold til motorisert ferdsel i utmark
2
3
4

5 **Maritim sektor**

6 Fremskrittspartiet vil sikre at Norge forblir en sjøfartsnasjon også i fremtiden. Vi vil stimulere
7 til fornying av flåten ved å forbedre vrakpantordningen til også å gjelde offshorenæringen.
8 Det bør også vurderes tiltak som reduserer de direkte kostnadene ved havneanløp. Dette
9 kan gjøres gjennom avgiftspolitikken.

10
11 Norges internasjonale posisjon forsterkes ytterligere ved at vi har et komplett maritimt miljø
12 med internasjonalt ledende aktører innen de fleste områder.

13
14 Den maritime næringen er en betydelig bidragsyter til at norsk sokkel er langt fremme ved
15 utvikling av ny teknologi. For at den norske maritime klyngen skal beholde sitt forsprang og
16 at norske arbeidsplasser skal sikres, er vi avhengige av et stabilt høyt aktivitetsnivå på
17 sokkelen. Dette sikrer viktige arenaer for innovasjon og teknologiutvikling offshore og er til
18 nytte for andre deler av det norske samfunn.

19
20 Vi mener at kabotasje til sjøs truer norske arbeidsplasser, og må få større fokus. Norske
21 lønns- og arbeidsvilkår er høyt prioritert i norsk arbeidsliv. Det må være et mål at dette også
22 skal gjelde på skip som har vedvarende aktivitet på norsk sokkel og i norske farvann dersom
23 dette lar seg forsvare innenfor Norges internasjonale forpliktelser, fører til flere norske sjøfolk
24 og ikke svekker norske rederiers konkurransekraft.

25
26 Norske sjøfolk, rederier og verft er nøkkelen til vår maritime suksess, næringens enorme
27 innovasjonskraft, og er grunnfjellet i den maritime klyngen. Uten norske sjøfolk, rederier og
28 verft vil det bli umulig å opprettholde den maritime næringsklyngen. Norsk skipsfart må sikres
29 internasjonalt konkurransedyktige rammevilkår. Dette vil gi norske rederier mulighet til å seile
30 under norsk flagg og gi norske sjøfolk de samme rammevilkår som sjøfolk i våre naboland. Vi
31 vil prioritere maritim utdanning og rekruttering av norsk ungdom til næringen.

32
33 Vi vil utvikle og opprettholde en robust rederiskatteordning som inkluderer nærskipsfarten og
34 dens operasjoner, for å sikre langsiktig konkurranseevne og vekst i den norske maritime
35 sektoren.

36
37 Norske sjøfolk trenger gode rammevilkår for å sikre arbeidsplassene deres i en svært
38 konkurranseutsatt næring. Vi vil styrke nettolønnsordningen for å sikre norske sjøfolk.

39 **Fremskrittspartiet vil:**

- 40
41 • styrke nettolønnsordningen gjennom å heve taket i alle segmenter i NIS og NOR
42 • sikre konkurransedyktig rederibeskatning
43 • prioritere maritim utdanning og rekruttering av norsk ungdom til handelsflåten
44 • sikre internasjonalt konkurransedyktige vilkår for skipsverft og underleverandører
45 • sikre konkurransedyktige rammebetingelser for norske skipsregistre
46 • utvide vrakpantordningen for skip slik at den gjelder både nærskipsfarten og
47 offshorefartøy
48 • bruke norsk språk i kravspesifikasjoner ved statlige investeringer eller vedlikehold,
49 innenfor EØS-avtalens rammer
50 • Sikre nærskipsfarten lik innretning som offshore i rederiskatteordningen.

51
52

1 **Mineralnæringen**

2 Norge har store uutnyttede mineralressurser både på land og på havbunnen innenfor
3 kontinentalsokkelen. Majoriteten av verdens utvinningsområder i dag er kontrollert av
4 autoritære stater som kontrollerer eksporten av disse viktige metallene. Derfor er
5 mineralnæringen viktig også for Norges sikkerhet.

6
7 Fremskrittspartiet ønsker å prioritere økt kartlegging av mineraler, forenklet byråkrati og
8 kortere saksbehandlingstid for selskaper som ønsker å utvinne disse viktige ressursene.
9 Mineralnæringen kan bli en ny stor næring for Norge, men er risikofylt og kapitalkrevende.
10 Næringen trenger derfor langsiktige og forutsigbare vilkår og skatteordninger som kan bidra
11 til risikoavlastning for leting etter og kartlegging av viktige mineralressurser i Norge
12

13 Norge er i en særstilling når det gjelder forekomster av mineraler på fastlandet og på
14 havbunnen, som industrien er avhengig av. Kartlegging av mineralressurser på fastlandet og
15 havbunnen er et prioritert område for å sikre etterspurte råvarer og fremtidige inntekter til
16 Norge.

17 **Fremskrittspartiet vil:**

- 18 • ha økt satsing på utvinning av mineraler og kartlegging av mineralforekomster på
19 fastlandet og på havbunnen
 - 20 • etablere skatteordninger som kan bidra til risikoavlastning for leting etter og
21 kartlegging av viktige mineralressurser i Norge
 - 22 • forenkle og strømlinjeforme konsesjonssøknadsprosessen
 - 23 • gi ett departement ansvar for alle aspekter av mineralnæringen, herunder behandling
24 av søknader
 - 25 • arbeide for at virkemiddelapparatet skal omfatte mineralnæringen
- 26
27
28
29

30 **Handels-, reiselivs- og servicenæringer**

31 For at de tjenesteytende næringene skal kunne utvikle sitt fulle potensial, er det viktig at
32 etablerings- og konkurransehindrende ordninger fjernes.

33
34 Fremskrittspartiet vil derfor liberalisere en rekke restriksjoner i handelsnæringen, herunder
35 åpningstidsbestemmelser, konsesjons-, løyve- og bevilingsbestemmelser, samt restriksjoner
36 på etablering og lokalisering av nye virksomheter. Vi vil åpne for at også ansatte under 18 år
37 kan selge alkohol og tobakk, så lenge det er andre ansatte over 18 år i lokalet.

38
39 Søknader om salgsbevillinger fra dagligvarebransjen avgjøres lokalt av den enkelte
40 kommune. Vi vil gi kommunene samme mulighet til å avgjøre søknader om salgsbevilgning fra
41 servicehandelen bensinstasjoner og andre utsalgssteder, samt hjemlevering, ut fra lokale
42 forhold. Flere steder vil dette være avgjørende for å beholde et lokalt servicetilbud i fravær av
43 annen handelsvirksomhet knyttet til dagligvare, drivstoff, apotekvarer og post i butikk.

44
45 Reiselivsnæringen er en av verdens raskest voksende næringer, og som Norge har gode
46 forutsetninger for å ta del i. Norges spesielle kvaliteter, gjennom særegen natur og rik
47 kulturarv, gjør landet til et spennende reisemål, og næringen har dermed et uutnyttet
48 vekstpotensial.

49 **DISSENS 3 Mindretall vil ha med følgende setning:**

50
51 **Det finnes likevel kommuner som opplever turisme som en utfordring for lokalmiljø og**
52 **infrastruktur. Fremskrittspartiet ønsker ikke en nasjonal turistskatt, men vil åpne for at**

1 **kommuner som har lokale utfordringer knyttet til cruiseturister, selv kan innføre et**
2 **lokalt besøksbidrag. Inntektene må øremerkes relevante infrastrukturinvesteringer.**

3
4 Det bør være en generell mulighet til å holde butikker åpne på søndag. Så lenge dagens
5 ordning er gjeldende må det bli opp til den enkelte kommune å avgjøre om det skal tillates
6 utvidede søndagsåpne butikker og definere seg som «typisk turiststed».

7
8 Opplevelser og mangfold innen mat og drikke er for mange turister en viktig del av den totale
9 reiseopplevelsen. For å sikre konkurransekraft for serveringsstedene og et tilbud tilpasset
10 etterspørselen, bør serveringsstedene selv fastsette sine åpnings- skjenke- og
11 serveringstider. Tillatelse til salg av sterkøl, cider og vin fra lokale produsenter i butikker i
12 nærområdet vil styrke både turistnæringen og arbeidsplasser i distriktene.

13
14 Lokale drikkevareprodusenter må få lov å markedsføre sitt tilbud av smaksopplevelser og
15 produkter.

16
17 Et lavere avgiftsnivå på blant annet alkohol og mat kan bidra til å styrke Norge som et
18 attraktivt reisemål, både for nordmenn og tilreisende, med de fantastiske naturopplevelsene
19 vi har å by på. Fremskrittspartiet vil forenkle og redusere det generelle skatte- og
20 avgiftsnivået i Norge, noe som også vil komme reiselivsnæringen til gode.

21
22 Lover og regler må tilpasses på en slik måte at de ikke er til hinder for utvikling av
23 opplevelsessentre, hoteller og gårdsferier i distrikts-Norge.

24
25 **Fremskrittspartiet vil**

- 26 • bygge ut infrastruktur for å få økt tilgjengelighet til distriktsdestinasjonene
- 27 • styrke merkevarebyggingen av Norge som reisemål
- 28 • ivareta vår kulturarv ved vern gjennom bruk
- 29 • redusere skatte- og avgiftsnivået og forenkle regelverket, som også vil komme
- 30 reiselivsnæringen til gode
- 31 • avskaffe bestemmelser som begrenser handelsnæringens åpningstider
- 32 • tillate fri etablering av alle former for handelsbedrifter og fjerne handelsmonopoler
- 33 • tillate salg av lovlige varer i hele butikkens åpningstid
- 34 • at den enkelte kommune gis anledning til å avgjøre søknader om salgsbevilling for
- 35 både dagligvarebransjen, bensinstasjoner og servicehandelen
- 36 • at det foretas en vurdering av om lov om god handelsskikk bør utvides til også
- 37 omfatte storkjøkken/serveringsbransjen

38
39
40 ***Alkohol og tobakk***

41 Dagens høye avgifter og omfattende reguleringer på salg av alkohol fører til smugling og
42 ulovlig produksjon. Den beste forebyggende alkohol- og tobakkspolitikken ligger i
43 opplysningsvirksomhet og bevisstgjøring av den enkeltes ansvar for egne handlinger.

44
45 Vi erkjenner at bruk av tobakk og alkohol kan føre til alvorlige helseproblemer, og er
46 tilhengere av offentlig informasjon om skadevirkninger. Vi vil likevel motsette oss
47 byråkratiske tiltak som tar sikte på å hindre at voksne mennesker kan nyte lovlige produkter.

48
49 Vi mener det må være lov å markedsføre alle produkter som lovlig kan omsettes i Norge.

50
51 **Fremskrittspartiet vil:**

- 52 • liberalisere alkohollovgivningen

- 1 • oppheve monopolet for omsetning av alkoholholdige drikker
- 2 • sikre et tilfredsstillende kontrollsystem for omsetning av alkohol
- 3 • sette aldersgrensen for kjøp og skjenking av alkoholholdige drikkevarer lik
- 4 myndighetsalderen
- 5 • harmonisere avgiften på alkohol og tobakk med nivået i våre naboland for å
- 6 unngå handelslekkasje og smugling
- 7 • ikke avgiftsbelegge e-sigaretter som tobakk
- 8 • fjerne regulering av åpnings- salgs- og skjenketider
- 9
- 10
- 11

12 ***Boligpolitikk***

13 Boligen er den største økonomiske investeringen mange av oss foretar. Det offentlige har et
14 ansvar for at det blir lagt til rette for flere tilgjengelige tomteområder, og at det ikke innføres
15 unødvendige særkrav og hindringer som legger press på boligpriser og gjør det vanskelig å
16 slippe inn på boligmarkedet.

17
18 Kommunene har ingen insitamenter til å effektivisere byggesaksarbeidet når de med
19 henvisning til selvkostprinsippet likevel kan sende regningen direkte til utbygger. Derfor bør
20 det innføres et tak på byggesaksgebyrene, slik at det skal lønne seg for kommunene å
21 effektivisere driften.

22
23 Høye boligpriser rammer først og fremst unge mennesker i etableringsfasen.
24 Fremskrittspartiet ønsker å liberalisere kravene til universell utforming og byggemåte. Vi
25 ønsker også å liberalisere kravene som stilles til utleieenheter/sekundærboliger i
26 eksisterende boliger for å unngå at kostnader med nye tekniske krav fører til økte priser i
27 leiemarkedet.

28
29 Regionale areal- og transportplaner hindrer i praksis effektiv boligutbygging, overprøver
30 kommunale vedtak og bidrar til fortetning og sentralisering. Det er også nødvendig med en
31 kritisk gjennomgang av vernebestemmelsene, slik at mennesker i større grad kan bestemme
32 over egen eiendom.

33
34 Aleneboere har i utgangspunktet de samme bokostnadene som familier. Det er viktig at
35 avgifter og gebyrer knyttet til bolig i størst mulig grad differensieres ved at det betales for
36 faktisk forbruk, og ikke basert på boligens areal.

37
38 Det er et viktig prinsipp at bankene står fritt til å foreta de nødvendige vurderinger av den
39 enkeltes og familiens evne til å betjene lån. Vi ønsker derfor å fjerne utlånsforskriften og
40 derved egenkapitalkravet for boliglån og la bankene selv avgjøre den enkelte og familiens
41 låneevne. Dette vil også bidra til å redusere behovet for antall personer som søker om
42 startlån fra det offentlige. Det gjeldende reguleringsregimet de siste årene har skapt en
43 uheldig todeling av boliglånsmarkedet.

44
45 Norge har fortsatt stor underdekning på studentboliger. Vi vil legge til rette for at flere private
46 aktører kan bygge studentboliger på samme vilkår som studentsamskipnadene. Dersom
47 dagens monopolordninger avskaffes, er det mulig å bygge flere boliger til en lavere pris og
48 raskere. Vi vil i tillegg heve grensen for hva unge mennesker årlig og totalt sett kan spare
49 gjennom BSU-ordningen (Boligsparing for Ungdom).

50
51 Vi vil oppheve lov om eiendomsskatt slik at kommunene fratras muligheten til å kreve inn
52 skatt på eiendom. Eiendomsskatt er en dobbeltbeskatning av kommunens innbyggere og
53 næringsliv og tar verken hensyn til den enkeltes inntekt eller gjeldsgrad.

1
2 Overdragelse av eiendom i nærheten av sikkerhetskritiske installasjoner bør omfattes av
3 sikkerhetsloven.
4

5 Da statens kostnader ved eierskifte for eiendom reflekteres i tinglysningsavgiften, er
6 dokumentavgiften en ren tilleggsskatt på bytte av bolig. Dette er ikke et hensiktsmessig
7 bidrag til et fungerende og enklere tilgjengelig boligmarked. Vi ønsker en fjerning av
8 dokumentavgiften, i første omgang med skjerming av førstegangsetablerere.
9

10 Vi vil erstatte dagens generelle forbud mot bygging i strandsonen med et regelverk som
11 vedtas og forvaltes lokalt. Vi er motstander av boplikten.
12

13 **Fremskrittspartiet vil:**

- 14 • begrense innsigelsesretten til offentlige myndigheter og stille krav om raskere
15 avklaring på innsigelser. forenkle saksbehandlingen, få vedtak gjort raskere og
16 ikke stille fordyrende krav i plan- og byggesaker.
- 17 • sørge for en kritisk gjennomgang av vernebestemmelsene og sørge for en
18 opprydding i både kommunale, fylkeskommunale og statlige bestemmelser. Dette
19 vil gi et tydeligere lovverk som styrker demokratiet og legger til rette for fremtidige
20 digitale løsninger
- 21 • sette et makstak på byggesaksgebyrer med utgangspunkt i de mest effektive
22 kommunene, for å sikre at innbyggerne mottar kostnads- og tidseffektive tjenester
23 innen byggesaker
- 24 • reversere fordyrende detaljkrav til universell utforming, byggemåte og energikrav
25 knyttet til nybygg
- 26 • gå imot pålegg om omfattende og kostbare energi og klimakrav til eksisterende
27 boliger
- 28 • ta initiativ til et nordisk samarbeid knyttet til felles tekniske byggekrev basert på
29 kostnadseffektive løsninger
- 30 • heve grensen for sparing gjennom BSU-ordningen
- 31 • fjerne det statlige egenkapitalkravet for boliglån og oppheve utlånsforskriften
- 32 • la private bygge studentboliger på lik linje med studentsamskipnadene
- 33 • at avgifter ved kjøp og salg av bolig settes til selvkost
- 34 • avskaffe eiendomsskatten ved å oppheve loven om eiendomsskatt
- 35 • avvise alle forslag om å øke beskatningen av egen bolig
- 36 • øke utbyggingstakten for studentboliger

37
38
39

40 **HELSE OG OMSORG**

41 Fremskrittspartiet verner om det norske velferdssamfunnet. Våre prinsipper om valgfrihet og
42 en verdig alderdom skal sikre folk sine liv og helse. Likebehandling av privat og offentlig
43 helsetjeneste skal resultere i bedre løsninger for flere.
44

45 Vi vil at alle i Norge skal få hjelp til å bli friske og ha tilgang på den omsorgen og tjenestene
46 de trenger i Norge. Du skal være trygg på at når behovet oppstår får du den hjelpen du
47 trenger, enten det handler om en tjeneste, medisin, teknologi eller behandling.
48

49 Vi vil sikre gode, raske og trygge helsetjenester, hvor enkeltmennesket står i sentrum. Et
50 godt behandlingstilbud når behovet oppstår er viktig i alle livets faser.
51

1 Det handler om å ta vare på deg og dine. Da må vi ha helsetjenester i verdensklasse, og vi
2 må ha nok kvalifisert helsepersonell som har tid til å gi både behandling og omsorg. Derfor
3 kjemper vi for at du selv skal få velge hvilke tjenester du benytter deg av, fordi det er ditt
4 behov og ditt valg som er viktig. Ikke om tjenesten leveres av private, ideelle eller offentlige
5 leverandører.

6
7 Pårørende er en viktig ressurs både for samfunnet og den enkelte. De gjør en uvurdelig
8 innsats, og det er derfor viktig at det blir et bedre samarbeid mellom helsetjenestene,
9 pårørende og pasienter.

10

11 **Sykehus**

12 Norge skal ha sykehus i verdensklasse, med offentlige ideelle og private aktører. Det betyr at
13 du skal få den beste hjelpen når du trenger den, uten å måtte stå i kø eller betale dyrt av
14 egen lomme. Vi skal ha et høykompetent helsevesen som ser deg og dine behov, og som
15 gjør sitt ytterste for å hjelpe deg når du trenger det. Det handler om å vise omsorg for deg og
16 situasjonen du står i, og å bry seg om å få deg frisk så fort som mulig.

17
18 Da trenger vi moderne sykehusbygg som har tilgang på det beste av tilgjengelig teknologi,
19 behandlinger, kompetanse og medisiner. Vi trenger å benytte all ledig kapasitet, og det gjør
20 vi ved å la alle gode krefter bidra. Både offentlige og private sykehus må få bidra til å gi et
21 godt tilbud. Det viktigste er tross alt at tjenesten er god, pasientene fornøyde og hjelpen
22 tilgjengelig – ikke hvem som leverer tilbudet.

23
24 Dagens helseforetaksmodell, hvor Norge er delt inn i fire helseregioner, skaper unødvendig
25 byråkrati. Fremskrittspartiet vil avskaffe de regionale helseforetakene og erstatte dem med
26 en nasjonal styringsenhet og selvstendige, lokale helseforetak. Dette vil redusere kostnader
27 og øke midlene til pasientbehandling. Sykehusene skal finansieres med en fast sats per
28 pasientbehandling for å skape økonomiske insentiver.

29
30 Investeringer i sykehus må ikke gå på bekostning av pasientbehandling. Langsiktig
31 planlegging og finansiering vil sikre effektiv utbygging og bedre vedlikehold av sykehusene.
32 Dagens praksis, hvor drift og investering blandes, må endres. Nye sykehus må bygges med
33 kapasitet for befolkningsvekst og beredskap for pandemier. Privat kapasitet skal inkluderes i
34 planleggingen for å unngå unødvendige utgifter.

35
36 Offentlige og private sykehus må likebehandles juridisk og økonomisk. Pasientene skal ha
37 fritt sykehusvalg, inkludert muligheten til å velge godkjente tilbud i utlandet når det mangler
38 alternativer i Norge. For å redusere ventetider ønsker Fremskrittspartiet en utrednings- og
39 behandlingsgaranti på 30 dager etter dansk modell.

40
41 Hospiceplasser for alvorlig syke og døende må økes for å sikre verdig omsorg. Norge skal bli
42 verdensledende innen kreftbehandling, og Radiumhospitalet skal være nasjonalt
43 kreftsykehus med ny teknologi og medisiner. Eksperimentell kreftbehandling skal tilbys i
44 større grad for de som kan dra nytte av det.. Et fond for kreftmedisiner bør opprettes.

45

46 **Fremskrittspartiet vil:**

- 47 • legge ned de regionale helseforetakene
- 48 • likebehandle offentlige og private sykehus
- 49 • innføre en utrednings- og behandlingsgaranti
- 50 • prioritere store sykehusinvesteringer i en nasjonal helse- og sykehusplan
- 51 • opprette et utbyggingsselskap for sykehus etter modell av Nye Veier AS
- 52 • øke innsatsstyrt finansiering til 60 %

- 1 • styrke medisinsk forskning, sikre rask tilgang til nye legemidler og metoder, og holde
- 2 egenandeler på et moderat nivå
- 3 • etablere en nasjonal plan for sykehusinvesteringer
- 4 • evaluere Beslutningsforum for raskere godkjenning av medisiner
- 5 • redusere tapte timer ved å innføre strengere regler for pasientenes egenandel ved
- 6 manglende oppmøte
- 7 • Opprettholde tilbud om behandlingsreiser til utlandet
- 8

9 ***Kommunale helsetjenester, legevakt og legetjenester***

10 Kommunale helsetjenester er sentrale for forebygging og behandling av sykdom. God
11 kvalitet og stabilitet i disse tjenestene, spesielt fastlegeordningen, bidrar til å avlaste
12 spesialisthelsetjenesten.

13
14 Det er viktig med et godt samspill i den kommunale helsesektoren. Leger, sykepleiere,
15 psykologer og fysioterapeuter kler ulike roller, og samarbeidet mellom disse er essensielt for
16 pasientenes beste.

17
18 Det bør etableres et tettere samarbeid mellom fastlegene, legevakt og
19 spesialisthelsetjenesten. For å redusere belastningen på legevakten bør takstsystemet
20 gjennomgås, slik at legekontorer som holder åpent på kveldstid, kan ta samme takst som
21 legevakter. Dette vil skape incentiver til lengre åpningstider og mindre press på legevaktene.
22 Takstsystemet i sin helhet bør gjennomgås for å sikre best behandling av flest mulig
23 pasienter.

24
25 Dagens hjemmelsordning for fysioterapi bør avvikles, og alle offentlig godkjente
26 fysioterapeuter likestilles. Godkjente fysioterapeuter skal underlegges en takstordning, og
27 skal kunne tilby tjenester, også der hvor det offentlige betaler. Dette vil øke mangfoldet i
28 tilbudet, redusere ventetid og gi raskere behandling.

29
30 Apotekene spiller en viktig rolle i helsetjenesten og kan avlaste fastleger ytterligere ved å
31 håndtere enklere diagnoser og fornye resepter for utvalgte legemidler, etter modell fra land
32 som Storbritannia.

33
34 **Fremskrittspartiet vil:**

- 35 • gjennomgå takstsystemet for kommunehelsetjenesten
- 36 • tillate ubegrenset bytte av fastlege
- 37 • styrke skolehelsetjenesten, jordmortjenesten og helsestasjonene
- 38 • la apotek forskrive og fornye resepter for enkelte diagnoser
- 39 • øke konkurransen i apotekmarkedet og legge bedre til rette for nettapotek
- 40 • gi legekontorer med kvelds- og helgeåpent samme takst som legevakter
- 41

42 ***Verdensledende på helseteknologi***

43 Norge har forutsetningene for å bli en ledende produsent, utvikler og eksportør av
44 helseteknologi. Det må være attraktivt for norske og internasjonale helsebedrifter å etablere
45 seg og skape arbeidsplasser i Norge.

46
47 Velferdsteknologi kan forenkle hverdagen for eldre, øke tryggheten for pårørende, og gjøre
48 det mulig for flere å bo hjemme lenger. Offentlig sektor må legge til rette for implementering
49 av smarthusløsninger, sensorer og elektroniske meldesystemer. Samtidig må teknologien
50 aldri erstatte menneskelig omsorg.

51

1 Kunstig intelligens kan forbedre diagnoser og oppfølging, redusere byråkrati og gi mer
2 persontilpasset behandling. Roboter kan bidra til tryggere operasjoner og økt helsehjelp i
3 hjemmet.

4
5 **Fremskrittspartiet vil:**

- 6 • gjøre Norge til en ledende produsent, utvikler og eksportør av helseteknologi
 - 7 • vurdere insentiver for bedrifter som utvikler eller produserer helseteknologi
 - 8 • øke bruken av velferdsteknologi
 - 9 • sikre bredbåndstilgang for hjemmeboende og institusjoner for enklere kommunikasjon
10 med familie og helsepersonell
- 11

12 ***Legemidler og vaksiner***

13 Norge er i stor grad avhengig av import av medisiner, noe som gjør oss sårbare. Det må
14 legges til rette for produksjon av legemidler i Norge, samtidig som vi anerkjenner
15 betydningen av globale aktører fra allierte land.

16
17 Nye legemidler må bli tilgjengelige raskere for norske pasienter. Dette krever risikodeling
18 mellom legemiddelindustrien og det offentlige, samt økt satsing på innovasjon og produksjon
19 i Norge. Norske prioriteringsbeslutninger bør vektlegge faglige vurderinger mer enn pris, for å
20 sikre likeverdig og rask tilgang til effektive behandlinger, inkludert persontilpasset medisin og
21 behandling for sjeldne sykdommer.

22
23 Medisinsk cannabis bør gjøres tilgjengelig på resept for pasienter med diagnoser hvor det er
24 dokumentert effekt.

25
26 Økt vaksinasjonsdekning vil styrke folkehelsen, redusere helseforskjeller og bekjempe
27 antibiotikaresistens. Informasjon om vaksiner må være korrekt, faktabasert og tilgjengelig for
28 alle, slik at befolkningen kan ta informerte valg.

29
30 Egenandeler på legemidler må holdes moderate, og flere reseptfrie medisiner bør selges i
31 butikk.

32
33 **Fremskrittspartiet vil:**

- 34 • i større grad gjøre Norge selvforsynt med de viktigste legemidlene og etablere
35 nasjonalt beredskapslager
 - 36 • sørge for tilstrekkelige blodreserver
 - 37 • tillate flere reseptfrie legemidler i butikk
 - 38 • sikre rask tilgang til nye og effektive legemidler
 - 39 • godkjenne medisiner fra Sverige og Danmark uten unødvendig forsinkelse
 - 40 • videreutvikle barnevaksinasjonsprogrammet og innføre et vaksinasjonsprogram for
41 voksne basert på faglige anbefalinger
 - 42 • fjerne særnorske krav som forsinker medisinsk utvikling i Norge
 - 43 • vurdere en nasjonal finansieringsordning for behandling av sjeldne sykdommer for å
44 sikre likebehandling og avlaste lokalsykehus
- 45

46 ***Eldreomsorg***

47 I Norge skal du oppleve et samfunn som tar vare på deg når behovet oppstår uavhengig av
48 om det er på grunn av aldring, sykdom eller ulykker. Dessverre er det slik at norsk
49 eldreomsorg er svært mangelfull i mange kommuner. Flere politikere ser på den økende
50 andel eldre som et problem, men det er tvert imot bra at vi lever lengre og har stadig flere
51 friske eldre. At flere blir eldre er et sunnhetstegn, et gode og en stor ressurs – ikke minst for
52 frivilligheten.

1
2 Gjennom et langt liv har landets eldre deltatt i samfunnet og gitt til fellesskapet. Da skulle det
3 bare mangle at deres innsats belønnes og at de blir godt ivaretatt på sine eldre dager. Når
4 det i tillegg oppstår et omsorgsbehov i form av en helsetjeneste, er det selvsagt at denne
5 tjenesten skal være av høy kvalitet og på de eldre sine premisser.
6

7 Norske kommuner må sørge for en verdig omsorg for sine eldre. Når norske kommuner gang
8 på gang har bevist at de ikke klarer å prioritere de eldre, er det helt åpenbart for
9 Fremskrittspartiet at noen andre må ta ansvar. Vi mener derfor at eldreomsorgen skal
10 finansieres av staten. Slik sikrer vi at ressursene brukes til god eldreomsorg og ikke til andre
11 utgifter.
12

13 Samtidig er det slik at å flytte ansvaret for finansieringen ikke i seg selv skaper en
14 eldreomsorg preget av høy livskvalitet, glede og mestring. Det er det innholdet i selve tilbudet
15 som gjør. På lik linje med alle andre tjenester vi har behov for i løpet av livet, mener vi at
16 også i eldreomsorgen er det den enkelte som skal bestemme hvilket tilbud de vil velge.
17

18 Fremskrittspartiet vil at du skal være sjef i eget liv, også på dine eldre dager. Det betyr at du
19 skal selv få bestemme leverandør av helsetjenester basert på dine behov og dine ønsker.
20

21 Om det betyr at du bor hjemme lengst mulig med tilrettelegging og støtte, så skal vi sørge for
22 det. Om det betyr at du benytter et eldresenter, dagsentertilbud eller flytter inn på sykehjem,
23 så skal vi sørge for at du får gode tilbud også her. Det aller viktigste for oss er at du får den
24 omsorgen du fortjener og ønsker deg selv.
25

26 **Fremskrittspartiet vil:**

- 27 • sikre full valgfrihet i omsorgstjenestene
- 28 • øke antallet sykehjems plasser
- 29 • bygge ut Omsorg+ for eldre som føler seg utrygge hjemme, og være positive til andre
30 private løsninger i samarbeid med kommunene
- 31 • gi staten finansieringsansvar for omsorgstjenester og valgfrihet til brukerne
- 32 • innføre nasjonale bruker- og pårørendeundersøkelser for alle sykehjem
- 33 • sørge for plikt til barnevaksinasjonsprogrammet og norsk språktest for ansatte med
34 pasientkontakt
- 35 • gi tilsynsmyndighetene mandat til å sanksjonere ved kvalitetsavvik
- 36 • sikre åpenhet om kvalitet og avvik på sykehjem
- 37 • bekjempe underernæring og gjeninnføre flere kjøkken på sykehjem
- 38 • bekjempe ensomhet blant eldre gjennom frivillighetssentraler og organisasjoner
- 39 • satse på tidlig demensdiagnostikk med kunstig intelligens i kommunehelsetjenesten
40 og sykehus

41 ***Brukerne skal selv få velge behandling***

42 Eldre og pleietrengende har i dag begrensede valgmuligheter innen pleie og omsorg. Alle
43 bør kunne velge hvem som pleier dem, eller hvilket sykehjem de ønsker å bo på. Dagens
44 system preges av byråkrati, manglende konkurranse og ineffektivitet, noe som påvirker
45 kvaliteten og tilgjengeligheten av tjenester.
46

47 Lange køer for institusjons plasser kan reduseres ved å la brukerne selv velge institusjon.
48 Dette vil stimulere private tilbydere til å konkurrere om å tilby de beste tjenestene, noe som
49 øker kvaliteten. Eldres mulighet til å bytte hjemmehjelpstjenester når de ikke er fornøyde, vil
50 også bidra til en mer brukerorientert omsorg.
51

52 Det er behov for å forenkle pasientrettigheter og styrke tilbudet om behandlingsreiser til
53 utlandet. Behandlingsreiser er kostnadseffektive og gir unike helsefordeler som ikke kan

1 oppnås i Norge, særlig for revmatikere. Flere behandlingsreiser vil også avlaste norsk
2 helsepersonell og redusere presset på helsetjenestene.
3

4 En stor andel av Norges befolkning benytter seg av alternativ behandling. Fremskrittspartiet
5 vil ha et skille mellom de seriøse aktørene som benytter metoder med dokumenterte
6 resultater og som har kompetansekrav, og andre aktører på feltet. Dagens
7 registreringsordning for alternativ behandling gir ikke brukerne slik informasjon. Vi vil
8 gjennomgå registeret for alternativ behandling for å sikre bedre informasjon til brukerne.
9

10 **Fremskrittspartiet vil:**

- 11 • gi brukerne rett til selv å velge hvem de mottar hjemmehjelpstjenester fra
 - 12 • la den enkelte velge institusjon ved tildeling av institusjonsplass
 - 13 • tillate at pleie kan gis av familiemedlemmer eller andre, finansiert av det offentlige
- 14
15

16 ***Tannhelse***

17 Fremskrittspartiet vil styrke tannhelsetjenesten med bedre refusjonsordninger og integrere
18 tannleger som en del av helsesektoren. Tennene er en del av kroppen, og sykdom i
19 munnhulen må behandles som en ordinær diagnose.
20

21 Mange eldre pensjonister uten hjemmesykepleie eller sykehjemsplass har utfordringer med å
22 finansiere nødvendig tannbehandling. Vi mener rett til tannbehandling bør vurderes utvidet
23 for pensjonister og personer med dårlig økonomi.
24

25 Pasienter i hjemmesykepleie eller på sykehjem skal kunne beholde sin faste tannlege, med
26 offentlige refusjoner på nivå med det offentlige tannhelsetjenesten ville fått.
27

28 **Fremskrittspartiet vil:**

- 29 • vurdere utvidelse av rettigheter til tannbehandling for pensjonister med dårlig
30 økonomi
 - 31 • stimulere til samhandling mellom tannhelse og øvrige helsetjenester
 - 32 • forbedre refusjonsordninger for sykdomsrelatert tannbehandling, på lik linje med
33 andre sykdomslidelser
 - 34 • sikre informasjon til de som har krav på dekket tannbehandling
 - 35 • redusere egenandelen for nødvendig tannregulering av barn
- 36
37

38 ***Rehabilitering***

39 Fremskrittspartiet ønsker å styrke rehabiliteringstjenestene ved å utnytte tilgjengelig
40 kapasitet og kompetanse. Staten skal ha det økonomiske ansvaret for rehabilitering, og
41 pasienter skal i samråd med lege kunne velge mellom offentlige og private tilbud.
42 Rehabilitering og habilitering må sees i sammenheng med andre helsetjenester for å sikre et
43 helhetlig tilbud. Forebygging og tidlig innsats er avgjørende for å redusere behovet for
44 behandling og rehabilitering. Sykehjemsplasser må være tilstrekkelige for å unngå at
45 rehabiliteringsplasser brukes til langtidsboende.
46

47 Kommuner bør stimuleres til å tilby rehabilitering i utlandet for pasienter som kan dra nytte av
48 det. Det er også nødvendig å vurdere flere nasjonale tilbud for oppfølging av pasientgrupper
49 som blant annet ALS og MS.
50

51 **Fremskrittspartiet vil:**

- 52 • øke kapasiteten innen rehabilitering og likestille offentlige, ideelle og private tilbydere

- 1 • satse på forebygging og tidlig innsats, og pålegge behandlende leger å informere om
- 2 rehabiliteringsmuligheter
- 3 • vurdere nasjonale tilbud for oppfølging av pasientgrupper som blant annet ALS og
- 4 MS
- 5 • etablere forebygging tiltak for senskader ved alvorlige diagnoser som kreft
- 6 • sikre åpenhet om rehabiliteringsresultater for å gi pasienter bedre grunnlag for valg
- 7 • opprettholde tilbud om behandlingsreiser til utlandet
- 8

9 ***Psykisk helse***

10 Fremskrittspartiet er bekymret for at stadig flere, inkludert unge, sliter med psykiske plager.
11 Vi ønsker å styrke tilbudet innen psykisk helse og tilpasse behandlingen til den enkelte. Det
12 er nødvendig å redusere frafall fra utdanning og arbeidsliv som følge av psykiske
13 helseutfordringer.

14
15 Mange pasienter kan behandles utenfor institusjon med tett faglig oppfølging, men det må
16 også være nok institusjonsplasser for dem som trenger det. Differensierte tilbud er
17 avgjørende for å redusere bruk av tvang og medisiner.

18
19 Finansieringen må endres slik at pengene følger pasienten til behandlingsstedet, noe som vil
20 sikre rettigheter og redusere nedprioritering i kommunene. Offentlige og private
21 tjenestetilbydere må likebehandles for å øke kapasiteten, redusere ventetid og fremme
22 kvalitet.

23
24 Samarbeid med aktører som tilbyr tjenester uten ventetid, som Fontenehusene, er viktig.
25 Forebygging og tidlig innsats må styrkes, spesielt gjennom skolehelsetjenesten og
26 psykologtilbud i kommunene.

27 **Fremskrittspartiet vil:**

- 28 • likebehandle offentlige, ideelle og private tjenestetilbydere
- 29 • styrke forebygging og tidlig innsats, særlig gjennom skolehelsetjenesten
- 30 • sikre nok kapasitet i behandlingsforløpet, inkludert institusjonsplasser og
- 31 psykiatriambulanser
- 32 • gjennomgå finansieringsordningen for barne- og ungdomspsykiatrien
- 33 • styrke ettervern med arbeidsrettede lavterskeltilbud for personer med psykiske
- 34 helseutfordringer
- 35 • forhindre selvmord gjennom styrket innsats og forebygging
- 36 • etablere flere døgnplasser i samarbeid med ideelle og private aktører
- 37 • Støtte lavterskeltilbud i samarbeid mellom kommune og frivillighet
- 38
- 39

40 ***Rusomsorg***

41 Fremskrittspartiet prioriterer forebygging for å hindre utvikling av rusavhengighet, særlig blant
42 barn og unge. Rusmiddelavhengighet er en sykdom, ofte knyttet til psykiske lidelser, og
43 behandling må adressere både rusavhengigheten og eventuelle tilleggslidelser.

44
45 Alle som er motiverte for å bli rusfrie skal få nødvendig behandling og oppfølging. Offentlige
46 og private ressurser må tas i bruk for å redusere ventelister, og staten bør ha
47 finansieringsansvaret for rusomsorgen for å sikre et helhetlig behandlingsforløp.

48
49 Behandlingen må inkludere avrusning, rehabilitering og ettervern, samt oppfølging i
50 kommunen. Rusavhengige skal få en koordinator som følger dem gjennom hele
51 behandlingsprosessen. For personer uten bolig eller boevne må alternative botilbud
52 etableres.

1
2 Vi støtter legemiddelassistert rehabilitering (LAR), men sier nei til heroinassistert behandling.
3 Bruk av tvang kan være nødvendig i enkelte tilfeller for å få rusavhengige inn i behandling.
4

5 **Fremskrittspartiet vil:**

- 6 • styrke forebyggingsarbeidet, spesielt rettet mot barn og unge, og fremme samarbeid
- 7 mellom skole, foreldre og frivillige organisasjoner
- 8 • bruke offentlig og privat kapasitet for å behandle rusavhengighet
- 9 • utvide bruken av Naltrekson og gjøre Nalokson nesep spray til en nasjonal ordning mot
- 10 overdoser
- 11 • sikre bedre oppfølging av barn født av rusmisbrukere
- 12 • gi personer i aktiv rus tilgang til krisesentertilbud
- 13 • ansvarliggjøre den enkelte i å bidra til å løse sin egen situasjon
- 14 • sikre godt ettervern etter rehabiliteringsopphold
- 15

16 ***Gen- og bioteknologi***

17 Gen- og bioteknologi har forbedret og forlenget liv for mange. Fremskrittspartiet støtter
18 forskning og bruk av denne teknologien og mener at Norge ikke skal ha strengere regulering
19 enn sammenlignbare land. Så lenge det er medisinsk og etisk forsvarlig, bør Norge være et
20 foregangsland innen forskning og utvikling.

21 Vi ønsker å etablere et internasjonalt ledende forskningssenter for stamcellebruk, slik at
22 stamcellebehandling kan utvides til nye pasientgrupper. Teknologien skal brukes innen
23 trygge og vitenskapelig godkjente rammer for å forbedre menneskers liv.
24

25 **Fremskrittspartiet vil:**

- 26 • gjøre norsk helsevesen proaktivt i bruk av gen- og bioteknologi
- 27 • øke forskningsinnsatsen innen gen- og bioteknologi
- 28 • opprette et internasjonalt ledende forskningssenter for stamcellebruk
- 29 • opprettholde krav om kjent donor ved egg- og sæddonasjon
- 30

31 ***Kvinnehelse***

32 Fremskrittspartiet mener det er behov for styrket satsing på kvinnehelse. Forskningen må
33 utvides, ventetiden for å få behandling må ned, kunnskapen må økes, flere må få vaksine
34 mot HPV for å utrydde sykdommen raskere, og kvinner med brystkreft må tilbys gentest for å
35 gi svar om cellegiften vil fungere.
36

37 Behandlingskapasiteten på kvinnerelaterte sykdommer som eksempel lipødem må styrkes,
38 slik at kvinner får rask og god behandling uavhengig av hvor i landet man bor.
39

40 **Fremskrittspartiet vil:**

- 41 • styrke forskning på kvinnesykdommer
- 42 • styrke behandlingskapasiteten knyttet til kvinnerelaterte sykdommer
- 43 • tilby en større del av befolkningen vaksine mot HPV-viruset, inkludert gutter
- 44 • intensivere screeningprogrammet slik at kvinner regelmessig blir innkalt til
- 45 rutinekontroll
- 46 • innføre diagnoskode for lipødem, og sikre likeverdig behandling og tilgang på
- 47 forebyggende utstyr uavhengig av hvor i landet man bor
- 48

1 **Barselomsorg og fødetilbud**

2 Fremskrittspartiet vil sikre et trygt og godt fødetilbud for gravide og nybakte mødre. Selv om
3 Norge er blant verdens tryggeste land å føde i, er det fortsatt behov for å styrke
4 fødselsomsorgen og sørge for tilgjengelig og kompetent personell.

6 **Fremskrittspartiet vil:**

- 7 • gi sykepleiere som ønsker å bli jordmødre full lønn under utdanning, mot tre års
- 8 arbeid i full stilling på sykehus
- 9 • sikre tilgang til gode sykehustjenester og fødetilbud, uansett hvor i landet man bor

11 **Organdonasjon**

12 Fremskrittspartiet ønsker økt fokus på organdonasjon og bedre tilrettelegging for at flere tar
13 et bevisst valg om å bli donorer. Fremtidens helsekort bør forenkle registrering, og
14 informasjonsarbeid må styrkes. Ordningen med faste donoransvarlige på donorsykehusene
15 skal utvikles, og transplantasjonskapasiteten ved Rikshospitalet må økes i takt med behovet.

17 **Fremskrittspartiet vil:**

- 18 • øke transplantasjonskapasiteten ved Rikshospitalet
- 19 • sikre faste donoransvarlige ved donorsykehusene
- 20 • gjøre det enkelt å ta et valg om organdonasjon

25 **SKOLE OG UTDANNING**

26 Norge er et av verdens aller beste land å leve i, da må vi også øke ambisjonene og sørge for
27 at vi har en i verdenstoppen. Fremskrittspartiet mener at normer for lærertetthet og svekking
28 av karakterkrav ikke er svarene på dagens utfordringer i den norske skolen. Blant de største
29 utfordringene er å skaffe tilstrekkelig med kvalifiserte lærere, rekruttere gode studenter til
30 lærerutdanningen og få talentfulle lærere til å bli i skolen.

31 Læreren må få være lærer og få større pedagogisk frihet i undervisningen. Funksjoner som
32 helsesykepleier, miljøarbeidere og rådgivere i skolen må styrkes. Mye av dette bør gjøres
33 gjennom økt samarbeid med lokalt nærings- og arbeidsliv. Det bør også legges til rette for at
34 flere yrkesgrupper kan undervise i skolen i relevante fag, noe som er særlig aktuelt innen
35 praktiske/ yrkesrettede fag.

36 Vi må se hver enkelt elev. Vi er alle unike, og vi trenger derfor mer tilrettelagt undervisning.
37 Krav, folkeskikk og involvering av foreldre må tilbake i skolen.

38 Utdanning til arbeid er vår fremste prioritering innen utdanningsfeltet, og vi vil at
39 dimensjoneringen av utdanningstilbudene tilpasses arbeidslivets behov. Yrkesfagelevne må
40 få læreplass og jobb, og samarbeid med lokalt nærings- og arbeidsliv er viktig. Fylkene må
41 tilpasse yrkesfagene etter behovet for lærlinger, noe som vil gi flere læreplasser og lokal
42 arbeidskraft.

43 Vi vil øke lærlingtilskuddet. Det er også et mål å få flere til å ta fagskoleutdanninger. Det må
44 satses offensivt på opprettelse av nye fagskoleplasser slik at flere kommer raskt ut i
45 verdiskapende arbeid.

46 Det er avgjørende at både lærere og elever har et trygt og godt miljø på skolen. Det
47 personlige oppdrageransvaret ligger hos foreldrene, og ikke hos skolen, men skolen

1 må være tydelige på hvilken oppførsel som forventes når barna er på skolen. Det må
2 også legges til rette for involvering av foreldre og foresatte ved alvorlige overtramp av
3 ordensreglementet i skolen.
4

5 Det offentlige skal finansiere utdanningssystemet, men elevene og deres familier skal
6 fritt kunne velge skole. Nasjonale prøver og internasjonale målinger som PISA og
7 PIRLS er viktige verktøy for å måle elevenes utvikling og sikre riktig bruk av
8 pedagogiske metoder.
9

10 En god skole krever tydelig ledelse. Skoleledere må ha lederkompetanse, være
11 ansvarlige for skolens resultater og gis mulighet til videre- og etterutdanning.
12 Læreplanverket skal være politisk nøytralt og formidles objektivt, slik at elevene lærer
13 å tenke selv og respektere ulike meninger.
14

15 Vi vil ha et godt og forutsigbart finansieringssystem for private skoler. Private skoler
16 bidrar til valgfrihet og mangfold, og vi ønsker fri etableringsrett for private skoler som
17 oppfyller kvalitetskrav og ikke hindrer god integrering.
18

19 Høyere utdanning og forskning må sikres god finansiering. Akademisk frihet må
20 sikres, og det må bli færre politiske føringer på sektoren. Det må legges til rette for
21 meningsmangfold og fri forskning.
22
23

24 ***Grunnutdanningen***

25 Fremskrittspartiet ønsker ikke en enhetsskole. Ambisjonen må være at alle elever skal få
26 tilpasset undervisning basert på deres ferdigheter. Opplæring i basisfag som norsk, engelsk
27 og matematikk må prioriteres, og praktiske fag må få en større plass i systemet. Alle elever
28 må også sikres opplæring i bruk av grunnleggende IT-verktøy og programmer.
29

30 Vi vil understreke betydningen av at elevene får en solid innføring i norsk kultur og vestlige
31 verdier. Vi mener det må innføres yrkesfaglige valgfag for elevene, slik at praksissterke
32 elever får oppleve mestring og mulighet til å vise sine sterke sider i praktiske
33 arbeidsoppgaver.
34

35 Opplæringsloven bør gi skoleeiere større frihet til å organisere skolehverdagen med
36 nivåbasert opplæring som hovedregel i Opplæringsloven. De som sliter teoretisk, men er
37 praktisk anlagt må få undervisning som er tilrettelagt for dem, for eksempel ved mer
38 samarbeid med private bedrifter, bilverksted, snekkere og andre som kan hjelpe elever som
39 har en interesse i deres retning. Elevene må få hjelp til å dyrke det de er gode til.
40

41 Godt språk er viktig. Hovedvekten må legges på norskundervisningen, og opplæring i
42 sidemål og andre fremmedspråk enn engelsk må være valgfritt.
43

44 Vi vil ha fraværsgrense på ungdomsskolen. Høyt fravær på ungdomsskolen gir ofte høyt
45 fravær videre i skoleløpet, og kan øke sjansen for frafall. Elevene har en selvstendig plikt til å
46 gjøre det beste ut av skolegangen, de må lære å ta fornuftige valg, og at valg har
47 konsekvenser. Hvis eleven ikke møter på skolen skal de foresatte få varsling digitalt, slik det
48 er i Danmark.
49

50 Elevene må bli gjort oppmerksom på hvilke utdanninger som privat og offentlig arbeidsliv har
51 behov for. Da må de ha tilgang til rådgivere som kan gi dem kvalifiserte råd om

1 utdanningsvalg, jobbmuligheter og arbeidsmarked. Det bør rekrutteres flere med erfaring fra
2 annet arbeidsliv inn i rådgivningstjenesten.

3

4 Karakter i orden og oppførsel må opprettholdes - den er et hjelpemiddel for lærerne og
5 skolen til å kunne stille krav til god orden og oppførsel hos elevene, og gir et tydelig signal til
6 foreldrene. Karakterer i orden og oppførsel styrker også lærerens autoritet i klasserommet,
7 fordi karakteren viser at uønsket atferd får konsekvenser.

8

9 **Fremskrittspartiet vil:**

- 10 • gi skolen frihet til å nivådele undervisningen
- 11 • at studieteknikk, konsentrasjon og dybdelesingen vektlegges gjennom hele
- 12 skoleløpet
- 13 • at skolen skal være mobilfri, og at bruk av skjerm kun skal kunne brukes der læreren
- 14 anser det som et nyttig, pedagogisk verktøy
- 15 • innføre fleksibel skolestart
- 16 • at teoriflinke ungdomsskoleelever skal få forsterket undervisning
- 17 • innføre fraværsgrense på ungdomsskolen og at foresatte skal varsles automatisk
- 18 digitalt hvis eleven ikke møter på skolen
- 19 • innføre yrkesfaglig valgfag for elevene
- 20 • at alle skal få opplæring i grunnleggende IT-verktøy
- 21 • sikre valgfri opplæring i sidemål og andre fremmedspråk enn engelsk
- 22 • innføre fritt skolevalg og sikre åpenhet rundt skolens resultater
- 23 • innføre opplæring i privatøkonomi og arbeidsliv i skolen
- 24 • opprettholde karakterer i orden og oppførsel
- 25 • styrke tilgangen til utdannings- og yrkesrådgivere
- 26 • opprettholde forbudet mot heldekkende plagg på alle undervisningsinstitusjoner, og
- 27 innføre forbud mot hijab i grunnskolen

28

29

30

31 ***Videregående utdanning***

32 Fremskrittspartiet vil styrke rådgivningstjenesten og prioritere yrkesfaglinjer samt økt kontakt
33 med næringslivet. Skolene skal ha frihet til å organisere skoledagen og undervisningen for å
34 oppnå tilpasset opplæring.

35

36 For å redusere frafallet vil vi øke praktisk undervisning og fleksibilitet i skoledagen, samt
37 muligheten til å kombinere arbeid og utdanning. Elever må ha fullført grunnskolen før de
38 starter videregående opplæring, og de med lavere karakterer skal kunne forbedre disse før
39 oppstart. Opplæring i sidemål og andre fremmedspråk enn engelsk må være valgfritt.
40 Borteboerstipendet og utstyrsstipendet for elever ved videregående bør økes.

41

42 Alle elever i ungdomsskolen og videregående skole må være garantert en innføring i de
43 viktigste områdene i personlig økonomi. Mange unge mangler kunnskap om renter,
44 forskjellen på ulike typer lån etc., og inkassosakene på unge under 25 år stiger kraftig.
45 «Personlig økonomi» er allerede i læreplanene, men undervisningen varierer sterkt. Nå må
46 det sørges for at alle elever i ungdomsskolen og videregående skole får opplæring i
47 grunnleggende saker rundt penger, renter, kredittkort, lån, sparing og forbruk osv.

48

49 Eksamensordningen er velprøvd og må bevares, men uttrekningsordningen må forbedres for
50 å gi elevene mer rettferdighet og forutsigbarhet. En god og forutsigbar eksamensordning må
51 utarbeides i samarbeid med fagfolk i forsknings- og undervisningsmiljøene. Muntlig eksamen
52 skal filmes slik at elever har mulighet å klage på eksamen.

1
2 Elever i tilrettelagt videregående undervisning skal vurderes i de fagene der læreren og
3 eleven ser det som hensiktsmessig.

4
5 **Fremskrittspartiet vil:**

- 6 • øke borteboerstipendet for å sikre alle elever muligheter for videregående utdanning
- 7 • ha valgfri sidemålsundervisning i videregående utdanning
- 8 • øke utstyrsstipendet for elever på yrkesfaglinjene
- 9 • basere opptak til videregående skole på relevante fagkarakterer
- 10 • legge til rette for bedre samarbeid mellom skole og næringsliv
- 11 • styrke rådgivningstjenesten
- 12 • videreutvikle og styrke Ungt Entreprenørskap
- 13 • sikre fritt skolevalg i hele landet
- 14 • styrke skolehelsetjenesten
- 15 • gi privatister mulighet til hurtigløp
- 16 • innføre opplæring i privatøkonomi og arbeidsliv i skolen
- 17 • øke lærlingetilskuddet

18
19
20
21 ***Realfagssatsing***

22 Fremskrittspartiet vil ha en målrettet satsing på realfagene. Det er viktig å legge forholdene
23 bedre til rette for opprettelse av realfagsgymnas og Newtonrom. Vi skal være et ja-parti, som
24 støtter positive tiltak som vitensentre, talentsentre og andre læringsarenaer.

25
26 Vi vil innføre insentiver for dyktige realfagstudenter som ønsker å jobbe i skoleverket, og for
27 å få personer med realfaglig bakgrunn fra andre deler av arbeidslivet inn i skoleverket.
28 Videre vil vi prioritere studieplasser innen realfagene.

29
30 **Fremskrittspartiet vil:**

- 31 • ha et realfagsløft med konkrete tiltak
- 32 • legge til rette for flere Newton-rom, vitensentre osv.

33
34
35
36 ***Yrkesfagutdanning***

37 Et mesterbrev skal være like respektert som en mastergrad. Fremskrittspartiet vil styrke
38 yrkesfagutdanningen og stimulere flere til å velge denne retningen. Vi vil også jobbe for mer
39 samarbeid og utveksling mellom skole og næringsliv, og øke lærlingetilskuddet.

40
41 Vi vil ha en tverrfaglig rådgivertjeneste og samarbeid mellom skoleeier, ungdomsskole,
42 rådgivertjenesten, den videregående skolen og arbeidslivet, og gjøre det enklere for
43 yrkesgrupper med erfaring fra annet arbeidsliv å bli ansatt i skolen som rådgivere og lærere.
44 Kunnskapen om fagskoleutdanning i rådgivningstjenestene må økes.

45
46 Vi vil tilrettelegge for en mer praktisk og variert skolehverdag, gjennom for eksempel flere
47 praktiske valgfag og mer aktiv bruk av lokalt arbeidsliv som del av undervisningen. Vi vil også
48 styrke hospiteringsordningen for yrkesfaglærere.

49
50 Vi vil øke utstyrsstipendet til de dyreste studieretningene på videregående yrkesfag, og
51 styrke gaveforsterkningsordningen for utstyr i de videregående skolene. Det bør iverksettes

1 en prøveordning i flere fylker, der staten, industrien og skoleeier går sammen i et spleiselag
2 på mobile enheter med teknisk utstyr.

3

4 **Fremskrittspartiet vil:**

- 5 • øke utstyrsstipendet til de dyreste studieretningene på videregående yrkesfag
- 6 • øke borteboerstipendet for å sikre alle elever muligheter for videregående utdanning
- 7 • at utdanningstilbudet blir i overensstemmelse med hva arbeidslivet trenger
- 8 • prioritere opprettelse av yrkesfagplasser
- 9 • øke lærlingtilskuddet

10

11

12 ***Private skoler***

13 Fremskrittspartiet vil skape en skole i verdenstoppen, der den enkelte elevs evner og
14 muligheter ivaretas. Elever som får gå på den skolen som passer dem best, blir mer
15 motiverte. Vi mener det er fantastisk at elever kan velge mellom profilskoler som
16 idrettsskoler, realfagsskoler og entreprenørskapsskoler, og mellom fagskoler som gir enorme
17 muligheter for en verdiskapende karriere i yrkeslivet.

18

19 Private skoler er en viktig del av et mangfoldig og variert skole-Norge, og sikrer reell
20 valgfrihet for foreldre og elever.

21

22 Det er viktig med forutsigbarhet og bærekraftige rammevilkår for friskolene og de som velger
23 disse. Tilbudet ved internasjonale skoler er også avgjørende for at norske bedrifter,
24 forskningsinstitutter og universiteter skal kunne tiltrekke seg nødvendig ekspertkompetanse
25 fra andre land.

26

27 **Fremskrittspartiet vil:**

- 28 • liberalisere privatskoleloven og gjøre det enklere å starte privatskoler
- 29 • øke kapitaltilskuddet til private skoler
- 30 • gi privatskoler rett til mva-kompensasjon på husleiekostnader samt mulighet til å ta
31 opp lån i Husbanken

32

33

34

35 ***Realkompetanse og livslang læring***

36 Realkompetanse er summen av formell utdanning, kurs, kvalifisering på arbeidsplassen,
37 samt kompetanse oppnådd i frivillig arbeid i relevante organisasjoner, hobbyer, selvstudier
38 osv.

39

40 Realkompetansevurdering skal være en rettighet, og både offentlige skoler og private skoler
41 må kunne vurdere hvordan de vil vektlegge søkerens realkompetanse når de tar inn elever til
42 sine utdanningstrinn og programmer, eller når de skal ansette lærekrefter.

43

44 Arbeids- og næringsliv er dynamisk, og det er viktig å legge til rette for oppdatert kompetanse
45 og utvikling gjennom hele livet. Norge har et stort antall høykompetansearbeidsplasser, og
46 mange arbeidstagere vil ha behov for omskolering og etter- og videreutdanning. Det er
47 arbeidslivet selv som er den viktigste utdanningsarenaen for videreutdanning og livslang
48 læring. Det må sikres tett samarbeid mellom næringsliv og utdanningsinstitusjoner, for å gi
49 gode og effektive utdanningsløp som harmonerer med hva arbeidslivet etterspør.

50

I arbeidet med kompetansebygging spiller studiesentrene en viktig rolle som bindeledd mellom akademia og regionene, og for å sikre livslang læring. Dialogen sentrene har med lokalt næringsliv bidrar til utvikling av målrettede utdanningsprogram og kurs som igjen skaper lokal vekst og utvikling.

1 **Fremskrittspartiet vil:**

- 2 • at realkompetansevurdering skal være en rettighet
- 3 • at utdanningsinstitusjonene selv må få vurdere vektlegging av realkompetanse både
- 4 ved ansettelser og ved inntak av elever
- 5 • legge til rette for et bedre samarbeid mellom næringslivet og utdanningsinstitusjonene
- 6 • videreutvikle bransjeprogramordningene

9 ***Lærere og skoleledelse med kvalitet og autoritet***

10 Fremskrittspartiet vil styrke læreryrkets status og sikre at lærere har både faglig tyngde og
11 autoritet. Lærernes hovedoppgave skal være undervisning. Vi vil sikre lærerne rett til
12 videreutdanning, redusere byråkratiet i skolen, og sikre at nyutdannede lærere får kvalifisert
13 veiledning.

14
15 Vi er sterkt imot å senke karakterkravene for å komme inn på lærerutdanningene. Kvaliteten i
16 sektoren er avhengig av klare krav til kunnskap hos dem som vil bli lærere. Skole er en av
17 kommunenes og fylkenes kjerneoppgaver, og skole må derfor prioriteres i budsjettene. For å
18 sikre tilgang til gode lærere må lønn og arbeidsforhold være tilfredsstillende.

19
20 Mer differensierte lærerutdanninger med ulik lengde, ulike praksismodeller og fleksible løp er
21 løsninger som bør vurderes når fremtidens skole og fremtidens lærerutdanninger skal
22 planlegges.

23
24 Gode læringsmiljøer fordrer at lærerne har autoritet i klasserommet. God klassestyring må
25 vektlegges sterkere i lærerutdanningen. At læreren er autoritetspersonen, må også
26 tydeliggjøres i lovverket. Aktivitetsplikten mot mobbing og retten til et trygt og godt
27 psykososialt skolemiljø som er fastslått i Opplæringslovens §12 er viktig, men det kan ikke
28 være elevens subjektive opplevelse av å ha blitt utsatt for en krenkelse som blir lagt til grunn.
29 Det må gjøres endringer i lovteksten som stadfester lærerens autoritet, og at reaksjoner som
30 anmerkninger, bortvisning, utvisning av skolen for en viss tid etc. er virkemidler som må
31 kunne brukes.

32
33 **Fremskrittspartiet vil:**

- 34 • at lærerne skal ha rett og plikt til etter- og videreutdanning
- 35 • at opptak til lærerutdanningen kan skje gjennom intervjuprosesser
- 36 • åpne for mer differensierte lærerutdanninger med ulik lengde
- 37 • arbeide for å styrke handlingsrommet for skoleledere, slik at de kan bruke tiden sin på
- 38 pedagogisk ledelse og utvikling fremfor unødvendig administrativt arbeid
- 39 • at det stilles krav om lederkompetanse for å sikre at alle skoler har gode ledere som
- 40 bidrar til helhet, struktur og sammenheng i opplæringen for elevene
- 41 • etablere kompetanseutvikling for skoleledere
- 42 • sikre alle nyutdannede lærere i grunnskolen og videregående skole rett til kvalifisert
- 43 veiledning de to første årene av sin første lærerjobb
- 44 • redusere byråkratiet i skolen
- 45 • gjøre nødvendige endringer i lovteksten i Opplæringslovens §12, slik at lærernes
- 46 autoritet understrekes
- 47 • styrke kompetansen om klasseledelse i lærerutdanningene

1
2

3 **Verdigrunnlag og kultur**

4 Vår humanistiske og kristne kulturarv skal ha en sentral plass i KRLE-faget og skolen. Den
5 kristne kulturarven og dets høytider, slik som feiring av jul, er en viktig del av norsk kultur og
6 tradisjon, og feiring av våre høytider virker inkluderende.

7
8 Forbud mot ansiktstildekking er et viktig verdisignal. I en omskiftelig verden er det viktig at
9 Norge og våre utdanningsinstitusjoner er tydelige når det gjelder vårt humanistiske og
10 liberale verdigrunnlag. Ulike former for ansiktstildekking bryter med disse verdiene, og kan
11 bidra til utrygghet og polarisering.

12
13 Det er viktig å ta lærdom av historien og benytte seg av den kompetansen som finnes for å
14 formidle dette. Her vil vi trekke frem f.eks. Hvite Busser, Aktive Fredsreiser og andre
15 organisasjoner som gir innblikk i mørke kapitler i vår historie.

16
17 Tiltak og prosjekter i skolen må være kunnskapsbaserte og av høy kvalitet, og tilstrebe
18 objektivitet og nøytralitet. Polariserende budskap og identitetspolitikk bør ikke være en del av
19 barnas hverdag. Kampanjepregede prosjekter og rene interesseorganisasjoner bør man
20 være varsom med å ta inn i skolen.

21

22 **Fremskrittspartiet vil:**

- 23 • Sikre at alle elever får undervisning og innsikt i norsk og europeisk kulturhistorie og
24 verdisyn
- 25 • sikre at alle elever får anledning til å være med å markere de tradisjonelle, norske
26 høytidene
- 27 • Jobbe for at alle norske elever får muligheten til å besøke tidligere
28 konsentrasjonsleirer
- 29 • ha forbud mot ansiktstildekking og hijab i skolen
- 30 • kjempe imot kjønnsdelt undervisning
- 31 • Motarbeide identitetspolitikk i skolen

32

33

34

35 **Trygghet i skolen**

36 Et trygt skolemiljø er en forutsetning for trivsel og læring. Vi vil ha nulltoleranse mot
37 krenkende adferd og mobbing. Skoleeier, skoleledelse og ansatte må gripe inn mot mobbing,
38 og lærere må få mulighet til å beskytte seg selv ved angrep. Fremskrittspartiet er bekymret
39 for den økende trenden med vold og trusler i skolen som vi har sett over mange år.

40

41 Statistikk fra Statens arbeidsmiljøinstitutt (STAMI) viser at én av fire grunnskolelærere i løpet
42 av et år har vært utsatt for vold eller trusler som er så alvorlige at det gjør dem redde, noe
43 som gjør skoleansatte til en av gruppene som er mest utsatt for vold og trusler. Vold i skolen
44 er norsk skoles største og mest akutte utfordring akkurat nå. Et lite mindretall av elever kan
45 ikke få ødelegge for det store flertallet av elever som møter opp på skolen hver dag for å
46 lære.

47

48 Elever med svært problematisk adferd må løftes til egne skoletilbud av hensyn til seg selv og
49 medelevers læringsmiljø, slik som blant annet prosjektet «skolakuten» i Sverige. Det må
50 innføres forebyggingstiltak etter modell fra sosialagentprosjektet i Oslo på skoler med
51 særskilte volds- og trusselutfordringer for å hjelpe dem i arbeidet med å bekjempe den
dramatiske situasjonen som noen skoler opplever. Skoleansatte må ha rett til å få

1 informasjon om elever som har en kjent voldshistorikk eller som på annen måte kan utgjøre
2 en sikkerhetsrisiko.

3

4 **Fremskrittspartiet vil:**

- 5 • ha nulltoleranse mot krenkende adferd og mobbing
- 6 • bytte skole for mobbere og voldelige elever når nødvendig
- 7 • styrke sanksjonsmulighetene i antimobbearbeidet
- 8 • gjøre det enklere å skifte ut skoleledelse og lærere som ikke håndterer mobbesaker
- 9 • gi lærere mulighet til å forsvare seg mot angrep
- 10 • ansvarliggjøre lærere og skoleledere ved manglende oppfølging i mobbesaker
- 11 • gjennomgå opplæringsloven med tanke på elevers og læreres rettssikkerhet
- 12 • pålegge skoleeier å politianmelde grove trusler og voldshendelser
- 13 • at det settes inn nok ressurser i skolen for å hjelpe læreren til å opprettholde et godt
- 14 læringsmiljø.

15

16

17 ***Fagskolene skal styrkes***

18 Fagskolene må styrkes med mer fleksible rammer og ved å tilbakeføre ansvaret og
19 finansieringen til staten. Det må være en ambisjon å øke studenttallet på fagskolene
20 vesentlig, og en opptrappingsplan bør legge opp til en offensiv årlig økning i nye
21 studieplasser på fagskolene.

22

23 Samarbeid mellom skole og næringsliv, inkludert private bransjedrevne fagskoler, vil gi
24 oppdatert kunnskap til elever som ønsker fagutdanning. Dette sikrer også at utdanningen er i
25 samsvar med næringslivets behov.

26

27 Et poengsystem som sikrer sømløse overganger mellom relevante fagskole- og universitets-
28 /høgskoleutdanninger er viktig. Det må legges til rette for norske fagskolars innplassering i
29 Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR) og European Credit Transfer
30 and Accumulation System (ECTS). Det vil ivareta fagskolestudentenes mulighet til mobilitet,
31 og det vil styrke den yrkesfaglige studieretningen.

32

33 **Fremskrittspartiet vil:**

- 34 • at poengsystemet må gi sømløse overganger mellom relevante fagskole- og
35 universitets / høgskoleutdanninger.
- 36 • at fagskolene må være en del av Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang
37 læring (NKR) og European Credit Transfer and Accumulation System (ECTS).

38

39

40 ***Universiteter og høyskoler***

41 Universiteter og høyskoler må kombinere undervisning med forskning og ha nær kontakt
42 med internasjonale institusjoner. Studentene bør aktivt delta i forskningen ved sine
43 utdanningsinstitusjoner. Finansieringsordninger må styrke utdanninger hvor arbeidslivet
44 etterspør kompetanse, samtidig som institusjonene kan bestemme sitt studietilbud og
45 organisere opplæringen innenfor nasjonale krav.

46

47 Utdannings- og forskningssektoren er svært bred og mangfoldig, og er i stor grad offentlig
48 finansiert. Sektoren har derfor en plikt til å ta hensyn til behovene i arbeids- og
49 samfunnslivet. Norge trenger flere elever og studenter med kompetanse innen realfag for å

1 styrke innovasjonsevnen og verdiskapingen. Et tett samarbeid mellom næringsliv og
2 akademia er essensielt for økt innovasjon og verdiskaping, og målet er å skape flere
3 arbeidsplasser innen fremvoksende næringer. Vi er positive til utviklingen av
4 bransjespesifikke sertifiseringer og trainee-ordninger, som supplement eller alternativ til
5 tradisjonelle universitets- og høyskoleutdannelse. Her må arbeidsgivernes behov være
6 styrende.

7
8 Norge må videreutvikles som en kunnskapsnasjon med konkurransedyktige høyere
9 utdanningstilbud og attraktive ph.d.-studier for norske kandidater. Økt rekruttering av norske
10 masterstudenter til ph.d.-studier vil bidra til å opprettholde Norges posisjon som
11 kunnskapsnasjon.

12
13 De nasjonale trusselvurderingene må tas mer på alvor av utdanningssektoren. PST har i en
14 årrekke advart om påvirkningsoperasjoner fra særlig russisk, kinesisk og iransk etterretning.

15
16 Fremskrittspartiet er svært kritisk til at forskningsmiljøene kan samarbeide med land og
17 miljøer Norge definerer som en stor sikkerhetsrisiko. Det må etableres et sterkere samarbeid
18 og formaliserte møtepunkter mellom PST og norske utdanningsinstitusjoner for å avdekke
19 spionasje fra fremmede makter. Norge bør avslutte forskningssamarbeidet med land som
20 Norge ikke har sikkerhetspolitisk samarbeid med, og som norske sikkerhetstjenester mener
21 kan utgjøre en særlig etterretningstrussel mot Norge.

24 **Profesjonsfagene**

25 Profesjonsutdanningene må få dyrke sin egenart og være fleksible. Det er viktig å styrke den
26 erfaringsbaserte kunnskapen i utdanningene, og det må bli enklere å ansette personer med
27 relevant yrkeserfaring i fagmiljøene. Det er vesentlige ulikheter mellom mange av de
28 tradisjonelle universitetsstudiene og typiske profesjonsstudier, og vi vil understreke
29 betydningen av de enkelte utdanningsretningenes egenart. Profesjonsstudienes primære mål
30 må være å utdanne gode fagfolk som er etterspurt i arbeidslivet, ikke å utdanne forskere.

31
32 Det bør ses på muligheter for å gjøre lærerutdanningene mer fleksible og mangfoldige.
33 Muligheter for mer differensierte lærerutdanninger med ulik lengde, ulike praksismodeller og
34 fleksible løp er løsninger som bør vurderes når fremtidens skole og fremtidens
35 lærerutdanninger skal planlegges. Fremskrittspartiet er i den sammenheng positiv til en
36 forkortet og mer fleksibel praktisk pedagogisk utdanning (PPU).

37
38 Vi mener at gjennomført studieforberedende med klare karakterkrav i matematikk og norsk
39 bør være hovedregelen for opptak til profesjonsstudiene. Vi er sterkt imot å senke
40 karakterkravene i norsk og matematikk. Ved å senke kvalitetskravene bidrar man til å svekke
41 studienes og yrkenes status.

42 **Fremskrittspartiet vil:**

- 44 • sikre gode rammevilkår for universiteter og høyskoler
- 45 • tilbakeføre eier- og finansieringsansvaret for fagskolene til staten
- 46 • sikre et poengsystem for sømløse overganger mellom fagskole- og universitets-
47 /høyskoleutdanninger
- 48 • at utenlandske studenter ikke skal ha særfordeler ved høyere utdanning i Norge
- 49 • arbeide for et konkurransedyktig ph.d.-system
- 50 • satse sterkere på profesjonsstudiene
- 51 • vektlegge fri forskning og ytringsfrihet for studenter og akademikere
- 52 • at det etableres et sterkere samarbeid og formaliserte møtepunkter mellom PST og
53 norske utdanningsinstitusjoner for å avdekke spionasje fra fremmede makter

- 1 • bruke lånekassen til å motivere folk til å ta utdanninger som er etterspurt i Norge
2 • sikre god, bærekraftig finansiering av maritime og teknologiske utdanninger

3
4

5 **Forskning**

6 Norges har et næringsliv som krever mye høykompetanse. Det er derfor viktig at
7 forskningspolitikken legger til rette for samarbeid med næringslivet og at man innen
8 næringsrettet forskning prioriterer områder der Norge har kompetansefortrinn og naturgitte
9 fortrinn. Et tettere samarbeid mellom næringslivet og forskningsmiljøene vil fremme
10 innovasjon og nyskaping.

11
12 Privatpersoner og bedrifter som donerer til forskning bør få styrkede insentivordninger.
13 Skatteplikt på eiendom og overskudd fra forskningsinstitusjoner og stiftelser som ikke tar
14 utbytte bør fjernes.

15
16 Søknadsprosessene for forskningsmidler er kompliserte, og virkemiddelapparatet er
17 uoversiktlig. Fremskrittspartiet mener det bør vurderes en strukturereform innen
18 virkemiddelapparatet for å skape enklere og mer effektive prosesser. Forskningsrådets rolle
19 bør styrkes, men med vesentlig enklere søknads- og rapporteringssystemer.

20
21 Grunnforskningen skal sikres tilstrekkelige ressurser og være fri og uavhengig. Offentlige
22 bevilgninger må være langsiktige og forutsigbare for å skape høy kvalitet i forskningen.
23 Politiske føringer på forskning og forskningsmidler må reduseres. Frihet er en forutsetning for
24 utvikling og fremskritt, og dette gjelder også innen academia. Ytringsfrihet, forskningsfrihet
25 og meningsmangfold er forutsetninger for et fungerende akademisk miljø.

26

27 **Fremskrittspartiet vil:**

- 28 • styrke fri og selvstendig forskning – arbeide mot politiske og ideologiske føringer på
29 utdanningssektoren
- 30 • innføre skattefradrag for gaver til universiteter og forskningsinstitusjoner.
- 31 • at grunnforskning skal finansieres av det offentlige
- 32 • utvide SkatteFUNN, Brukerstyrt innovasjonsarena (BIA), nærings-Ph.d. og offentlig-
33 Ph.d.
- 34 • forenkle byråkratiet rundt søknad om forskningsmidler
- 35 • vurdere en strukturereform i virkemiddelapparatet
- 36 • at næringsrettet forskning rettes mot områder der Norge har spesiell kompetanse
37 eller sterke næringsklynger
- 38 • sikre forutsigbare og gode rammevilkår for instituttsektoren
- 39 • at tildeling av forskningsmidler også skal baseres på resultatmåling og
40 prosjektevaluering
- 41 • tilby konkurransedyktige vilkår for rekruttering til forskning
- 42 • innføre en gaveforsterkingsordning på forskningsområdet

43

44 **Studiefinansiering**

45 Alle studenter skal få en studiestøtte som dekker levekostnadene og gir mulighet til å fullføre
46 studiet på normert tid med gode resultater. Studiestøtten bør knyttes opp mot grunnbeløpet
47 for å sikre at den følger lønns- og prisveksten. Stipendandelen bør økes for studenter som
48 fullfører studiene på normert tid eller kortere. Studenter med spesielle behov må ha mulighet
49 til tilleggslån eller tilleggsstipend ved dokumentasjon fra utdanningsinstitusjon eller lege.

1
2 I en globalisert verden må norske studenter ha gode muligheter til å ta utdanning i utlandet.
3 Derfor bør 70% av skolepengestøtten gis som stipend for både bachelor- og
4 mastergradsstudenter.

5
6 Norske studenter ved godkjente private utdanningsinstitusjoner i Norge bør få omgjort
7 studielån til stipend etter samme modell som for norske studenter i utlandet.

8
9 Private boligbyggere må få bygge studentboliger under de samme betingelsene som
10 studentsamskipnadene. Det må også tillates utradisjonelle og kreative studentlandsbyer.

11
12 **Fremskrittspartiet vil:**

- 13 • sikre at alle kvalifiserte kan ta høyere utdanning uavhengig av økonomi
- 14 • heve grensen for inntekt og formue betydelig før ytelser fra Statens Lånekasse
- 15 avkortes
- 16 • øke utbyggingstakten av studentboliger
- 17 • innføre prøveordning med kombinerte omsorgs- og studentboliger
- 18 • likestille boliger for studenter ved offentlige og private studiesteder
- 19 • at utenlandske studenter ikke skal ha forrang til studentboliger
- 20 • at norske studenter i utlandet skal ha mulighet til å jobbe ved siden av studiene i
- 21 utlandet uten å risikere å miste plassen i den norske folketrygden
- 22 • at finansieringssystemet kan ivareta etterspurte profesjonsutdanninger
- 23 • la private aktører få tilskudd til å bygge og drifte studentboliger på samme måte som
- 24 samskipnadene

25
26
27
28
29

30 **ENERGI**

31 Norge er en av verdens ledende energinasjoner, med tilgang på store mengder ren og
32 fornybar energi, og gjennomgikk det «grønne skiftet» i kraftsektoren for mange tiår siden.

33
34 For over 100 år siden, på Sam Eyde og Kristian Birkelands tid, forsto våre ledere at vannkraft
35 var et av våre konkurransefortrinn, og skulle komme Norges befolkning og næringsliv til
36 gode. Vi mener dette fremdeles må være forutsetningen for energipolitikken i Norge. Høy
37 grad av innovasjon, verdensledende kompetanse og driftighet i kombinasjon med god
38 utnyttelse av et av våre hovedkonkurransefortrinn; stabil, rikelig og rimelig fornybar energi,
39 har vært og vil fortsette å være en forutsetning for utbredt næringsvirksomhet og spredt
40 bosetting i Norge.

41
42 Norge har ca rundt 99,5% fornybar kraftproduksjon, og har i lang tid hatt ren, rikelig og
43 rimelig tilgang på kraft som et særnorsk konkurransefortrinn. Norge skal ikke være «Europas
44 grønne batteri» og følge etter EU blindt. EU avindustrialiserer seg selv med sin symbolske og
45 kostbare klimapolitikk, noe som overfører mer makt og verdiskapning til uforutsigbare stater
46 som vesten ikke er tjent med å være avhengig av.

47
48 Etterspørselen etter kraft øker veldig, mens kraftproduksjonen i Norge ikke øker tilsvarende.
49 Økt kraftforbruk er resultatet av en villet politikk, hvor utallige kraftkrevende “grønne”
50 prosjekter ønskes realisert, kombinert med storstilt elektrifisering. Dette samtidig som
51 utenlandskabler knytter oss tett til land som fører en uansvarlig energipolitikk. Denne

1 utviklingen medfører at Norges konkurransefortrinn med rikelig kraft og rimelige strømpriser
2 er utsatt.

3

4 Norge må føre en realistisk og langsiktig energi- og klimapolitikk som ivaretar norsk
5 konkurransekraft, opprettholder tilgangen på rimelig og ren fornybar kraft i hele landet og
6 fokuserer på selvforsyning og energisikkerhet. Det bør innføres en makspris på strøm, og
7 modellen for prissetting av strøm bør gjennomgås.

8

9 Vi vil utforske mulighetene innen kjernekraft, både for kraftproduksjon til nett, men også egen
10 produksjon til forbruk som ikke tilknyttes kraftnettet. I tillegg ønsker vi å se på mulighetene
11 Små Modulære Kjernekraftverk (SMR) gir ved strategisk plassering for å redusere behovet
12 for mer kraftnett. En annen måte å spare strøm på og redusere behovet for nettinvesteringer
13 finner vi i økt bruk av bergvarme, og vi ønsker mer forskning på bergvarme og potensialet
14 som ligger der. Vi ønsker en storstilt satsing på vannkraft, med både nye store- og små
15 prosjekter, sammen med oppgradering av eksisterende anlegg.

16

17 Offentlige myndigheter må vise vilje til å utnytte landets fornybare energiresurser og sørge
18 for at Norge forblir et land med rikelig, ren og rimelig energi.

19

20 Energisektoren skaper grobunn for teknologiutvikling, verdiskaping og god levestandard. Vi
21 ønsker teknologinøytrale reguleringer, og bruk av de energikilder som totalt sett er mest
22 lønnsomme, miljøvennlige og effektive for samfunnet.

23

24 Ved smart bruk av energi vil kostnadene for den enkelte bli lavere, samtidig som
25 miljøinngrepene begrenses. Skatte- og avgiftslettelser på energibesparende tiltak (ENØK)
26 både for privatpersoner og næringsliv må videreutvikles med langsiktighet og forutsigbarhet.
27 Særnorske avgifter på energi må unngås.

28

29 **Fremskrittspartiet vil**

- 30 • redusere forbruksavgiftene på strøm, inklusive merverdiavgift på nettleie
- 31 • innføre en makspris på strøm

32

33

34

35 ***Olje og gass***

36 Olje- og gassnæringen er Norges desidert største og viktigste industri og svært avgjørende
37 for norsk økonomi og velstand. Næringen sikrer en betydelig sysselsetting med lønnsomme
38 arbeidsplasser og verdiskaping i hele landet, noe den kommer til å fortsette med i
39 uoverskuelig framtid.

40

41 Vi vil styrke grunnlaget for videre kartlegging og øke letingen i olje- og gassektoren. I tillegg
42 ønsker vi å legge til rette for økt satsning på forskning og utvikling i sektoren, slik at
43 oljeeventyret på norsk sokkel kan fortsette i overskuelig fremtid.

44

45 For å sikre et jevnt aktivitetsnivå i petroleumsnæringen er det viktig med regelmessig
46 letevirksomhet og kartlegging, med jevnlig strøm av nye prosjekter som kan realiseres.
47 Effektiv utforskning av norsk sokkel med moderne verktøy og kompetanse, samt satsing på
48 petroleumsforskning vil gi betydelig økt verdiskaping, store kostnadsbesparelser, nye
49 arbeidsplasser og ny teknologi. Videre kommer resultatene innen petroleumsforskning til
50 nytte på en rekke andre områder. Teknologiutvikling i én industri kan gi kommersialisering i
51 en annen. Resultater fra petroleumsforskningen har vært avgjørende for utviklingen av
52 løsninger innen blant annet fornybar energi, havbruk, helseteknologi og transport. Det er

1 behov for kontinuerlig kompetanse- og teknologiutvikling dersom vi skal opprettholde
2 aktivitetsnivået på norsk sokkel.

3
4 Det er viktig å tenke langsiktig når det gjelder forsyningssikkerhet og trygghet. Norge må
5 derfor ha en offensiv satsing på gass i tiårene som kommer, med mål om å øke
6 energiproduksjonen og styrke rollen som pålitelig leverandør av olje og gass til kontinentet.
7 Det vil både Norge og Europa tjene på.

8
9 Sokkeldirektoratet anslår at det er like mye olje og gass igjen på norsk sokkel som det er
10 produsert til nå. De gjenværende ressursene kan gi store inntekter for samfunnet og
11 industrien i lang tid fremover. Sokkeldirektoratet anslår at forskjellen mellom høy og lav fart
12 på sokkelen frem mot 2050 kan tilsvare verdien av bortimot et helt oljefond. Samtidig viser
13 direktoratet i sin ressursrapport at produksjonen i 2040 kun vil være på 30 prosent av dagens
14 nivå uten leting og utvikling av nye ressurser, noe som understreker viktigheten av offensiv
15 letepolitikk.

16
17 Vi vil føre en offensiv politikk for å sikre stabile og langsiktige rammevilkår for olje- og
18 gassnæringen, og for å stimulere til fortsatt verdiskapning, lønnsomhet og konkurransekraft i
19 bransjen.

20
21 Skattesystemet må aktivt bidra til å gjøre nisje- og haleproduksjon mer lønnsom, slik at
22 levetiden og utvinningsgraden økes på feltene.

23
24 Det er viktig å sikre tilgang til nye attraktive letearealer, også i nordområdene. Områder i
25 Barentshavet, som grenser mot Russland, bør prioriteres. Det bør også legges vekt på leting
26 i områder som ikke er åpnet, men som grenser til områder der oljeutvinning er tillatt.

27
28 Det bør åpnes for konsekvensutredning av Nordland VI, VII og Troms II (havområdene
29 utenfor Vesterålen, Lofoten og Senja), Barentshavet nord, Møreblokkene og Jan Mayen
30 snarest mulig, med den hensikt å åpne for petroleumsvirksomhet. Virksomheten må foregå i
31 henhold til strenge miljøstandarder i samarbeid med fiskerinæringen og i tråd med
32 petroleumslovens bestemmelser.

33
34 Norsk petroleumsnæring har vist en vilje og evne til å møte miljøutfordringer og til å finne nye
35 løsninger som gir tillit til fremtidig petroleumsvirksomhet utenfor kysten. Med økt
36 petroleumsvirksomhet og økt skipsfart, blant annet fra russiske olje- og gassfelt, må staten
37 likevel øke sitt bidrag til en trygg og sikker oljevernberedskap for å unngå miljøkatastrofer
38 ved eventuelle uhell.

39
40 Vi er kritiske til å elektrifisere sokkelen med strøm fra land som i liten eller ingen grad
41 medfører global reduksjon av klimautslipp, men primært pynter på nasjonale klimaregnskap.
42 Regjeringen har forpliktet Norge til betydelige klimakutt og inngått avtaler om kvotesamarbeid
43 med EU. Det vil medføre behov for storstilte kvotekjøp innen petroleumssektoren framover,
44 hvis ikke klimautslippene fra sokkelen reduseres.

45
46 Vi er derfor positive til løsninger hvor petroleumsindustrien kan elektrifisere sokkelen med
47 kraft fra gasskraftverk med høy virkningsgrad og karbonfangst, fra kjernekraftverk, eller fra
48 andre kraftkilder hvor petroleumssektoren selv produserer kraften som behøves for
49 elektrifiseringen.

50 51 **Fremskrittspartiet vil:**

- 52 • åpne for økt olje- og gassvirksomhet på norsk sokkel
- 53 • åpne for økt petroleumsvirksomhet i Norskehavet og utenfor Møre-kysten
- 54 • konsekvensutrede LoVeSe for åpning av olje- og gassproduksjon

- 1 • snarest gjenoppta konsesjonsutlysninger for leting i nye felt og områder, utlyse 26.
- 2 konsesjonsrunde med åpning av nye leteblokker, og gjeninnføre utlysning av
- 3 regelmessige konsesjonsrunder
- 4 • sikre at den definerte Iskantsonen er dynamisk, slik at nye områder som reelt blir
- 5 tilgjengelige kan åpnes for ny aktivitet
- 6 • sikre større satsing på FoU innen petroleumssektoren
- 7 • styrke tilgangen til petroleumsrettede utdanninger
- 8 • legge frem en strategi for hvordan norske forskningsmiljøer og petroleumsnæringen
- 9 kan fortsette sitt lederskap innen forskning og teknologiutvikling, slik at bransjen
- 10 forblir en drivkraft i Norge
- 11 • fortsatt stimulere til økt nisse- og haleproduksjon for å øke utvinningsgraden på
- 12 eksisterende felt
- 13 • tilrettelegge for økt letevirksomhet etter olje og gass i nærhet av områder med
- 14 eksisterende infrastruktur
- 15 • sikre at industrien har konkurransedyktige og forutsigbare rammebetingelser
- 16 • stoppe videre elektrifisering av norsk sokkel som et klimatiltak, med strøm fra land
- 17 • redusere utslippsmålet for norsk sokkel
- 18 • stimulere selskapene til å legge frem planer for å øke produksjons- og
- 19 eksportkapasiteten fra norsk sokkel for å sikre norske gassleveranser
- 20 • starte arbeidet med en eksportløsning for gass fra Barentshavet for å legge til rette
- 21 for økt gasseksport fra området
- 22 • bidra med rammevilkår og betingelser som sørger for kjappere igangsetting av det
- 23 gassrike Linnorm feltet og tilsvarende områder
- 24 • stå for forutsigbare, stabile og konkurransedyktige vilkår for sektoren
- 25 • utrede muligheten for bygging av gasskraftverk på land eller offshore for fremtidig
- 26 selvforsynt kraftproduksjon, med og uten CCS
- 27 • vurdere behovet for anskaffelse av nye gasskraftverk for å styrke kraftproduksjonen
- 28 og kraftberedskapen på fastlandet og på Svalbard
- 29 • utrede mulighetene for økt produksjon av alternative drivstoff i Norge, både for
- 30 skipsfart og landbasert virksomhet

31
32
33

34 **Vannkraft**

35 Rundt 90% av kraften vi produserer i Norge kommer fra vannkraft. Vannkraftens fordeler er
36 mange. Den er fornybar, ren, forutsigbar og fleksibel, og den kan forsyne mange
37 generasjoner med rimelig energi fra lokale ressurser. Vannet lagres i magasiner, noe som
38 gjør vannkraften både fleksibel og stabil. Dette gjør vannkraft særlig godt egnet som
39 energikilde i fremtidens kraftsystemer, som vil kunne kombinere fleksibel vannkraft med
40 varierende kraftproduksjon fra fornybare energikilder.

41
42 NVE anslår at det realistiske teknisk-økonomisk potensialet i Norge er 216 TWh, hvorav mye
43 er bygget ut og en del er vernet. NVE har beregnet det resterende potensialet til ca. 23 TWh.
44 En stor del av dette restpotensialet kommer fra småkraftverk, dvs. kraftverk med installert
45 effekt under 10 Megawatt (MW).

46
47 Fremskrittspartiet ønsker satsing på vannkraft framfor vindkraft. Vannkraften er bærebjelken i
48 Norges forsyningssikkerhet. I tillegg til å være miljøvennlig og fornybar kan vannmagasiner
49 bidra til å unngå flomskader i perioder med ekstraordinær vannføring i vassdrag. I flere
50 flomutsatte vassdrag bør det vurderes om kraftproduksjon og flomforebygging kan
51 kombineres gjennom etablering av vannmagasiner og andre tiltak. Kraftverkernes magasiner
52 har vist seg å være svært viktige for å begrense skadene ved flom. Intensivt regnvær om

1 høsten, med ekstreme nedbørsmengder på kort tid, inntreffer stadig oftere og er mye mer
2 krevende å håndtere enn vårfloppen. Det er ingen som overvåker vær-situasjonen så tett
3 som kraftbransjen, og disse kan på kort tid sette inn tiltak for å minske risiko og redusere
4 konsekvenser av flomsituasjoner.

5
6 Vi mener det derfor er behov for å revidere vassdragsvernet, basert på ny kunnskap,
7 kompetanse og teknologi, for å gi flere muligheter for økt kraftproduksjon. Hensyn til natur og
8 miljø må ivaretas.

9
10 Om lag halvparten av produksjonskapasiteten ved vannkraftverkene er over 50 år og
11 nærmer seg teknisk levealder. En oppgradering av eksisterende vannkraftverk vil gi en
12 betydelig økt energiproduksjon, uten nye naturinngrep. Staten bør stimulere til slik
13 oppgradering gjennom skattesystemet. Samtidig bør konsesjonsbehandlingen av vannkraft
14 forenkles både for store kraftverk og for små-, mini- og mikrokraftverk.

15
16 Konsesjonsbehandling av små-, mini- og mikrokraftverk bør overlates til kommunene og
17 regionale nettselskaper, og det må legges særlig til rette for en rask kapasitetsøkning i
18 områder med dårlig strømforsyning.

19

20 **Fremskrittspartiet vil:**

- 21 • bygge ut mer vannkraft fremfor utbygging av vindkraft
- 22 • stille krav til raskere behandling av konsesjonssøknader i NVE
- 23 • åpne for skånsom utbygging av mer vannkraft i vernede vassdrag med stor
24 samfunnsnytte
- 25 • utarbeide en plan for opprusting av eksisterende vannkraftverk med mål om økt
26 kraftproduksjon og høyere kapasitet
- 27 • endre skattesystemet for å utløse flere investeringer i vannkraft
- 28 • Øke innslagspunktet for grunnrentebeskatning på småkraftverk fra dagens nivå.
- 29 • fremheve småkraftens rolle i å øke forsyningssikkerheten med sin desentraliserte
30 kraftproduksjon
- 31 • ha en beredskaps- og sikkerhetsgjennomgang av norsk kraftproduksjon med
32 fokus på regulerbar stor vannkraft, og gjennomføre utbedrende tiltak der det
33 trengs
- 34 • stå for forutsigbare, stabile og konkurransedyktige vilkår for sektoren
- 35 • sikre at økt produksjon ved oppgradering ikke spises opp av for strenge miljøkrav

36

37

38 **Kjernekraft**

39 Fremskrittspartiet ønsker å igangsette et arbeid for å inkludere kjernekraft som en del av
40 energimiksen i Norge. Kjernekraft ble fremhevet som en av løsningene på klimatoppmøtet
41 COP28, og 22 land har forpliktet seg til å tredoble kapasiteten til kjernekraftenergi innen
42 2050.

43

44 Kraftproduksjonen fra kjernekraft er svært stabil og forutsigbar. Kjernekraft er også svært lite
45 arealkrevende sammenliknet med andre fornybare energikilder. Den teknologiske utviklingen
46 viser videre at det er mulig å bygge mindre enheter som kan være mobile, blant annet til
47 skipsfart. Lykkes man med å kommersialisere dette, kan det bety at langt flere land får
48 tilgang til trygg kjernekraft, som kan gi stabil energiforsyning og reduserte klimautslipp.

49

50 Mye tyder på at kjernekraft er en del av fremtidens energiløsning både globalt og i Norge. De
51 nye reaktorene som utvikles, er energieffektive, rene og miljøvennlige. Det er en rask

1 utvikling på området, og fremtidens kjernekraftverk tar i bruk enda bedre teknologiske
2 løsninger og brensler som reduserer mengden kjernekraftavfall med inntil 98 prosent.

3
4 I Europa satser blant annet Sverige, Finland, Polen, Frankrike og flere andre stort på
5 kjernekraft som energikilde framover.

6
7 Skeptikere peker på at kjernekraft er langt fram i tid og kan bli kostbart, men den tunge
8 satsingen på kjernekraft og små modulære reaktorer (SMR) tilsier et stort potensial til å
9 fremskynde både teknologiutvikling og tidsplan. Opprettelse av en allianse for SMRs i EU
10 som har mål om utplassering av kraftverk innen tidlig 2030-tall, kan innebære en langt
11 raskere realisering av SMRs i Europa enn tidligere forespeilet. Kommisjonens initiativ er i
12 tråd med oppmerksomheten som kjernekraft har fått globalt. Nesten samtlige EU-land samt
13 noen av de største økonomiene i verden, viser en fornyet interesse for kjernekraft som en
14 måte å produsere kraft og redusere utslipp på. Vi mener Norge må være med på denne
15 utviklingen.

16
17 Ved utbygging av små modulære kjernekraftverk vil strømmen kunne produseres på en
18 miljøvennlig og utslippsfri måte der det er behov for den. Det vil spare naturen for store
19 linjeutbygginger samtidig som kraftnettet blir mindre sårbart.

20
21 Beregninger viser at Norge har thorium- og uranreserver på mellom 87 000 og 320 000 tonn,
22 og i havet rundt finnes enorme mengder uran. Norge blir dermed plassert høyt på listen over
23 land i verden med mengder av utvinnbart råstoff til kjernekraft

24 25 **Fremskrittspartiet vil:**

- 26 • igangsette arbeidet med å implementere kjernekraft som en del av fremtidens
- 27 energimiks
- 28 • bidra til forskning og utvikling av kjernekraftprosjekter, spesielt SMR
- 29 • opprette en egen dedikert kjernekraftmyndighet med kompetanse og
- 30 saksbehandlingskapasitet for kvalifisert håndtering av kjernekraftrelaterte saker
- 31 og som også utarbeider oppdatert kjernekraftregelverk for Norge
- 32 • delta i forskningsprosjekter i europeisk og global regi innen utviklingen av MSR-
- 33 reaktorene (saltmeltereaktorer) og generelt SMR (små modulære reaktorer)
- 34 • søke om hensiktsmessig medlemskap i Euratom Treaty for å sikre europeisk
- 35 tilgang til forskningsmidler til norske aktører
- 36 • utføre grundig kartlegging av thorium-forekomster i Norge, og analysere om
- 37 thorium kan utvinnes lønnsomt i Norge
- 38 • stimulere til forskning på bruk av kjernekraft som fremdrift på skip
- 39 • utrede hvordan kjernekraft, da særskilt SMR, kan redusere behovet for
- 40 nettutbygging, og optimalisere utnyttelsen av dagens nettanlegg
- 41 • Utrede hvordan restvarmen fra kjernekraftverk kan utnyttes industrielt
- 42 • ta initiativ til et felles nordisk kjernekraftsamarbeid på forskning, innkjøp og drift
- 43 • legge til rette for at Norge kan ta en aktiv rolle i den internasjonale forskningen på
- 44 og utviklingen av ny kjernekraftteknologi, deriblant knyttet til thorium
- 45 • sørge for at forskningsmidler gjøres tilgjengelig til forskning på elproduksjon fra
- 46 kjernekraft og fusjonsforskning.
- 47 • sikre at virkemiddelapparatet sidestiller kjernekraft med andre grønne
- 48 energikilder.

49 50 51 **Vindkraft**

52 Utbygging av vindkraft skjer i kyst- og fjellområdene og innebærer betydelige arealinngrep og
53 store naturødeleggelser. Fremskrittspartiet ønsker primært å ta i bruk uutnyttede

1 vannkraftressurser fremfor videre utbygging av vindkraft på land. Unntaket er enkelte «grå»
2 arealer, næringsarealer, gårdsbruk og områder med stor eksisterende aktivitet, hvor
3 eventuelle vindkraftverk ikke medfører betydelige økt naturinngrep, økt støy og visuell
4 forurensing.

5
6 Det er behov for å evaluere gjennomførte utbygginger og effekten av disse. Kunnskapen om
7 hvilken påvirkning vindmøllene har på dyreliv, plastforurensning i natur, bærekraft og
8 gjenvinning, er mangelfull.

9
10 Vi sier prinsipielt nei til vindkraftutbygging på land. Dersom det vurderes å åpne for
11 vindkraftutbygging på land, kan dette kun gjøres etter plan- og bygningslovens bestemmelser
12 etter en lokal folkeavstemning i den enkelte kommune som viser at folket ønsker dette. Vi
13 fikk i forbindelse med vindkraftmeldingen gjennomslag for å innlemme planlegging og
14 bygging av vindkraftanlegg i plan- og bygningsloven. Det innebærer at man ikke kan gå
15 videre med konsesjonsbehandling før kommunene har gjort en planavklaring. Dette skaper
16 en klarere rollefordeling mellom energimyndighetene og planmyndighetene, og gir grunnlag
17 for lokalpolitisk medvirkning og legitimitet som styrker lokaldemokratiet.

18
19 Utsira Nord og Sørlige Nordsjø II er allerede åpnet for mulig fremtidig havvind. Det bør lages
20 en helhetlig plan for eventuell videre utbygging av vindkraft til havs istedenfor at tillatelsene
21 gis stykkevis og delt.

22

23 **Fremskrittspartiet vil:**

- 24 • evaluere konsekvenser av utbygginger og gitte konsesjoner
- 25 • si nei til vindkraft på land med mindre folket har sagt ja i folkeavstemning
- 26 • utarbeide en helhetlig plan/prosess for vindkraftutbygging til havs som ivaretar
- 27 fiskebestanden, fuglebestanden, fiske og fremkommelighet på havet
- 28 • stille krav om garanti for opprydning av vindkraftanlegg i konsesjonsprosessen.
- 29 Før slike garantier foreligger kan ikke vindkraftanlegget bygges
- 30 • fjerne alle direkte og indirekte subsidier til utbygging av vindkraft, og skattlegge
- 31 likt som annen kraft

32

33

34

35 ***Alternative energikilder***

36 Det finnes mange ulike områder som kan få en rolle i fremtidig energiforsyning i Norge, enten
37 direkte gjennom termisk energi eller via elektrisitetsproduksjon. Noen eksempler er
38 bølgekraft, tidevannskraft, jordvarme, solceller, bergvarme, bioenergi, kjernekraft,
39 fusjonsenergi og energibærere som hydrogen, ammoniakk og mer. Økt bruk av nye
40 fornybare energikilder kan bidra til å gjøre energibruken mer fleksibel og bidra til økt
41 verdiskaping.

42

43 Det er viktig at rammevilkårene for fornybare energiteknologier er teknologinøytrale og
44 stimulerer til mest mulig energi til lavest mulig pris, samtidig som viktige momenter som støy
45 og miljøpåvirkning vektlegges.

46

47 Geotermisk energi og bergvarme har et potensial på over 40TWH i Norge. Dette er mer enn
48 norske husholdningers årlige forbruk. Bergvarme kan frigjøre kraft til andre formål samtidig
49 som den enkelte husholdning eller virksomhet får en lavere strømrregning. Bruk av
50 bergvarme fremfor elektrisk oppvarming reduserer behovet for å bygge ut strømnnett.

51

52 Enovas mandat må endres for å sikre at de skal kunne støtte modne og velprøvde
53 energiltak etter teknologinøytrale kriterier

1
2 Avfallsforbrenningsanleggene er pålagt en avfallsforbrenningsavgift som rammer både
3 samfunnskritisk infrastruktur for avfallshåndtering og energiforsyning til de store byene,
4 samtidig som den ikke gir noen utslippskutt. Det bør heller stimuleres til økt bruk av
5 fjernvarme.
6

7 **Fremskrittspartiet vil:**

- 8 • ha økt satsing på forskning innenfor fornybar alternativ energi
- 9 • utrede mulighetene for bergvarme i Norge, og se på mulige insentivprogram for å
10 utløse bergvarme investeringer
- 11 • Utrede muligheten for mer fjernvarme og nærvarme i Norge, noe som vil medføre
12 redusert nettbehov og avlastning av eksisterende nett
- 13 • sikre at utbyggere av lokal energiproduksjon får forutsigbare rammebetingelser
14 som er gunstige og stimulerende for lønnsomme investeringer
- 15 • bidra til at flere offentlige bygg har lokal energiproduksjon der dette er
16 hensiktsmessig
- 17 • gjøre det enklere å fritt dele og selge strøm mellom bygg på samme
18 høyspentradial og nettstasjon
- 19 • sikre forbrukerne bedre tilgang til og nyttiggjørelse av egne strømdata
20
21
22

23 ***Kraftutveksling***

24 Fremskrittspartiet ønsker en balansert kraftutveksling som ivaretar forsyningssikkerhet,
25 beredskap og norsk konkurransekraft, samt sikrer tilgang på ren og rimelig kraft for norske
26 strømkunder. For å sikre at norske interesser ivaretas, ønsker vi restriksjoner på
27 kraftutvekslingen. Norges regulerbare og verdifulle vannkraft bør prises og verdsettes høyere
28 enn Europas uregulerbare og uforutsigbare kraft, da Norge har muligheten til å eksportere
29 kraft når Europa behøver den. Europa kan kun eksportere kraft til Norge når det blåser mye
30 og solen skinner, ikke nødvendigvis når vi behøver kraften.
31

32 Norge skal si nei til avtaler som eksempelvis EUs fjerde energimarkedspakke som flytter
33 kontroll over energiressursene ut av landet. Det skal ikke bygges utenlandskabler som
34 presser norske strømpriser opp.
35

36 **Fremskrittspartiet vil:**

- 37 • kartlegge og analysere landets store regulerbare vannmagasiner, og sette minimum
38 fyllingsgrad i henhold til gitte datoer – et såkalt eksportminimum
- 39 • innføre prismekanismer som ivaretar den høyere verdien norsk regulerbar kraft har
- 40 • innføre modeller der det opprettes egne prispunkter på egnede
41 mellomlandsforbindelser for å separere og avlaste det norske kraftmarkedet for
42 prissmitte fra det europeiske kraftmarkedet
- 43 • ta initiativ til å reforhandle avtalene om strømkablene til Tyskland og Storbritannia for
44 å få en mer balansert kraftutveksling
- 45 • utrede mengden energi som tapes ved å styre kraftutvekslingen som det gjøres i dag,
46 og vurdere om utvekslingen kan utføres på mer optimalisert måte. Nettapene ved
47 kraftutveksling tilsvarende importen/eksporten i 2023 tilsvarer forbruket i flere norske
48 byer
49
50
51
52

1 **Strømnettet**

2 Myndighetene har det overordnede ansvaret for strømnettet, og for at dette utvikles for
3 morgendagens behov. Et godt strømnett er avgjørende for kraftforsyningen både til
4 privathusholdninger og til industrien. Det er behov for en effektiv organisering av
5 nettselskapene, slik at drift, vedlikehold og oppgradering av nettet blir rasjonelt og
6 leveringssikkerheten høy, samtidig som forbrukernes og industriens kostnader blir lavest
7 mulig.

8
9 Siden nettselskapene er monopolister er det behov for en betydelig regulering av deres
10 virksomhet for å sikre at forbrukernes interesser ivaretas. En økt elektrifisering innenfor
11 industrien, samfunnet generelt og økt privat strømforbruk, for eksempel til lading av el-biler,
12 skaper nye utfordringer som nettselskapene må løse. Nettselskapene må også stimuleres til
13 å bygge ut nett som muliggjør lønnsom kraftutbygging, hvor mer variabel kraft fra
14 eksempelvis vind og sol skaper nye utfordringer i kraftsystemet, og øker behovet for
15 investeringer.

16
17 Det er en stor økning i etterspørsel etter kraft over hele landet, og flere kraftkrevende aktører
18 ønsker å etablere seg i Norge. Mange i områder med dårlig- eller utilstrekkelig nettkapasitet,
19 hvor etablering av stort nytt forbruk utløser behov for nye nettinvesteringer. Prognosene fra
20 Reguleringsmyndigheten for energi viser at økt etterspørsel fra petroleumsnæringen,
21 kraftintensiv industri, batterifabrikker, datasentre og hydrogenproduksjon og annet, kan
22 medføre investeringsbehov på opp mot 170 milliarder kroner i årene fram mot 2030. Dette vil
23 medføre en betraktelig økning i nettleien, da den viktigste driveren for nettleien er størrelsen
24 på investeringene. Høyere strømpris øker også nettleiekostnaden, da all overføring av strøm
25 medfører et nett-tap som må dekkes inn.

26
27 Den forventede økningen i nettleiekostnadene medfører utfordringer for både husholdninger
28 og næringsliv. Vi vil derfor vurdere en endring av anleggsbidrag for tilknytning av store
29 kraftkonsumenter, samtidig som en restriktiv linje for tilknytning av store kraftkonsumenter
30 bør implementeres der hvor forbruket påvirker andre aktører negativt i vesentlig grad.

31
32 Nettselskapene er monopolselskaper, som reguleres av myndighetene ved Norges
33 vassdrags- og energidirektorat (NVE), gjennom reguleringsmyndigheten for energi (RME). I
34 Norge skal nettleie finansieres til selvkost. Det er et viktig prinsipp at offentlig eide
35 monopolselskap drives etter selvkostprinsippet.

36
37 RME fastsetter årlig en inntektsramme for hvert nettselskap, og denne er med på å
38 bestemme hvor mye nettselskapet kan ta i nettleie fra sine kunder. Renten som
39 nettselskapene får på investert kapital, den såkalte referanserenten eller
40 minimumsavkastningen bør settes ned. Det vil kunne tvinge frem behovet for mer rasjonell
41 drift og struktur, med påfølgende lavere driftskostnader og dermed lavere nettleie til
42 forbrukerne.

43
44 Der hvor staten, fylkeskommunen eller kommunen gir pålegg, som eksempelvis krav om el-
45 ferger, bør også samme myndighet dekke eventuelle merkostnader knyttet til utbygging av
46 strømnettet. Vi er mot rushtidsavgifter på strøm.

47
48 **Fremskrittspartiet vil:**

- 49 • at det offentlige må dekke merkostnader for strømnettutbygginger som kommer
- 50 som følge av offentlige pålegg
- 51 • kreve leveringssikkerhet til privathusholdninger og industrien
- 52 • revidere regelverket rundt leveringsplikt og tilknytningsplikt slik at det kan tas
- 53 større hensyn til tilgjengelig kraft og nettilgang og til de samfunnsøkonomiske
- 54 effektene av et prosjekt før kraft allokeres

- 1 • prioritere modne og lønnsomme prosjekter i tilknytningskøen
- 2 • ta initiativ til et system hvor flaskehalsinntekter refunderes til regionen de oppsto i,
- 3 for slik å redusere belastningen regionalt høye strømpriser medfører
- 4 • endre måten Statnett kan beregne samfunnsøkonomi på, hvor tilsiktede og
- 5 utilsiktede konsekvenser for strømkunder i Norge også må medtas i
- 6 samfunnsøkonomiske vurderinger
- 7 • stille tydelige forventninger i eierskapsdialogen med Statkraft og Statnett om at
- 8 selskapene må operere med større fokus på norske interesser og utvikling, hvor
- 9 tilgang på tilstrekkelig stabil og rimelig kraft til husholdninger og næringsliv er
- 10 hovedoppgaven for selskapet
- 11 • la Statnett og de regionale nettselskapene få større anledning til å ta høyde for
- 12 fremtidige behov når det gjøres investeringer i nettene og vurdere endringer i
- 13 beregningsmodell for inntekter og effektiv drift
- 14 • utrede effekten ny nettleiemodell har på strømkunders forbruksmønster, og
- 15 kostnadsutviklingen for folk flest
- 16 • senke renten som nettselskapene får på investert kapital, den såkalte
- 17 referanserenten, slik at nettselskapene i større grad opererer etter
- 18 selvkostprinsippet og ikke som utbyttemaskiner
- 19 • utrede muligheten for at nettselskaper kan tegne fastpriskontrakter på kraft som
- 20 må kjøpes for å dekke inn transmisjonstapet i nettet, og slik unngå ekstra høy
- 21 nettleie pga. høye strømpriser
- 22 • forenkle og forbedre konsesjonsprosesser for utbygging av nett for å sikre
- 23 vesentlig raskere saksbehandling og høyere effektivitet
- 24 • utrede muligheten for utvidelse av områdekonsesjoner for nettselskaper, med
- 25 delegering av mer konsesjonsmyndighet til selskapet
- 26
- 27
- 28

29 ***Kraftkrevende industri***

30 Det skapes store verdier i Norge basert på tilgang på ren, fornybar og regulerbar kraft, samt
31 stabile og forutsigbare rammebetingelser. Fremskrittspartiet vil legge til rette for at industri i
32 Norge kan dra økt nytte av våre grønne og rene fornybare ressurser i fremtiden.

33
34 Fastlandsindustrien utgjør en betydelig del av Norges verdiskaping. Vi vil være garantisten
35 for at industrien får opprettholdt forutsigbar krafttilgang til fornuftige priser. Dette vil gi flere
36 industriaktører mulighet til langsiktig og forutsigbar tilgang til kraft, noe som igjen vil bidra til
37 økt verdiskaping og sysselsetting i industrien.

38
39
40
41
42

43 **MILJØ**

44 Norge har en variert og unik natur. Fremskrittspartiet ønsker å tilrettelegge for en hverdag for
45 folk flest i gode omgivelser med ren luft, rent vann og rent hav. Vi skal ivareta og forvalte
46 naturen vår på en god måte, og overlate den i god stand til neste generasjoner

47
48

1 ***Forurensning og utslipp***

2 Tiltak som skal begrense forurensningen, må være effektive og ivareta prinsippet om likhet
3 for loven. Forurensningen kjenner ingen landegrenser, og en vesentlig del av forurensningen
4 i Norge skyldes utslipp fra andre land. Det er derfor viktig med internasjonale avtaler på
5 miljøområdet.

6
7 Norge er avhengig at et rent hav, spesielt er det viktig for fiske og havbruk, men også for
8 dyreliv og alle som bruker kysten.

9
10 Vi vil styrke arbeidet for restaurering av Oslofjorden gjennom statlig medfinansiering for
11 nitrogenrensing og strengere krav til bruk av landbruksarealer for alle kommuner i
12 nedbørsfeltet til Oslofjorden.

13
14 Like virksomhetstyper bør ha mest mulig like utslippstillatelser, både i et nasjonalt og et
15 internasjonalt perspektiv. Dagens praksis og lovverk, hvor hver bedrift behandles individuelt,
16 er uheldig fordi dette fører til konkurransevridning og unødvendig byråkrati. Det er behov for
17 en streng miljølovgivning for å hindre at noen skader andres helse, eiendom eller vår felles
18 natur. Dette arbeidet bør først og fremst gjøres i samarbeid med Norges viktigste
19 internasjonale handelspartnere, ikke gjennom ensidige nasjonale bestemmelser.

20
21 Konesjoner og utslippstillatelser bør gis av miljøvernmyndighetene. I konsesjonsvilkårene
22 må det klart fremgå hvor store og hvilken type årlige utslipp det gis tillatelse til.

23
24 Fremskrittspartiet ønsker å redusere overflødig byråkrati hos Klima- og
25 miljøverndepartementet, statsforvalterne og i kommunene, og vil gi Miljødirektoratet
26 oppgaven med å påse at forurensningsbestemmelsene etterleves. Politiet bør styrke sin
27 kompetanse på etterforskning av brudd på miljøvernlovgivningen.

28 29 **Fremskrittspartiet vil:**

- 30 • arbeide for internasjonale miljøavtaler som sikrer like rammebetingelser
- 31 • at miljøavgifter i størst mulig grad øremerkes miljøtiltak
- 32 • arbeide mot særnorske og europeiske påbud, forbud, reguleringer og avgifter som
33 svekker konkurransekraften til norsk næringsliv

34 35 36 ***Sirkulær økonomi***

37 Det er et økende press på våre naturressurser som gjør at vi må bruke og utnytte dem best
38 mulig ved gjenvinning og gjenbruk og etterlate minst mulig avfall. Målet for en sirkulær
39 økonomi er å ivareta ressursene i et kretsløp samtidig som vi skaper økonomisk vekst. Ved å
40 utnytte alle ressurser lengst og best mulig, og utvikle kretsløp som skaper minst mulig avfall,
41 bidrar vi til dette. Ved å ha fokus på design av produkter som kan gjenbrukes, reduserer vi
42 behovet for uttak av naturressurser som råvarer.

43
44 For Fremskrittspartiet er det viktig at omstillingen til sirkulær økonomi har fokus på
45 kostnadseffektive tiltak som gir resultater, og ikke på dyr symbolpolitikk. Gode eksempler på
46 dette er innen utvikling av biogass og produksjon og gjenbruk av plast, og effektiv bruk av
47 skogressursene.

48
49 For å stimulere til sirkulærøkonomi ønsker vi å bruke avgiftssystemet og avgiftslettelser på
50 en mer effektiv måte for å påvirke at industri og forbrukere tar valg som fører til økt
51 produksjon av produkter som kan gjenbrukes, ordninger som stimulerer til økt grad av
52 gjenvinning og mindre avfall.

53

1 **Fremskrittspartiet vil:**

- 2 • at en større andel av innsamlet plast går til gjenbruk og materialgjenvinning
3 • redusere avgiftssatser på naturgass i transportsektoren for blant annet å bidra til
4 utbygging av biogassproduksjon
5 • utrede momsritak for gjenbruksbutikker, bruksalg og reparasjoner
6
7

8 ***Marin forsøpling***

9 Plast er i ferd med å bli ett av vår tids største miljøproblemer. Hvert år havner enorme
10 mengder søppel i alle verdens hav, og veldig mye av dette er plast. I Norge utgjør forsøpling
11 og opphopning av plast på strender, langs kysten og på havbunnen et hurtigvoksende
12 miljøproblem.

13
14 Økt kunnskap om marin forsøpling og mikroplast har gitt økt bekymring for hvilke problemer
15 denne forurensningen skaper for fisk, fugl og sjøpattedyr. Den truer ikke bare miljøet vårt,
16 men også våre viktige maritime næringer.

17
18 Forsøpling og opphopning av plast krever konkrete tiltak. Det trengs større aksjoner i regi av
19 kommuner, frivillige og andre for å fjerne forsøpling, både på strender og på vanskelig
20 tilgjengelige steder. Vi ønsker en bedre organisering og en helhet i ordningen for
21 innsamlingen av plast. Det er behov for at det etableres ordninger som gjør at skipsfart,
22 havbruk og fiskeri har gode ordninger for mottak av plast på land.

23
24 Forsøpling av det marine miljøet er en stor utfordring både nasjonalt og internasjonalt. Vi er
25 bekymret for hvilke miljøproblemer dette skaper for dyr- og plantelivet. Det må etableres
26 større globalt samarbeid gjennom bistandsmidlene for å få bukt med marin forsøpling globalt,
27 og vi skal være en pådriver for internasjonalt samarbeid gjennom bruk av bistandsmidler til
28 opprydding av plast i havet.

29
30 **Fremskrittspartiet vil:**

- 31 • styrke støtte- og tilskuddsordningene for private til oppryddingstiltak av marint søppel
32 • ønsker en bedre lokal organisering av oppryddingstiltak for marin forsøpling
33 • styrke den økonomiske støtten til lokale oppryddingstiltak
34 • prioritere vesentlig mer av bistandsmidlene til konkrete tiltak rettet mot marin
35 forsøpling
36 • arbeide for internasjonale miljøavtaler som sikrer like rammebetingelser
37 • at arbeidet mot forsøpling, forurensning og forsurening av havene blir en prioritert post på
38 bistandsbudsjettet, hvor bistandsmottagere stimuleres til å levere på målsetninger
39
40

41 ***Ressursforvaltning og avfallshåndtering***

42 Fremskrittspartiet vil arbeide for en miljøvennlig og effektiv håndtering av avfall fra
43 husholdninger og bedrifter. Forholdene må legges til rette for etablering og drift av moderne
44 forbrenningsanlegg uten at avfallet må fraktes over lange strekninger. Varmen fra anleggene
45 bør brukes til oppvarming lokalt, fjernvarme eller elektrisitetsproduksjon.

46
47 Industri og næringsliv må gis best mulige rammebetingelser for kildesortering og stimulere til
48 gjenbruk. Vi mener at konkurransestimulering av avfallssektoren vil gi økonomiske og
49 miljømessige gevinster.

50 Differensierte avfallsgebyrer er et positivt virkemiddel for å skape et rettferdig system
51 innenfor selvkostprinsippet, som belønner dem som forurenses minst med lavere avgifter.

1
2 Avgiftssystemet for avfallshåndtering må innrettes slik at det ikke stimulerer til eksport av
3 avfall. For å stimulere til ønsket målsetting er det viktig at avgifter legges på riktig sted i
4 verdikjeden.

5
6 **Fremskrittspartiet vil:**

- 7 • stimulere avfallssektoren gjennom konkurranse
- 8 • ha differensierte avfallsgebyrer
- 9 • at avgifter må legges på riktig sted i verdikjeden
- 10 • redusere avgiften på avfallsforbrenning for å sikre likere konkurransevilkår mellom
- 11 norske og utenlandske forbrenningsanlegg.

12
13

14 *Naturvern og friluftsliv*

15 Fremskrittspartiet støtter allemannsretten, med individuelt ansvar for å ferdes på en
16 hensynsfull måte, med tanke på grunneier, miljø og andre som benytter seg av
17 friluftsområdet.

18
19 Det generelle forbudet mot bygging i 100-meterssonen skal fjernes og erstattes med et
20 differensiert regelverk som tar hensyn til lokale forhold. Det må samtidig sikres av lokale
21 myndigheter at det er tilstrekkelig med strandsoner tilgjengelig for allmennheten.

22
23 Ved opprettelse av nye naturreservater, nasjonalparker og lignende, skal lokaldemokratiet
24 tillegges avgjørende vekt. Prinsippet om «vern gjennom bruk» skal uansett legges til grunn.
25 Restriksjoner knyttet til vern skal kun være utformet for å hindre ødeleggelse av
26 naturgrunnet. Vi vil være med på å vurdere opphevelse av allerede vedtatte
27 verneområder dersom det finnes gode grunner til det.

28
29 Det må satses på etablering av turløyper og andre arenaer for friluftsliv som kommer folk
30 flest til gode. Tilrettelagt for gammel og ung med universell utforming der det er
31 hensiktsmessig, vil dette for mange være det man trenger for å kunne komme seg i aktivitet.

32
33 Kommunene skal forvalte lov om motorferdsel i utmark. Norge har store avstander, spredt
34 bosetting og et næringsgrunnlag sterkt knyttet til primærnæringene, turisme, jakt og fiske. Vi
35 vil ha en svært fleksibel holdning til bruk av motorisert ferdsel i mange deler av landet, som
36 også vil legge til rette for næringsvirksomhet i distriktskommuner.

37
38 Norske elver er yngleplass for halvparten av all atlantisk villaks. Villaksen er viktig som
39 indikatorart i naturmiljøet, men også for friluftslivet og som inntektskilde og kulturbærer langs
40 norske vassdrag. Det bør være en prioritert miljøpolitisk oppgave å bevare og styrke de
41 norske villaksstammene.

42
43 **Fremskrittspartiet vil:**

- 44 • ivareta allemannsretten og sikre tilgang til skog og mark
- 45 • sikre tilstrekkelig tilgang til strandsonen for allmennheten
- 46 • at det i hovedsak er offentlig eide naturområder som vernes, eller ved frivillig
- 47 avståelse av grunn fra private
- 48 • at ved båndlegging av privat jord skal det gis markedsmessig erstatning
- 49 • tilrettelegge for turstier med størst mulig grad av universell utforming
- 50 • at forvaltning av strandsonen skal skje lokalt
- 51 • la kommunene selv få bestemme om de ønsker å åpne for romjulsjakt
- 52 • la kommuner selv få åpne for motorisert ferdsel
- 53 • gi behandling av gyroinfiserte vassdrag høy prioritet

- 1 • styrke forskningen på hvordan villaks, produksjon av kraft og oppdrettslaks kan
- 2 sameksistere
- 3 • stille strenge krav til oppdrettsnæringen for å unngå rømninger og fortrenkning av
- 4 villaks
- 5 • styrke uavhengig forskning på smittepresset fra havbruket til villfisk
- 6 • sikre at blyhagl fortsatt tillates til jakt på fastmark og over åpent vann

11 KLIMA

12 Jordens klima skifter over tid og vi vil legge et føre-var-prinsipp til grunn for klimapolitikken i
13 stedet for å kanalisere all innsats i en bestemt retning. Det betyr at det er fornuftig å prioritere
14 tiltak som har en tilleggseffekt utover det å være et klimatiltak.

15
16 Det forskes for lite på naturlige klimaprosesser. Vi vil stimulere til bredere forskning og åpen,
17 kritisk debatt rundt årsaker til, og omfanget av, klimaendringer. God forståelse om
18 utfordringen er viktig, slik at vi bedre kan prioritere samfunnets knappe ressurser til ulike
19 formål, som å forebygge eller å tilpasse oss uønskede endringer i naturen.

20
21 Klima- og miljødebatten er i altfor stor grad preget av politiske symboler, manglende
22 konsekvensvurderinger, for liten tro på markedet og urealistiske klimaambisjoner. Resultatet
23 av dette er at mange partier tyr til meningsløse påbud, forbud og reguleringer som plager folk
24 i hverdagen og som hindrer vekst og verdiskapning i Norge og Europa.

25
26 Fremskrittspartiet er det eneste alternativet til en slik politikk. Vi vil føre en forutsigbar og
27 faktabasert klimapolitikk som bidrar til reduserte klimagassutslipp basert på kostnader og
28 effekt, og som bidrar til at det vil skapes nye jobber, lønnsomme bedrifter og økonomisk
29 vekst i Norge.

30
31 Norge har ikke en egen atmosfære. Det betyr at klimapolitikken må forstås og føres på et
32 globalt plan. Det blir ikke lavere globale CO2-utslipp ved at norske industriarbeidsplasser
33 flyttes til Kina, eller at olje- og gassproduksjonen vår overtas av sjeikene i Midtøsten. Det
34 eneste man oppnår ved en slik politikk er karbonlekkasje ved at utslippene flyttes til andre
35 land og deretter tar med seg verdiskapningen, arbeidsplassene og velferden vår.

36
37 Vi baserer oss derfor på at reduserte utslipp av CO2 må gjennomføres der det er mest
38 kostnadseffektivt etter et kost/nytte prinsipp. Dette er bakgrunnen for at vi vil ønske en aktiv
39 bruk av klimavoter. På denne måten sikrer man at utslippskuttene gjennomføres der de til
40 enhver tid er billigst, samtidig som kostnadsbildet for klimapolitikken som føres, blir langt
41 tydeligere.

42
43 Vi mener videre at det er avgjørende at Norge ikke pålegger våre bedrifter og arbeidsplasser
44 en høyere belastning for utslipp enn andre land vi er i naturlig konkurranse med. Vi ønsker
45 derfor ikke særnorske klimaavgifter på norske arbeidsplasser og bedrifter.

46
47 Vi vil motsette oss en symbolpolitikk som har liten eller ingen påvirkning på globale utslipp,
48 men som gjør hverdagen vanskeligere for folk flest. Eksempler på dette er forbud mot salg
49 av nye bensin- og dieslbiler, avgift på produksjon av rødt kjøtt, elektrifisering av sokkelen
50 som vil kreve massiv utbygging av nye vindmøller på land, eller miljøavgifter uten effekt som
51 bare henter penger til statskassen. Det er heller ingen løsning å pålegge økt CO2-avgift før
52 alternativ teknologi er tilgjengelig. Dette vil ramme blant annet transportbransjen og maritim
53 sektor.

54

1 Norske fossefall er et naturgitt og fornybart utgangspunkt for ren kraftproduksjon som gir oss
2 en konkurransefordel mot andre land. Samtidig gjør vår allerede 100 % fornybar
3 kraftproduksjon det vanskeligere og mer kostbart for Norge å gjennomføre utslippskutt
4 innenlands. De andre partienes svar på dette er å overby hverandre med urealistiske,
5 ineffektive og kostbare mål som vil gå på bekostning av skattebetalerne og
6 konkurranseevnen til norsk industri.

7
8 Vi vil tvert imot føre en klima- og miljøpolitikk som både kutter utslipp, tar hensyn til norsk
9 industri og øker verdiskapningen i Norge. Det betyr at det må lønne seg for folk og bedrifter å
10 gjøre smarte og miljøvennlige valg. Vi vil derfor legge til rette for teknologiutvikling og støtte
11 til programmer for forskning og utvikling. En slik politikk må basere seg på å utnytte våre
12 fantastiske naturressurser.

13
14 Eksempler på dette er videre satsing på norsk olje- og gassproduksjon, som er blant de
15 reneste i verden målt i utslipp pr. produsert fat. Nyplanting av skog vil både bidra til økt CO2
16 opptak, og gi Norge muligheter til å skape nye jobber i skogbruket og treindustrien. Fortsatt
17 vekst i fiskeri- og oppdrettsnæringen gir grunnlag for nye arbeidsplasser, og i maritim sektor
18 vil ny teknologi og gradvis skjerpede miljøkrav globalt bidra til at vi kan øke verdiskapningen i
19 Norge. Med eksport av gass bidrar Norge til å gjøre det mulig for Europa å nå sine klimamål.
20 Norsk naturgass er derfor en del av løsningen. Gass til erstatning for kull i kraftproduksjonen
21 er et enkelt, effektivt og billig grep for å kutte klimagassutslipp og bedre luftkvaliteten raskt.

22
23 Vi vil legge til rette for et teknologinøytralt system der lave utslipp gjennom hele livsløpet
24 belønnes. Eksempler på dette er hydrogen og biogass som begge kan utvikles fra naturgass
25 og vil bidra til reduserte utslipp i transportsektoren og landbruket.

26
27 Vi vil vurdere innføring av en reduksjonsplikt for CO2 utslipp fremfor dagens omsetningskrav
28 for biodrivstoff. Slik får vi fokus på utslipp av CO2 fremfor å telle antall liter biodrivstoff som
29 omsettes.

30
31 Det bør innføres krav til såkalt «sikringskvalitet», slik at de som omsetter drivstoff får krav om
32 å gjøre etanolfri 98 oktan tilgjengelig over hele landet innenfor en rekkevidde på 50 km.

33
34 Vi vil arbeide for innføring av miljø- og klimasertifikat på alle nye biler for å synliggjøre utslipp
35 under både produksjon, drift og destruksjon.

36 37 **Fremskrittspartiet vil:**

- 38 • føre en effektiv klima- og miljøpolitikk fri for politiske symboler
- 39 • basere politikken på aktiv bruk og forvaltning fremfor vern av naturen
- 40 • støtte forsknings- og teknologiutviklingsprosjekter som kan bidra til redusert fotavtrykk
41 på klima og miljø
- 42 • basere all gjennomføring av klimatiltak på en grundig kost/nytte analyse
- 43 • bruke klimavoter for å gjennomføre utslippskutt der det er mest kostnadseffektivt
- 44 • fortsette å utvikle olje, gass og leverandørindustrien i Norge
- 45 • starte en aktiv politikk for skogplanting for å redusere utslipp og øke verdiskapningen i
46 Norge
- 47 • skjerme norsk landbruk og fiskeri for særegne klimatiltak som flytter produksjonen ut
48 av Norge
- 49 • si nei til nye reguleringer, påbud og forbud som innskrenker innbyggernes frihet og
50 egne valg
- 51 • forsterke arbeidet mot forsøpling på land og i havet
- 52 • kjøpe klimavoter for å gjennomføre utslippskutt der de er billigst
- 53 • bruke kvotefleksibiliteten når det etter en kost-nytte-analyse er mer lønnsomt enn å
54 gjennomføre klimatiltak i Norge

- 1 • kreve dokumentert hvor store og hvor kostbare utslippskuttene vil være i hvert enkelt
- 2 tiltak som har klima som begrunnelse
- 3 • kreve at prinsippet om å prioritere de tiltakene som gir størst utslippskutt til lavest
- 4 mulig pris, er førende i gjennomføringen av klimapolitikken
- 5 • intensivere skogplanting og gjødsling av skog. Ung skog i god vekst tar opp mye
- 6 CO2, slik at klimagassutslippene blir lavere
- 7 • bruke EUs regnemåte for skogen, og regne et CO2-opptak på om lag 10 millioner
- 8 tonn fra skog- og arealsektoren i årene 1990 til 2030. Norske regnemetoder for
- 9 klimamål og klimagassutslipp må harmoniseres med EU.
- 10 • støtte utvikling av trygg og moderne kjernekraft for å fortrenge fossil energi og
- 11 redusere klimagassutslipp i andre land
- 12 • vurdere innføring av en reduksjonsplikt for CO2-utslipp fremfor dagens
- 13 omsetningskrav for biodrivstoff.
- 14 • innføre krav om at etanolfri 98 oktan gjøres tilgjengelig over hele landet, innenfor en
- 15 rekkevidde på 50 km.
- 16 • ha en norsk CO2-pris som ikke overstiger kvoteprisen i markedet på noe tidspunkt,
- 17 men heller har som mål å harmonisere med kvoteprisen eller lavere
- 18 • sikre at det ikke innføres forbud mot diesel og bensinbiler i nybilsalget og sikre at det
- 19 ikke innføres forbud mot import av bensin- og dieselmotorer, verken nye eller brukte
- 20 • fjerne kostbare og ugunstige krav om fossilfrie biler eller anleggsmaskiner i offentlige
- 21 anbud

25 **TRANSPORT OG KOMMUNIKASJON**

26 Kjernen i fremtidens infrastruktur vil være et effektivt og sikkert veinett tilpasset et Norge
27 med spredt bosetting og næringsliv. Bilen står for mer enn 80 % av persontransporten og er
28 det mest fleksible transportmiddelet for et land med spredt bosetting. Kjernen i
29 infrastrukturutviklingen må derfor være vei og bruk av bil til både person- og godstransport.

30
31 Vi vil ha en effektiv, dobbeltsporet jernbane for persontrafikk rundt byområdene og prioritere
32 godstransport på lengre jernbanestrekninger. Dette vil legge grunnlaget for nye bo- og
33 arbeidsmarkeder og sørge for at vi kan ta hele landet i bruk til næringsvirksomhet.

34
35 Staten har ansvaret for både gjennomføring og finansiering av vei- og baneutbygging. I
36 planleggingsprosesser må realistiske trafikkprognoser legges til grunn, slik at infrastrukturen
37 dimensjoneres for et transportsystem i vekst.

38
39 Fremskrittspartiet legger Nullvisjonen, at ingen skal bli drept eller alvorlig skadet i trafikken, til
40 grunn for sitt arbeid.

43 ***Veinettet***

44 Fremskrittspartiet vil sørge for gode veier slik at du kommer deg raskt og trygt frem dit du
45 skal. Barna våre skal trygt komme seg til skolen enten det er til fots, med sykkel eller med
46 skolebussen. Du skal komme deg trygt frem på veiene uavhengig av om du skal på butikken,
47 på jobb eller på besøk i andre enden av landet. For å skape trygge veier må vi ta vare på de
48 veiene vi allerede har. Forfallet på norske veier er et direkte angrep mot trafikksikkerheten,
49 og noe vi må ta alvorlig. Vi skal satse på vedlikehold av de veiene vi allerede har, samtidig

1 som vi skal bygge nye og trygge veier. Vi skal ikke la veiene våre forfalle over tid, og vi skal
2 unngå å skape utrygge og usikre trafikkforhold for bil, buss og lastebil, for folk og næringsliv.
3
4 Utvikling av hovedveiene gjennom et effektivt og sikkert veinett er et overordnet statlig
5 ansvar. Veinettet skal binde byer og landsdeler sammen på en effektiv, sikker og
6 miljømessig god måte. En slik utbygging må inneholde løsninger som leder trafikken utenfor
7 byene
8
9 Alle veier i Norge skal utbygges og drives i henhold til veinormaler som er på nivå med
10 nabolandene våre og sikrer mest mulig vei for pengene som investeres. Fremskrittspartiet
11 ønsker å klassifisere veier som stamveier, øvrige riksveier og kommuneveier. Dagens
12 fylkesveier skal fordeles mellom stat og kommune.

13 En ny fartsgrensestrategi skal gi høyere fart på stam- og riksveier og bringe norske
14 fartsgrenser på nivå med nabolandene våre.
15
16 Statens vegvesen og Vegdirektoratet har for mye makt i dagens organisering av
17 samferdselssektoren. Vi vil at Samferdselsdepartementet skal ha en klarere rolle i utviklingen
18 av veinettet. Dagens forvaltningsstruktur med Statens Vegvesen og Vegdirektoratet skal
19 erstattes av en ny arbeidsdeling mellom departement, direktorat og etat. Vegdirektoratets
20 ansvar for myndighet og regelverk for hele vegsektoren skal skilles tydeligere fra
21 vegvesenets rolle som utbygger, drifter og vedlikeholder av riksvei.
22
23 Veiselskapet Nye Veier og det nye forvaltningsorganet for vei skal likestilles som
24 premissleverandører for Samferdselsdepartementet innenfor alle deler av vei- og
25 kjøretøyssektoren. Nye Veier skal få ansvar for en større del av veisektoren, både utbygging,
26 drift og vedlikehold. Videre bør Nye Veier også ha oppgaver knyttet til beredskap og
27 trafiksikkerhetsarbeid.
28
29 Dagens skiltpraksis for oppsetting av informasjonsskilt skal liberaliseres, slik at det blir
30 enklere å få tillatelse til å sette opp slike skilt.
31
32 Kjøretøytekniske tjenester skal ivaretas av godkjente verksteder slik det blir gjort med EU-
33 kontroll. Dette vil gi bedre kapasitet på kjøretøytekniske tjenester over hele landet. Statens
34 rolle blir å ivareta kontrollfunksjonen.
35
36 Myndighetenes ansvar for infrastrukturen må også innebære et erstatningsansvar for feil og
37 mangler, der forsømmelser fra veieiers side medfører skader på personer og kjøretøy.
38 Manglende vedlikehold og dårlig veikvalitet er et ansvar veieier ikke kan skyve over på den
39 enkelte trafikant, og det må derfor innføres klare kriterier for når erstatningsansvar inntreffer.
40 Slike kriterier vil også virke skjerpene på den delen av forvaltningen som har ansvaret for
41 drift og vedlikehold.
42
43 Riks- og stamveinettet har som formål å være transportkorridorer mellom byer og landsdeler.
44 Disse veiene skal ha høy standard og det må legges til rette for høyere fart enn i dag. På
45 riksveinettet skal det i større grad satses på motorveier med fysisk skille mellom
46 kjøreretningene. Vi vil redusere trafikkmengdekravene for å bygge firefeltsvei og etablere en
47 veiklasse med smal firefeltsvei som erstatter den særnorske modellen med å bygge 2/3 felts
48 veier på hovedveinettet.
49
50 Buffersoner langs veien, ryddet for vegetasjon, skal på hver side være minst være dobbelt av
51 veiens bredde.
52
53 Staten skal i langt større grad enn i dag ha beslutningsmyndighet ved valg av trasé på viktige
54 transportkorridorer i stamveinettet. Dette er nødvendig for å sikre fremdriften i prosjektene.

1 Lokaldemokratiet skal tas med i drøftingene, men det må være staten som fatter endelig
2 beslutning. Valg av veitrase er ofte gjenstand for store lokale diskusjoner der ulike hensyn
3 må veies mot hverandre. Vi kan ikke ha det slik at endeløse lokale diskusjoner hindrer
4 ferdigstilling av viktige nasjonale veiprojekter. Ved igangsetting av nye veitraseer skal det
5 samtidig legges til rette for videre utbygging der dette planlegges.

6
7 Vedlikeholdsetterslepet på fylkesveiene er blitt for stort til at fylkeskommunene kan håndtere
8 dette alene. Fremskrittspartiet ønsker at ansvaret for fylkesveiene skal deles mellom stat og
9 kommune, men erkjenner at inntil så skjer må staten bidra med vesentlig mer finansiering for
10 å fjerne vedlikeholdsetterslepet og oppgradere fylkesveistandarden fra dagens nivå.

11
12 Vi vil at Nye Veiers vedtekter endres slik at selskapet også kan bygge ut fylkesvei, og
13 vurdere muligheten for etablering av et eget selskap etter mønster av Nye Veier AS som får
14 ansvaret for å oppgradere fylkesveinettet. Finansieringen av selskapet deles mellom staten
15 og fylkeskommunene.

16
17 Utbygging av gang- og sykkelveier langs skoleveier må prioriteres, med trygg standard.

18
19 Sikkerheten på veiene er tett knyttet opp mot veiens standard og vedlikehold. Det er viktig at
20 innsatsen i trafiksikkerhetsarbeidet rettes inn mot veiformål som erfaringsmessig gir best
21 effekt.

22
23 Det er viktig at det etableres et tilstrekkelig antall raste- og hvileplasser, samt
24 døgnhvileplasser med en standard tilpasset yrkessjåførenes behov. Yrkessjåfører må på en
25 forsvarlig måte kunne overholde kjøre- og hviletidsbestemmelsene, og det må legges til rette
26 for dette i alle utbyggingsprosjekter. Vi vil også legge til rette for at flere offentlig eide plasser,
27 som er egnet til det, kan tas i bruk som døgnhvileplasser for yrkessjåfører.

28
29 Infrastrukturen i Nord-Norge er for dårlig til å ivareta Forsvarets logistikkbehov og sikre
30 tilfredsstillende beredskap. Disse utfordringene må løses for å etablere en effektiv transport
31 av personer, gods, soldater og utstyr i krise eller krig. Infrastruktur på vei, sjø, luft og bane,
32 må derfor oppgraderes vesentlig. Dette gjelder særlig utbedring av Ofotbanen, men
33 Forsvaret peker også på ny bane fra Narvik til Bardufoss, og en vesentlig oppgradering av
34 Meråkerbanen. En slik oppgradering kan ikke forventes å bli finansiert gjennom ordinære
35 bevilgninger, det bør derfor gjennomføres ekstraordinære oppgradering av
36 samferdselsløsningene i landsdelen i tråd med Forsvarets behov.

37
38

39 ***Bygging, drift og finansiering***

40 Staten skal ha ansvaret for utbygging og finansiering av riks- og stamveier. Veipricing,
41 rushtidsavgifter, kjøprising eller andre betegnelser på skatter og avgifter som har til hensikt å
42 fordyre transport, er Fremskrittspartiet imot.

43
44 Vi er imot bompenger og andre former for direkte brukerbetaling på det offentlige vegnettet,
45 og vil i Stortinget fremme forslag om full statlig finansiering der det fremmes forslag om bruk
46 av bompenger eller annen form for brukerfinansiering. For fergeavløsningsprosjekter legges
47 det til grunn i prosjektfinsieringen at innsparte kostnader for staten til drift av ferge
48 godskrives over en periode på 50 år.

49
50 Vi vil arbeide for å fjerne eksisterende bompengegjeld, og er imot dagens ordning der statlige
51 myndigheter presser kommuner til å akseptere bompengefinansiering for å få bygd ut en
52 riks- eller stamvei.

53

1 Vi er imot bruk av bompenger som finansieringsgrunnlag for kollektivtrafikk.

2
3 På private veier som bygges og drives i privat regi og som er åpne for allmennheten, kan det
4 kreves bompenger. Det legges til grunn at om det uavhengig av det offentlige veinettet
5 ønskes bygget en veiforbindelse privat, skal det i seg selv ikke være forbudt å finansiere
6 dette ved betaling fra dem som måtte ønske å bruke en slik vei.

7

8 **Fremskrittspartiet vil:**

- 9 • at arbeidsfordelingen mellom departement, direktorat og Statens veivesen endres slik
- 10 at Samferdselsdepartementet får en klarere rolle.
- 11 • at selskapet Nye Veier får ansvar for en større del av veisektoren, herunder også for
- 12 drift, vedlikehold samt beredskap og trafikksikkerhetsarbeid.
- 13 • sikre beredskapsmessig oppgradering av infrastruktur i Nord-Norge
- 14 • at ulike veiselskaper som eksempelvis Nye Veier, og det nye forvaltningsorganet i
- 15 veisektoren, skal likestilles som premissleverandør, utreder og bidragsyter med fakta
- 16 og innspill til Samferdselsdepartementet
- 17 • etablere et moderne veinett som binder byer og regioner sammen på en effektiv,
- 18 sikker og miljømessig måte
- 19 • ha større samsvar mellom fartsgrenser og veistandard, samt øke fartsgrensen på
- 20 motorveier opp mot 130 km/t, der veien er tilpasset en slik fart.
- 21 • sørge for veinormaler på et nivå som er på linje med naboland og redusere kravet til
- 22 trafikkmengde for kunne bygge ut motorvei
- 23 • nedbetale gjelden til bompengeselskapene og dermed fjerne dagens
- 24 bompengeneinnkreving
- 25 • utvikle bompenger som finansieringsmåte for utbygging av riks- og stamveier
- 26 • gå imot forslag om innføring av elektronisk veiprising
- 27 • innføre porteføljestyring av lengre transportkorridorer for en mer effektiv utbygging
- 28 • at staten har beslutningsmyndighet for valg av veitrasé for transportkorridorer
- 29 • øke bevilgningene til rassikring og viltsikring av veinettet
- 30 • etablere kriterier for veieiers erstatningsansvar for skade på kjøretøy som følge av feil
- 31 ved drift og vedlikehold av et veianlegg
- 32 • etablere flere døgnhvileplasser og rasteplasser tilpasset yrkessjåførenes behov
- 33 • fordele fylkesveiene mellom kommunene og staten
- 34 • vurdere å etablere et utbyggings- og vedlikeholdsselskap etter mønster fra Nye Veier
- 35 AS, for å forsere oppgradering av fylkesveinettet til en akseptabel standard
- 36 • utvikle nullvekstmålet for biltrafikk
- 37 • holde fergeprisene lavest mulig

35
36

37 ***Kjøretøy***

38 Tross en lang historie med politisk motarbeidelse, er bilen det foretrukne transportmiddelet

39 for de fleste av oss og uten tvil det mest fleksible.

40

41 Fremskrittspartiet vil redusere avgiftsbelastningen (se Skatter og avgifter) og utvikle

42 byråkratisk regelverk, noe som vil komme norske bilister til gode. Statens vegvesen skal

43 sørge for at trafikkstasjonene forvalter sitt ansvar på en mer brukervennlig og praktisk måte.

44 Kjøretøytekniske tjenester som i dag utføres av Statens vegvesen, skal overføres til

45 godkjente verksteder. Dette vil gi et bedre tilbud over hele landet og øke servicegraden for

46 norske bilister.

47

1 For mange er et kjøretøy mer enn et transportmiddel, og kjøretøykultur og hobby er viktig
2 over hele landet. Vi vil styrke rammebetingelsene for kjøretøyhobbyen og bilkulturen der det
3 viktigste må være skatte- og reguleringsfrihet.

4
5 Bobil/Campingbil har blitt en stor kjøretøykategori i Norge som betyr mye for mange, men
6 deler av det kjøretøytekniske regelverket rammer denne biltypen hardt.

7
8 Vi mener at det må ryddes opp i teknisk regelverk og avgiftsbestemmelser for bobiler.
9 Kjøretøy som leveres som campingbil/bobil fra produsent med slik typegodkjenning skal
10 avgiftsberegnes som bobil. Det er særlig regelverket om vektclasser for kjøretøy som skaper
11 problemer for bruk av mange bobiler.

12 **Fremskrittspartiet vil:**

- 14 • styrke rammebetingelsene for kjøretøy som kultur, kjøretøyhobby og interesse
- 15 • at kjøretøy registrert i Nord-Amerika, Japan og Sør-Korea automatisk skal
- 16 godkjennes i Norge
- 17 • liberalisere regelverk slik at flere typer elektrisk drevne kjøretøy blir tillatt i Norge
- 18 • liberalisere regelverk for ombygging og oppbygging av kjøretøy
- 19 • liberalisere kjøretøyteknisk regelverk for bobil/campingbil
- 20 • at kjøretøy som leveres som campingbil/bobil fra produsent med slik typegodkjenning,
- 21 skal avgiftsberegnes som bobil
- 22 • at bruk av MC som miljøvennlig og arealeffektiv transport utnyttes bedre og
- 23 innarbeides i planer
- 24 • tillate lett motorsykel kjørt på vanlig førerkort klasse B, med tilstrekkelig utvidet
- 25 opplæring.

26 **Dissens 4 – mindretallet vil endre kulepunktet over til:**

28 • øke tillatt hastighet på moped så lenge kjøretøyet er konstruert for det og tillate
29 lett motorsykel kjørt på vanlig førerkort klasse B, med tilstrekkelig utvidet
30 opplæring.

- 31 • at kjøretøytekniske tjenester som i dag håndteres av Statens vegvesens
- 32 trafikkstasjoner, overføres til godkjente private verksteder
- 33 • overføre myndighet til å utføre ADR-kontroll på tunge kjøretøy til godkjente private
- 34 verksteder
- 35 • utvide ordningen med å kunne skrive ned tillatt totalvekt på kjøretøy uten teknisk
- 36 svekkelse av konstruksjonen til også å gjelde kjøretøy over 7500 kg

37 **Førerkortopplæring**

38
39 Vi vil redusere aldersgrense for ordinært bilførerkort til 17 år og for å kjøre moped til 15 år
40 med hastighetssperre på 50 km/t. Det må bli stilt strenge krav til opplæring og kompetanse.
41 Helsetilstand og egnethet må legges til grunn ved vurdering av evnen til å kjøre bil.
42 Begrensninger kun basert på alder skal fjernes.

43
44 Statens Vegvesen har et monopol på førerprøver, som må avvikles. Organisasjoner som
45 NAF, KNA, AMCAR osv., forsikringsselskap, eventuelt andre, bør kunne autoriseres for
46 førerprøver.

47
48 Lovpålagt etterutdanning for yrkessjåfører YSK må forenkles og komprimeres, eksempelvis
49 gjennom digitale kurs.

50 **Fremskrittspartiet vil:**

- 1 • at kjøreopplæringen moderniseres, blant annet ved bruk av kjøresimulatorer
- 2 • la private aktører/organisasjoner overta Statens vegvesens oppgaver ved førerprøver
- 3 • redusere aldersgrense for ordinært bilførererkort til 17 år
- 4 • kjørekortbegrensninger kun basert på alder skal fjernes
- 5 • redusere aldersgrense for å kjøre moped til 15 år, med hastighetssperre.
- 6 • at førerkort for automatgir også gjøres gjeldene for biler med manuelt gir, med
- 7 nødvendig tilpasning av føreropplæringen
- 8

9 ***Jernbanetransport***

10 Vi mener at det må legges bedre til rette for persontransport med tog i befolkningstette
11 områder. Dette innebærer at utbygging av intercitystrekningene må gjennomføres raskt med
12 oppgradert standard til dobbeltspor. Jernbanen rundt de andre store byområdene må også
13 oppgraderes og bygges ut. På lengre togstrekninger vil vi prioritere godstransporten og flere
14 lange kryssningsspor vil bidra til å øke kapasiteten.

15
16 Fremskrittspartiet vil åpne for et skandinavisk samarbeid for privat utbygging av
17 togforbindelsene mellom Oslo, Stockholm og København, slik at de kan konkurrere på med
18 fly.

19
20 Vi vil bruke konkurranse om å drive togstrekninger for å gi et best mulig tilbud til de reisende
21 og flere avganger. Skal flere velge toget til sin daglige transport, må togtjenester være
22 kunderettet, og det må være tilstrekkelig antall stasjoner og innfartsparkeringsplasser.

23
24 Vedlikeholdsetterslepet på jernbaneinfrastruktur skal avvikles. Manglene vedlikehold
25 undergraver tilliten til jernbanen både for person- og godstransporten. Vedlikeholdsarbeidet
26 må derfor styrkes betydelig.

27 **Fremskrittspartiet vil:**

- 28 • bygge intercitystrekningene med dobbeltspor raskt, med økt frekvens og hastigheter
- 29 • oppgradere jernbanenettet mellom de store byene og landsdelene til å tåle høy
- 30 hastighet
- 31 • anskaffe nytt togmateriell for å øke kapasiteten, kvaliteten og kostnadseffektiviteten i
- 32 togtilbudet
- 33 • prioritere godstransporten på lengre strekninger med flere og lengre kryssningsspor
- 34 • åpne flere togstrekninger for konkurranse
- 35 • beholde Flytoget som et selvstendig selskap
- 36 • skille ut og selge statens eierskap i Bring
- 37 • avvikle statens eierskap i VY
- 38 • forenkle organisering og struktur i jernbanesektoren
- 39 • gi jernbaneselskapene forutsigbarhet slik at de kan tenke langsiktig på investeringer
- 40 og forbedringer for togpassasjerene i Norge
- 41 • sørge for god parkeringsdekning for å stimulere til bruk av toget
- 42
- 43
- 44

45 ***Luftfart***

46 Staten bør legge til rette for friest mulig konkurranse for utvikling, drift og vedlikehold av
47 flyplassene, der forholdene ligger til rette for det.

48
49 Det bør skilles mellom forvaltning og drift i Avinor AS. Det bør vurderes å legge til rette for
50 konkurranse om kontrakter for drift, vedlikehold og utvikling av flyplassene, med veldefinerte
51 kvalitets- og sikkerhetskrav.

1
2 Kortbanenettet spiller en viktig rolle i den norske infrastrukturen. Det er viktig å opprettholde
3 kortbanenettet, og samtidig sikre et best mulig passasjergrunnlag ved lufthavnene. Et større
4 passasjergrunnlag vil gi økt konkurranse og et bedre tilbud med hyppigere avganger og
5 lavere priser.

6
7 Ved en eventuell sammenslåing av flyplasser vil Fremskrittspartiet innføre en ordning der
8 statens reduserte kostnader til rutekjøp ved flyplassen i 50 år kan brukes til å investere i
9 annen infrastruktur, som veier.

10
11 **Fremskrittspartiet vil:**

- 12 • styrke private flyplassers rammebetingelser og fremme konkurranse mellom
- 13 flyplasser
- 14 • stimulere til lokal deltakelse i eierskap og drift
- 15 • at det skilles mellom forvaltning og drift i Avinor, og at det legges til rette for større
- 16 bruk av konkurranse i driften av enkeltflyplasser eller grupper av flyplasser
- 17 • innføre ordning med avløsningsmidler i forbindelse med endringer i flyplasstruktur
- 18 • arbeide for at utvalgte flyplasser, som har nærhet til høy produksjonsaktivitet av varer
- 19 for eksport, skal utvides til også å ta imot utenlandsfly

20
21

22 ***Sjøtransport***

23 Sjøtransport er særdeles viktig for norsk næringsliv. Skiping av gods sjøveien kan bli enda
24 mer konkurransedyktig dersom man både nasjonalt og lokalt planlegger en infrastruktur som
25 muliggjør en god utnyttelse av vår unike kyststripe. Fremskrittspartiet mener at offentlige og
26 private havner skal likebehandles og at havnene gis gode rammebetingelser. Havneavgifter
27 skal kun kreves inn etter selvkostprinsippet. Det er behov for at noen havner defineres som
28 nasjonale knutepunkter, hvor sjø-, vei- og banetransport møtes, og at oppgradering og
29 utvikling av disse prioriteres.

30
31 Ferges knytter det offentlige veinettet sammen på en naturlig måte. Fergene på riks- og
32 fylkesveinettet er dermed et offentlig ansvar, mens private fergeselskaper bør stå for selve
33 driften. Det er derfor naturlig at bruk av ferge skal være kostnadsfritt der hvor fergen er en
34 del av riks- og fylkesveinettet. I investeringssammenheng bør kaianlegg for fergeforbindelser
35 i større grad ses i sammenheng med veinettet for øvrig.

36
37 Drift av fergestrekninger bør konkurranseutsettes, slik at kostnadene blir lavest mulig uten at
38 det går utover sikkerheten eller rutetilbudet. Staten bør fastsette standarder for fergetilbud
39 som skal følge alle konkurranseutsettinger. Staten må overta ansvaret for fylkesveifergene,
40 og dagens ordning med ulike fergeregulativer må avvikles.

41
42 Redningsselskapet er en viktig og nødvendig del av redningstjenesten langs kysten vår.
43 Staten bør bidra til at den frivillige redningstjenesten kan opprettholde sin aktivitet.

44
45 **Fremskrittspartiet vil:**

- 46 • at offentlige og private havner skal likebehandles
- 47 • definere noen havner som nasjonale knutepunkter
- 48 • redusere avgiftsbelastningen i sjøtransporten
- 49 • at bruken av ferger på riks- og fylkesveier skal være kostnadsfri
- 50 • ha felles standarder for konkurranseutsetting av fergestrekninger
- 51 • styrke den frivillige redningstjenesten
- 52 • bidra til at viktige næringshavner møter fremtidens krav og behov, herunder av
- 53 beredskapsmessige hensyn

1
2

3 ***Kollektivtransport og bytrafikk***

4 Et effektivt transportnett i byområdene må legge til rette for alle transportformer. Bilen er vårt
5 mest fleksible transportmiddel og skal ha en viktig plass også i bytrafikken. Det skal bygges
6 ny vei med god kapasitet i byområdene og dagens ordning med nullvekstmål for biltrafikk
7 skal avvikles. Kollektivtrafikk er en sentral del av transporttilbudet i byområdene. Staten må
8 planlegge grunnstammen i kollektivtransporten og være ansvarlig for utvikling av
9 infrastrukturen i de største byene. Vi ønsker en fleksibel og brukervennlig modell hvor ulike
10 kollektivmidler brukes ut fra et samlet transportbehov i befolkningen.

11
12 Bruk av konkurranse vil styrke transporttilbudet, antallet avganger og sette søkelys på
13 kundens behov. Bruken av subsidier i kollektivtrafikken må reduseres og bilistene skal ikke
14 lenger måtte være ansvarlig for drift av kollektivtilbudet i byene. Staten skal ha det
15 økonomiske ansvaret for driften av kollektivtransporten. Alle gode krefter må få ta del i
16 utviklingen av driftstilbudet i kollektivtrafikken.

17
18 **Fremskrittspartiet vil:**

- 19 • etablere en fast struktur for utbygging av jernbane hos Nye Veier AS
- 20 • ha en bedre koordinering av nasjonal og regional kollektivtransport
- 21 • at kollektivtransport skal være et offentlig ansvar finansiert av brukerne og det
- 22 offentlige, ikke bilistene
- 23 • at det skal legges til rette for bilen som en viktig del av transportsystemet i byene
- 24 • avvikle nullvekstmålet for biltrafikk
- 25 • avvise bruk av rushtidsavgifter og tilsvarende for å regulere bilbruk
- 26 • at omfanget av reguleringer av kollektivtransport reduseres
- 27 • at kollektivtransporten tilrettelegges for universell utforming
- 28 • bygge ut og styrke infrastrukturen betydelig for å bedre det kollektive tilbudet for både
- 29 buss, tog, båt og fly
- 30 • tilrettelegge for ekspressbusser på tvers av fylkesgrensene
- 31 • avvise nullutslippssoner i byene
- prioritere god og effektiv kollektivtransport

32
33

34 ***Trafikksikkerhet***

35 Det er en viktig oppgave å sikre barn og voksnes trygghet og sikkerhet i trafikken. Det er helt
36 nødvendig å forebygge og redusere ulykker så mye som mulig. Dette kan blant annet gjøres
37 ved hjelp av bedre opplæring, å etablere gode holdninger og evne til å vurdere risiko, legge
38 til rette for ny teknologi og bygge ut nødvendig infrastruktur. For kommunale veier må
39 sikkerheten langs skoleveier og rundt samlingssteder som idrettshaller og lignende være
40 svært viktige oppgaver. Utbygging av gang- og sykkelveier langs skoleveier må prioriteres.

41
42 Autonome kjøretøy er nå under utprøving flere steder. Vi vil bidra til etablering av et godt
43 regelverk for utprøving og implementering av ny teknologi.

44
45 **Fremskrittspartiet vil:**

- 46 • prioritere bygging av gang- og sykkelveier, spesielt langs skoleveier
- 47 • luke ut trafikkfarlige kjøretøy gjennom økt kontrollinnsats
- 48 • legge nullvisjonen til grunn for trafikksikkerhetsarbeidet

49
50

1 **Digitalisering**

2 Fremskrittspartiet vil føre en offensiv digitaliseringspolitikk for fremtidens Norge. Vi ønsker å
3 bruke digitalisering som et verktøy for å skape et mer åpent, effektivt og inkluderende
4 samfunn. Dette vil gi innbyggerne bedre tilgang til offentlige tjenester og informasjon.

5
6 Offentlig forvaltning må moderniseres ved å implementere digitale løsninger, inkludert
7 kunstig intelligens, for å forenkle saksbehandling, redusere ventetider og forbedre kvaliteten
8 på tjenestene. I tillegg vil vi etablere en digital plattform som samler alle offentlige tjenester,
9 dokumenter og informasjon på ett sted, slik at innbyggerne enkelt kan få tilgang til det de
10 trenger.

11
12 Systemene det offentlige bruker, må gjøre offentlige data tilgjengelige for alle innbyggere,
13 noe som vil fremme innovasjon, forskning og demokratisk deltakelse. Videre er det viktig å
14 styrke innsynet i politiske prosesser og beslutninger ved hjelp av digitale verktøy.

15
16 Det er nødvendig å utvikle digitale plattformer for medvirkning, slik at innbyggere kan gi
17 tilbakemeldinger, delta i høringer og påvirke politiske beslutninger. Vi bør også legge til rette
18 for digitale avstemninger i lokalvalg og folkeavstemninger, slik at det blir enklere for folk å
19 delta aktivt.

20
21 Vi vil implementere programmer i skolene som fokuserer på å utvikle elevenes digitale
22 ferdigheter, særlig innen kritisk tenkning, mediekunnskap og digital etikk. For voksne kan det
23 tilby digitale kurs for å styrke arbeidslivskompetansen i en stadig mer digitalisert verden.
24 Det er essensielt å utvikle strenge retningslinjer for personvern og datasikkerhet i offentlig
25 forvaltning for å sikre både innbyggernes data og nasjonalt kritisk informasjon.

26
27 Samfunnskritisk informasjon må sikres etter høyeste tilgjengelige standard. I tillegg må vi
28 sørge for at innbyggerne får informasjon om sine rettigheter knyttet til data og personvern.
29 Vi vil tilby støtteordninger for små og mellomstore bedrifter som utvikler innovative digitale
30 løsninger.

31
32 Vi oppfordrer til samarbeid mellom offentlig sektor og teknologiindustrien for å utvikle og
33 implementere nye digitale verktøy, herunder sikre en trygg og universell offentlig digital
34 signatur.

35
36 **Fremskrittspartiet vil:**

- 37 • utvikle en samordnet digitaliseringsstrategi med klare mål og milepæler
- 38 • opprette en helhetlig digital plattform for offentlige tjenester
- 39 • implementere åpne data-initiativer for å tilgjengeliggjøre offentlige data
- 40 • ta i bruk digitale verktøy for å gi innsyn i politiske beslutningsprosesser
- 41 • opprette digitale medvirkningsplattformer for tilbakemeldinger og høringer
- 42 • innføre digitale kompetanseprogrammer i skolen fra tidlig alder
- 43 • tilby digitale kurs for voksne gjennom lokale utdanningsinstitusjoner
- 44 • implementere strenge retningslinjer for sikring av data i offentlig sektor
- 45 • fremme partnerskap mellom offentlig sektor og teknologibedrifter gjennom felles
46 prosjekter

47

48 **Kunstig intelligens (KI) i Norge**

49 Kunstig intelligens (KI) er i ferd med å forandre samfunnene våre på en måte vi knapt kunne
50 forestille oss for noen år siden. Fra helsetjenester og offentlig forvaltning til utdanning og
51 næringsliv, ser vi allerede hvordan KI kan revolusjonere måten vi lever og jobber på. Med

1 denne kraften kommer et stort ansvar. Derfor er det viktig at vi i Norge tar et aktivt ansvar for
2 hvordan KI utvikles, implementeres og benyttes, slik at vi sikrer at teknologien tjener
3 samfunnets beste.

4
5 For at KI skal være et verktøy for god samfunnsutvikling, må det respektere grunnleggende
6 etiske prinsipper. Menneskers verdighet og rettigheter skal alltid være i sentrum, og KI må
7 være transparent i sin beslutningsprosess. Vi må sørge for at innbyggerne forstår hvordan og
8 hvorfor beslutninger tas, og at de som utvikler og bruker KI kan holdes ansvarlige for
9 konsekvensene av disse beslutningene. I tillegg må KI være åpen for offentlig granskning,
10 spesielt når det gjelder bruken av persondata og beslutningstaking som påvirker
11 enkeltpersoner.

12
13 Sikkerhet er en hjørnestein i et KI-rammeverk. KI-systemer må være trygge både for
14 enkeltpersoner og samfunnet som helhet. Dette krever grundig testing før implementering,
15 samt kontinuerlig overvåking for å unngå både utilsiktede feil og ondsinnet misbruk av
16 teknologien. Risikovurderinger bør inngå som en obligatorisk del av utviklingen av KI-
17 løsninger, særlig når det gjelder offentlige tjenester og helsevesenet, der feil kan ha alvorlige
18 konsekvenser for individers liv og helse.

19
20 KI er avhengig av store mengder data, ofte inkludert sensitive personopplysninger. Det er
21 derfor helt avgjørende at personvern alltid ivaretas på høyeste nivå. Norge må implementere
22 strenge personvernregler som sikrer at alle som bruker KI har kontroll over sine egne data.
23 Dette inkluderer retten til å forstå hvordan dataene deres brukes og muligheten til å trekke
24 samtykke. Vi må samtidig sikre at AI-utviklingen er i tråd med internasjonale
25 personvernstandarder som GDPR.

26
27 For å bygge og opprettholde tilliten til KI-teknologi, er åpenhet en nøkkelfaktor. Folk må ha
28 rett til å vite hvordan deres data brukes, og hvordan algoritmer og systemer tar beslutninger.
29 Dette innebærer ikke bare transparens i bruken av data, men også muligheten for
30 uavhengige eksperter å gjennomgå og vurdere algoritmer og datasett. Ved å sikre en kultur
31 av åpenhet og ansvarlighet, kan vi bygge et KI-økosystem som er rettferdig og tillitsfullt.

32
33 KI vil også ha betydelig innvirkning på arbeidsmarkedet, og det er viktig å ha planer for å
34 støtte de som blir berørt. Vi må sikre at det finnes omskoleringsprogrammer og tiltak for å
35 hjelpe arbeidsstyrken med å tilpasse seg en digitalisert økonomi. Samtidig bør KI brukes til å
36 løse viktige samfunnsutfordringer, som klima, helse og utdanning, og bidra til å fremme
37 mangfold og inkludering, samt effektivisere offentlig sektor

38
39 KI er et globalt fenomen, og derfor vil internasjonalt samarbeid være avgjørende for å
40 håndtere de utfordringene som følger med teknologien. Norge må aktivt bidra til utviklingen
41 av globale standarder og beste praksis, samtidig som vi samarbeider med andre nasjoner for
42 å forby farlige teknologier, som autonome våpen, som kan true internasjonal sikkerhet.

43
44 For at Norge skal være i front i utviklingen av KI, er det viktig at vi jobber for et ansvarlig og
45 fremtidsrettet regelverk. Fremskrittspartiet ønsker å legge til rette for en offensiv satsing på
46 KI som et redskap for bedre offentlige tjenester, helsetjenester og økonomisk utvikling.
47 Samtidig må vi sikre at KI blir utviklet og brukt på en trygg, etisk og ansvarlig måte, med
48 respekt for både individets rettigheter og samfunnets interesser.

49 50 **Fremskrittspartiet vil:**

- 51 • støtte etablering av et rammeverk for risikovurdering av KI-utvikling på tvers av ulike
- 52 områder
- 53 • sørge for at myndighetene fører tilsyn med utviklingen og bruken av KI, spesielt i
- 54 offentlig sektor og helsetjenester

- 1 • implementere KI som fag i skolen for å forberede fremtidige generasjoner på de
- 2 utfordringene og mulighetene KI bringer
- 3 • skape et miljø for innovasjon og forskning på KI, samtidig som personvern og etikk er
- 4 i høysetet
- 5 • effektivisere offentlig sektor ved å bruke KI for å forbedre tjenestelevering og
- 6 redusere saksbehandlingstider

7
8
9
10
11
12
13
14

15 **ARBEID OG VELFERD**

16 Dagens velferdssystem baserer seg i utgangspunktet på prinsippet om at alle som kan, skal
17 klare seg selv, leve av egen inntekt og ta vare på seg selv og sin egen familie. De som ikke
18 makter dette av blant annet helsemessige årsaker, skal få hjelp til å leve et verdig liv.
19 Samtidig må velferdspolitikken innrettes slik at det alltid vil være lønnsomt å arbeide.

20
21

22 ***Arbeidsliv***

23 Fremskrittspartiet støtter den enkeltes rett til full organisasjons- og avtalefrihet. Det skal være
24 opp til den enkelte hvorvidt man ønsker å organisere seg eller ikke. Vi forholder oss til
25 inngåtte avtaler i arbeidslivet.

26

27 Et sterkt trepartssamarbeid mellom arbeidsgiversiden, arbeidstakersiden og myndighetene
28 har vist seg å være vellykket for å sikre forutsigbare rammevilkår, nødvendig moderasjon og
29 evne til omstilling. Dette forutsetter at alle berørte parter blir hørt og behandlet som
30 likeverdige aktører i samarbeidet.

31

32 Vi mener det er lokalt i den enkelte bedrift man best kjenner behovene og
33 konkurransesituasjonen. Den sentrale potten ved lønnsforhandlingen bør derfor reduseres
34 for å kunne øke andelen til lokale forhandlinger.

35

36 Sykefraværet er høyt, og dette går utover både den enkelte arbeidstaker og arbeidsgivere.
37 Reduserte helsekøer og raskere behandling i helsevesenet vil bidra til at flere kan komme
38 raskere tilbake i jobb. Derfor må vi se helsebudsjettet i sammenheng med folketrygdens
39 utgifter til sykepenger og andre ytelser til arbeidstakere som ikke kan delta i yrkeslivet pga.
40 helserelaterte lidelser.

41

42 Det er også behov for en gjennomgang av eksisterende velferdsordninger og regelverket
43 knyttet til disse, for å sikre at ordningene er målrettede og effektive. Det er avgjørende at de
44 arbeids- og velferdspolitiske virkemidlene innrettes på en slik måte at arbeid alltid skal lønne
45 seg, og slik at den enkelte får utnyttet sin reelle arbeidsevne til gagn for seg selv og for
46 samfunnet. Det er samtidig behov for et regelverk som sikrer bedre og tettere oppfølging av
47 de som ikke klarer å stå i arbeid.

48

49 Vi vil at arbeidslivet skal være trygt, fleksibelt og familievennlig, med plass til alle. Faste, hele
50 stillinger skal være hovedregelen i norsk arbeidsliv. Arbeidslivets lover og tilhørende
51 bestemmelser må likevel reflektere at arbeidsgivere, ansatte og forbrukere ønsker og har

1 behov for større grad av fleksibilitet i arbeidshverdagen. Arbeidsmiljøloven og tilhørende
2 bestemmelser må være utformet slik at en kan sikre høy verdiskaping i både privat og
3 offentlig sektor, men samtidig ivareta den enkelte virksomhet og arbeidstaker på en god
4 måte.

5
6 Arbeidsmiljøloven må tilpasses et arbeidsliv i kontinuerlig endring. Det må være rom for
7 fleksibilitet slik at en kan inngå lokale, bransjevis eller individuelle avtaler om arbeidstid og
8 øvrige betingelser tilpasset det markedet den enkelte arbeidsgiver opererer i. Målet er å
9 trygge arbeidsplasser. Lov- og avtaleverk må videre ivareta arbeidstakere, og sikre at en får
10 forsvarlige og anstendige lønns- og arbeidsbetingelser, deriblant gjennom nasjonal
11 minstelønn og fornuftige rammer for arbeidstid.

12
13 For å bekjempe svart arbeid og gjøre det enklere for flere å komme inn i det ordinære
14 arbeidsmarkedet vil vi foreslå en prøveordning med fradrag for dokumenterte utgifter til
15 renhold i egen bolig.

16
17 Det er viktig å legge til rette for alternative former for turnuser i arbeidslivet. Alternative
18 former for turnus har gitt gode resultater både for brukere og ansatte innen helse- og
19 omsorgstjenesten flere steder i landet. Medlever turnus har eksempelvis gitt brukerne en mer
20 stabil og forutsigbar hverdag, samtidig som de ansatte har fått lengre friperioder. Mye kan
21 tyde på at slike turnusordninger bidrar til bedre ressursutnyttelse, en mer stabil hverdag for
22 brukerne, lavere sykefravær og færre deltidsstillinger.

23
24 **Fremskrittspartiet vil:**

- 25 ● støtte avtaler inngått mellom partene i arbeidslivet
- 26 ● ivareta retten til å stå uorganisert
- 27 ● tilpasse arbeidsmiljøloven for å sikre at flere får tilgang til arbeid, helt eller delvis
- 28 ● sikre adgang til å avtale lokale turnuser og andre alternative arbeidstidsbestemmelser
- 29 ● ha flere midler til bedriftsintern opplæring for å bidra til omstilling og motvirke utstøting
30 fra arbeidslivet
- 31 ● at adgangen til innleie fra bemanningsforetak for arbeid av midlertidig karakter blir
32 mulig igjen

33
34

35 ***Sykelønnsordningen***

36 Vi vil ha en god sykelønnsordning som i likhet med dagens ordning, sikrer den enkelte en
37 trygg og forutsigbar inntekt ved sykdom. Langtidsfraværet er høyt i Norge, og det er behov
38 for en kartlegging av de viktigste årsakene til det høye sykefraværet for å sikre en
39 bærekraftig ordning for fremtiden. Regelverket og praktiseringen av dette må gjennomgås for
40 å få et grunnlag til å vurdere forbedringer som bidrar til lavere sykefravær. Kapasitet og
41 behandlingstid i helsevesenet må også inngå i denne kartleggingen for å belyse
42 sammenheng mellom sykefravær og helsekøer/ventetid i spesialisthelsetjenesten.
43 Gjennomgangen må foretas i samarbeid med partene i arbeidslivet.

44
45 Graderte sykmeldinger bør i større grad benyttes der dette kan bidra til å ivareta og
46 opprettholde den enkeltes arbeidsevne. Arbeidsgivere bør sikres flere verktøy for å følge opp
47 den enkelte arbeidstaker og det må gis bedre og tettere oppfølging av de som ikke klarer å
48 stå i arbeid. NAVs arbeid med å følge opp sykemeldte må styrkes, samtidig som de
49 arbeidsrettede rehabiliteringstjenestene i spesialisthelsetjenesten må utnyttes bedre.

50
51 For mange pasienter med alvorlige diagnoser, som krever et langvarig behandlingsløp, kan
52 den lovfestede sykepengeperioden bli for kort. Sykelønnsordningen bør derfor sikres for de

1 som har alvorlige sykdommer.

2

3 Vi vil også innføre en tidskontoordning hvor sykepengenes varighet avhenger av
4 sykemeldingsandel, men samtidig innenfor en maksimalperiode på inntil 2 år. Pårørende til
5 alvorlig syke skal ha rett til tidsbegrenset pleielønn når de pleier sine nærmeste.

6

7 **Fremskrittspartiet vil:**

- 8 ● sikre en god og forutsigbar sykelønnsordning for alle arbeidstakere uavhengig av
9 alder og stillingsgrad
- 10 ● innføre en tidskontoordning som sikrer gode muligheter for å stå delvis i arbeid under
11 sykemelding
- 12 ● at det skal legges bedre til rette for å få flere med nedsatt arbeidsevne i jobb
- 13 ● vurdere endringer i arbeidsgiverperioden for å få flere raskere tilbake i arbeid
- 14 ● at det skal innføre en egen kontaktperson i lokale NAV-kontor som arbeider med
15 sykefraværsoppfølging i samarbeid med bedriften
- 16 ● at NAV skal delta i dialogmøter med arbeidsgiver og ansatt etter fire uker, for å finne
17 løsninger for at den ansatte skal klare å være i helt eller delvis i arbeid

18

19 ***Dagpenger***

20 Fremskrittspartiet vil opprettholde en ordning med dagpenger for dem som av forskjellige
21 grunner blir arbeidsledige i en periode. Arbeidssøkere må være geografisk mobile og
22 akseptere arbeid i alle deler av landet. Vi ønsker fleksibilitet og trinnvis avkortning av
23 dagpenger i forbindelse med midlertidige vikaransettelser, slik at flere kan få innpass i
24 arbeidslivet.

25

26 Det vil være naturlig med fleksible ordninger for permitteringer, lønnsgarantier og enkelte
27 andre ordninger knyttet til dagpengeutbetaling, slik at ordningene tilpasses situasjonen i
28 arbeidsmarkedet.

29

30 **Fremskrittspartiet vil:**

- 31 ● lovfeste regler som regulerer permitteringsadgang
- 32 ● justere permitteringsordningene i takt med arbeidsmarkedet
- 33 ● at man må ta jobber som er tilgjengelig også i andre deler av landet
- 34 ● at man mister retten til ytelser fra det offentlige dersom man ikke tar arbeid av
35 overbevisningsrunner

36

37

38 ***Inkluderende arbeidsliv***

39 Altfor mange i yrkesaktiv alder står utenfor arbeidslivet. Arbeidsmarkedstiltakene er blant de
40 viktigste virkemidlene i det arbeidsrettede velferdsapparatet, og attførings- og
41 vekstbedriftene er sentrale aktører for å lykkes med å inkludere flere med nedsatt
42 arbeidsevne i arbeidslivet. Målet må være å få flest mulig raskest mulig sysselsatt i ordinært
43 arbeid. Det må derfor arbeides tettere med den enkelte gjennom karriereveiledning og det
44 må gis individuell oppfølging og kartlegging av arbeidsevne, ferdigheter og styrke
45 motivasjonen for å komme i arbeid, gjennom utdanning eller praksisplass.

46

47 Samarbeidet mellom attførings- og vekstbedriftene og det ordinære arbeidslivet må styrkes
48 og videreutvikles, og det må legges til rette for at flere aktører kan godkjennes og tilby
49 arbeidsmarkedstiltak. NAV må i større grad bruke eksterne leverandører, som kan tilby
50 varierte og tilpassede arbeidsmarkedstiltak, slik at flere personer får muligheten til å komme i

1 jobb. Det bør også innføres et forsøk med fritt brukervalg for enkelte tiltaksplasser. Samtidig
2 må tiltaksstrukturen forenkles og avbyråkratiseres.

3
4 Det må legges økonomiske insentiver til grunn for å inkludere flere i arbeid. Arbeidsgivere
5 som inkluderer mennesker med nedsatt funksjonsevne, skal være trygge på at de får
6 økonomisk bistand og kompensasjon for tilretteleggingen.

7
8 Personer med nedsatt funksjonsevne må sikres bedre mulighet til å delta i arbeidsliv og
9 utdanning. Vi mener staten og kommunen må ta et større ansvar for å ansette personer med
10 nedsatt funksjonsevne enn de gjør i dag. Målet om at fem prosent av nye stillinger i
11 offentlig sektor skal besettes av personer med funksjonsnedsettelse må være gjeldende
12 både for stat, kommuner og fylkeskommuner. Vi er opptatt av at arbeidet med å sikre et
13 inkluderende arbeidsliv må gjøres i samarbeid med organisasjoner for personer med nedsatt
14 funksjonsevne.

15
16 Fremskrittspartiet mener det er viktig at personer med nedsatt funksjonsevne klarer å stå i
17 utdanning og arbeid. Ordningen med funksjonsassistanse, som i dag sikrer den enkelte
18 praktisk hjelp i forbindelse med arbeid, må derfor rettighetsfestes og finansieres som
19 overslagsbevilgning. Ordningen bør utvides til å gjelde også under utdanning, slik at den
20 enkelte har mulighet til å delta i utdanning.

21
22 Arbeids- og utdanningsreiser er en helt avgjørende ordning for mange personer med nedsatt
23 funksjonsevne som trenger transport til og fra arbeid eller utdanning, men som ikke kan
24 nyttiggjøre seg ordinært transporttilbud. Dette tilbudet bør gjøres til en varig ordning slik at
25 personer med nedsatt funksjonsevne kan delta i arbeidslivet.

26 27 **Fremskrittspartiet vil:**

- 28 ● ha nok tilgjengelige tiltaksplasser for å møte svingninger i arbeidslivet
- 29 ● bidra til å styrke samarbeidet mellom arbeidsmarkedsbedriftenes utdanningstilbud,
30 næringslivet og de videregående skolene
- 31 ● styrke tilretteleggingstilskuddsordningen på arbeidsplassene
- 32 ● innføre et fleksibelt lønnstilskudd for å få flere med nedsatt arbeidsevne inn i
33 arbeidslivet
- 34 ● gjøre ordningen med arbeids- og utdanningsreiser om til en varig ordning
- 35 ● ordningen med funksjonsassistanse må utvides til å gjelde utdanning, samt
36 rettighetsfestes og finansieres som overslagsbevilgning.
- 37 ● at målet om at fem prosent av nye stillinger i offentlig sektor skal besettes av
38 personer med funksjonsnedsettelse skal være gjeldende både for stat,
39 fylkeskommune og kommunene

40
41

42 ***Personer med nedsatt funksjonsevne***

43 Personer med nedsatt funksjonsevne skal i størst mulig grad få like muligheter til å fungere i
44 samfunnet som alle andre. Det må legges til rette for at personer med nedsatt funksjonsevne
45 i størst mulig grad skal kunne ta utdanning og arbeide slik at den enkelte får realisert sine
46 evner. Samfunnet må legge til rette ved at offentlige bygg og det offentlige rom følger
47 prinsippene for universell utforming.

48
49 Fremskrittspartiet mener at intensjonene i FN-konvensjonen for rettighetene til mennesker
50 med nedsatt funksjonsevne (CRPD) må følges opp, og at dette må ivaretas gjennom norsk
51 lovgiving

52

1 Personer som på grunn av sykdom eller skade får nedsatt arbeidsevne, skal sikres rask
2 rehabilitering og nødvendige hjelpetiltak slik at de fortsatt kan delta i arbeidslivet.
3 Rehabilitering og habilitering skal være rettighetsfestet.

4
5 Ordningen med tilrettelagt transport (TT-ordningen) er svært ulik fra fylke til fylke. Vi vil ha en
6 Nasjonal transportordning (TT-ordning) med like rettigheter for personer med nedsatt
7 funksjonsevne og spesielt transportbehov. Målsettingen er at personer med nedsatt
8 funksjonsevne ikke skal hindres i å ha et aktivt og selvstendig liv.

9
10 Psykisk utviklingshemmede skal så langt som mulig gis like muligheter til å fungere i
11 samfunnet som andre. Forholdene må derfor legges til rette for at psykisk
12 utviklingshemmede kan leve et så normalt liv som mulig, både ved å delta i arbeid,
13 fritidsaktiviteter og ha samme frihet som andre til å velge boform.

14
15 Dette ønsker vi å gjøre ved å iverksette en opptrappingsplan for tilpasset utdanning og
16 arbeid. Vi ønsker en gjennomgang av livssituasjonen, levekår og tjenester for psykisk
17 utviklingshemmede i Norge, med sikte på å forbedre tjenestene for brukerne.

18
19 Brukerstyrt personlig assistent (BPA) er et verktøy for å gi mennesker med
20 funksjonsnedsettelse muligheten til et mest mulig normalt og verdig liv. Vi vil forskriftsfeste
21 dagens retningslinjer for BPA for å sikre at lovens intensjon blir oppfylt. Vi vil også at BPA
22 skal rettighetsfestes som et likestillingsverktøy, ikke som en del av helselovgivningen. Det
23 må ikke være til hinder for at helsetjenester kan gis som en del av BPA. Tilbudet bør
24 finansieres av staten gjennom NAV gjennom overslagsbevilgning. Retten til BPA skal også
25 gjelde under utdanning.

26 27 **Fremskrittspartiet vil:**

- 28 ● ha opptrappingsplan for tilpasset utdanning og arbeid for psykisk utviklingshemmede
- 29 ● foreta en gjennomgang av livssituasjon, levekår og tjenester for psykisk
- 30 utviklingshemmede i Norge
- 31 ● etablere en nasjonal transportordning (TT) for personer med nedsatt funksjonsevne
- 32 med stort transportbehov
- 33 ● videreutvikle BPA som et likestillingsverktøy, organisert under NAV og gjennom
- 34 overslagsbevilgning
- 35 ● tydeliggjøre regelverket om personer med nedsatt funksjonsevnes rett til å motta
- 36 tjenestene i valgfri bolig
- 37 ● fjerne aldersgrense for å kunne få ledsager
- 38 ● at kommunen ikke skal kunne tvangs plassere unge på sykehjem mot sin vilje
- 39 ● innføre en lovfestet plikt for alle kommuner til å tilby ledsagerbevis, samt sørge for at
- 40 alle som mottar offentlig støtte skal godta ledsagerbevis

41 42 43 44 ***Midlertidige ansettelser***

45 Faste ansettelser skal være hovedregelen i Norge, og utgangspunktet for å sikre trygge
46 arbeidsplasser. Tidsavgrensede midlertidige ansettelser er imidlertid nødvendig for
47 rekruttering, og det er spesielt viktig for bransjer med stor variasjon i arbeidsmengde. Det
48 kan gi flere en vei inn på arbeidsmarkedet, og på den måten få arbeidserfaring.
49 Fremskrittspartiet mener derfor det må gis en generell adgang til midlertidig ansettelse i 12
50 måneder.

51

1 De fleste som får en midlertidig ansettelse, og som dermed får vist seg frem, ender opp med
2 å få fast arbeid. Hvis arbeidsgivere bryter forutsetningene for midlertidighet, bør de kunne
3 ilegges restriksjoner og eventuelt gis forbud mot å ansette midlertidig.

4 5 **Fremskrittspartiet vil:**

- 6 • gi flere muligheten til å komme ut i arbeid ved sikre adgang til midlertidige ansettelser
- 7 • at flere med nedsatt arbeidsevne skal gis reell adgang til arbeid tilpasset
- 8 arbeidsevnen

11 **NAV**

12 Et velfungerende NAV er forutsetningen for at velferdsytelsene forvaltes på en god og riktig
13 måte. Brukerperspektivet og brukernes rettsikkerhet må styrkes gjennom å tilbakeføre
14 kompetanse til NAV lokalt, slik at man sikrer bedre bistand og oppfølging av brukerne.
15 Dagens organisering i NAV med en statlig og en kommunal del fremstår som en uoversiktlig
16 og krevende organisering. Vi vil samle den statlige og kommunale delen i én styringslinje. En
17 enhetlig organisering skal gi mer sømløs oppfølging av brukere og gi bedre rom for
18 forenkling av dagens lovverk og ytelser.

19
20 Det er i dag svært mange ulike ytelser og ordninger gjennom NAV. Vi mener det er blitt
21 uoversiktlig og svært kostbart å administrere, i tillegg til at kommunale ordninger og
22 ordninger gjennom NAV kan virke til dels overlappende. Det bør være et mål å redusere
23 antall ytelser og ordninger for å gjøre ordningene mer oversiktlige for brukere, men også for
24 å frigjøre ressurser til oppfølging og veiledning av brukere som står utenfor arbeidslivet.

25
26 For å inkludere flere i arbeidslivet og gi mennesker en reell mulighet til å bo hjemme i egen
27 bolig må hjelpemiddelapparatet fungere godt. Utstyr som kan bidra til å heve funksjonsevne
28 og mulighet til å delta i arbeid, skal prioriteres. Vi mener dagens hjelpemiddelordninger kan
29 oppfattes tungvinte og byråkratiske og vil arbeide for å forenkle og styrke ordningene. Vi
30 ønsker å gjennomgå lovverket og ansvarsfordelingen for tildeling av hjelpemidler mellom
31 hjelpemiddelsentralene og kommunen, for å sikre at brukers behov og ønsker kan
32 imøtekommes i større grad enn i dag.

33 34 **Fremskrittspartiet vil:**

- 35 • slå sammen den statlige og kommunale delen av NAV til en statlig enhet
- 36 • videreføre arbeidet med å gjøre NAV mer brukerrettet
- 37 • gi brukerne rett til å bytte veiledere/saksbehandlere i NAV og NAV-kontor
- 38 • overføre det økonomiske ansvaret for økonomisk sosialhjelp til NAV/staten
- 39 • sikre økt rettssikkerhet gjennom å styrke NAV-ombudet
- 40 • styrke kompetansen i NAV
- 41 • forenkle og redusere antall ytelser
- 42 • styrke samarbeidet mellom NAV og fastlege, for å kunne ta beslutninger som bedre
- 43 ivaretar brukere

44 45 **Sosialhjelp og offentlige støtteordninger**

46 Hjelp til selvhjelp skal være det bærende prinsippet innenfor sosialtjenesten. Den lovmessige
47 aktivitetsplikten for sosialhjelpsmottakere under 30 år, bør utvides til å gjelde alle
48 sosialhjelpsmottakere i arbeidsfør alder med mindre det er helt åpenbart at de ikke kan delta
49 på aktiviteter.

50
51 Der manglende norskferdigheter vurderes som en av årsakene til manglende arbeid, skal det
52 stilles krav om deltakelse på norskopplæring. Uteblivelse fra slik deltakelse må få

1 konsekvenser for brukeren. Det skal ikke være attraktivt å velge sosialhjelp fremfor arbeid
2 selv om man har begrensede muligheter på arbeidsmarkedet. Vi vil gjøre sosialhjelpen om til
3 et statlig ansvar under NAV, sammen med ansvaret for arbeid og trygd.
4

5 Fremskrittspartiet mener det må stilles større krav for å motta offentlige tjenester, ytelser og
6 støtteordningen. Det må derfor innføres aktivitetsplikt til flere offentlige tjenester, ytelser og
7 støtteordninger. Aktivitetsplikt skal gjelde for personer i arbeidsfør alder, med mindre det er
8 helt åpenbart at de ikke vil kunne delta i aktiviteter.
9

10 Sosialhjelpen skal være en midlertidig ytelse og ikke noe folk skal leve av over tid. For å få
11 flere i arbeid må det lønne seg å arbeide. Det bør derfor utredes et maksimalt tak for hvor
12 mye en kan motta i offentlige støtteordninger, og nivået på støtteordningene bør innrettes slik
13 at man alltid skal gå opp i inntekt om man begynner å arbeide.
14

15 Kvalifiseringsstønad har de senere årene vist gode resultater og det er gjort flere endringer i
16 vilkår for deltakelse. Stønaden bør gis til alle over 18 år som har mottatt sosialstønad i mer
17 enn seks måneder for å gi et tilpasset heltidsprogram med tett oppfølging, med mål om
18 kvalifisering og arbeid.
19

20 Det er viktig å finne innovative løsninger på de sosiale utfordringene man står overfor i
21 samfunnet. Vi ønsker økt satsing og stimulering til sosialt entreprenørskap og prosjekter med
22 arbeidstrening for unge sosialhjelpsmottakere, samt et tettere samarbeid mellom det
23 offentlige og private for å løse de sosiale utfordringene.
24

25 Enkelte sosialhjelpsmottakere sliter med å styre sin egen økonomi og trenger av den grunn
26 mer sosialhjelp. Etter dagens regler skal NAV tilby økonomisk veiledning og kan tilby
27 økonomisk forvaltning. Økonomisk veiledning og økonomisk forvaltning kan derimot ikke
28 pålegges for sosialhjelpsmottakere, selv om NAV mener at mottakeren trenger det. Det bør
29 derfor innføres en mulighet for NAV å pålegge sosialhjelpsmottakere økonomisk veiledning
30 og økonomisk forvaltning der det er behov for dette
31

32 Barn under 18 år som bor hjemme, må få anledning til å ha egen inntekt inntil den
33 skattemessige friinntektsgrensen, uten at dette fører til avkortning av foreldres sosialhjelp.
34 Dette vil motivere barn av sosialhjelpsmottakere til å søke mot arbeidslinjen fremfor
35 stønadslinjen.
36

37 Mange som har kjempet seg ut av avhengighet og vanskelige livssituasjoner, og som vil
38 tilbake til arbeidslivet, opplever at store gjeldsbyrder og uregulert inkassopraksis presser
39 dem tilbake til økonomisk usikkerhet. Dette fører ofte til at personer som kunne vært en
40 ressurs for samfunnet, heller blir avhengige av uføretrygd eller sosialhjelp.
41

42 Dagens system for gjeldssanering har en saksbehandlingstid som ofte tar over 5 år. Dette er
43 altfor lang tid for mange som allerede står i en vanskelig situasjon. Vi vil arbeide for redusere
44 saksbehandlingstiden, spesielt for tidligere rusavhengige som har vist vilje til å tilbakeføre
45 seg selv til arbeidslivet.
46

47 **Fremskrittspartiet vil:**

- 48 ● innføre aktivitetsplikt for alle sosialhjelpsmottakere i arbeidsfør alder
- 49 ● at barnetrygd og stønader fra NAV skal komme til fratrukk for utmålingen av sosialhjelp
- 50 ● arbeide for å redusere saksbehandlingstiden for gjeldssanering
- 51 ● innføre et øvre tak på hvor mye man kan få i samlet sosiale ytelser
- 52 ● vil stille krav om deltakelse på norskopplæring
- 53 ● gjøre det mulig å pålegge sosialhjelpsmottakere økonomisk veiledning og økonomisk
- 54 forvaltning
- 55

1

2 ***Arbeidslivskriminalitet***

3 Arbeidslivskriminalitet representerer en stor utfordring i arbeidslivet, som rammer både
4 arbeidstakere og arbeidslivets aktører. Over tid har arbeidslivskriminalitet utviklet seg til å bli
5 stadig mer sofistikert og krevende. Det innebærer at innsatsen for bekjempelse av denne
6 typen kriminalitet må forsterkes og koordineres bedre mellom offentlige etater.

7

8 **Fremskrittspartiet vil:**

- 9 • etablere et tettere og mer effektivt samarbeid mellom finanssektoren, justissektoren
10 og arbeidslivssektoren for å bekjempe den økende sammenhengen mellom
11 arbeidslivskriminalitet og økonomisk kriminalitet
- 12 • prioritere utvikling og implementering av systemer som muliggjør deling av
13 seriøsitetsinformasjon og annen relevant data i sanntid. Dette inkluderer samarbeid
14 innen både øk- og a-krimisamarbeidet, på tvers av offentlige etater og med private
15 virksomheter.

16

17

18 ***Folketrygden***

19 Folketrygden skal fungere som en forsikringsordning for innbyggerne ved sykdom, uførhet og
20 alderdom. Arbeidstakere skal betale premie til folketrygden for å opparbeide seg rettigheter
21 til ytelser ved behov. Ytelser fra folketrygden skal være en lovfestet rettighet, ikke en sosial
22 ytelse som er avhengig av politiske prioriteringer. Midlertidige ytelser fra Folketrygden må
23 tilpasses slik at de gir økonomiske insentiver til å søke seg ut i arbeid, eller å gå tilbake til
24 arbeid. Varige ytelser må gis på et nivå som sikrer mulighet for et verdig liv.

25

26 Premien til folketrygden skal fastsettes av Stortinget i de årlige statsbudsjettene. Den skal
27 være delt i to deler, en helsedel og en pensjonsdel.

28

29 **Fremskrittspartiet vil:**

- 30 • at Folketrygdens ytelser skal være bærekraftige og stimulere til arbeid for de som er
31 arbeidsføre, uavhengige av alder.
- 32 • at løpende pensjoner skal gis årlig regulering som sikrer økt kjøpekraft
- 33 • fjerne avkortning av alderspensjon for gifte og samboende

34

35

36 ***Offentlig tjenestepensjon***

37 Pensjonssystemet bør være så enkelt å forstå at folk flest kan finne ut hva de kan forvente i
38 fremtidige pensjonsytelser. Dette kan være avgjørende for folks økonomiske disposisjoner.
39 Det er liten tvil om at pensjonsreformen har sørget for et mer komplisert og uoversiktlig
40 pensjonssystem.

41

42 Det er uheldig at vi fortsatt har delvis forskjellige pensjonssystemer i privat og offentlig
43 sektor. Det er behov for å endre de offentlige tjenestepensjonene slik at det blir samsvar
44 mellom pensjonssystemet i privat og offentlig sektor.

45

46 Vi ønsker å fjerne den såkalte samordningsfellen, som innebærer at mange offentlig ansatte
47 får lavere tjenestepensjon dersom de jobber etter at de har fylt 67 år.

48

49 **Fremskrittspartiet vil:**

- 50 • sikre ytterligere harmonisering av pensjonsregler for offentlig og privat virksomhet

- 1 • at pensjonssystemet skal sikre at det er lønnsomt å stå lenger i arbeid
- 2 • fjerne samordningsfellen

5 **Alderspensjon**

6 Pensjon skal sikre muligheten til en verdig pensjonisttilværelse og økonomisk trygghet i
7 alderdommen. Folketrygden skal omfatte pensjonsytelser til alle folketrygdens medlemmer
8 ved oppnådd pensjonsalder og sikre mulighet til en verdig alderdom.

9
10 Pensjonsrettigheter er individuelle rettigheter opptjent gjennom innbetaling av premie til
11 folketrygden. Premien skal deles mellom arbeidstaker og arbeidsgiver. Den enkelte kan selv
12 velge tidspunktet for å ta ut opparbeidet pensjon etter fylte 62 år. Pensjonsytelsen skal stå i
13 forhold til innbetalt premie og opparbeidede rettigheter.

14
15 De som ønsker det, skal kunne jobbe så lenge de vil og skal opptjene pensjonsrettigheter så
16 lenge man jobber. Aldersgrensen på 75 år for å kunne opptjene pensjonsrettigheter må
17 derfor fjernes. Vi er opptatt av at pensjonssystemet skal være forutsigbart med faste
18 aldersgrenser, og støttet derfor ikke pensjonsforliket med levealdersjusteringer og normert
19 pensjonsalder.

20
21 Pensjonisten kan velge å ta ut den delen av sin oppsparte pensjonsformue som overstiger
22 garantipensjonsnivået, som en engangsutbetaling - beregnet med utgangspunkt i en på
23 forhånd fastsatt levealder for hvert årskull. Løpende pensjoner ytes livet ut.

24
25 Fremskrittspartiet er opptatt av at minstepensjonister skal sikres en anstendig pensjon.
26 Minsteytelser skal reguleres med lønnsutviklingen og ikke være årskullspesifikk, og
27 skattesystemet må løpende tilpasses slik at minstepensjon fortsetter å være skattefri.
28 Opparbeidet pensjon skal ikke avkortes på bakgrunn av tilleggsinntekt, sivil status eller
29 boforhold. Vi vil fortsette arbeidet med å fjerne den gjenværende avkortningen. Pensjonen
30 skal heller ikke underreguleres slik at pensjonistenes kjøpekraft reduseres.

31
32 Personer som ønsker pensjonsytelser utover det nivået folketrygdens alderspensjon
33 innebærer, må selv sørge for dette gjennom private avtaler med for eksempel
34 forsikringselskaper eller spareavtaler i bank. Årlig innskudd inntil halvparten av
35 folketrygdens grunnbeløp (1/2 G) skal være fradragsberettiget.

36
37 Det er en betydelig mangel i pensjonssystemet at det ikke finnes en bedre ordning som
38 ivaretar folk i yrker med særskilte belastninger der det er vanskelig å stå i arbeid frem til
39 ordinær pensjonsalder. Det må derfor opprettes en ordning som bedre ivaretar disse på en
40 forutsigbar måte.

41
42 Det skal ikke gis bedre ytelser til personer uten opptjening enn til innbyggere med lang botid
43 og opptjening i folketrygden. Særytelser som supplerende stønad skal avvikles.

44 **Fremskrittspartiet vil:**

- 45 • fjerne avkortning av alderspensjon for gifte og samboende pensjonister
- 46 • at pensjonssystemets minsteytelser skal reguleres med lønnsutviklingen og ikke
47 være årskullspesifikk.
- 48 • at pensjonssystemet skal være forutsigbart med faste aldersgrenser
- 49 • sikre bedre rammebetingelser for individuell pensjonssparing
- 50 • avvikle supplerende stønad for de med kort botid
- 51 • sikre at flest mulig opptjener pensjonsrettigheter i tråd med forutgående
52 arbeidsinntekt
- 53

1
2

3 ***Nedsatt arbeidsevne og uførhet***

4 De senere års utvikling med et økende antall mennesker som forlater arbeidslivet og går
5 over på varig uføretrygd, er bekymringsfull. Samtidig skal selvsagt personer som på grunn av
6 varig nedsatt arbeidsevne ikke er i stand til å delta helt eller delvis i arbeidslivet, gis en
7 inntektssikring fra samfunnet som gjør det mulig å ha en verdig tilværelse.

8

9 Vi vil fjerne avkortningen i uførestønaden for gifte og samboende. Dagens behovsprøvde
10 ordning med barnetillegg beholdes, men vi vil videreføre et øvre tak på hva man kan få i
11 uføretrygd, inkludert barnetillegg.

12

13 De som ikke har hatt lønnsinntekt, eller som har hatt for lav inntekt til å få opptjening over
14 minstenivået, skal sikres en minsteytelse i uførestønaden som det går an å leve av. Vi mener
15 også at inntektsgrensen for uføre bør økes for å utnytte de uføres restarbeidsevne.

16

17 Uføre skal sikres en inntektsvekst på linje med alderspensjoner. Det må videre være mulig å
18 kombinere uføretrygd og arbeid på en slik måte at det lønner seg å benytte restarbeidsevne.

19

20 Ingen under 40 år skal i utgangspunktet ha varig uførestønad, med mindre det er helt
21 åpenbart at de aldri vil kunne delta i arbeidslivet.

22

23 Unge uføre som derimot helt åpenbart ikke kan delta i arbeidslivet, og som har blitt minst 80
24 prosent uføre før fylte 26 år, skal sikres ytelsen ung ufør. Vi vil øke
25 tilleggspensjonsopptjeningen for disse.

26

27 Fremskrittspartiet mener at familier som opplever å få alvorlig syke barn med stort pleie- og
28 tilsynsbehov, skal sikres økonomisk trygghet i en vanskelig tid. Ordningen med pleiepenger
29 og omsorgsstønad skal sikre kompensasjon for inntektsbortfall som følge av behov for å
30 være helt eller delvis borte fra arbeid for å pleie og føre tilsyn med alvorlig syke barn.

31

32 Ordningen med pleiepenger må sikres også når barn går bort, og må sikres i en lik periode
33 uavhengig av hvor mye foreldrene har jobbet, eller hvor lenge foreldrene har mottatt
34 pleiepenger Det må også innføres en tidsfrist for saksbehandling av attest for pleiepenger,
35 for å unngå at man må vente lenge på slik attest.

36

37 **Fremskrittspartiet vil:**

38

- innføre en mer realistisk gradering for å komme inn i uføreordningen
- at ingen under 40 år skal gis varig uførestønad, med mindre det er helt åpenbart at de aldri vil kunne delta i arbeidslivet
- sikre unge som står i fare for å havne på uføretrygd, veiledning og oppfølging
- sørge for et tett samarbeid mellom helsetjenester, NAV og arbeidsgivere for å sikre raskere tilgang til helsehjelp og dermed gi folk bedre mulighet for å kunne stå i arbeid
- bidra til at unge med behov for tilrettelagt utdanning, jobb og arbeidstrening får mulighet til å ta en aktiv del i samfunnet og arbeidslivet gjennom å få mulighet til å delta i vekstbedrifter
- arbeide for å øke tilleggspensjonsopptjeningen for dem med ytelsen ung ufør
- at man skal sikres en minsteytelse å leve av, uavhengig av tidligere inntekt
- at arbeidsavklaringspenger skal sikre inntekt under midlertidig behandling og avklaring mot arbeid
- at pleiepenger skal sikre økonomisk trygghet for familier med alvorlig syke barn

48

49

50

51

52

53

1 **Seniorer**

2 Seniorene blir en stadig større gruppe i samfunnet som vi trenger å løfte frem som en
3 ressurs, ikke et problem. De fleste er spreke og greier seg utmerket selv. Nordmenn lever
4 stadig lenger og mange er friske og raske i flere tiår etter at de har gått av med pensjon.
5 Mange seniorer gjør en kjempeinnsats og er en uvurderlig ressurs som frivillige og som
6 hjelpere i hverdagen for barn og barnebarn.

7
8 Fremskrittspartiet har fått kjempet gjennom å fjerne adgangen til å si opp arbeidstakere
9 utelukkende basert på alder, frem til fylte 72 år i både privat og offentlig sektor. Det er et mål
10 at øvre aldersgrense skal heves ytterligere, til 75 år.

11
12 Vi mener det må være sammenheng med forventet pensjonsalder og rettigheter i
13 Folketrygden, og vil sikre rett til dagpenger og sykepenger for alle frem til man går av med
14 pensjon.

15
16 Seniorer i arbeid utover pensjonsalder skal ikke få reduksjon i offentlig pensjonssparing om
17 personer kan og vil jobbe utover gjeldende pensjonsalder.

18
19 Helsetilstand og egnethet må legges til grunn ved vurdering av evnen til å kjøre bil.
20 Begrensninger kun basert på alder skal fjernes. Disse kriteriene skal også legges til grunn
21 ved vurdering av arbeidsevne, autorisasjoner i helsevesenet og lignende.

22
23 **Fremskrittspartiet vil:**

- 24 ● arbeide for at seniorene blir sett på som en ressurs
- 25 ● legge til rette for at seniorer som ønsker å stå helt eller delvis i arbeid, skal ha større
26 mulighet til dette
- 27 ● sikre at seniorer har rett på dagpenger og sykepenger frem til forventet pensjonsalder
- 28 ● at seniorer skal ha rett til å opparbeide pensjonspoeng så lenge de er i arbeid, og at
29 man ikke skal trekkes i pensjon om man velger å stå i arbeid

30
31
32
33
34

35 **FAMILIEPOLITIKK**

36 For Fremskrittspartiet er familien det viktigste felleskapet i samfunnet. Fremskrittspartiet er
37 opptatt av at familiens stilling i det norske samfunnet skal styrkes, og at familiene skal få
38 større frihet til å bestemme over egen hverdag.

39
40 Vi mener at det bør legges til rette for bedre skatteinnsensiver for foreldre som står i arbeid og
41 får flere barn. Dette for å sikre at familiens økonomi i mindre grad enn i dag er til hinder for å
42 få flere barn.

43
44 Å bli foreldre for første gang kan være overveldende, og forutsetningene for å lykkes som
45 foreldre er ulike. Mange kan ha behov for oppfølging for å gi barnet en trygg start på livet. Vi
46 vil støtte opp om ideelle organisasjoner som tilbyr oppfølging under svangerskap og hjelp til
47 sårbare familier i barns første leveår, som supplement til kommunens tilbud. En god hjelp i
48 starten vil foreldre og barn kunne nyte godt av gjennom hele livet.

49
50 Alle barn skal ha rett til å vite hvem deres biologiske foreldre er. Alle barn skal ha rett til en
51 god og omsorgsfull oppvekst. Endringer i familiens sammensetning skal ikke gå på
52 bekostning av foreldrenes omsorgsplikt for sine barn, og begge foreldrene skal som

1 hovedregel stilles likt når det gjelder foreldreansvar, omsorgsrett, ansvar og plikter for felles
2 barn ved samlivsbrudd.
3

4 Et hvert par skal kunne innrette seg på den måten de selv finner best. Utgangspunktet og
5 forutsetningen for ethvert familieforhold er imidlertid at det bygger på frivillighet. Vi tar sterk
6 avstand fra ekteskap som inngås under tvang.
7

8 Fødselspermisjon og foreldrepenger skal videreføres, med en selvstendig opptjenings- og
9 uttaksrett for begge foreldrene. Hvem av foreldrene som skal være hjemme med barnet og
10 hvor lenge, skal bestemmes av foreldrene selv, og dermed avvikles mødrekvoten og
11 fedrekvoten. Ved småbarnsadsopsjon gjelder samme permisjonsregler som ved
12 fødselspermisjon.
13

14 Vi ønsker å videreføre barnetrygden som en universell ordning, men begrenset til de fem
15 yngste barna. Kontantstøtten gir foreldre en valgfrihet og muligheten til å være hjemme
16 sammen med barnet lenger. Kontantstøtten har uheldige utslag knyttet til integrering og
17 derfor mener Fremskrittspartiet at ordningen må endres. Kontantstøtten bør forbeholdes de
18 som har stått i arbeid og hatt arbeidsinntekt siste 12 måneder før barnets fødsel. Ytelser fra
19 Nav som kan medregnes som inntekt, er sykepenger tilstått under svangerskapet.
20

21 Barn har rett til samvær med begge sine foreldre. I dag opplever for ofte far at likestilling er
22 fraværende etter samlivsbrudd. Derfor må foreldrene likestilles i sine plikter og rettigheter
23 ved samlivsbrudd Det innebærer at barn må få mulighet til å være like mye sammen med
24 begge sine foreldre. Utgangspunktet ved samlivsbrudd må være en likedeling med 50/50
25 samvær, også ved avgjørelser i retten. Barnets beste må imidlertid legges til grunn i alle
26 saker.
27

28 Utgangspunktet må være at barna skal kunne fortsette å bo i sitt kjente nærmiljø hvor de er
29 etablert med familie, venner, barnehage og skole. Det må som hovedregel være enighet
30 mellom begge foreldrene dersom barn skal flyttes ut av sitt kjente og trygge nærmiljø.
31 Flytting med barn i Norge likestilles med flytting av barn ut av Norge.
32

33 **Fremskrittspartiet vil:**

- 34 ● at foreldres plikter og rettigheter likestilles ved samlivsbrudd
- 35 ● at delt bosted blir hovedregel ved samlivsbrudd
- 36 ● at sanksjoner mot samværsabotasje må skjerpes
- 37 ● la foreldrene selv få avgjøre fordeling av fødselspermisjon,
- 38 ● sikre barn rett til samvær med begge foreldre ved samlivsbrudd
- 39 ● øke beløpsgrensen for hvor mye man kan spare i mindreårige barns navn
- 40 ● at begge foreldre skal ha selvstendig opptjenings- og uttaksrett for fødselspermisjon
41 og foreldrepenger
- 42 ● at barnetrygden videreføres som en universell ordning, begrenset oppad til fem barn
- 43 ● at barnetrygden ikke skal kunne eksporteres ut av landet.
- 44 ● at kontantstøtteordningen strammes inn og knyttes til forutgående arbeidsinntekt
- 45 ● utrede om, og eventuelt hvilke kriterier som skal ligge til grunn for, å gi studenter
46 tilgang til kontantstøtte
47
48

49 **Barnehage**

50 Fremskrittspartiet vil ha et mangfold av barnehager som tilbyr et variert pedagogisk innhold
51 av høy kvalitet. Vi vil sikre reelle likebehandling av private og offentlige barnehager, og sørge
52 for at de private barnehagene får rammevilkår til å kunne fortsette driften og opprettholde et
53 godt tilbud. Vi mener derfor at private barnehager må få dekket sine reelle utgifter til

1 pensjoner, bemanningsnorm og andre offentlige pålegg, på lik linje med offentlige
2 barnehager. De private barnehagene er viktige for å bevare det store mangfoldet av
3 barnehager – små og store, kommersielle og ideelle, og for å sikre foreldre reell valgfrihet.

4
5 Vi mener at foreldre må, så langt det er mulig, ha rett til å velge den barnehagen de har tillit
6 til, ikke den barnehagen som kommunen bestemmer.

7
8 Barnehagen skal sammen med foreldrene gi et godt grunnlag for at barna blir trygge og
9 sosiale. Det er viktig at barna får utvikle seg som enkeltindivider og stimuleres gjennom lek.
10 Innsatsen mot mobbing må settes inn allerede i barnehagen. Vi stiller oss positive til lese- og
11 skriveopplæring i barnehagene.

12
13 Vi mener det er viktig at familier får en barnehageplass, når de har behov for det etter endt
14 foreldrepermisjon. Når på året barnet er født, skal ikke ha betydning for om barnet får
15 barnehageplass. Vi vil derfor innføre løpende barnehageopptak i hele landet, som en
16 nasjonal ordning. Vi vil med dette lovfeste retten til barnehageplass fra barnet er ett år.

17
18 Barnehagesektoren har blitt gjenstand for stadig flere krav i form av nye lovkrav,
19 satsingsområder og programmer som skal gjennomføres av ansatte i barnehagene og
20 evalueres av pedagogiske ledere. Dette tar tid vekk fra barna. Det bør derfor gjennomføres
21 en avbyråkratisering av barnehagesektoren.

22

23 **Fremskrittspartiet vil:**

- 24 ● styrke språkopplæringen i barnehagen
- 25 ● kartlegge barnehagens betydning for integrering
- 26 ● at alle godkjente barnehager skal likebehandles av det offentlige
- 27 ● at private barnehager skal få dekket sine reelle utgifter til pensjoner,
28 bemanningsnorm og andre offentlige pålegg
- 29 ● ha fri etableringsrett for private barnehager
- 30 ● at private barnehager skal motta finansiering direkte fra staten etter modell av private
31 skoler
- 32 ● ha fri etableringsrett av private barnehager, og la foreldrenes valg styre
33 kapasitetsutviklingen i barnehagesektoren i kommunene
- 34 ● avbyråkratisere barnehagesektoren for å frigjøre tid til barna

35

36

37 ***Barnevern***

38 En del barn er sårbare og har et særlig behov for beskyttelse, omsorg og kjærlighet. Når det
39 offentlige får ansvar for å ivareta barn og deres familier er det viktig å huske at barn er
40 individer med selvstendige rettigheter. Barns rett til trygghet og sikkerhet skal alltid
41 prioriteres. Barn har også rett til å bli hørt og involvert i viktige avgjørelser som angår deres
42 liv. For Fremskrittspartiet er det naturlig at barn og unge skal kunne delta i og ha innflytelse
43 på beslutninger som angår dem.

44

45 Vi vil styrke tidlig innsats, forebyggende tiltak og støtte som legger til rette for at flest mulig
46 barn kan vokse opp i sin familie og sitt nærmiljø. Et godt familie- og barnevern må være
47 koordinert når flere instanser er inne og være tilpasset det enkelte barn og den enkelte
48 families behov. Vi vil derfor legge til rette for et mangfold av aktører da det viktigste er
49 kvaliteten på hjelpetilbudene.

50

51 Gjennom flere utredninger, rapporter, dommer, er det fremkommet flere svikt og svik av barn
52 og familier som ikke har fått tilstrekkelig hjelp innen barnevernet. Det er derfor svært viktig å
53 få på plass et bedre helse- og hjelpetilbud og mer treffsikre tjenester innenfor barnevernet.

1
2 Det er fremdeles eksempler på store forskjeller på hvordan barnevernet jobber i ulike
3 kommuner. For å styrke rettssikkerheten mener vi at tjenestene bør organiseres annerledes.
4 Innenfor institusjonsbarnevernet er det særlig behov for å samordne og styrke helsehjelp til
5 barn og unge med ofte sammensatte behov, for eksempel innen rus og psykiatri.
6

7 Omsorgsovertakelser bør være statlig ansvar. Forebygging og hjelpetiltak skal fortsatt være
8 et kommunalt ansvar. Vi mener det må stilles krav om autorisasjon for å behandle saker om
9 omsorgsovertakelse.
10

11 Barnevernet skal alltid vurdere nærmeste familie og familiens nettverk som barnet allerede
12 kjenner, ved behov for fosterhjem. Barna skal ha rett til å slippe samvær med sine biologiske
13 foreldre dersom dette er til fare for barnet eller mot barnets ønske. Når barn og unge skal
14 flytte til fosterhjem er det særlig viktig å ha fokus på at søsken ikke splittes der hvor det er
15 mulig. Derfor skal det være en prioritert oppgave å gi hjelp og støtte for at dette skal kunne
16 realiseres.
17

18 Ofte er det den sakkyndiges rapport som avgjør utfallet i barnevernssaker. Dette gir svært
19 mye makt til dem som lager denne. Det være strenge krav til hvem som kan være
20 sakkyndige, hvor mange rapporter man kan utarbeide og antall møter med barna og tidsbruk
21 i familien.
22

23 Skifte av saksbehandlere innen familievern/barnevern bør være en rettighet for å sikre at
24 barnevernets beslutninger ikke gjøres på bakgrunn av dårlig kommunikasjon mellom foreldre
25 og saksbehandlere. For å ivareta rettssikkerheten for barn og deres familier bør en person
26 utenfor barnevernet, og som ikke arbeider med saken, være til stede under samtaler med
27 barn som omhandler alvorlig vold eller seksuelt misbruk. Slike samtaler bør tas opp.
28

29 Ved omsorgsovertakelse er det avgjørende at barn får det bedre enn i det hjemmet de flytter
30 fra. Det skal utarbeides en individuell plan for hvordan barnet skal følges opp. Da er det
31 viktig at fosterforeldre og barnevernsinstitusjoner har tilstrekkelig kompetanse. For å
32 redusere antall institusjonsplasseringer bør flere fosterhjem spesialiseres for å mestre
33 krevende plasseringer.
34

35 Rusbruk og misbruk er en utfordring på barnevernsinstitusjoner. Ansatte på disse
36 institusjonene skal i praksis overta foreldrenes rolle i å følge opp barn og ungdom. På
37 samme måte som foreldre bruker tvang overfor sine barn for å skåne dem, må også
38 barnevernet kunne gjøre dette for å ivareta oppgaven sin.
39

40 Vold, overgrep, fysisk og psykisk misbruk, herunder kjønnslemlestelse av barn, er alvorlige
41 overgrep. Slikt misbruk må bekjempes med langt større ressurser enn hittil, og
42 strafferammene må skjerpes. For å få stoppet kjønnslemlestelse er det viktigste tiltaket å
43 innføre obligatoriske helkroppsundersøkelser for alle barn på helsestasjoner. Volds- og
44 overgrepssaker mot barn skal alltid prioriteres.
45

46 **Fremskrittspartiet vil:**

- 47 ● styrke barnevernsbarns mulighet for medvirkning og til å klage på tjenester de mottar
- 48 ● at omsorgsovertakelser skal være et statlig ansvar
- 49 ● at kommunene skal ha ansvar for forebygging og hjelpetiltak i familien
- 50 ● erstatte fylkesnemndene med en familiedomstol
- 51 ● styrke rettssikkerheten i barnevernet
- 52 ● forbedre institusjonsbarnevernet og ha et særlig fokus på helse og hjelpetilbudene
- 53 inne barnevernsfeltet
- 54 ● stramme inn kravene til sakkyndige og rapportene som skrives

- 1 • ha mer praksis i utdanningen og stille krav om autorisasjon for de som skal jobbe
- 2 med omsorgsovertakelser
- 3 • gi mulighet til å bruke tvang på barnevernsinstitusjoner når dette er til barnets beste
- 4 • at fosterforeldre som blir dømt for vold eller overgrep, skal miste retten til å være
- 5 fosterforeldre for alltid
- 6 • at det skal være tilgang til elektronisk journal i barnevernet på lik linje som
- 7 helsevesenet
- 8 • sikre at personer som bistår barnevernet, ikke samtidig har roller i private
- 9 barnevernsinstitusjoner
- 10 • styrke fosterforeldrenes rettigheter
- 11 • bedre fosterforeldrenes lønns- og pensjonsrettigheter
- 12 • sikre en helhetlig gjennomgang av fosterhjemsomsorgen i nær dialog med
- 13 fosterhjemmene
- 14 • gi mulighet for politisk innsyn og kontroll med barnevernsfeltet
- 15 • utrede om det skal gjøres opptak av behandling i barnevernssaker for å styrke
- 16 rettssikkerheten
- 17 • at så langt det lar seg gjøre, skal det unngås at søsken splittes
- 18 • fosterforeldre må få støtte og hjelp til å kunne ta imot søsken
- 19 • bruke offentlige, ideelle eller kommersielle leverandører av barnevernstjenester, og
- 20 sikre at den beste leverandøren velges
- 21 • fosterforeldre må få støtte og hjelp til å kunne ta imot søsken
- 22

23 **KULTUR OG IDRETT**

24 Fremskrittspartiet ønsker et levende kultur- og idrettsliv, basert på personlig engasjement,
25 frivillighet og bedre rammevilkår for kreativ næring.

26
27 Kulturen bidrar til økt livskvalitet for mange, både for utøvere og publikum. Profesjonelle
28 kunstnere, lag, foreninger og enkeltpersoner gjør en stor innsats for å tilby et variert utvalg
29 kulturaktiviteter. Kultur for voksne utøvere og publikum bør i større grad finansieres ved
30 publikumsbetaling og i samarbeid med næringslivet.

31
32 Kultur for voksne mennesker i bør i større grad kunne finansieres uten offentlig støtte, og
33 baseres på betalingsviljen hos publikum. Det er ingen politisk oppgave å avgjøre hva som er
34 gode kulturuttrykk for eksempel gjennom offentlig støtte, men der det offentlige bruker penger
35 på kulturtiltak, er det viktig at pengene kommer folk flest til gode. Barn og unge bør prioriteres
36 når offentlige kultur- og idrettsmidler skal fordeles slik at flest mulig kan delta.

37
38 Det er viktig å verne om Norges kulturarv. Enkelte nasjonale og regionale institusjoner er
39 spesielt viktige for landets identitet. Disse bør sikres en grunnfinansiering, uavhengig av
40 hvilken aktivitet som til enhver tid foregår i bygningene.

41
42 Vi vil fjerne tilskuddsordningen for trossamfunn, men sikre tilskudd for å ivareta kirkebygg
43 med kulturhistorisk verdi, samt lovpålagte oppgaver.

44
45 Frem til det er politisk flertall for å fjerne tilskuddsordningen for trossamfunn må det innføres
46 tydelige økonomiske sanksjoner mot trossamfunn som driver med diskriminering. Utenlandsk
47 finansiering av moskeer i Norge må forbys, da det er vel kjent at moskebygging for å øke
48 egen innflytelse inngår i flere islamske nasjoners utenrikspolitikk.

49
50 Kultur og idrett er et viktig verktøy for å bidra til god integrering.

51
52

1 **Fremskrittspartiet vil:**

- 2 • at kulturinstitusjoner i størst mulig grad finansieres av publikum
- 3 • at der kultur mottar offentlig støtte bør denne stimulere til at kulturen skal nå et størst
- 4 og bredest mulig publikum
- 5 • at offentlig støtte skal gis til aktiviteter for barn og unge for å gi flere mulighet til å
- 6 delta
- 7 • opprettholde støtte til vedlikehold og investeringer for viktige nasjonale og regionale
- 8 kulturinstitusjoner
- 9 • ikke redusere idrettslag og frivillige organisasjoners mulighet til å generere egne
- 10 spilleinntekter
- 11 • liberalisere regler for pengespill som kasino og poker
- 12 • forenkle reglene for selvstendig næringsdrivende kunstnere
- 13 • kutte statlig kulturbyråkrati ved å legge ned Kulturrådet og Norsk Filminstitutt og flytte
- 14 ansvarsområder og ressurser til kulturfeltet selv
- 15 • at tros- og livssynssamfunn skal finansiere seg selv
- 16 • at tros- og livssynssamfunn skal skjermes fra påvirkning fra land som ikke respekter
- 17 menneskerettigheter og tros- og livssynsfrihet

20 ***Vår felles kulturarv***

21 Den norske kulturarven representerer store verdier og er med på å gi nasjonen og
22 innbyggerne identitet og fellesskapsfølelse. Vår felles kulturarv er representert gjennom
23 kulturminner, eiendommer, bygninger, musikk, kunst, litteratur og språk.

24
25 Når staten krever undersøkelser for å lete etter kulturminner, og i de tilfellene der staten
26 freder private eller offentlige kulturminner, skal staten også bære kostnaden ved dette.

27
28 Det settes av egne bevilgninger til riksantikvarens budsjettposter for å ivareta vedlikehold av
29 kulturminner.

30
31 Vi vil arbeide for ordninger hvor staten kompenserer for merkostnader ved finansiering av
32 forsikring, drift og vedlikehold av de bygg og steder det offentlige betrakter som kulturminner,
33 fordi det er statens ulike pålegg som medfører økte kostnader. Det offentlige må også i
34 større grad sikre private gjenstander og private samlinger som er en del av vår viktige
35 kulturarv.

36
37 Det er viktig å ivareta norsk kultur og kulturarv. Integrasjon av uttrykk fra andre kulturer bør
38 foregå i et naturlig tempo og bør ikke være en offentlig oppgave. Norsk kultur lever i naturlig
39 samspill med andre kulturer og trenger derfor ikke politisk vedtatte stimuli for å ta til seg nye
40 impulser – de blir best tatt imot når de ikke blir forsert inn.

41
42 **Fremskrittspartiet vil:**

- 43 • sikre ivaretagelse og formidling av norsk kulturhistorie
- 44 • at der hvor staten freder privat eiendom, skal det gis kompensasjon
- 45 • at kulturminnesaker underlegges politisk behandling
- 46 • at det økonomiske ansvaret for håndtering av fortidsminner pålegges staten
- 47 • fjerne administrativ rett til å sende lokalt behandlet kulturminnesak til riksantikvaren
- 48 etter politisk avgjørelse.
- 49 • styrke fartøyvern og bidra til at kystkulturen blir tatt vare på

1 **Samisk kultur**

2 Det er viktig og berikende for Norge å opprettholde samisk språk, kultur og samfunnsliv i de
3 områder hvor samene tradisjonelt har vært bosatt, og hvor de har hatt sitt virke. Arbeidet
4 med å sikre dette bør gjøres gjennom ordinære folkevalgte organer, eller organer med
5 utspring fra disse, samt på frivillig basis. Fremskrittspartiet ønsker å opprettholde
6 fagopplæring innen duodji i skoleverket.
7

8 **Frivillighet**

9 Kulturaktiviteter for barn og ungdom blir stadig viktigere. I en tid hvor barn i langt større grad
10 enn tidligere passiviseres, er alle våre frivillige lag og foreninger spesielt viktige. Kultur- og
11 fritidsaktiviteter for barn og unge er også viktige for trivsel og oppvekstmiljø, samt for utvikling
12 av sosiale ferdigheter og tilhørighet. Barne- og ungdomsarbeidet som gjøres i frivillige lag og
13 foreninger, er uvurderlig som forebyggende arbeid, også når det gjelder rusproblematikk. Vi
14 vil styrke frivillighetens rolle i samfunnet.

15
16 Frivilligheten skal ikke brukes av det offentlige som et instrument, men må få velge sine
17 oppgaver, organisasjon og arbeidsform selv. For å legge til rette for gode rammer for
18 frivilligheten ønsker vi å arbeide for en full regelstyrt momskompensasjon for frivilligheten.
19

20 Frivilligsentraler er mangfoldige møteplasser bygget på frivillighetens premisser og lokale
21 ønsker, ivare tatt av ansatte i samhandling med frivillige, lag og foreninger, næringsliv og
22 kommune. For å ivareta tryggheten til brukerne av frivillige tjenester utvides muligheten for
23 innhenting av politiattester, for eksempel ved arbeid med mennesker med demens.
24

25 Frivilligsentralene spiller en viktig rolle rundt om i kommunene og har en viktig funksjon i å
26 støtte og stimulere til frivillig innsats og samarbeid med lokale lag og foreninger.
27

28 Dagens korps bidrar med musikkopplæring av barn og unge og gir barn som ønsker det,
29 tilgang til instrumenter. For å bedre hverdagen for korpsene bør det innføres fullt momsfritak
30 for kjøp av instrumenter, samt etableres insentiver for å bedre tilgangen på dirigenter.
31

32 **Fremskrittspartiet vil:**

- 33 • gjøre momskompensasjon til frivillig og ideell sektor regelstyrt
 - 34 • øke skattefradraget på gaver fra privatpersoner til frivillige organisasjoner
 - 35 • gjøre det enklere for frivillig sektor å delta i offentlige anbud knyttet til inkludering og
36 arbeidstrening
 - 37 • gjeninnføre gaveforsterkningsordningen
- 38
39
40

41 **Idrett**

42 Idrett skal i størst mulig grad være uavhengig av politisk styring. Idretten må ikke ses som en
43 forlenget arm av det offentlige, men må få vokse og utvikle seg på egne premisser til glede
44 for deltakere og utøvere.
45

46 Offentlige midler som brukes på idrett, bør primært brukes på barne- og ungdomsidrett.
47 Toppidretten skal være egenfinansiert, slik at den ikke trekker offentlige midler vekk fra
48 breddeidrett.
49

1 Vi har over mange år registrert et stort behov for rehabilitering og nyetablering av
2 idrettsanlegg. Idrett har store ringvirkninger på mange områder. Folkehelse generelt,
3 rusarbeid, forebygging, rehabilitering, integrering og skolearbeid kan nevnes. Dette
4 innebærer at man må se sektorovergrepene og landet under ett. Det offentlige må derfor i
5 mye større grad ta ansvaret for bredden i tilbudet i hele landet.

6
7 Vi ønsker at ordningen med spillemidler til kultur og idrett blir endret slik at ventetiden blir
8 fjernet, og at staten forskutterer restbeløp, slik at lag og foreninger som bygger idrettsanlegg
9 og kulturbygg, får tilskuddet når anlegget blir tatt i bruk.

10
11 Fremskrittspartiet ønsker å oppheve enerettsmodellen og innføre en lisensordning for sports-
12 og underholdningsspill på lik linje med våre naboland. Videre vil vi se på muligheten for å
13 innføre en felles ordning for spillestans på tvers av alle tilbydere av pengespill, slik Sverige
14 og Danmark har gjort.

15
16 Det offentlige bør legge til rette for og tilføre ressurser gjennom gjensidige avtaler hvor lag og
17 foreninger stiller seg til disposisjon når organisasjonen og det offentlige har gjensidig nytte av
18 dette.

19

20 **Fremskrittspartiet vil:**

- 21 • stimulere til fortsatt frivillig innsats
- 22 • prioritere barne- og ungdomsaktivitet innenfor kultur og idrett
- 23 • at toppidrett og store internasjonale idrettsarrangement egenfinansieres
- 24 • regelfeste momskompensasjonsordningen og øke skattefradraget for frivillige lag og
25 foreninger
- 26 • legge bedre til rette for at mennesker med nedsatt funksjonsevne får anledning til å
27 delta i kultur og idrettsaktiviteter
- 28 • innføre lisensmodell for spill, beskatte spilleaktører og flytte finansieringen av ideelle
29 lag og organisasjoner til eget kapittel på statsbudsjettet
- 30 • sikre at merverdiavgift på frivillig arbeid refunderes eller kompenseres
- 31 • sikre norsk hestesport forutsigbare økonomiske rammevilkår for å kunne tilby
32 medlemmer og andre et variert aktivitetstilbud i fremtiden
- 33 • styrke ordningen med aktivitetshjelpemidler til personer over 26 år
- 34 • sammen med idretten finne løsninger for å sikre at økonomi ikke er en barriere for
35 idrettsdeltakelse for barn og unge.

36

37

38

39

40 **Gaming og e-sport**

41 Gaming er den største aktiviteten blant barn og unge i Norge, men aktiviteten har frem til nå i
42 liten grad vært organisert gjennom frivillige lag og organisasjoner. Samtidig ser vi at den
43 organiserte delen av gaming, som kalles e-sport, vokser frem over hele landet, der
44 kommuner, lag og organisasjoner, foreldreinitiativ og ungdommene selv starter lokale lag og
45 klubber for å organisere aktiviteten.

46

47 Fremskrittspartiet er positive til at gaming i større grad kommer inn i organiserte former, der
48 gamerne får voksenoppfølging og kommer inn i det frivillige kultur og idrettsmiljøet. Gode
49 organiserte e-sporttilbud lokalt vil i tillegg til å gi ungdommene et fritidstilbud, ha en positiv
50 påvirkning på det sosiale miljøet og folkehelseutfordringer knyttet til stillesitting og
51 manglende fysisk aktivitet.

52

53 Vi ønsker å likebehandle e-sport med annen frivillig organisert idrett og kulturaktivitet, og vil
54 gi e-sportlag og organisasjoner for barn og unge de samme mulighetene til finansiering

1 gjennom de offentlige støtteordningene. Vi vil legge til rette for at norske næringsaktører kan
2 ta del i den internasjonale veksten i spillindustrien.

4 **Fremskrittspartiet vil:**

- 5 • likebehandle e-sportklubber med andre frivillige idrettslag og organisasjoner
- 6 • bidra til å styrke kunnskapen, kompetansen og forskningen om gaming og e-sport i
7 Norge
- 8 • bidra til at kommuner og fylkeskommuner legger til rette for e-sport i offentlige idretts-
9 og kulturbygg
- 10 • bidra til å gjennomføre nasjonale og internasjonale e-sportsarrangementer i Norge

13 **Folkehelse**

14 Folkehelse er et vidt begrep som spenner langt utover den organiserte idretten. Tiltak for å
15 bedre folkehelsen handler om tilrettelegging for å kunne gjøre gode valg, og for å få flere i
16 gang med fysisk aktivitet. Dagens aktivitetsmidler går utelukkende til ulike prosjekter i
17 organiserte idrettslag. Det bør imidlertid også ses på alternativer hvor aktivitetsmidler kan
18 komme flere til gode, også tiltak rettet mot uorganisert aktivitet som etablering av
19 nærmiljøanlegg, aktivitetsparker, turløyper osv.

21 Fremskrittspartiet ser også positivt på det arbeid frivilligheten gjør gjennom Barn- Unge -
22 Aktivitet (BUA) for at familier skal oppleve et godt friluftsliv uten store kostnader.

25 **Åndsverk og rettigheter**

26 Skapere og utøvere bør sikres muligheten til å livnære seg gjennom sin virksomhet ved
27 eiendomsrett til egne skaperverk og prestasjoner. Disse gruppenes inntekter vil i større grad
28 basere seg på reell verdi i form av faktisk utnyttelse, fremfor offentlige etaters og politikeres
29 synsing.

31 Enhver som skaper åndsverk, må sikres rettighetene på en tilstrekkelig måte. Samtidig må
32 forbrukeres rettigheter til lovlig bruk av åndsverk ikke bli utilbørlig innskrenket. Den
33 teknologiske utviklingen gir både muligheter og utfordringer.

35 **Fremskrittspartiet vil:**

- 36 • at åndsverksloven og forbrukerrettigheter moderniseres slik at dagens digitale
37 forbrukerkultur er et gode både for dem som skaper og for dem som bruker åndsverk
- 38 • vil sikre at bruk av KI (kunstig intelligens) både respekterer opphavsrettigheter og en
39 god allmenn nytte av ny teknologi

42 **Arkiv, bibliotek og museer**

43 I et kunnskapssamfunn er tilgang på informasjon viktig. Arkiver, biblioteker og museer er
44 gode kilder til kunnskap, men det er en forutsetning de at har evne til å omstille seg for å
45 opprettholde en sterk stilling folkeopplysende institusjoner i samfunnet.

47 Fremskrittspartiet er opptatt av at bibliotek tjenester skal være gratis og tilgjengelig for alle,
48 gjerne døgnkontinuerlig tilgang, slik enkelte kommuner har etablert.

50 Museene er viktige institusjoner der frivillige entusiaster, fagfolk og myndigheter i fellesskap
51 tar vare på kulturarven. Det offentlige skal legge til rette for det musealt arbeid med
52 bevilgninger til drift og investeringer i anlegg.

1 Vi bør stimulere til et utstrakt og åpent samarbeid mellom våre museale institusjoner og
2 private samlere med tanke på utstillinger og bruk av frivillige, spesialister og samlere.
3 Museenes kapasitet til anskaffelse og oppbevaring av samtidsobjekter bør styrkes med tanke
4 på et større fremtidig utvalg av historiske objekter.

5

6 **Fremskrittspartiet vil:**

- 7 • at institusjonene skal kommunisere med folk og låne ut innhold over Internett samt ta
8 i bruk flere distribusjonsmåter

9

10

11 **Medier**

12 En fri og uavhengig presse er en forutsetning for demokratiet, ytringsfriheten og rettsstaten.
13 For å sikre konkurranse og mangfold i mediene vil vi arbeide for størst mulig grad av
14 etableringsfrihet i medienæringen. Ordinære konkurranseregler skal også gjelde for
15 mediebedrifter.

16

17 Fremskrittspartiet vil omgjøre NRK til aksjeselskap og selge statens aksjer. Finansiering av
18 NRK må skje på samme vilkår som for andre kringkastingsselskaper.

19

20 Et lands presse er ikke uavhengig dersom den er avhengig av støtte fra staten. Etter hvert
21 som pressen blir mer og mer avhengig av statsstøtte, vil uavhengig journalistikk svekkes. Det
22 er en fare for at pressens kritiske holdning til statsstyret blir dempet på grunn av statlige
23 subsidier. Vi vil fjerne statsstøtten til mediene, men så lenge denne ordningen består skal
24 også nye medier være støtteberettiget.

25

26 Vi mener det fortsatt bør være mulig å sende riksdekkende radio på FM-nettet, og at aktører
27 som ønsker å gjøre det, kan reetablere et slikt sendenet.

28

29 **Fremskrittspartiet vil:**

- 30 • ha regelstyrt insentivordning for utenlandsk filminnspilling i Norge
- 31 • motarbeide enhver form for sensur
- 32 • utrede en oppsplitting og nedsalg av NRK på en slik måte at virksom konkurranse
33 oppnås, kulturpolitiske mål ivaretas og offentlig finansiering reduseres mest mulig
- 34 • fjerne pressestøtten, men inntil dette er gjennomført likestille nye og etablerte medier
- 35 • sikre plattformnøytralt redaktøransvar
- 36 • sikre plattformnøytrale regler for merverdiavgift

37

38

39

40